

Sborník
Státního okresního archivu Přerov
30 / 2022

**Sborník
Státního
okresního
archivu
Přerov
30
2022**

**Přerov
2022**

Obsah

- 7 Karel Žurek, Dagmar Vykoukalová, Kamil Malenda
K stavebním dějinám hřbitovní kaple v Rokytnici u Přerova
- 37 Jan Štěpán
Fotografické ateliery v Lipníku nad Bečvou
Pokračování
- 49 Hynek Řihák
Jubilejní jednota lidumilů na Moravě
Příspěvek k dějinám sociální péče
- 59 Miroslav Marada
Lidé zpod Helfštýna v životě a díle Jaroslava Haška
- 69 Jan Štěpán
Lipenské létání
- 77 Filip Gregor
Příběh letce, který zemřel příliš mladý
Vzpomínka na přerovského rodáka a letce RAF
Jaroslava Lančíka (1921–1941)
- 120 František Všetická
Přerov za času plujících ker
- 124 Petr Jiráček
Zápotocký a Gottwald jsou dva dacani.
Vybrané projevy malého odporu proti komunistům
na Kojetínsku v letech 1949–1953
- 151 Jiří Lapáček
Pavel Gorgulov, vrah francouzského prezidenta, a Přerov
- 192 Jarmila Vohnická
Bibliografie Sborníku Státního okresního archivu Přerov
1993–2022
- 223 **O autorech**

Karel Žurek – Dagmar Vykoukalová – Kamil Malenda

K stavebním dějinám hřbitovní kaple v Rokytnici u Přerova

Obec Rokytnice se svým zámek a parkem, farním kostelem anebo nedalekým lesem Dolek, či meandrující řekou Bečvou se starobylým brodem patří bezesporu k nejzajímavějším a historicky nejhodnotnějším místům Přerovska. Poněkud stranou zájmu byla donedávna z hlediska jak odborného, tak turistického hrobka rodu Eichhoff, nacházející se na zdejším hřbitově. Nesmírně zajímavá a atraktivní stavba mohylového typu s průčelím v novogotickém pojetí se stala místem posledního odpočinku členů rodu, kteří jsou s obcí a regionem spjati od první třetiny 19. století. Jen náznakově či vůbec není tato zajímavá stavba zmiňována jak v odborné, tak i populárně naučné literatuře a pokud, tak okrajově bez hlubší analýzy. Nedobrý stavebně technický stav, avšak originalita a stavební historie vedla zástupce olomoucké památkové péče k návrhu zápisu do „Ústředního seznamu památek ČR“.^{1/} Stavba se tak dostala do prestižního seznamu památek naší země, načež následovaly kroky zástupce majitele, jímž je obec Rokytnice, k zpracování průzkumové předprojektční přípravy a k samotným projekčním pracím vedoucím k její památkové obnově.

Vedle stavební obnovy bylo nutné se vypořádat s časovým vročením hrobky. V odborné literatuře nebyly nalezeny jakékoliv údaje o této stavbě, natož o době jejího vzniku. Prvořadým předpokladem pro poznání dějin kaple bylo tedy provedení archivních excerpt a podrobení napsaných prací o kapli a rodu Eichhoff podrobnému zkoumání. Při historickém bádání o stavební historii kaple jsme z dostupných zdrojů zjistili tři publikovaná data vzniku kaple. V Kronice obce Rokytnice je jako vznik uveden rok 1835, Národní památkový ústav v Olomouci v rámci zápisu do Ústředního seznamu památek datuje dobu vzniku k roku 1836, v článku Zdeňky Mollinové do časopisu „Slovo pro každého“ autorka jako hypotetický vznik kaple uvádí rok 1837.^{2/}

Z pramenů víme, že rod Eichhoff pocházel z rýnské oblasti města Kessenich u Bonnu. Rodina zbohatla a získala prestiž v období napoleonských válek, kdy

1/ Hrobka byla zapsána do Ústředního seznamu památek dne 21. března 2020 pod evidenčním číslem 106517.

2/ Ševeček, Oldřich: *Kronika obce Rokytnice u Přerova Kronika obce Rokytnice (1086–1968)*. Brodek u Přerova 1970.

↑ Průčelí hřbitovní kaple rodu Eichhoff v Rokytnici u Přerova, foto K. Žurek 2020

Johann Joseph Eichhoff stál v čele rýnské loďařské společnosti „Octroi“. Jeho syn Peter Joseph vstoupil do služeb rakousko-uherské administrativy ve Vídni. Rodina se proto přestěhovala na Moravu, kde roku 1835 zakoupila od Jiřího Jana ze Sviný rokytnické a čekyňské panství, Vinary, Sobišky, Penčice a další okolní obce.^{3/} Co se týká zkoumaného hřbitova a hrobky rodu, v kronice obce je uvedeno: „...dle záznamu v přerovské děkanské matrice z roku 1764 se původní hřbitov nacházel u kostela, a to i s kostnicí... nynější hřbitov byl zřízen 1835 a vypráví se, že žádný z místních sedláků nechtěl jeti s první fůrou kamení neb mezi lidem kolovala verze, že ten, kdo pojede první, do jednoho roku zemře.“ Autor kroniky dále píše: „...snad v tom samém roce (1835, pozn. autora) postavili si na novém hřbitově vlastní kapli s hrobkou baroni Eichhoffové... V roce 1947 byl hřbitov rozšířen a nyní se dělí na „nový“ a „starý“ hřbitov. Na „starém hřbitově“ byly v roce 1963 původně staré hroby rušeny a byly zde provedeny úpravy jak hlavní hřbitovní cesty, tak i boční cesty k novému hřbitovu. Na novém hřbitově jsou pochovány přestárlé ženy, které zemřely v místní Charitě...“^{4/}

Eichhoffové patřili mezi příkladné hospodáře a od počátku nabytí majetku na Moravě usilovali o zvelebení zde nabytých statků. Co se týká jejich pohledu na církevní záležitosti, které jsou i pro poznání stavebních dějin obce Rokytnice důležité, právě jejich zásluhou vzniklo roku 1835 v obci nové kaplanství při zdej-

3/ HRACHOVCOVÁ, Eva: *Šlechtické sňatky v druhé polovině 19. století* [online]. theses.cz [cit. 2014-08-19].

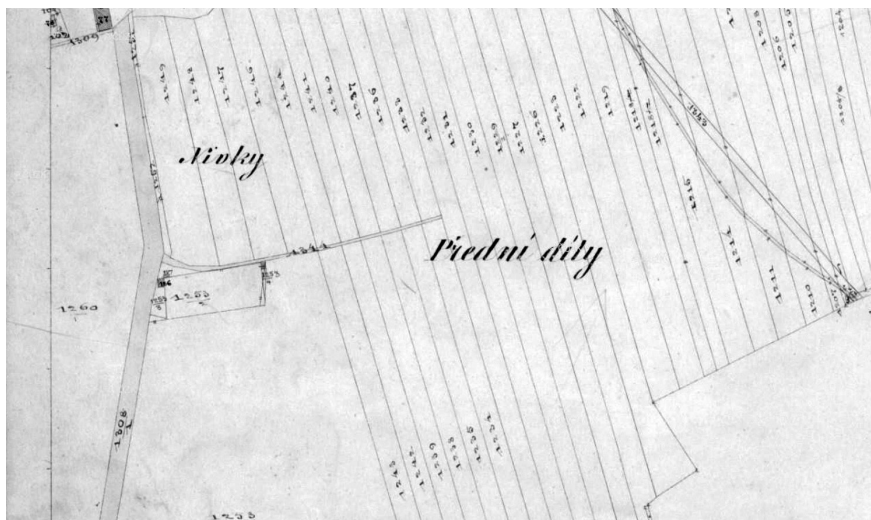
4/ Ševeček, Oldřich: *Kronika obce Rokytnice u Přerova Kronika obce Roketnice (1086–1968)*. Brodek u Přerova 1970.

ostatky přeneseny do rodinné hrobky.^{5/}

Stavba o velikosti cca $6,5 \times 10 \times 14\text{ m}$ se nachází na jihovýchodním okraji obce v prostoru bývalého „starého hřbitova“, který byl po válce rozšířený o další plochu. Je vystavěna jako hliněná mohyla postupně se svažující k jihovýchodu. Je obrácena průčelím do prostor starého hřbitova, původně obehnaným zdí z lomového kamene, se vstupem s omítaným vyzděným štítem. Na něj jsou vloženy pískovcové římsy a novogotická architektura fiál a sloupů se vstupním sedlovým portálem. Vstup do kaple uzavírají dvoukřídlá dubová profilovaná vrata, kterým předchází do pískovcové špalety vstupního portálu vložená dvoukřídlá kovaná

5/ https://www.geschichtewiki.wien.gv.at/Peter_Joseph_von_Eichhoff.

↑ 1883 – mapový podklad zachycující zkoumanou lokalitu (č. 1253). In: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

mříž s kříží. Kompozici průčelí doplňuje kruhové okno s vitráží, umístěné zhruba do středu dispozice. V horní části vzájemně propojených pískovcových pásů řím s architektury novogotického pojetí stavby je umístěn rodový erb.^{6/}

Nepřesnosti, se kterými je možné se setkat v literatuře, se netýkají jen stáří kaple, ale i osob, které se objevují v stavebně historických průzkumech, týkajících se jiných památek obce, i když s rodem Eichhoffů úzce souvisejících.^{7/} Například Marie Josephine Lauteren, narozená dne 15. října 1792, se nevdávala, jak je mylně uváděno, dne 19. září 1818, nýbrž dne 9. listopadu 1819. Další nepřesnost vychází ze záměny mezi Eichhoffy oblíbeného křestního jména „Josef“. Jeho nositelé v rámci rodu bývají různě zaměňováni, což způsobuje časté chyby při historických rozborech Eichhoffů. Jedná se například o osobu Petera Josefa svobodného pána z Eichhoffu (byl tajným radou a byl rovněž manželem Marie Josephiny Lauteren) s Josefem svobodným pánem z Eichhoffu (*23. října 1822, †17. listopadu 1897), rovněž vysoce postaveným šlechticem u císařského dvora, který stejně jako Peter Josef vykonával funkci tajného rady. Další osobou s křestním jménem Josef byl Josef svobodný pán z Eichhoffu (*4. ledna 1845, †3. prosince 1935), který měl za manželku Irene, svobodnou paní z Eichhoffu, rozenou Salzmann-Bienenfeld. Ve zmíněném SHP k stavební historii zámku se nachází zmínka o hřbitovní kapli s informací o existenci základního kamene stavby kaple na pískovcovém bloku, na kterém by mělo být vytesáno datum založení 1835. Místo uložení ale nebylo přesně definováno a tento nebyl při prů-

6/ Žurek, Karel: *Stavebně historický průzkum kaple rodu Eichhoff na hřbitově v Rokytnici u Přerova*. Dolany-Nové Sady 2020.

7/ Kokaislová, Radmila: *Stavebně historický průzkum zámku v Rokytnici u Přerova*, 2002; Kubeša, Petr: *Stavebně historický průzkum zámeckých zahrad v Rokytnici u Přerova*, 2004.

↑ 50. léta 20. století – hřbitovní kaple rodu Eichhoff. ÚOP v Brně, spisovna obecního úřadu Rokytnice u Přerova

zkumu v roce 2020 nalezen. Je ale nepopíratelným faktem, že zídky navazující na tuto stavbu, které ale rozhodně nejsou původní součástí architektury kaple, obsahují bohužel i fragmenty starších náhrobků zrušeného starého hřbitova, jež byly použity jako zdivo pro stavby zdí. Tedy prvním z uvedených dat vzniku je rok 1835. Národní památkový ústav naopak uvádí v kartě památky jako dobu vzniku rok 1836, třetí datum 1837 zmiňuje ve svém krátkém článku Z. Molinová, avšak bez uvedení zdroje. K historii kaple se v příspěvku do časopisu „Kaštánek“ věnuje i rokytnický badatel D. Jandásek, a to v čísle 5 v roce 2021. Jedná se o transkripci, ne vždy úplnou a přesnou, z výzkumu hrobky, prováděného roku 2020 autorem tohoto článku, který autorizovaný text poskytl dnes již zesnulému přispěvateli.^{8/} Dobová textová dokumentace k danému tématu, která byla nalezena ve Státním okresním archivu Přerov, Zemském archivu v Opavě, spisovně stavebního úřadu přerovského magistrátu a archivech Národního památkového ústavu – pracoviště Brno, Olomouc, Ostrava, Praha nepřinesla žádné podstatné informace o stavbě. Badateli je nejčastěji užíván jako zdroj informací strojově psaná Kronika obce autora Oldřicha Ševečka, avšak informace v ní nebyla dodnes kriticky zhodnocena. Dalším z podkladů, které byly zpracovány v rámci památkové obnovy rokytnického zámku a zahrad, jsou výše zmíněné stavebně historické průzkumy.

Uvedená tři různá data stavby kaple bez bližšího vysvětlení zdroje bylo tedy nutné ověřit. Chybějící informace v archivních spisech nahradil dobový článek v německy psaném časopise „Moravia“, č. 6, z pondělí 22. října 1838.^{9/} V tex-

8/ Autorovi článku byl zapůjčen zpracovaný a autorizovaný elaborát SHP kaple z roku 2020 k studijním účelům.

9/ Dík patří Ing. arch. Petru Kubešovi z Olomouce za upozornění na tento článek.

tu tohoto dobového historického zdroje se píše: „*RODINNÁ KRYPTA V ROKYTNICI, V PŘEROVSKÉM KRAJI. Hodinu od Přerova, na cestě do Olomouce, leží vesnice Rokytnice. Současný majitel, Jeho excelence pan prezident soudní komory von Eichhoff, zde dal postavit (v roce 1838) podle jednoduchého návrhu, na paměť svého rodu, mauzoleum pro členy rodu, a především pro svoji zesnulou choť. Stavba je ztvárněna jako mohyla s gotickým průčelím a kovovou branou v kamenném portále. Vnitřní prostor je tvořen klenutou síní, po stranách s kryptami, celkem 36 ve třech řadách, kde budou uloženi další členové rodu. V první spodní řadě nalevo od vstupu jsou uloženy pozůstatky manželky stavitele hrobky.*

Z venkovního pohledu je „kopec“ hrobky osázen růžemi jako symbol lásky a věrnosti, což u návštěvníka hřbitova v Rokytnici vyvolává dojetí. Rokytnický hřbitov tak propojuje místo odpočinku pánů z Rokytnice s jejich poddanými. Jméno zakladatele tohoto rodinného hrobu bude navěky zářit jako hvězda na nebi a smutek nad zesnulými se změní na oslavu jeho jména...“

V kronice obce se na straně 49 uvádí: „Dle záznamu v přerovské děkanské matrice z roku 1764 byl původní hřbitov v Rokytnici kolem kostela s kostnicí. Dle ústního podání byl rovněž původní hřbitov kolem kostela. Tomu také nasvědčuje ta okolnost, že při opravě školy v roce 1907, kterážto škola se nachází v bezprostřední blízkosti kostela, byla kopána jáma na hašené vápno a při této práci přišli dělníci na větší množství lidských kostí.

Nynější hřbitov byl zřízen v roce 1835 a vypráví se, že žádný z místních sedláků nechtěl jeti s první fůrou kamene, neb mezi lidem kolovala taková verze, že ten, kdo pojede první, do jednoho roku zemře. Tomu prý se konečně rozhodl sedlák Janalík z č. 19 (nyní Ant. Šípe), který prý skutečně do jednoho roku zemřel. Snad v tom samém roku postavili si na novém hřbitově vlastní zámečkou kapli s hrobkou baroni Eichhoffové. Později v roce 1866 za prusko – rakouské války padlo v bojích v Rokytnici několik rakouských a pruských vojáků, kteří byli dne 15. 7. 1866 pochováni ve společném hrobě. Mělo tam býti pochováno 20 rakouských a několik pruských vojáků. Jejich hrob je dosud označen železným křížem a nachází se poblíž zámecké hrobky. Vzhledem k tomu, že starý hřbitov byl již hroby přeplněn, byl tento v roce 1947 značně rozšířen a nyní se dělí na nový hřbitov a starý hřbitov. Na starém hřbitově byly v r. 1963 postupně staré hroby rušeny a provedena úprava jak hlavní hřbitovní cesty, tak i boční cesty k novému hřbitovu, jakož i úprava chodníků mezi hroby. Nyní má hřbitov pěkný vzhled. Na novém hřbitově v oddělené části jsou pochovány přestárlé ženy, které zemřely v místní Charitě.

Vyloupení panské hrobky na hřbitově

V měsíci srpnu 1921 vloupal se někdo do panské hrobky na místním hřbitově. Bylo to jednoho dne navečer. V této práci byl však pachatel vyrušen jistým občanem, takže se z hrobky vyplížil jako pes a dotyčný občan ho zahlédl již na hřbitovní zdi, také ho za velkého psa považoval a hodil po něm kus cihly. Když pak se občan přiblížil k hrobce, viděl, že dvěře vchodu do hrobky jsou otevřené, avšak další mřížové dvěře byly neporušeny. Proto k většímu zabezpečení hrobky byl kolem mříže ještě otočen řetěz a spojen visacím zámkem.

Dne 11. prosince 1921 po požehnání zpozorovala jedna osoba, modlící se u hrobu svých rodičů, že uvnitř hrobky poletuje hladový vrabeček a křídélky naráží na barevné sklo okna, aby se dostal ven. Dotyčná osoba se přiblížila k hrobce, při tom uviděla ohavnost zpusťování v hrobce. Proto spěchala do vsi oznámit příslušným činitelům, že v hrobce se stalo něco hrozného. Tito s klíči odebrali se hned na místo zločinu a zjistili, že zločincům

- ↑ Dvoukřídlá kovaná brána vstupu do kaple po restaurování
 - ✚ Kovářská značka se jménem K KERBER G
 - ✚ Kovářská značka
 - Datum 1887
- fota K. Žurek 2021

se nepodařilo odemknout železnou bránu, a proto vyřezali v mřížové bráně jeden železný prut a otvorem vnikli dovnitř. Tam vypáčili ve výklenku těžký kámen a vytáhli rakev s pozůstatky Josefa Deresenyho z roku 1863 a položili na vypáčený kámen. Víko rakve bylo odtrženo a položeno vedle. Zasklený otvor vnitřní rakve byl proražen a mrtvola byla poseta střepinami skla. Kosti mrtvoly od prsou až k hlavě byly přehrabány.

V hrobce však je též otevřený výklenek, v němž volně bez zazdění ležela dvojitá rakev z roku 1883 zemřelé choti tehdejšího majitele velkostatku barona Eichhoffa. I v této rakvi byl zasklený otvor proražen. Tato mrtvola byla balzamována, což bylo patrné z pronikavého, omamujícího zápachu. Hlava mrtvoly byla oddělena od těla a posunuta na bok a byla balzamováním zachována. Tvář jevila dosud stopy bývalé krásy, vlasy byly černé a lesklé. Lupiči hledali prsteny, náramky, náušnice a jiné skvosty, kterých uvnitř nebylo, proto je také nenašli a s prázdnou odešli. Případ byl oznámen četnictvu v Brodce a v pondělí odpoledne dostavil se na místo činu také okresní lékař MUDr. Zelenka z Přerova, který mrtvoly prohlédl a zjistil, že hlavně lebkami bylo pohnuto, že však žádná část z mrtvol nebyla odvěčena, a upravil mrtvoly do původní polohy. Rakve byly upraveny a znovu zaletovány p. Červinkou z Přerova. Nad spáchaným zločinem byl v Rokytnici velký úžas a rozhořčení.^{10/}

10/ Ševeček, Oldřich: *Kronika obce Rokytnice u Přerova Kronika obce Rokytnice (1086–1968)*. Brodek u Přerova 1970. Pozn. redakce: V SOKA Přerov ve fondu Farní úřad Rokytnice u Přerova, inv. č. 28, je v inventáři učiněna německy poznámka, kterou zde uvádíme v českém překladu: „V roce 1836

Vstup do kaple tvoří, jak je výše uvedeno, vstupní pískovcový sedlový novogotický portál s pevnými dvoukřídlými dubovými vraty s kováním a předsazenou dvoukřídlou mříží. Při restaurátorských pracích byla na reversu pravého křídla nalezena kovářská značka se jménem kováře a datem vyrobení: „K KERBER G“ s datací 1887.^{11/}

Na vstupním portále jsou patrné stopy po druhotné instalaci dvoukřídlé kované mříže. Není vyloučeno, že snahy o vyloupení hrobky jsou i staršího data. Jak jsme uvedli výše, kaple rodu Eichhoff byla vybudována pro uložení zesnulých členů rodu. Soupis náhrobníků se jmény zesnulých uvádíme níže.

První dolní řada (levá od vstupu):

1. NÁHROBEK

Marie Josephine Lauteren

geboren zu Mainz am 15. Oct: 1792
vermählt am 9. Nov: 1818. mit

Peter Joseph Ritter von Eichhoff

gestorben zu Roketnitz
am 13. Novemb. 1835

Marie Josephine Lauteren

narozená v Mohuči dne 15. října 1792
vdaná 9. listopadu 1818. za

Peter Joseph rytíře z Eichhoffu

zemřel v Rokytnici
13. listopadu 1835

2. NÁHROBEK

Peter Josef Freiherr von Eichhoff

k.k: wirklicher geheimer Rath.
jubilirter Hofkammerpräsident
etc:etc:etc:

geboren den 16. April 1790,
gestorben den 1. Jänner 1866,

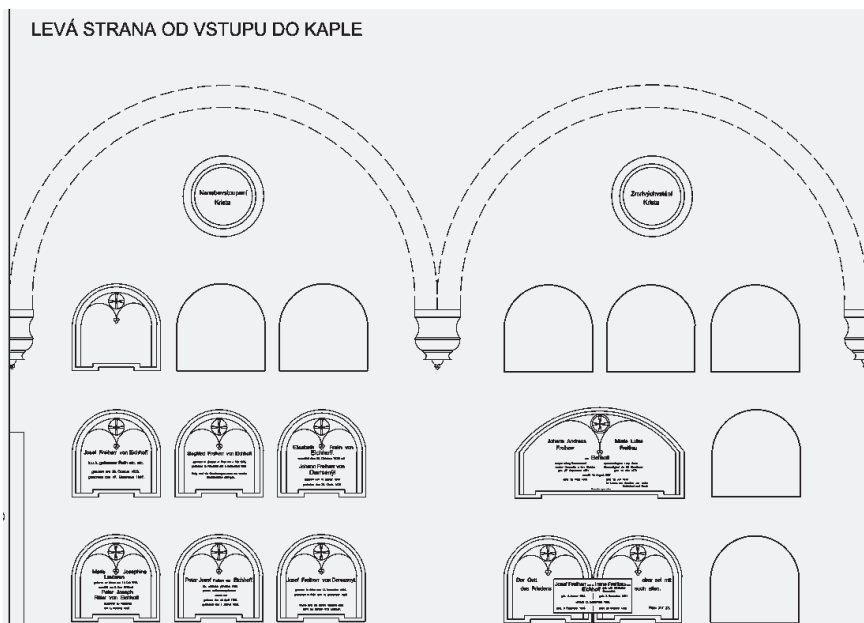
Peter Josef sv. pán z Eichhoffu

císařsko-královský skutečný tajný rada
zasloužilý předseda soudní komory
atd.atd.atd.

narozen 16. dubna 1790,
zemřel 1. ledna 1866,

byl v Rokytnici postaven nový hřbitov s kaplí jako rodinnou hrobkou majitele panství Eichhoffa, která byla farářem Linkem vysvěcena v tom samém roce, a pohřbena v ní mrtvola baronesy Josephy, manželky Jeho výsosti barona Josepha von Eichhoff. Hřbitov byl vysvěcen veledůstojným děkanem Sommerem 9. července 1837.“

11/ Práce na památkové obnově kaple, mj. u vstupních mříží, prováděl kovář Stanislav Příkryl z Olomouce.

↑ Levá strana od vstupu do kaple

— 3. NÁHROBEK

Josef Freiherr von Dercsény

geboren in Wien den 13. November 1844.
gestorben in Mölk den 12. September 1863.

Selig, die ein reines Herz haben,
denn sie werden Gott schauen

Josef svob. pán z Dercsény

nar. ve Vídni 13. listopadu 1844
zemřel Melku 12. září 1863.

Blahoslavení, jež mají čisté srdce,
neboť ti uzří Boha.

— 4. DVOJNÁHROBEK

Der Gott
Des Friedens

Josef Freiherr von u. **Irene Freifrau** von
Eichhoff geb. von Salzmann-
Beinenfeld,

aber sei mit
euch allen.

geb. 4. Jänner 1845 / geb. 3. November 1851
vermählt am 22. September 1869,
gest. 3. Dezember 1935. / gest. 30. Oktober 1883.

Röm XV. 33.

Bůh
pokoje

**Josef svobodný pán a Irena, svobodná paní z
Eichhoffu** roz. ze Salzmann-
Bienenfeldu,
narozený 4. ledna 1845 / narozená 3. listopadu 1851
sňatek 22. září 1869,
zesnulý 3. prosince 1935. / zesnulá 30. října 1883.

bud'
s vámi

Římanům XV. 33.

— 5. PRÁZDNÉ HROBOVÉ MÍSTO

Šachetní pole bez náhrobní desky

Druhá střední řada (levá od vstupu):

— 1. NÁHROBEK

Josef Freiherr von Eichhoff

k. u. k. geheimer Rath etc. etc.
geboren am 23. October 1822.
gestorben den 17. November 1897.

Josef svob. pán z Eichhoffu

císařský a královský rada atd. atd.
narozený 23. října 1822.
zemřel 17. listopadu 1897.

— 2. NÁHROBEK

Siegfried Freiherr von Eichhoff

geboren in Gratsch in Tirol am 4. Mai 1879,
gestorben in Roketnitz am 5. September 1895.
Selig sind die Barmherzigen, denn sie werden
Barmherzigkeit erlangen.

Siegfried sv. p. z Eichhoffu

nar. Gratsch (it. Merano)
Tyrolsko 4. 5. 1879
zemřel v Rokytnici 5. září 1895.
Blahoslavení milosrdní, neboť
jim se dostane milosrdenství

— 3. NÁHROBEK

Elisabeth Freiin von Eichhoff

vermählt den 18. Oktober 1838 mit

Johann Freiherr von Dercsény

geboren den 16. Septbr 1819.
gestorben den 20. Oktob. 1878.

Alžběta sv. paní z Eichhoffu

vdaná 18. října 1838 za

Johanna sv. pána z Dercsény

narozený 16. září 1819.
zemřel 20. října 1878.

— 4. DVOJNÁHROBEK

**Johann Andreas
Freiherr**

**Marie Luise
Freifrau**

von Eichhoff

kaiserl. königl. Sectionschef
oesterr. Gesandter u. bev. Minister
geb. 27. September 1871

Kammersängerin Lucy Weidt
Ehrenmitglied der Wr. Staatsoper
geb. 11. Mai 1876

vermählt am 18. August 1927

gest. 22. März 1963

gest. 28. Juli 1940

Ihr Leben war Wohltun und Liebe

Schönheit und Musik.

Quo vetre regue arrive

**Johann Andreas Johann Andreas
svobodný pán**

**Marie Luise
svobodná paní**

z Eichhoffu

císařsko-královský sekční šéf
rakouský velvyslanec a ministr
nar. 27. září 1871

komorní zpěvačka Lucy Weidt
čestná členka Vídeňské státní opery
nar. 11. září 1876

sňatek 18. srpna 1927

zemř. 28. července 1940

zemř. 22. března 1963

Její život byl plný shovívavosti a lásky,
krásky a hudby.

Až přijde váš čas

— 5. PRÁZDNÉ HROBOVÉ MÍSTO

Šachetní pole bez náhrobní desky.

Třetí horní řada (levá od vstupu):

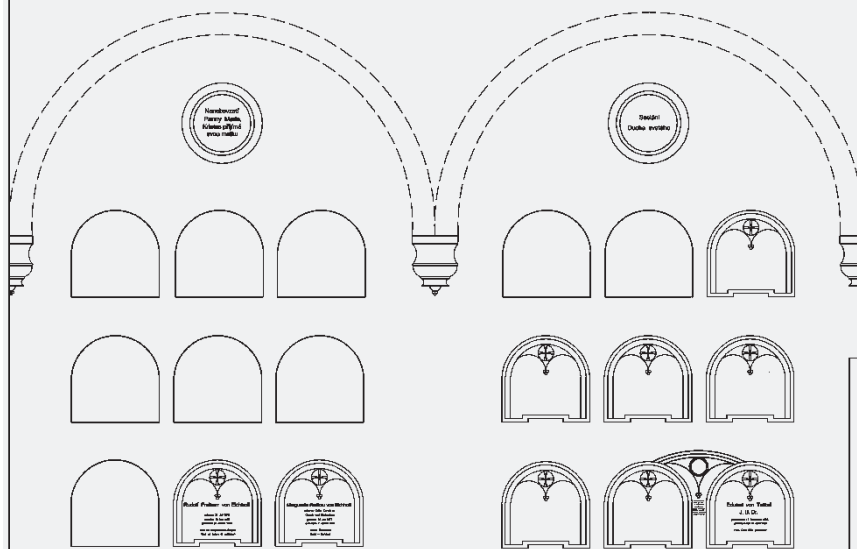
— 1. NÁHROBEK

Bez nápisu.

— 2.–6. PRÁZDNÉ HROBOVÉ MÍSTO

Šachetní pole bez náhrobní desky.

PRAVÁ STRANA OD VSTUPU DO KAPLE

↑ Pravá strana od vstupu do kaple

První dolní řada (pravá od vstupu):

1. NÁHROBEK

Eduard von Tetzeli
J.U.Dr.

geboren den 17. Dezember 1893.
gestorben den 16. April 1928.

Herr. Dein Wille geschehe!

Eduard z Tetzeli
J.U.Dr.

narozený 17. prosince 1893.
zemřel 16. dubna 1928.

Pane. Tvoje vůle nechť se stane!

VLOŽENÝ DŘEVĚNÝ NÁHROBEK S MALBOU PANNY MARIE DRŽÍCÍ JEŽÍŠKA S TEXTEM:

Tous les saints, ayez pitié
car ils étaient divisés entre eux
ce qu'ils ont aimé!

Dem Andenken an

Všichni svatí, slitujte se
neboť vzájemně byli rozděleni ti
co se měli rádi!

Ve vzpomínku na

Eduard von Tetzeli

Geweiht von seiner Gattin
Margareta geb. Freiin v. Eichhoff
vermählt am 16. Mai 1925.

—

Eduard z Tetzeli

od jeho manželky
Margarety roz. sv. paní z Eichhoffu
manželky provdané 16. května 1925.

—

— 2. NÁHROBEK

Bez nápisu.

— 3. NÁHROBEK

Bez nápisu.

— 4. NÁHROBEK**Marguerite Freifrau von Eichhoff**

geboren Gräfin zu Coreth zu
Coreda und Starkenberg
geboren 16. Juli 1877
gestorben 7. Jänner 1961

ist das Erdenkleid.
bleibt in Ewigkeit.

Marguerite sv. paní z Eichhoffu

narozená jako hraběnka Coreth z
Coreda a Starkenberg
narozená 16. července 1877
zemřela 7. ledna 1961

jsou jen pozemské šaty.
zůstává navždy.

— 5. NÁHROBEK**Rudolf Freiherr von Eichhoff**

geboren 24. Juli 1870
vermählt 15. Mai 1897
gestorben 24. Jänner 1934

Was wir bergen in den Särgen,
Was wir lieben, ist geblieben

Rudolf svobodný pán z Eichhoffu

narozený 24. července 1870
sňatek 15. května 1897
zemřel 24. ledna 1934

To, co schováváme v rakvích,
to, co milujeme, zůstává

— 6. PRÁZDNÉ HROBOVÉ MÍSTO

Šachetní pole bez náhrobní desky.

Druhá střední řada (pravá od vstupu):

— 1.–3. NÁHROBEK

Bez nápisu.

— 4.–6. PRÁZDNÉ HROBOVÉ MÍSTO

Šachetní pole bez náhrobní desky.

Třetí horní řada (pravá od vstupu):

— 1. NÁHROBEK

Bez nápisu.

— 5.–6. PRÁZDNÉ HROBOVÉ MÍSTO

Šachetní pole bez náhrobní desky.

K jednotlivým osobám uloženým v hřbitovní kapli rodu Eichhoff v Rokytnici u Přerova uvádíme další údaje.^{12/}

Marie Josephine Lauteren, narozená v Mohuči dne 15. října 1792, vdaná 9. listopadu 1818 za Petra Josepha rytíře z Eichhoffu, zemřela v Rokytnici 13. listopadu 1835. Manžel Marie Josephiny Lauteren, rytíř Peter Joseph z Eichhoffu, se narodil dne 16. dubna 1790 v Bonnu a zemřel dne 1. ledna 1866 ve Vídni jako katolík. Víme o něm, že to byl velmi aktivní námořní důstojník ve službách francouzského námořnictva. Na doporučení svého otce se roku 1815 stal členem nizozemské komise pro plavbu na Rýně. Od roku 1818 byl ve službách rakouského císaře a přispěl k regulaci Labe. Roku 1825 získal vysoké postavení v rámci českých zemí a od roku 1829 vykonával funkci poradce soudní komory ve Vídni. V politickém životě se stal významným spojencem rodu Kolowrat proti Metternichovi a roku 1835 se stal předsedou soudní komory. Metternich v něm viděl jednoho ze svých nejnebezpečnějších oponentů.

Peter Josef svobodný pán z Eichhoffu, císařsko-královský tajný rada, předseda soudní komory, narozený 16. dubna 1790, zemřel 1. ledna 1866. Byl synem Johanna Josepha z Eichhoffu (narozen dne 18. května 1762 v Bonnu a zemřel dne 2. prosince 1827 v 65 letech v Kassenich u Bonnu). Jeho matkou

12/ Převzato ze stavebně historického průzkumu kaple, vyhotoveného v roce 2020.

↑ Peter Joseph Ritter von Eichhoff, <https://www.alamy.com/eichhoff-peter-joseph-freiherr-von-image418313787.html>

↑ Ferdinand hrabě von Galen a jeho manželka Irena, roz. svobodná paní von Eichhoff

mu byla Eva Grau (provdaná von Eichhoff), narozená dne 10. května 1751 v Bonnu a zesnulá tamtéž dne 17. března 1822 ve věku 70 let. Peter Josef byl manželem Marie Josephiny Lauteren von Eichhoff, se kterou měl syna Johanna Josepha (* 23. října 1822, † 17. listopadu 1897 v Graz, Štýrsko) a dceru Elisabeth (Elise) Freiin von Eichhoff (* 16. září 1819 v Drážďanech, † dne 20. října 1878 v Arnsdorf). Byl předsedou komory soudního dvora při císařském dvoře a tajným radou. Tento institut byl zřízený poprvé v roce 1526 a panovníkem pověřená osoba rozhodovala o věcech zvláštního politického významu, zejména o otázkách zahraniční politiky. Kromě panovníka a pověřené osoby „tajného rady“ zahrnovala rada řadu vysoce postavených osob z řad soudnictví, ale i mimořádně zkušené a důvěryhodné osoby, které si panovník vybíral dle vlastního uvážení. V roce 1669 byl zřízen výbor pod názvem „Tajná konference“, který byl výlučně odpovědný za zahraniční politiku, zatímco plénum tajné rady ztratilo svůj význam. V roce 1705 Josef I. „tajnou radu“ zrušil a přenesl úkoly bývalé instituce do několika dalších „rad“ tvořených „tajnými radami“ s rozdělením kompetencí. V roce 1709 byla ale opětovně aktivována „Tajná konference“, jejíž činnost trvala až do roku 1749. Poté pravomoci rady a její agendu převzalo státní kancléřství, založené v roce 1742. Kromě toho byla roku 1760 císařovnou Marií Terezií ustanovena „Státní rada“ (roku 1760 s přerušením) a „Státní konference“ roku 1814, která vykonávala nejvyšší moc ve státě, a to za vlády Ferdinanda I. Dobrotivého (1835–1848). V roce 1848 byly všechny tyto instituce nahrazeny ministerstvy.^{13/} Svým zapojením do politického života se Petru Josefu rytíři

13/ https://www.deutsche-biographie.de/sfz12756.html#ndbcontent_leben

Eichhoffu podařilo snížit ekonomický deficit země zvýšením nepřímých daní a zajistil rovněž levnější půjčky.^{14/}

Josef svobodný pán z Dercsényi, narozen ve Vídni 13. listopadu 1844, zemřel v Melku 12. září 1863. Rod maďarské šlechty Dercsenyiů z Dercsény odvozuje svůj původ od příslušníků starobylého rodu Fejér, kteří se poprvé připomínají již v roce 1072 za vlády maďarského krále Salamona I. z dynastie Arpádovců. Po bitvě u Moháče, v níž zvítězili Turci nad vojsky Lajose II., přesídlili Fejérové z dolní části Maďarska do Horní země, konkrétně do Spišské župy, kde začali psát své příjmení jako Weiss. Do šlechtického stavu je povýšil dne 27. září 1687 císař Leopold I. Povýšený byl jmenovitě královský rada János Weiss z tohoto rodu, který roku 1792 obdržel přímo od maďarského panovníka statek Dercsény (Durštín) a od té doby se členové rodu psali jako „Dercsényi de Dercsény“. Za rodové heslo si zvolili latinské „Deus, rex, patria“ neboli „Bůh, král, vlast“. Vesnice Dercsény (německy Durchstein), kde žilo počátkem 20. století 219 obyvatel slovenské národnosti, se dnes nalézá na polském území a nazývá se v současnosti Dursztyn. Počátkem 20. století se jedna větev usadila v Dolních Počernicích a Běchovicích a také v jižních Čechách – od roku 1915 vlastnili například zámek Koloděje nad Lužnicí, jehož majitelem se stal Béla (též Adalbert) Dercsényi (1878–1935), který se 4. února 1915 oženil v Praze s Marií hraběnkou Wratislawovou z Mitrowicz a Schönfeldu (1884–1961), s níž se však po první světové válce rozvedl. Zámek poté připadl Marii hraběnce Wratislawové z Mitrowicz. Panství a zámek dále vlastnili jejich synové Vojtěch (nar. 1915) a Evžen (nar. 1916) Dercsényi. Oba bratři byli ekonomicky vzděláni a schopní a mezi obyvateli také oblíbení. Za druhé světové války mnoha lidem v obci i okolí pomohli z nesnází. V říjnu 1948 stát rozparceloval velkostatek a baronům ponechal pouhých 50 ha pozemků, zámek s hospodářskými budovami a myslivnu čp. 97. Dne 1. března 1951 jim byl odebrán i zámek s kaplí, hrobkou a parkem, zbývající hospodářské příslušenství a pole převzaly státní statky. Rod byl vyhnán do Prahy, kde „pracovali ve výrobě“. Počátkem devadesátých let 20. století vznesly dědičky rodu Dercsenyiů (rod vymřel po meči roku 1987) restituční nároky a po vydání majetek po částech rozprodaly. Od roku 2008 je zámek, který patří mezi památkově chráněné objekty, ve vlastnictví rodu Mitrowitzů.^{15/}

Josef svobodný pán z Eichhoffu, narozený 4. ledna 1845, sňatek 22. září 1869, zesnulý 3. prosince 1935. Celým jménem Joseph Andreas Freiherr von Eichhoff, syn otce Josefa Freiherr von Eichhoff (*23. října 1822, † 17. listopadu 1897) a matky Marie Rosalie Friefrau von Eichhoff Graffin von Hohenwart- Gerlachstein (* 28. srpna 1822, † 17. března 1895 v Graz, Štýrsko).^{16/}

14/ Peter Joseph Freiherr von Eichhoff, *sein Leben und amtliches Wirken: Zugleich ein Beitrag zur österr. Finanzgeschichte*. (German Edition) Paperback – August 8, Wien 2015.

15/ *Geschichte des Josef Freiherrn von Dercsényi*. Olmütz 1859.

16/ <https://www.geni.com/people/JOSEPH-Andreas-Freiherr-von-Eichhoff/600000011377958-2902>.

↑ Josef svobodný pán von Eichhoff

Irena, svobodná paní z Eichhoffu, roz. ze Salzmanna Bienenfeldu, narozená 3. listopadu 1851, sňatek 22. září 1869, zesnulá 30. října 1883. Otec Rudolf Salzmann von Bienenfeld a matka Josefine von Sales – Sala. Měla syna Johanna (Hans) Andrease Freiherr von Eichhoff, který se narodil dne 27. září 1871 ve Vídni a zemřel dne 22. března 1963 ve věku 91 let tamtéž. Pracoval celý život jako diplomat. Druhým synem byl Rudolf von Eichhoff, který byl manželem Marie Luisy Charlotty Weidt (*11. května 1876 Opava, † 28. července 1940 ve Vídni). Její dcerou byla Irene (*24. října 1882 ve Vídni, † 21. září 1957), provdaná za Ferdinanda hraběte von Galen (*5. prosince 1874 Wallhausen, Rhineland-Palatine, Německo, † 24. ledna 1915 Banica).^{17/}

Josef svobodný pán z Eichhoffu, císařsko-královský rada atd. atd., narozen 23. října 1822, zemřel 17. listopadu 1897. Narozený v Mainz v Hesensku (dnes Porýní-Falc) a zemřel v Grazu (Rakousko). Byl jediným synem prezidenta dvorské komory Petera Josefa von Eichhoff, který pocházel ze západoněmeckého Bonnu a roku 1836 vstoupil mezi rakouskou šlechtu. Josef vlastnil statky Čekyně a Rokytnice na Přerovsku. Dne 23. října 1843 si vzal za manželku Marii Rosalii hraběnkou von Hohenwart (narozená 1851, zemřela roku 1895), se kterou měl jednoho syna a dvě dcery, sestru pozdějšího předlitavského předsedy vlády Karla von Hohenwarta, který tak byl jeho švagrem. V roce 1835 absolvoval gymnázium v hlavním městě mocnářství a následně práva na vídeňské univerzitě. Od roku 1866 správce panství Čekyně, Sobišky, Rokytnice. V letech 1848–1849 člen Moravského provizoria, 1861–1896 členem Moravského zemského sněmu. V roce 1872 byl jmenován tajným radou. Většinou bydlel ve Štýrském Hradci. Rodové sídlo ovšem bylo v Rokytnici na Moravě. Jeho dcera Klára se ro-

17/ <https://www.geni.com/people/Irene-von-Eichhoff/6000000113779984852>

ku 1877 provdala za Alfonse Aichelburga. Po obnovení ústavní vlády se zapojil do politiky. Od roku 1861 byl poslancem Moravského zemského sněmu za kurii velkostatkářskou, vedl II. sbor. Zemský sněm ho 24. března 1863 delegoval i do Říšské rady (tehdy ještě volené nepřímou) za Moravu (kurie velkostatkářská). Dne 17. června 1863 složil slib. Opětovně byl zemským sněmem do Říšské rady delegován v roce 1867, 1870 a 1871. Uspěl i v prvních přímých volbách do Říšské rady roku 1873, opět za velkostatkářskou kurii na Moravě. Na Říšské radě patřil k provídeňsky a centralisticky orientované Straně ústavověrného velkostatku, odmítající federalistické aspirace neněmeckých etnik. Po delší dobu působil jako předák liberální Strany středu. Za vlády Eduarda Taaffeho se vzdal postu předáka německých liberálů na Moravském zemském sněmu. Národní listy ho označovaly jako německého „ústaváckého“ barona a připisovaly mu citát: „*My Němci nejsme sice většinou obyvatelstva, ale my musíme mít většinu v parlamentě.*“ Dne 1. listopadu 1892 se stal členem Panské sněmovny (jmenovaná horní komora Říšské rady). Josef svobodný pán Eichhoff zemřel v listopadu 1897 ve Štýrském Hradci. Měl syna Josefa svobodného pána z Eichhoffu (*4. ledna 1845) a dceru Kláru (*21. července 1851) a Berthu Elisabethu svobodnou paní z Haynau (* 8. března 1855 Olomouc, † 7. května 1920 Graz).^{18/}

Siegfried svobodný pán z Eichhoffu, narozen Gratsch (it. Merano), Tyrolsko, 4. května 1879, zemřel v Rokytnici 5. září 1895. Zemřel jako šestnáctiletý, další informace o jeho osobě se nepodařilo dohledat.

Elisabeth (Alžběta) svobodná paní z Eichhoffu, vdaná 18. října 1838 za Johanna (Jana) svobodného pána Dercsényi z Dercsény, narozená 16. září 1819, zemřela 20. října 1878. Elisabeth von Dercsény se narodila v Drážďanech v roce 1819. S baronem Janem Ludvíkem Dercsényim (*1802, †1863) měla dva syny. Syn Josef se narodil 13. listopadu 1844, studoval práva na univerzitě ve Vídni, ovšem zemřel velmi brzy, 12. září 1863 ve svých 19 letech. Vojtěch se narodil 16. prosince 1847 a právě on se později stal dědicem nemovitostí a dalšího majetku v Dolních Počernicích. Paní baronka iniciovala zakoupení dolnopočernického starého zámku se statkem pro rodinu a o nový majetek se výrazně starala, roku 1859 obohatila zámeckou zahradu o nový skleník, který byl postaven za 12 000 zlatých. Také roku 1861 podpořila žádost místních radních o zřízení obecní školy a fary, ovšem žádosti ze strany státních institucí nebylo tehdy vyhověno a byla zamítnuta. Roku 1871 Vojtěch Dercsényi nabyl plnoletosti a převzal administraci dolnopočernického statku a účetní revizi. Paní baronka tímto krokem připravovala svého syna k pozdějšímu převzetí celého panství. Pro zajímavost uvádím, že v předchozím roce 1870 bylo v Dolních Počernicích evidováno 426 stálých obyvatel. Dne 22. ledna 1878 se Vojtěch svobodný pán Dercsényi z Dercsény oženil s Laurou von Menschengen, dcerou c. k. komořího a okresního hejtmana. Svatba proběhla ve farním kostele v Kremži. Tato událost byla náležitě oslavena i v Dolních Počernicích – ve zdejším kostele se sloužila mše za velké účasti věřících a po ní zde a v Běchovicích bylo mezi chudé rozdá-

18/ Eichhoff, Josef Freiherr [online]. bildarchivaustria.at [cit. 2014-08-19].

no 200 zlatých. Již 27. ledna 1878 novomanželé přijeli i do Dolních Počernic, kde se jim od obyvatel dostalo vřelého přijetí. Ještě v téže roce, dne 21. října 1878, ale náhle zemřela dosavadní majitelka panství baronka Elisabeth Dercsenyi, (rozená von Eichhoff) na svém statku v Dolním Rakousku. Podle místní kroniky Dolních Počernic nečekané úmrtí baronky zarmoutilo nejen urozenou rodinu, ale i úřednictvo, služebnictvo a všechno zdejší obyvatelstvo, včetně chudiny, a to hlavně pro její údajnou dobročinnost a blahosklonnost. Současně je v kronice vyjádřena starost truchlících, zdali syn Vojtěch jako dědic a následník v držení panství svou matku náležitě nahradí. Baronka se nedočkala narození svého prvního vnuka, který přišel na svět dne 26. listopadu 1878 a po svém otci obdržel rovněž jméno Vojtěch. Jako místo jeho narození je uváděn zámek Dolní Počernice. Vlády na osiřelém panství po zesnulé baronce se ujal její syn Vojtěch svobodný pan z Dercseny. Dercsenyiové se jménem „Vojtěch“ se v dějinách obce Dolní Počernice postupně vystřídali celkem tři, z nichž dva vykonávali funkci starosty obce. Prvním byl Vojtěch svobodný pan Dercsenyi z Dercseny (*16. prosince 1847, † 11. prosince 1909 v Praze), starosta obce 1887 až 1909, který je pochován na zdejším hřbitově. Druhým v pořadí byl Vojtěch, svobodný pán Dercsenyi z Dercseny „junior“ (*26. listopadu 1878, † 3. srpna 1935 v Klánovicích), starosta obce 1910 až 1919, který je rovněž pochován na dolnopočernickém hřbitově. Posledním z trojice byl Vojtěch Dercsenyi, „vnuk“, (*29. prosince 1915, neznámé datum úmrtí), který zemřel bezdětný. Oficiální název Dolních Počernic byl „Unter-Pocernitz“, kde se v nově postaveném zámku trvale zabydlela rodina barona Vojtěcha Dercsenyiho. Dne 12. července 1881 se jim zde narodil druhý syn Rudolf, ale o jeho životě víme velmi málo (vlastně jen to, že si zvolil vojenskou dráhu a v ní dosáhl hodnosti c. a k. rytmistr.) Zemřel dne 30. března 1930 v Praze a je pochován v rodinné hrobce v Dolních Počernicích.

Baron Vojtěch junior pokračoval v rámci hospodaření ve stopách své matky a neustále zveleboval počernické panství. V letech 1884–1885 byla realizována stavba nové budovy pivovaru, rovněž roku 1884 cesta z Dolních Počernic do Chval. V roce 1885, za jeho podpory, se podařilo získat povolení ke zřízení obecní školy, která byla slavnostně otevřena 1. října 1886. Jednalo se pouze o dvojtřídku. Jeho nejvýznamnějším počinem byla přestavba místního kostela do dnešní známé podoby, a to v roce 1886. Roku 1887 byl baron Vojtěch Dercsenyi zvolen starostou obce a zároveň požádal, aby mu bylo v Dolních Počernicích uděleno domovské právo, které dosud neměl. Členové místního zastupitelstva se vyslovili jednoznačně pro a za udělení domovského práva daroval baron do místního chudinského fondu 50 zlatých. V roce 1923 prodali Dercsenyiové obec Dolní Počernice městu Praha.^{19/}

19/ HRACHOVCOVÁ, Eva: *Šlechtické sňatky v druhé polovině 19. století* [online]. theses.cz [cit. 2014-08-19].

Jan „Ludvík“ Dercsényi (*1802, †1863), c. k. dvorní rada a **Elizabeth von Dercsényi**, rozená svobodná paní **von Eichhoff** (*1819, †1878) uzavřeli roku 1838 sňatek.

Z manželství se narodil **József** (česky „Josef“) **Dercsényi** (*1844, †1863) – zemřel velmi mladý.

Béla (Adalbert, česky „Vojtěch“) Dercsényi (*1847, †1909), který uzavřel roku 1878 sňatek s Lourou (česky „Laura“) von Menschengen (* 1856, †1932). Měli spolu dva syny: **Rezső** (česky „Rudolf“) **Dercsényi** (*1881, †1930), c. a k. rytmistr; **Béla (Adalbert, česky „Vojtěch“) Dercsényi** (*1878, †1935), který uzavřel roku 1915 sňatek s Marií Wratislawovou z Mitrowicz a Schönfeldu (*1864, †1961). Měli spolu dva syny: **Béla (Adalbert, česky „Vojtěch“) Dercsényi** (*1915, datum úmrtí neznámé); **Eugén** (česky „Evžen“) **Dercsényi**.

Johann Andreas svobodný pán z Eichhoffu, císařsko-královský sekční šéf, rakouský velvyslanec a ministr, narozený 27. září 1871 ve Vídni, sňatek 18. srpna 1927, zemřel 22. března 1963 ve Vídni. Byl jedním z nejvýznamnějších členů rodu Eichhoff. Po studiích na prestižních školách pracoval jako velvyslanec a poradce císaře Františka Josefa II. v jeho vládách. Vedle toho byl v parlamentu předkladatelem řady jazykových zákonů a soudních novel. Pracoval jako delegát na mezinárodních konferencích a během I. světové války se stal vedoucím služby civilního komisariátu. Za svoji práci byl vyznamenán „Velitelským křížem řádu Františka Josefa hvězdou s válečnou zbrojí“, byl povýšen do rytířského stavu „Císařského řádu železné koruny“. Byl nositelem „Velkokříže královského řádu Isabely Kastilské“ a rovněž byl dekorován důstojníkem „Francouzské čestné legie“ a dalších zahraničních vyznamenání. Byl aktivně účasten na mírových jednáních v St. Germain, pracoval po boku státního kancléře Dr. Rennera. Za první republiky působil jako diplomat ve Francii a Španělsku. Jeho pracovní aktivity pokračovaly i v důchodu. Stal se viceprezidentem „Společnosti národů“, účastnil se meziválečných mírových kongresů. K jeho aktivitám se řadí i literární a spisovatelská činnost. V mezinárodním měřítku se zasazoval o mírové řešení ztráty „Jižního Tyrolska“ po I. světové válce, které on sám považoval za „srdce Rakouska“. Dne 18. srpna 1927 se oženil s operní pěvkyní a herečkou Marií Luisou, rozenou Weidt. Po její náhlé smrti dne 28. července 1940 se již jako důchodce věnoval literární činnosti. Zemřel ve Vídni dne 22. března 1963 a pohřben je v rodinné hrobce v Rokytnici u Přerova.^{20/}

1. května 1895: služba na okresních úřadech ve Feldbachu ve Štýrsku

20. prosince 1898: práce na c. k. Ministerstvu obchodu

1. března 1900: předsedal Radě ministrů

10. září 1902: náměstek ministra a ministr

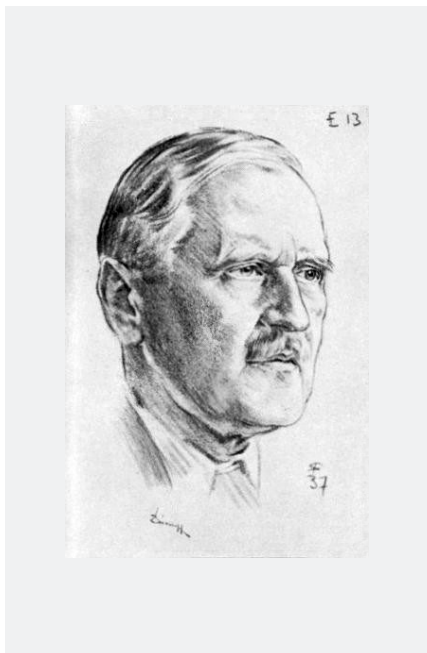
9. prosince 1902: ministr vnitra

září 1906: účastník kongresu v boji proti obchodu s ženami

11. listopadu 1906: pracoval jako státní rada

27. ledna 1908: důstojnický kříž Čestné legie

20/ ŠEPTÁK, Miroslav: *K politickému a hospodářskému vývoji Rakouska v letech 1931–1934*. Praha 2012.

↑ Johann (Hans) Andreas Freiherr von Eichhoff

↑ Marie Luise svobodná paní von Eichhoff

1914–1916: zástupce na c. k. ministerstvu vnitra a u vrchního velení armády,
po roce 1916 velel proviantnímu oddělení vrchního velení armády

1918: vedoucí sekce vlády

1919: zplnomocněný zástupce u Nejvyšší rady v Paříži

1920: vedoucí sekce na ministerstvu zahraničí (III. odbor)

1924: mimořádný vyslanec za Rakousko v rámci Ministerstva zahraničních věcí

1925: ukončil svoji pařížskou misi diplomata

31. července 1925: odešel do důchodu

Marie Luise (Marie Luisa) svobodná paní z Eichhoffu, komorní zpěvačka Lucy Weidt, čestná členka Vídeňské státní opery, narozená 11. září 1876, sňatek 18. srpna 1927, zemřela 28. července 1940. Narozená 11. května 1876 v Opavě jako Lucie (Lucy) Weidt. Byla dcerou skladatele a dirigenta Heinricha Wilhelma Weidta a sestra hudebního skladatele a sbormistra Karla Weidta. Dvakrát se provdala, poprvé za generálního konzula Josefa von Uerményi a podruhé (roku 1927) za vyslance Johanna Andream von Eichhoff. První lekce v hudební výchově jí dával otec, následně studovala na Hochově konzervatoři ve Frankfurtu nad Mohanem a dále ve Vídni u Rosy Papier-Paumgartnerové. Debutovala v Stadttheater Dresden jako Elisabeth v opeře „Tannhäuser“ Richarda Wagnera. Operu tehdy režíroval Gustav Mahler. S Mahlerem spolupracovala na opeře Piková dáma P. I. Čajkovského. Ve Vídni zpívala roli Isoldy ve Wagnerově opeře

↑ Dcera Eduarda von Tetzeli – Margaret Daisy Waldstein-Wartenberger, roz. Tetzeli

„Tristan a Isolde“. Vrcholem její operetní práce byla role ve Straussově operetě „Růžový kavalír“, která měla premiéru roku 1911 ve vídeňské „Staatsoper“. Ztělesnila rovněž roli Donny Anny v Mozartově opeře „Don Giovanni“, dále Leonoru v Beethovenově opeře „Fidelio“ nebo vystupovala ve Weberově „Čarostřelci“. Roku 1909 zpívala jako první operní pěvkyně Desdemonu ve Verdiho „Othelovi“. Dále zpívala ve Wagnerově „Parsifalovi“. Tato vynikající pěvkyně hostovala v Drážďanech, Mnichově, Paříži, Buenos Aires, Londýně, v sezoně 1910/1911 zpívala v Metropolitní opeře ve Wagnerových operách Tannhäuser a Brünnhilde, Valkýra anebo Siegfried. Zpívala rovněž v díle „Její pastorkyňa – Jenůfa“ Leoše Janáčka, a to v roce 1918. Za svoji práci získala ve Vídni titul „Kammersängerin“ a v roce 1927 byla jmenována čestnou členkou Vídeňské státní opery. Řada jejích rolí byla nahrána na zvukové nosiče. Zemřela 28. července 1940. Na jejím náhrobním kameni v rodinné hrobce Eichhoffů v Rokytnici stojí: „Její život byla shovívavost, láska, krása a hudba...“^{21/}

Eduard z Tetzeli, JUDr., narozen 17. prosince 1893 v Terezíně, zemřel 16. dubna 1928. Eduard von Tetzeli byl ženatý s Margaretou baronkou von Eichhoff. Narodil se do rodiny důstojníka Eduarda Tetzeli von Rosadorf (narozeného 1866 v Plzni a zemřelého roku 1945 tamtéž ve věku 79 let). Oženil se 16. května 1925 s Margarete Eichhoff (narozená 1904 a zesnulá 1983), jejímiž rodiči byli Rudolf Josef Eichhoff (1870–1934) a Margaretha Marie Eveline von Coreth zu

21/ EISENBERG, Ludwig: *Lucie Weidt*. In: *Großes biographisches Lexikon der deutschen Bühne im XIX. Jahrhundert*. Paul List, Leipzig 1903, s. 1103–1104.

Coredo (narozená roku 1877). Měli dceru Margaret Daisy, která se narodila dne 8. dubna 1927 v Londýně a zemřela dne 22. listopadu 2017 ve Vídni. Důstojník Fridolin Tetzeli (*1827, † 1894) byl v roce 1878 povýšen do šlechtického stavu s predikátem „z Rosadoru“. Měl celkem šest dětí, z toho pět synů. Nejstarší z nich, Eduard (*1866, † 1945), byl důstojníkem československé armády, žil v Plzni. Jeho syn Eduard (*1893, † 1928) si vzal za ženu baronku Margaretu von Eichhoff z Rokytnice.^{22/}

Marguerite svobodná paní z Eichhoffu, roz. jako hraběnka Coreth z Coredo a Starkenberg, narozená 16. července 1877 v Pichlhof – Liezen – Štýrsko (dnes Rakousko), zemřela 7. ledna 1961. Tchýně Rudolfa Josepha von Eichhoff, manželka Rudolfa Josepha von Eichhoff. Měla dceru Ernestu Gräffin von Coretha zu und Coredo a Gabrielu Freiin von Schmidburg. Měla sestru Elisabeth Gräffin von Coreth zu Coredo. Hraběnka pocházela ze starobylého rodu, pojmenovaného podle rodového hradu „Coredo“ v Tyrolsku. Příslušníci rodu přišli do Tyrolska z Itálie (v 12. století). Byli osobními poradci a pedagogy různých habsburských císařů a arcivévodů. Císařská linie se také stala titulárním nástupcem pánů ze Starkenbergu, staré tyrolské ministerské rodiny, která vymřela v roce 1452. Baronská linie pochází ze stejného hradu v Coredu (Castel Coredo), stejně jako císařská hrabata.^{23/}

Rudolf svobodný pán z Eichhoffu, narozený 24. července 1870, sňatek 15. května 1897, zemřel 24. ledna 1934. Rudolf Joseph, jak znělo celé jeho jméno, byl synem Josepha Andrease von Eichhoff a Irene Salzmanna von Bienfeld. O jeho osobě víme, že manželkou mu byla říšská hraběnka Margarita (Marguerite) Coreth von Coredo a že svatba proběhla dne 15. května 1897. S Margaretou měl dceru Margareth von Eichhoff, která byla manželkou Eduarda Tetzeli a přežila svého manžela o skoro třicet let, zemřela dne 7. ledna 1961 ve věku 83 let ve Vídni.^{24/}

V interiéru hřbitovní kaple rodu Eichhoff, jež byla, jak je výše uvedeno, vystavěna roku 1838, se vedle pískovcových náhrobních desek, dobových vrat, dvoukřídlé mříže nachází i pět maleb v kruhových medailonech. V tomto článku se budeme postupně věnovat uvedeným artefaktům jako prvním malbám v interiéru. Malby s biblickými motivy, nacházející se po dvou na obvodových stěnách, respektive jedna nad oltářem, jsou umístěny v kruhových profilovaných rámech ze štuky o velikosti okolo 90 cm v průměru. Ve spisovně obce byla nalezena „Restaurátorská zpráva o postupu prací na pěti kruhových obrazech“, jak zní úplný název, provedená Jiřím Novákem a Evou Kryškovou, akademickou malířkou, roku 1999. Elaborát obsahuje jednu písemnou stranu textu s popisem prací a fotografie maleb. Restaurování bylo zaměřeno spíše, dle popisu, na zjištění stavu maleb, přičemž byly ze štukových medailónů vyjmuty na plechu ole-

22/ <https://www.historickaslechta.cz/osobnosti/tetzeli-von-rosador-margarete-daisy-1927-%E2%80%A0-2017/>

23/ HRACHOVCOVÁ, Eva: *Šlechtické sňatky v druhé polovině 19. století* [online]. theses.cz [cit. 2014-08-19].

24/ Tamtéž.

↑ Interiér kaple s náhrobky, foto K. Žurek 2020

jovou barvou namalované obrazy. Restaurátoři interpretovali malby následovně: 1. Panna Maria mezi apoštoly; 2. Kristus s Marií; 3. Korunovace Panny Marie; 4. Vznášející se Kristus; 5. Vzkříšení.

Práce byly po restaurátorském zásahu protokolárně předány dne 15. dubna 1999. Restaurátoři Novák s Kryškovou přisoudili autorství neznámému malíři z 18. století. Neuvádí ale, jak k tomuto názoru dospěli. Jedna olejová malba na dřevěném náhrobku napravo od vstupu o velikosti cca 15 cm restaurována nebyla.^{25/} V kontextu s výše uvedenými historickými časovými posloupnostmi, kdy víme, že Eichhoffové koupili rokytnické panství roku 1835 a kaple byla postavena roku 1837, je údaj o stáří maleb včetně vročení ke konci 18. století i přes neznalost uvedených dat zmíněnými restaurátory přece jen odvážným tvrzením. Při definování jmen jednotlivých osob rodu Eichhoff jsme zjistili, že jedním z členů rodu byl i Karl Eichhoff, akademický malíř, narozený v Rakousku. Při pobytu v českých zemích žil buď v Rokytnici na Moravě a také, převážně před válkou a později v jejím průběhu v pražské Bubenči, kde měl ateliér. Je znám v literatuře a v galerijních sbírkách jako portrétní malíř, krajinář, ale především autor obrazů s biblickými a náboženskými motivy. Na základě provedené analýzy jeho díla a následně i nálezů obrazů jak v galeriích, tak mezi soukromými vlastníky a sběrateli víme, že namaloval mimo jiné stavby, které přináležely Eichhoffům (statek v Sobiškách), je autorem tematické malby pověsti o čekyňském zámku v přízemní místnosti zámku Čekyně, stejně jako portrétů

25/ Restaurátorská práce je uložena ve spisovně obce Rokytnice.

↑ Nanebevstoupení Krista, foto K. Žurek 2020

rodinných.^{26/} Teď po provedení prvních srovnávacích analýz Eichhoffových výtvarných prací lze autorství maleb v medailonech přiřadit k jeho osobě.

Jednotlivé malby jsou umístěny následně.

Nanebevstoupení Krista (první medailon zleva) – v Bibli bývá popisováno různě (hlavně místo, kde se to stalo). Zde je zachyceno dle popisu ve Skutcích apoštolských, Kristus vstoupil na nebesa na Olivové hoře za přítomnosti apoštolů a Panny Marie. Když vystupoval na nebesa, zastřel ho oblak a apoštolové spatřili dva muže v bílém rouchu (anděly), kteří oznámili, že Kristus znovu přijde tak, jak ho viděli odcházet (apoštol nejblíže Panně Marii je Jan, kterého Kristus ustanovil Mariiným synem před svou smrtí), autor Karl Eichhoff (?).

Zmrtvýchvstání Krista (druhý medailon zleva) – Ježíš vystupuje z hrobu, v ruce drží vítěznou korouhev. Vpravo dole sedí anděl, jenž odvalil kámen, kterým byl zakryt přístup do hrobu, aby Ježíšovi přívrženci nemohli odnést jeho tělo. Kámen drží anděl v ruce. Uprostřed a vlevo jsou dva římsí vojáci, kterým Pilát rozkázal střežit Ježíšův hrob. Oba jsou strnulí hrůzou a téměř oslepení září, která vycházela z nebe, autor Karl Eichhoff (?).

26/ Žurek, Karel: *Stavebně historický průzkum zámku v Čekyni u Přerova*. Přerov 1996. Při sondážním průzkumu v místnosti jižního křídla v přízemí byly nalezeny malby zobrazující pověsti o čekyňském zámku. Na obraz malovaný a signovaný Karl Eichhoff statku v Sobiškách u Přerova upozornil autora Miroslav Zapletal z Dřevohostic, v jehož majetku statek v současnosti je.

↑ Zmrtvýchvstání Krista, foto K. Žurek 2020

↑ Nanebevzetí Panny Marie, foto K. Žurek

↑ Seslání Ducha svatého, foto K. Žurek 2020

↑ Nanebevzetí Panny Marie, Kristus přijímá svou matku, autor Karl Eichhoff (?)

Na stěně naproti vstupu do kaple (oltářní) **Nanebevzetí Panny Marie** – Marie se vznáší na oblacích, nesena anděly, nahore na nebi ji se vstřícným gestem očekávají Ježíš Kristus (vlevo) a Bůh (vpravo), autor Karl Eichhoff (?).

Na stěně napravo od vstupu **Seslání Ducha svatého** (první medailon zleva). Střed kompozice tvoří sedící Panna Maria jako symbol církve, okolo ní sedí apoštolové s knihami nebo svitky v rukou. Nejmladší apoštol Jan sedí Panně Marii po levé ruce, z druhé strany sv. Petr. Nad nimi se vznáší symbol Ducha svatého – holubice, nad hlavami apoštolů planou drobné plamínky. Sedm paprsků jdoucích od holubice symbolizuje sedm darů Ducha svatého (dar moudrosti,

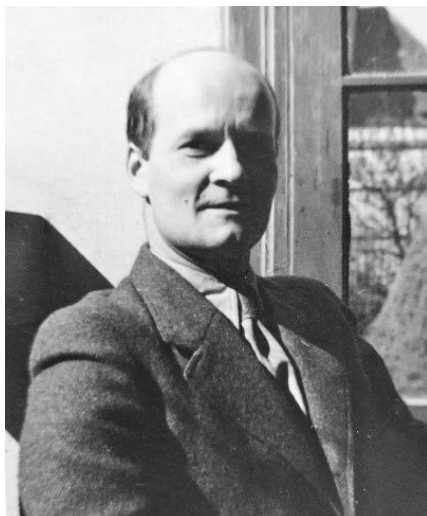

↑ Interiér kaple s malbami v kruhových medailonech, foto K. Žurek 2020

dar rozumu, dar rady, dar síly, dar umění – poznání, dar zbožnosti a dar bázně Boží). Pokud mají apoštolové rozdílné obleky, symbolizují dvanáct národů světa, autor Karl Eichhoff (?).

V Evangeliu se uvádí: „A když nastal den letnic, byli všichni shromážděni na jednom místě. Náhle se strhl hukot z nebe, jako když se žene prudký vítr, a naplnil celý dům, kde byli. A ukázaly se jim jakoby ohnivé jazyky, rozdělily se a na každém spočinul jeden. Všichni byli naplněni Duchem svatým... (Skutky apoštolů, 2,1 – 13). Pohyblivé datum – slaví se 50. den po Velikonocích a 10. den po svátku Nanebevstoupení Krista.“

Předpokládaný autor maleb v hřbitovní kapli v Rokytnici, Karl Eichhoff, se narodil dne 19. června 1899 ve Štýrském Hradci. Byl významným členem rodu, zabývající se výtvarným uměním. Vedle zámku Rokytnice žil rovněž v Praze, kde měl v Bubenči ateliér, ale také ve Vídni či Štýrském Hradci. Vedle biblických motivů se věnoval i krajinomalbě (Jeseníky, ale i Haná, Dalmácie,). Vystudoval v ateliéru prof. Karla Krattnera. Karl Eichhoff spolupracoval se skupinou mladých umělců, kteří se setkávali na Liechtenštejnské chatě na Králickém Sněžníku. Byli to malíři Kurt Hallegger, Anna Maria (Amei) Bunzl-Halleggerová, Franz Urban, Josef Ebehard Karger. Podnikali zahraniční cesty do Itálie, Francie, Španělska, Turecka, Řecka, Jugoslávie, ale i do Maroka. Někteří z členů této nezávislé skupiny německých výtvarníků žijících v tehdejším Československu (Hallegger) spolupracovali anebo byli přímo členy skupiny německých výtvarníků

↑ Karl Eichhoff, z rodinného alba
Kamila Malendy z Rokytnice

↑ Panna Marie s Ježíškem

„Prager secession“ nebo „Vereinigung deutscher Künstler Mährens und Schlesiens „Scholle“. Většina z těchto výtvarníků, pokud přežili druhou světovou válku, byla nucena odejít anebo se dobrovolně přihlásili do transportů německých vystěhovalců z našich zemí. Karl Eichhoff patřil mezi Němce, kteří dobrovolně opustili zemi a majetek v ní, a odešel do sousedního Rakouska, do Vídně, kde roku 1977 zemřel. Některé z jeho obrazů jsou dnes uloženy v Moravské galerii Brno. Po provedené analýze výtvarného rukopisu autora, kde se mísí oblíbený způsob práce se světly a stíny, koloritu rozvedeného do jemných tónů, figurálního pojetí jednotlivých osob, tematiky se zaměřením na biblické příběhy, ale i vzhledem k celkové kompozici a filozofii díla lze autorství medailónů v rokytnické kapli připsat Karlu Eichhoffovi. Kdy proběhla realizace, nevíme, nejspíše na konci 30. a počátku 40. let 20. století.^{27/}

Poslední z maleb v interiéru kaple je vyobrazením Panny Marie s Ježíškem. Jde o olejovou malbu na dřevěném podkladu, který je součástí náhrobníku. Malba je vyhotovena olejovou barvou, její autor je neznámý.

Panna Marie s Ježíškem (dřevěná náhrobní deska), malba olejovou barvou. V tomto případě přisuzujeme autorství neznámému umělci.

Rekonstrukce hřbitovní kaple rodu Eichhoffů na rokytnickém hřbitově v roce 2021 je zahájením památkové obnovy budovy, jež je programově naplánována na několik let. Po provedení prací, které budou zahrnovat nejen exteriérové

27/ *Nový slovník československých výtvarných umělců*. I. – III. díl. Praha 1993.

↑ Karl Eichhoff, Mojžíš z vody vytažený, bez datace, Moravská galerie Brno

↑ Karl Eichhoff, Adam a Eva, bez datace, Moravská galerie Brno

↑ Karl Eichhoff, Statek v Sobiškách u Přerova, obraz v soukromém vlastnictví. Foto M. Zapletal 2019

a interiérové části, ale budou zaměřeny i na úpravu zeleně v okolí památky, se tato stavba stane nepochybně jednou z nejatraktivnějších památek Přerovska a naváže tak na podobné úspěšné stavební památkové realizace tohoto regionu.^{28/}

28/ UVÍROVÁ, Petra: *Hrobku rodu Eichhoff v Rokytnici čeká velká rekonstrukce*. In: Přerovský deník, 9. 7. 2021.

Jan Štěpán

Fotografické ateliery v Lipníku nad Bečvou

Pokračování

V minulém sborníku byla představena řada lipenských fotografů a již v úvodní pasáži bylo řečeno, že v nejstarším období je těžké postihnout kupř. takzvané kočovné fotografy, kteří městem jen prošli. Přesto se ukázalo, že jsou zde ještě další fotografové, kteří byli s Lipníkem svázáni více, a povedlo se také nalézt fotografii Ladislava Štursy, který v Lipníku působil jen velmi krátce. O to je to samozřejmě cennější a jedná se hned o dva kusy téhož snímku, zachycujícího hliník Barfusovy cihelny na dnešní Loučské ulici v roce 1913.^{1/}

Již víme, že v roce 1896 měl podle koncese hranický fotograf Ferdinand rytíř Wichera filiálku také v Lipníku. Nyní se ale ukazuje, že zde měl filiálku již jeho otec Jan Wichera, který se narodil v roce 1835 ve Velkém Klokočově. Jako fotograf působil v Hranicích nejméně od roku 1868, a to až do své smrti 14. června 1879.^{2/} Z těchto let tedy musí pocházet fotografie Karla, Emila a Otty Zwierzinových, která má na zadní straně kartonu vizitku udávající ateliéry Jana Wichery v Lipníku a Hranicích, ta lipenská zní „Leipnik Osecker Gasse Glas Salon im Garten“.^{3/} Mimo to, že je již zcela evidentní, že v minulosti Osecká ulice fotografy velmi přitahovala, se tak dozvídáme, že se zde někde již v této době nacházel na zahradě prosklený ateliér, který možná později využívali i další fotografové. Ostatně zahradní skleněný ateliér byl jedním z nejtypičtějších druhů ateliérů v podstatě od zrodu fotografie až do poloviny 20. století.^{4/}

V zásadě se Jan Wichera mohl setkat, či přenechat ateliér fotografovi Janu Kohutovi. K němu bylo nově zjištěno, že používal také českou vizitku s monogramem J.G.K., která zní „J. G. Kohut fotograf v Lipniku, Otisky jsou povždy k dostání“. Na vizitce je zároveň uveden dodavatel kartonů „Leopold Türkel Wien“, stejný dodavatel je doložen i na některých kabinetkách Jana Wichery. Jde o běžnou ateliérovou fotografii, kde podle všeho pozadí s plátnem doplňují jako

1/ SOKA Přerov, Okresní úřad Hranice, karton 787, inv. č. 1433, cihlářské koncese Lipník.

2/ INDRA, Bohumír: *120 let fotografie v Hranicích – hranické fotoateliéry 1868–1988*. Zpravodaj města Hranic a Lázní Teplic, roč. 30, červenec–srpen 1988, s. 6–7.

3/ ZAOPO, fond RA Baillou, fotoalbum.

4/ SCHEUFLE, Pavel – VALBURGA, Vavřínová: *Fotografické ateliéry na území země Koruny české*. Praha, Národní památkový ústav 2017, s. 11–12.

*Fotograf atelier
Lad. Štursa,
Lipník*

⬆ Ladislav Štursa, Barfusova cihelna Lipník (1913)

⬇ Jan Wichera Lipník – Hranice, kabinetka (cca 1868–1878)

JOH. WICHERA

*Karl, Emil und Otto
Zwölzgerina*

FOTOGRAFIE
von
JOH. WICHERA
LEIPNIK WEISSKIRCHEN
Osecker Gasse Drahotuscher
GLAS SALON
im Garten. Gasse.

↑ Jan Kohut Lipník, kabinetka (po roce 1878)

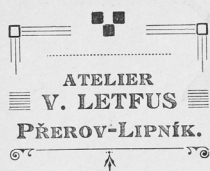
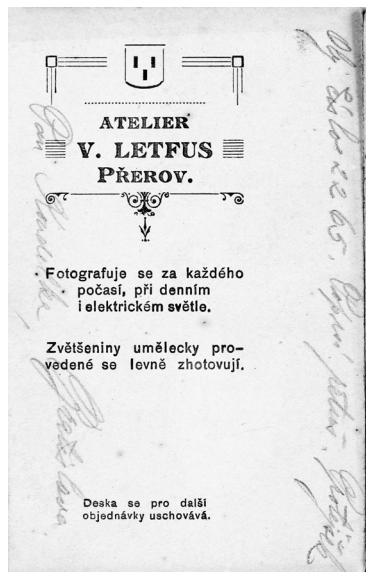
rekvizity židle, stůl s přehozem, část dřevěného deštění (pravděpodobně posuvná rekvizita) a nejspíše skříňka. Zajímavé je, že v roce 1871 je Jan Kohut uveden mezi fotografie přijatými do fotografické společnosti ve Vídni (Photographische Gesellschaft), a to jako fotograf z Přerova.^{5/} Z roku 1876 pochází fotografie Jana Kohuta, s vizitkou fotograf z Těšína, na které je zachycena manželka notáře ve Žďáře paní Makovská, jejich pobyty na Moravě tedy byly častější.^{6/} V roce 1878 jsou ale i s bratrem Jiřím stále uváděni jako fotografové z Těšína, zdá se tedy, že oba zavítali na Lipensko již dříve. V roce 1877 byl navíc v Kroměříži křtěn stejnojmenný syn Eduarda Sedláka a za kmotra mu šel Jiří Kohut, uvedený jako fotograf z Kroměříže. Ani u něj ale nebylo prokázáno, že by měl v Kroměříži živnost. Je ale hypoteticky možné, že mohl být učedníkem u kroměřížského arcibiskupského fotografa Wilhelma Sonntaga.^{7/}

Podobně se dále objevily kartony fotografa Josefa Purra a Vojtěcha Letfuse již pro spojené ateliéry Přerov – Lipník, v obou případech s mírně upravenou pů-

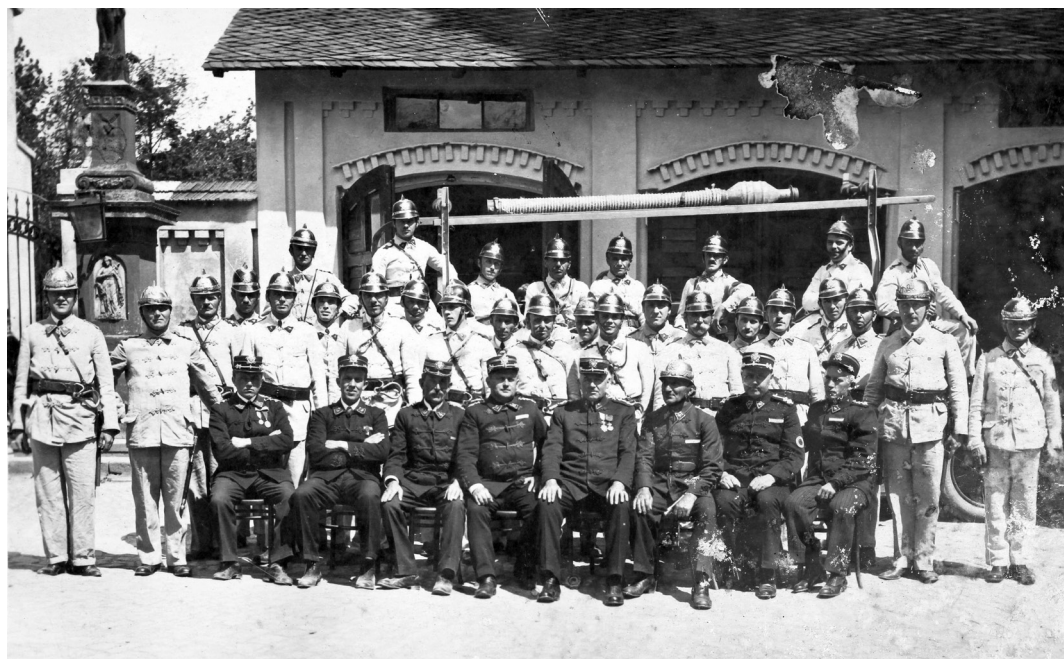
5/ *Photographische Correspondenz*, 1871/81, s. 80.

6/ Regionální muzeum Žďár nad Sázavou, fond N (negativy a diapositivy), za laskavou pomoc s dohledáním informací děkuji kolegovi Mgr. Stanislavu Mikulemu.

7/ SCHEUFLER, Pavel – VALBURGA, Vavřínová: *Fotografické ateliéry*, s. 244–246.

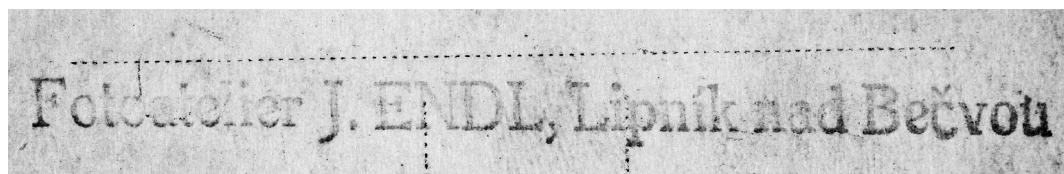

↑ Vojtěch Letfus Přerov – Lipník, různé vizitky (cca 1919–1930)

↑ Lipenští hasiči vedle zvonice, Jan Endl (cca 1930–1934)

↓ Razítko fotografa Jana Endla

↑ Vizitka Františka Schwoisera (po roce 1880)

vodní vizitkou a s uvedením obou míst.^{8/} A poslední drobností je pohlednicová fotografie lipenských hasičů před zbrojnicí vedle zvonice zhotovená Janem Endlem. Ta nese razítko, které snad běžně používal „Fotoatelier J. ENDL, Lipník nad Bečvou“.

Fotograf František Schwoiser

Zcela nové zjištění ovšem je, že v Lipníku působil také další fotograf. Narodil se 26. března 1836 v Březové č. 115 jako syn malíře a tkalce Ignáce Schwoisera z Březové a jeho ženy Terezie Schwabové ze Svitav: Jeho žena byla Marie Anna, dcera Václava Pavlíka z Kroměříže. Františkův otec Ignác Schwoiser byl tkadlec, ale původně chtěl být malířem, což mu prý jeho rodiče nedovolili. Přesto ve volných chvílích maloval obrazy či barvil plastiky různých církevních památek na Hřebecku, samozřejmě hlavně v okolí Březové.^{9/} Jeho syn Eduard se stal významným malířem a profesorem umění v Mnichově a další synové Ludvík a František byli fotografové.

Je možné, že František byl původně učedníkem či pomocníkem bratra Ludvíka, který byl zřejmě významným fotografem. Máme zmínky o jeho působení v Brně, Mnichově a v Záhřebu (Zagreb, Agram). Na 1. Dalmatsko-chorvatsko-slovinské

8/ <https://www.fler.cz/zbozi/vojak-kabinetni-fotografie-9462916> [navštíveno 31.5.2022].

9/ TRAUTENBERGER, Gustav: *Meister Schwoiser und seine Kunst*. Wochenblatt für Mähr. Trübau und Zwittau sammt Umgebung, roč. 17 č. 19, 12. 5. 1894, s. 2–3.

↑ Neznámí pánové, fotograf František Schwoiser Uherské Hradiště (po roce 1880)

výstavě v Záhřebu získal medaili, která se potom objevuje na jeho fotografiích jako součást vizitky.^{10/} A stejnou medaili z roku 1864 používal na vizitkách také František, i když v souvislosti s výstavou není zmíněn. Je ale pravděpodobné, že ji začal používat jako jeho učeň, popřípadě poté, co jeho bratr Ludvík zemřel. František ale bývá uváděn také jako pozlacovač, to znamená, že prováděl různé zlatící práce na zakázku. V zásadě je možné, že zlatící práce se naučil již od svého otce Ignáce Schwoisera, protože zlatící práce prováděl i on, ale také jeho bratr Eduard Schwoiser.^{11/}

František Schwoiser se oženil 11. června 1867 v Kroměříži u P. Marie s dcerou stoláře Václava Pavlíka Marií. V době sňatku již byl uveden jako fotograf a pozlacovač z Lipníka. V letech 1867–1868 je v „soupisu duší“ města Lipníka uveden s manželkou na č. 299.^{12/} Sčítací operáty Lipníka nad Bečvou z roku 1869 uvádí Františka s manželkou v domě č. 267, přičemž s ním v té době byla také jeho neter Marie, dcera zemřelého bratra fotografa v Záhřebu Ludvíka.

10/ *Erste Dalmatinisch-kroatisch-slavonische Ausstellung in Agram 1864*. Katalog výstavy, s. 252, č. 3437.

11/ TRAUTENBERGER, Gustav: *Meister Schwoiser und seine Kunst*. Wochenblatt für Mähr. Trübau und Zwittau sammt Umgebung, roč. 17 č. 19, 12. 5. 1894, s. 2.

12/ SOKA Přerov, fond AM Lipník, inv. č. 331, 332.

Od roku 1870 již bývá uváděn na č. 70. V Lipníku se mu postupně narodily tyto děti: 25. října 1868 – Konrád, zemřel 21. listopadu 1868 na psotník, 14. února 1870 – mrtvorozený chlapec, 18. září 1871 – Eduard, zemřel 5. února 1872 na ochrnutí plic, 10. březen 1873 – Richard Josef, zemřel 3. května 1873 na psotník. Dne 19. listopadu 1878 se narodila dcera Marie Františka, která se provdala 10. dubna 1917 ve Vídni IV. u sv. Karla za holiče Petra Hoffa.

Mezi tím se jim ještě 28. května 1874 narodil syn Vilém Karel v Kroměříži č. 162. Zajímavé je, že František je zde uveden jako fotograf a pozlacovač z Kroměříže, jeho působení se zde ale nepovedlo prokázat.^{13/} Syn Vilém se později stal učitelem hudby v Praze. Byl dvakrát ženat, poprvé za Annu Kofroňovou a podruhé za Luisu Císařovou.

V roce 1879 nebo 1880 se František Schwoiser s rodinou přestěhoval do Uherského Hradiště, kde si otevřel fotografický ateliér. Zde se mu ještě narodila v roce 1881 dcera Anna Marie, ale po čtyřech měsících zemřela. Tím končí i výčet jeho známých potomků. Ve zdejším fotografickém atelieru nafotil jistě řadu fotografií a víme, že používal různé kartony, na kterých bylo většinou vpředu jeho jméno „F. Schwoiser“. Vzadu byl různý dvojazyčný nápis, z nichž český například zněl „Fotografická dílna od František Švoiser v U. Hradiště“ a v záhlaví drží dva gryfové dvoustranné vyobrazení medaile z výstavy v Záhřebu z roku 1864. Jiná vizitka zněla „F. Schwoiser, fotografická dílna Uh. Hradišti“ a opět je zde vyobrazení medaile. Mimo to ale používal vizitku, na které je pouze jméno Franz Schwoiser a medaile ze Záhřebu, přičemž je nad ní německy připsáno, že byl touto medailí vyznamenán, vpředu pod fotkou je pouze příjmení Schwoiser.^{14/} Jsou známy dvě fotografie, které tento karton mají, a na obou je osoba související s c. k. zemskou vládou v Mistelbachu.^{15/} Hypoteticky je možné, že existují ještě další fotografie a šlo původně o nějaké album, protože určení osob psala na zadní straně jedna osoba. Prvním byl c.k. krajský komisař v Mistelbachu Johann Bažant (*1848 Vídeň, +1920 Vídeň) a koncipista místodržitelství Ernest Hufnagel (*1855 Horn, +1940 Vídeň). První z nich byl komisařem v letech 1879–1885, druhý se v roce 1884 v Mistelbachu oženil, z tohoto období by tedy měly obě fotografie, případně celé album pocházet.

Podle sčítacích operátů s Františkem Schwoiserem v Uherském Hradišti č. 173 žila dcera Marie a syn Vilém, který v Hradišti chodil v roce 1880 do školy a v roce 1890 měl studovat na konzervatoři ve Vídni. U všech členů rodiny byla uvedena jako mateřština němčina. V podstatě poslední zmínku o Františku Schwoiserovi nacházíme v úmrtní matrice Kroměříže, podle které zemřel 13. května 1897 v jednu hodinu odpoledne v Kroměříži č. 143 na tuberkulózu a za dva dny byl pohřben, jeho hrob se tedy nacházel v Kroměříži. Zajímavé je,

13/ SOKA Kroměříž, matrika domovských příslušníků Kroměříž, Živnostenský rejstřík fotografů Kroměříž. Za laskavou pomoc s dohledáním informací děkuji kolegovi Mgr. Davidu Sobkovi.

14/ Ausgezeichnet mit der Verdienst Medaile.

15/ Obě fotografie nabízela on-line aukce <https://oldthing.de>. <https://oldthing.de/Fotografie-Franz-Schwoiser-unbekannter-Ort-Portrait-Ernst-Hufnagel-kuk-Statthalter-Concipist-im-Mistelbach-NOe-0029357080> a <https://oldthing.de/Fotografie-Franz-Schwoiser-unbekannter-Ort-Portrait-kuk-Bezirkskommissar-Barant-in-Mistelbach-Nieder-Oesterreich-0029357035>.

že je zde opět uveden jako fotograf v Kroměříži, nikoliv z Uherského Hradiště či Lipníka. V živnostenském rejstříku mezi kroměřížskými fotografy ovšem nefiguruje, takže šlo nejspíše o chybu faráře při zápisu. Dům, ve kterém zemřel, patřil rodině jeho manželky.

Jeho bratr Ludwig Schwoiser je ovšem známějším fotografem a pravděpodobně se u něj František vyučil, takže zde ještě uvedme informace, které se vztahují k němu. Ludwig Schwoiser, fotograf a malíř, se narodil 19. srpna 1831 v Březové. První další zmínku o něm máme z roku 1855, kdy je hlášen k pobytu v hostinci u Černého Orla ve Vídeňském Leopoldově ještě jako L. Schwoiser z Březové.^{16/} Kde se vyučil fotografování, nevíme, ale je pravděpodobné, že nejspíše později přibral za pomocníka svého bratra Františka.

V roce 1861 se mezi cizinci ubytovanými ve Štýrském Hradci objevil v hostinci U Zlatého koně Schwoiser, fotograf z Brna.^{17/} V roce 1862 v novinách ve Štýrském Hradci uveřejnil inzerát, kde je uveden jako fotograf z Mnichova. Nabízel portréty na skle, papíře a panotypii a dále plastický portrét. Mimo to nabízel vyučení ve fotografování za nízkou cenu. Dále hledal pomocníka, který nemusel být fotografem, pro svůj ateliér v Brně, kam se chystal brzy odcestovat.^{18/} Jeho ateliér ve Štýrském Hradci byl na Georgiegasse č. 533 vedle pivovarské zahrady.^{19/} V září 1864 byl dokonce ateliér, který Ludwig Schwoiser ve Štýrském Hradci užíval, vykraden. Podle zprávy se ztratily obrazy, koberce a další předměty, ze zprávy ale není jasné, komu v té době ateliér patřil.^{20/}

Ateliér, který Ludwig Schwoiser provozoval v Brně, byl v ulici Koblišná č. 11 a jistě je zde Schwoiser prokázán v roce 1859.^{21/} Od roku 1861 již v ateliéru působil jiný fotograf a posléze jej převzal fotograf Quido Trapp. Kde tedy v roce 1862 v Brně pracoval, jak avizoval v inzerátu v Hradci, prozatím není jasné, ale předpokládané brněnské působení by mohlo spadat nejméně do let 1859–1862.

Jistě ale je, že v roce 1864 jej nacházíme v Chorvatsku v Záhřebu, kde se účastnil „První dalmatsko-chorvatsko-slovinské výstavy“ se svými fotografiemi a obdržel za to medaili s tímto datem. Výstavu pořádala tamní obchodní a živnostenská komora a existuje z ní katalog v několika jazykových mutacích.^{22/} V té chorvatské je uveden jako Ljudevit Švoiser, což je zřejmě jediná jiná možná varianta jeho jména. Na výstavě měl podle všeho fotografie Záhřebu, které se dochovaly v albu fotografií vydaném jím a knihvazčem Emanuelelem Mučnjakem Uspomena na Zagreb.^{23/} Pokud je známo, na fotografie používal karton s nápisem L. Schwoiser a vizitkou Ludwig Schwoiser fotograf und Maler in Agram, kterou

16/ *Fremden-Blatt*, XI. Jahrg. č. 107, 5. května 1855, s. 6.

17/ *Grazer Zeitung*, č. 189 z 20. srpna 1861, s. 7.

18/ (*Morgenblatt*) *Tagespost* Graz č. 89 z 30. dubna 1862, s. 10.

19/ *Adressbuch des Landeshauptstadt Graz und geschäfts-Handbuch für Steiermark*. Graz 1862, s. 214.

20/ *Grazer Abendpost*, č. 219, 26. září 1864, s. 3.

21/ ČERVENÁ, Radana: *Rodina Trappů v Brně. V kontextu doby a současníků*. Dizertační práce Masarykova univerzita FF Historický ústav, Brno 2006, s. 142. RUŠŇÁKOVÁ, Kateřina: *Brněnská živnostenská fotografie do roku 1948*. Masarykova univerzita, FF Ústav hudební vědy, Brno 2009, s. 16, 30.

22/ *Erste Dalmatinisch-kroatisch-slavonische Ausstellung in Agram 1864*. Katalog výstavy, s. 252, č. 3437. Prva izložba dalmatinsko-hrvatsko-slavonska u Zagrebu 1864, taktéž.

23/ PROSOLI, Iva: *Uspomene na Zagreb: Fotografije iz fotografskih albuma XIX. stoljeća iz fundusa Muzeja grada Zagreba*. Zagreb: Muzej grada Zagreba, 2011, muzejní katalog z výstavy.

Polizeiliche Anmeldung. — Policejní přihláška.

Name: Hodis		10. Familienstand: Ženat	12. Beruf: — Povolání: Fotograf	13. Geburts- — Narození: Tag - Den Mon. - Més. Jahr - Rok 25. 1. 14	Ort - Misto Prerov
Vorname: Karel		11. Religionsbekenntnis: R.k.	14. Staatsangehörigkeit: protektoratni		15. Jude? neni
geborene (Mädchenname): -		16. Kinder unter 15 Jahren, die mit der meldepflichtigen Person zusammen leben: 1. Karel geb.: 28.8.1940		2. Eva 15.11.1938	
rožená (příjmení dívky): -		Děti do 15 let, které žijí s osobou hlášením povinnou: 3. 4. 5.			
Neue Wohnung: Ort: Lipnik		17. Familienname und Vorname des Vaters: Josef Hodiš			
Nové bydliště: Bezirk (Stadtteil): Hranice		der Mutter: Anděla Hodišová			
Okres (čtvrť): -		18. Der Ehefrau: Vorname: Anna			
Straße: Ditrichstein Nr.: 97		Mädchenname: Němčová			
Ulice: -		Geburts- Tag - Den Mon. - Més. Jahr - Rok 27. 8. 1918			
Wenn in Untermiete, bei: -		19. Bei Ausländern und Staatenlosen U zizinců a bezdomovců: -			
Je-li v podnájem, u: -		Ausstell. Beh.: -			
3. Tag des Zuzuges: — Den příchodu: 1937		20. Unterschrift d. Meldepflichtigen: Karel Hodiš			
4. Wird alte Wohnung beibehalten? — Podrží starý byt? -		21. Unterschrift des Wohnungsinhabers: Karel Hodiš			
5. Schon einmal hier gewohnt? — Bydlel zde již? -		22. Unterschrift des Hauseigentümers: K. Hodiš			
6. Vorige Wohnung: Ort: Prerov		23. Ort: Leipnik		den 25.10.1941	
Predchozí bydliště: Bezirk (Stadtteil): -		V		dne	
Okres (čtvrť): -					
Straße: Gramárova Nr.: 21					
Ulice: -					
7. Bei Zuzug aus dem Ausland, von Reisen, Wanderschaft, RAD oder Wehrmacht letzte Wohnung im Inland: -					
Při příchodu z ciziny, z cest, řiř. prac. služby n. branné moci poslední bydliště v tuzemsku: -					
8. Ich besitze die Kraftfahrzeuge Nr.: -					
Jsem majitelem motor. vozidel č.: -					
9. Verwendung im Luftschutz (als was?): -					
Cinný v protiletecké ochraně (jako?): -					

↑ Policejní přihláška Karel Hodis 1941 (SOKa Prerov)

doplňovala medaile získaná v Záhřebu v roce 1864. Podle prof. Dubravky Petek, které tímto děkuji za laskavé upřesnění a poskytnutí informací, se zdá, že byl do Záhřebu pozván biskupem Jurajem Haulikem de Várallya a patřil mezi další umělce, kteří byli do Záhřebu pozváni.^{24/}

O jeho osobním životě toho mnoho nevíme, ale v roce 1869 byl již po smrti. Jeho dcera Marie Magdalena, narozená snad v roce 1850, byla v té době v Lipniku u svého strýce Františka a je to u ní poznamenáno. V roce 1872 uveřejnila jistá M. Schwoiserová z atelieru Ruppert v Záhřebu inzerát ve Štýrském Hradci, že zručná kopistka znala barev a vybarvování hledá místo.^{25/} O něco později 21. dubna 1873 zemřela ve Vídni, fara sv. Josef, Marie Schwoiserová, vdova po fotografu, ve věku 30 let na tyfus.^{26/} Je velká pravděpodobnost, že šlo v obou případech o manželku Ludwiga Schwoisera a zároveň jeho pomocnici ve fotoatelieru. Je ale pravděpodobné, že byl ženatý dvakrát, protože jeho dcera Marie Magdalena se měla narodit v roce 1850 a tato vdova snad v roce 1843, takže nemůže být její matkou. Sám Ludwig byl ovšem v době narození dcery značně mlád.

24/ E-mailová korespondence s prof. Dubravkou Petek vedoucí záhřebské sbírky v KGZ Gradskej knižnici Zagreb z 22. – 25. 1. 2022, které tímto děkuji za poskytnuté informace.

25/ Tagespost Morgenblatt Graz, č. 125 z 25. května 1872, s. 8.

26/ <https://data.matricula-online.eu/de/oesterreich/wien/02-st-josef/03-06/?pg=217> [navštíveno 31. 5. 2022].

OZNÁMENÍ

Po krátké, těžké nemoci zemřel ve věku 65
roků, pan

Karel HODIS,

fotograf z Lipníka n. B.

Rozloučení se zesnulým bude v sobotu 3. ú-
nora ve 14 hod. ve smuteční síni městského
hřbitova v Lipníku n. B. **Zarmoucená rodina**

↑ Úmrtní oznámení Karla Hodise, Nové Přerovsko 1979 (SOka Přerov)

Karel Hodis

Již minule bylo upozorněno, že další lipenský fotograf rodem z Přerova, byl Karel starší Hodis, který ovšem živnostenskou licenci získal až v srpnu 1938 a vlastně nebyl tak docela předválečným fotografem. Jeho živnost v Lipníku nad Bečvou byla jako samostatná složena k 10. lednu 1951, což koresponduje s ukončením samostatných živností v době socialismu. Fotografie, které fotil, jsou označeny oválem s vytlačeným textem v pravém dolním rohu „FOTO HODIS LIPNÍK N/B“, přičemž písmena F a H jsou vyšší. Dochované fotografie jsou ateliérové portréty s výrazným nasvícením a kvalitním detailem obličeje. Ateliérové fotografie vycházejí z neutrálního pozadí zpravidla osvětleného silnějším kuželem světla, v některých případech doplněného z jedné či obou stran závěsem. Jako doplněk sloužily různé jednoduché kulisy – půlkruhový podstavec, maketa sloupu a různé dřevěné zábradlí. Pro sedící osoby byly k dispozici židle a křeslo typ Halabala. Karel Hodis měl ateliér v Havlíčkově ulici, respektive jde o boční trakt domu náměstí T. G. Masaryka 1/2.

Karel Hodis se narodil 25. ledna 1914 v Přerově, jako čtvrté dítě vlakvedoucího Josefa Hodise (původem z Lipníka) a Anděliny, rozené Jemelkové. Oženil se 21. listopadu 1937 v Přerově a jeho ženou byla dcera průvodčího vlaků Anna Němcová. Do Lipníka se přistěhoval v březnu roku 1938 a bydlel v Havlíčkově ulici č. 97. Manželům Hodisovým se zde narodily dvě děti Eva a Karel mladší. V roce 1943 měl na pobytové přihlášce uvedeno místo pobytu Pernštýnskou ulici 13, což je jen kousek od původního bydliště. Karel Hodis starší zemřel na konci ledna 1979 v Lipníku nad Bečvou, podle nekrologu to bylo po krátké a těžké nemoci a rozloučení proběhlo 3. února 1979 v obřadní síni lipenského hřbitova.

⬆ ⬇ Atelier Karel Hodis, svatební foto (1945)

⬆ Atelier Karel Hodis, svatební foto, družbové (1945)

⬇ Atelier Karel Hodis, atelierový portrét (1945)

Tlačené razítko Karel Hodis (1945) ⬇

Hynek Řihák

Jubilejní jednota lidumilů na Moravě

Príspevek k dějinám sociální péče

V době před první světovou válkou ležela veřejná sociální péče především na obcích a soukromé charitě. A jednou z takových soukromých charit byla Jubilejní jednota lidumilů na Moravě. Ta vznikla roku 1899. Zřizující schůze se konala 17. září 1899 v Brně a účastnilo se jí 51 členů. Při ustavující schůzi měla jednota vlivem toho, že o ní pilně informoval moravský tisk, již 1 640 členů.^{1/} Popud k založení této jednoty byl dán na šesté zemské poradě českého učitelstva moravského v Brně dne 6. září 1898.^{2/}

Stanovy

Účel jednoty lidumilů byl dle jejich stanov následující: „...zřizovati, vydržovati neb podporovati ústavy vychovávací, vzdělávací, zaměstnávací a opatrovací jak pro mládež, tak pro dospělé, zvlášť takové ústavy, které nákladem veřejným vůbec se nezřizují, aneb jich nedostatek se jeví, zejména pak ústavy pro mládež opuštěnou nebo mravně zanedbanou; působiti slovem i písmem a zákonných prostředků používatí k tomu, aby i mládež všude se řádně vychovávala, aby mládež i dospělí ke slušnému a mravnému chování byli naváděni a přidržováni, aby příklady a příležitosti k nemravnosti vůbec se zamezovaly; opatrovati práci osobám mravně pokleslým, trestancům propuštěným a jiným ze společnosti vyvrženým; přispěti jim, aby mravnému životu přivyknouti a do řádné společnosti navrátiti se mohli; zakročovati, kde toho třeba, aby se s lidmi jednalo a zacházelo dle důstojnosti lidské; podnikati vůbec, co filantropie káže a vyžaduje.“^{3/} Působení jednoty se omezovalo na Markrabství moravské a jednota měla zřizovat své odbory kdekoliv na Moravě. Už na první pohled měla být širší práce jednoty poněkud nerealisticky

1/ Moravský zemský archiv (dále jen MZA), B 26, karton 2502, signatura 414, Zpráva o činnosti Jubilejní jednoty lidumilů na Moravě za léta 1898–1903, Spolkový rok 1899–1900.

2/ NAVRÁTILOVÁ, J.: *Dějiny výchovného ústavu, dětského domova se školou, základní školy a střední školy Dřevohostice*. Bakalářská práce. Olomouc, Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta 2012, str. 8. Název jubilejní by mohl snad odkazovat na 50 let trvání vlády císaře Františka Josefa I., které připadalo na rok 1898.

3/ MZA, B 26, karton 2502, signatura 414, Jubilejní jednota lidumilů na Moravě, Stanovy Jubilejní jednoty lidumilů na Moravě, V Brně 1899, § 2.

rozsáhlá. Ve skutečnosti se jednota věnovala především opatrovně pro zpustlou a opuštěnou mužskou mládež a jejímu vzdělávání a de facto i zaměstnávání.^{4/}

Jak si přesně svoji práci jednota představovala, dokládá dobře § 6 jejích stanov: „*Jednota ve svých ústavech pečuje předně o mravné vychování svěřenců svých, podává jim přiměřené vzdělání obecné a poskytuje potřebné vědomosti a zručnosti pro život praktický cvičením prací řemeslných, zvláště pak hospodářských, jež ve svých ústavech zavádí. Propouštějíc ošetřovance mravně napravené z ústavů svých, pečuje o další jejich opatření u dobrých lidí, bdí dále nad jejich mravností a zachovalostí, uděluje jim rady, podpory neb odměny dle potřeby a zásluhy, a chová je vůbec ve svém opatření, pokud toho potřebují.*“^{5/}

Příjmy jednoty sestávaly z vkladů, příspěvků a darů členů jednoty; z darů příznivců jednoty, osob právních a společenstev, odkazů z pozůstalosti a různých věnování pro účely jednoty; příspěvků a výpomoci od státu, země, okresů a obcí; výtěžků přednášek, divadelních představení, koncertů, výstav, vydávání spisů, veřejných sbírek a podobných zařízení; případných plateb za chovance ústavů jednoty a výtěžků práce chovanců, hospodářských nebo průmyslových závodů zřízených v ústavech jednoty.^{6/} Členy měla jednota čestné (jmenované valnou hromadou za zvláštní zásluhy), zakládající (to byli ti, co věnovali jednotě najednou anebo ve dvou po sobě jdoucích lhůtách 500 korun), stálé (ti, co věnovali jednotě najednou anebo ve dvou po sobě jdoucích lhůtách 100 korun), výkonné (tito přispívali ročně příspěvkem 10 korun) a přispívající (tito přispívali jednotě ročně nejméně 1 korunu).^{7/} Stanovy jednoty z 18. února 1905 místo členů výkonných používají termín skuteční členové.^{8/}

Velký význam měly pro jednotu její odbory čili pobočky. Tyto měly působení jednoty všestranně podporovat, rozšiřovat znalost o jejím účelu a její činnosti, získávat členy, podporovatele a příznivce, rozhodňovat prostředky jednoty a měly i podávat výboru a valné hromadě návrhy k činnosti jednoty. Dále měly odbory konat dozor a správu ústavů jednoty, zřízených v jejich obvodě, pokud jim to bylo výborem svěřeno. Odbory vykonávaly svá práva na valných schůzích jednoty buď vyslanci, anebo zástupci, odbor měl jeden hlas za 20 členů, kteří zapravili svůj příspěvek za minulý rok, avšak maximálně mohl mít pět hlasů.^{9/} Důležitým bodem stanov byl i paragraf 52, který stanovil, že jednací řeč jednoty je česká a zároveň i to, že změna tohoto ustanovení je zároveň zrušením jednoty.^{10/} Šlo tedy o národnostně český spolek. Stanovy jednoty z 18. února 1905 zavedly pro členy odboru čtyři typy členství, které bylo odstupňované podle výše ročního příspěvku: skuteční s ročním příspěvkem 10 korun, činní s tímto příspěvkem ve výši 5 korun, přispívající (2 koruny) a podporující (aspoň 1 koruna). Také paragraf 52 tyto stanovy zkracují jen na to, že jednací řeč jednoty je česká.^{11/}

4/ Tamtéž, § 3, 9 a 5.

5/ Tamtéž, § 6.

6/ Tamtéž, § 10.

7/ Tamtéž, § 11.

8/ Stanovy Jubilejní jednoty lidumilů na Moravě, V Brně dne 18. 2. 1905, § 11.

9/ Stanovy Jubilejní jednoty lidumilů na Moravě, V Brně 1899, § 2, § 41 a 43.

10/ Tamtéž, § 52.

11/ Stanovy Jubilejní jednoty lidumilů na Moravě, V Brně dne 18. 2. 1905, § 41 a 52.

↑ První starosta jednoty, zemský školní inspektor Josef Lošťák

Činnost v počátcích (1899–1901)

Mezi členy jednoty bychom našli dost významných osob tehdejší doby. Například ve výboru zasedl zemský a říšský poslanec baron Otakar Pražák, konsistorní rada, farář a zemský a říšský poslanec (a pozdější olomoucký arcibiskup) Antonín C. Stojan, rada zemského soudu a zemský poslanec Bedřich Kancnýř, ředitel škol spolku Vesna František Mareš, knihkupec Josef Barvič a další. Předsedou jednoty byl zvolen Josef Lošťák, který byl zemským školním inspektorem. Prvním místostarostou byl zvolen právě Stojan.^{12/} Jednota se od počátku snažila získat i podporu od obcí a žádala učitelstvo, aby se postaralo o zřízení odborů jednoty. Učitelské spolky měly pak sbírat statistický materiál o osobách, které by přispění jednoty potřebovaly a o místnostech, které by účelům jednoty mohly sloužit. Správy škol byly ve „Věstníku vládním“ vyzvány, aby podaly výkaz dětí opuštěných, mravně ohrožených a zpustlých. O podporu byla žádána i katolická církev. Velmi záhy se objevili stálí členové jednoty, jimiž byli sám předseda Lošťák, ale i Cyrilometodějská záložna v Brně anebo III. odbor Národní jednoty v Brně. Jednota tehdy upustila od podání žádosti o zemskou subvenci kvůli tomu, její činnost byla ještě převážně přípravná. A zatím se spoléhala jen na členské příspěvky a dary svých příznivců. Již na sklonku roku 1899 měla jednota ve své pokladně asi 613 korun.^{13/} Začátkem roku 1900 se jednota pokoušela oslovit většinu moravských záložen a průmyslových závodů, aby jednotu podporovaly buď přistoupením za členy, nebo pravidelně poskytovanými dary. Již 28. února vykazala jednota několik odborů, například v Dačicích, Frenštátě, Moravských Budějovicích, Příboru, Uherském Brodu, Velkém Meziříčí, Vsetíně a Moravské Ostravě. Přihlášených členů bylo již 2 051.^{14/}

Do činnosti jednoty spadala i osvětová činnost stran alkoholu. Byla proto vypracována petice na omezení pijáctví, která byla podána říšské radě a zemskému sněmu. Jednota se usnesla na vypsání konkursu na brožuru, která by lidi poučila o zlovolném účinku nemírného požívání lihovin.^{15/} V květnu 1900 byl pořádán Filharmonickou besedou koncert ve prospěch jednoty, který jednotě vynesl čistý výtěžek 424 korun. V červnu téhož roku se stal zakládajícím členem spolku brněnský biskup František S. Bauer. Tehdy měla jednota již sedm členů stálých, 129 výkonných a 3 293 přispívajících. Celkem tedy 3 430 členů (včetně Bauera). Odborů měla již 48, přibyl třeba, jmenujeme-li jen významná města, odbor v Hranicích, Kroměříži, Lipníku nad Bečvou, Místku, Prostějově, Rožnově pod Radhoštěm anebo v Olomouci. Jednota obdržela celkový příjem ve výši 4 643 korun a vydání měla 489 korun.^{16/}

Jednota se snažila svoji činnost různě propagovat, třeba pomocí učitelských jednot a redakcí hned 27 časopisů, rovněž pomocí článků pojednávajících o činnosti jednoty a snahách jednoty v kalendářích, které byly vnímány jako nejrozsí-

12/ Tamtéž, Zpráva o činnosti Jubilejní jednoty lidumilů na Moravě za léta 1898–1903, Spolkový rok 1899–1900.

13/ Tamtéž.

14/ Tamtéž.

15/ Tamtéž.

16/ Tamtéž.

řenější lidové čítanky. Mezitím jednota hledala vhodné budovy pro plnění svých cílů. Když selhala naděje na získání arcibiskupského zámku v Kelči, přenesl se zájem na městečko Dřevohostice. Dne 17. dubna 1901 předsednictvo spolku předložilo výboru hotovou smlouvu o pronájmu dřevohostického zámku.

K 12. lednu 1901 vykazala jednota jmění ve výši 5 073 korun, ale na druhou stranu byla zamítnuta zemským výborem petice o zemskou podporu, protože činnost jednoty měla stále ještě ráz ponejvíce přípravný.^{17/} Ve spolkovém roce 1902–1903 jednota podala zemskému sněmu další petici, když žádala buď převzetí ochranných zemí do její správy anebo subvenci na 40 nadačních míst pro opuštěné a mravně ohrožené školou povinné chlapce ve výši 500 korun na místo a krytí i dalších výdajů. Pokud by subvence nebyla získána a jednota by si musela vystačit pouze s příspěvky členů a příznivců, tak měla v plánu pečovat o nanejvýše 20 chovanců (ve skutečnosti jich tehdy bylo 23).^{18/} Dle všeho subvence získána nakonec nebyla, a to ani v dalších letech.

Mezitím se jednota sama dále vyvíjela, mezi členy se začaly objevovat i ženy, z nichž některé plnily i funkcionářské povinnosti. Zvláště čile si vedl dámský odbor ve Veselí na Moravě. Objevovala se i další pomoc. Páter Josef Stavěl z Vítkovic nabídl přijetí několika školou povinných, opuštěných nebo mravně ohrožených děvčat do svého vychovatelského ústavu. Jednota mu předala opuštěnou dívku, pro kterou žádala pomoc Okresní školská rada z Kroměříže. Páter Stavěl jednotě pak poplatek za dívku vrátil a doplatil tak, aby se stal stálým členem jednoty. Příjmy jednoty byly mimořádně rozmoženy čistým výtěžkem z divadelního představení „Šárka“ v Brně. Při té příležitosti věnoval 20 korun jednotě i tehdejší moravský místodržící hrabě Karel Zierotin-Lilgenau (divadelní představení ve prospěch jednoty se konala v Brně i v dalších letech). Známý knihkupec z Olomouce Romuald Promberger daroval jednotě ze svého nákladu 100 kalendářů, které brněnští členové za snížené ceny rozprodali. Konečně třeba učitelský sbor v Soběsukách na Prostějovsku vybral na jednotu mezi sebou 35 korun.^{19/}

Činnost v dalších letech

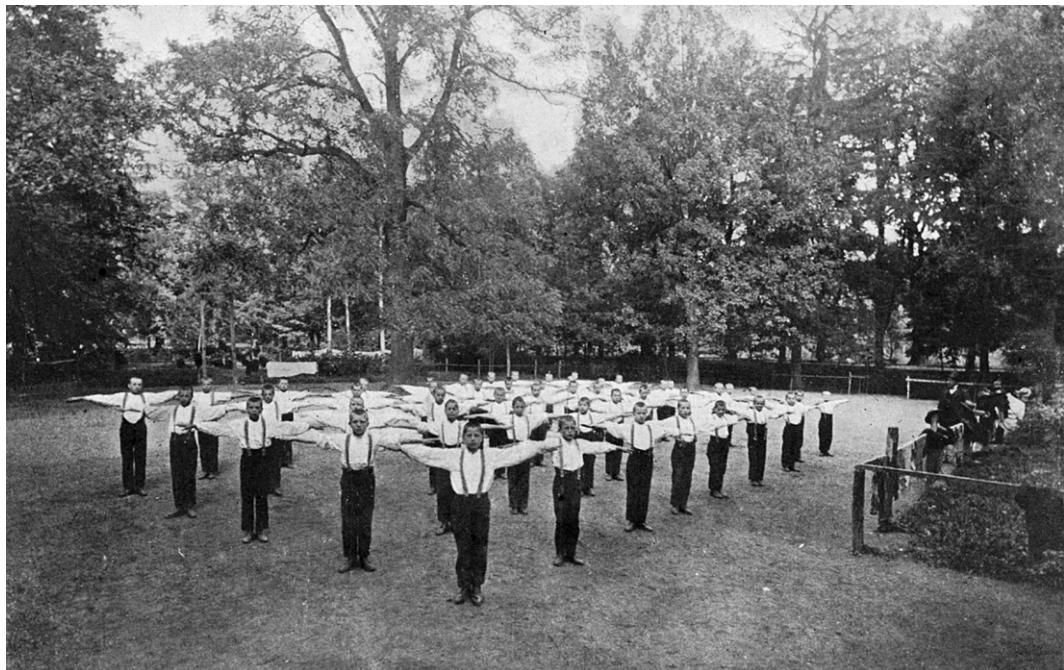
Později se činnost jednoty soustředila především na tzv. ochrannou v Dřevohosticích. Dne 6. června 1901 byl přijat status této ochranné a již dříve začalo hledání personálu. Taxa za chovance byla stanovena na 400 korun za rok. Kdo tolik platit nemohl, tomu jednota poskytla slevy a v případech hodných zvláštního zřetele mohli být přijati chovanci i bezplatně. Pokud žádaly o přijetí chovanců nemajetné obce, musely k žádosti přiložit výpis z účtů o příjmech a vydáních, o chudinských poplatcích a o výši obecní přirážky.^{20/} Jednota také podala žádost zemské školní radě o povolení zřídit soukromý výchovný ústav spojený s jednotřídní školou obecnou pro hochy školou povinné, které odevzdají rodiče nebo jejich zástupci dobrovolně péči jednoty. Dne 8. ledna 1902 zemská

17/ Tamtéž, Spolkový rok 1900–1901.

18/ Tamtéž, Spolkový rok 1902–1903.

19/ Tamtéž, Spolkový rok 1900–1901.

20/ Tamtéž, Spolkový rok 1901–1902.

↑ Letní cvičení

školní rada této žádosti vyhověla. Ústav se měl otevřít proto 1. února 1902. Předtím již byla pro ochranovnu zakoupěna řada věcí, či se jejich nákup zařizoval. Šlo o nábytek, postele s příslušenstvím, sváteční a všední šaty pro hochy, prádlo, potřeby pro dílny krejčovskou a obuvnickou a různé tiskopisy.^{21/} Bylo i zajištěno díky olomoucké arcibiskupské konzistoři bezplatné vyučování náboženství a též i místní obvodní lékař dr. Krečmer se uvolil poskytovat chovancům bezplatně lékařskou péči.

Na valné hromadě roku 1901 bylo konstatováno, že jednota měla tehdy již 66 odborů a jmění činilo 7 475 korun. Jednotu už však čekaly i nemalé výdaje: „Uvážíme-li, že vnitřní zařízení ústavu pohltilo značnou částku v hotovosti, že dále jednota platí řediteli 1600, učiteli 1200, ženatému dozorci 720 a svobodnému 600 K, že mimo to nájemné zámku činní 2000 K a společné stravování v ústavě vyžaduje značného nákladu, uznáme, že výbor jednoty musí napjati všechny síly, aby trvání ústavu našeho zajistil a další jeho rozvoj zabezpečil.“^{22/}

Na valné hromadě roku 1902 bylo oznámeno, že počet odborů jednoty dosáhl už čísla 86. Na valné hromadě, která se konala 29. června 1902 „...starosta sdělil shromážděnému členstvu, že ústav, v němž v té době bylo 16 chovanců, zdárně prospívá. Že dosavadní vydání na ústav tento mohla být uhrazena z prostředků Jednotou nastrádaných, je hlavně zásluhou šlechetných členů, odborů a dobrodinců... Zde budiž jen poznamenáno, že na sklonku tohoto spolkového roku bylo členů a) zakládajících 2, b) stá-

21/ Tamtéž.

22/ Tamtéž.

lých 13, c) výkonných 203, d) přispívajících 4 744, celkem 4 962 členů.^{23/} Několik chovanců v ústavu bylo přijato zcela bezplatně, nejmenší poplatek za chovance činil 24 K, nejvyšší 120 K ročně. „Ze zprávy účetní a pokladní bylo zřejmé, že celkový příjem byl 14 751 K 62 h a celkové vydání 7 641 K 88 h. Na ústav v Dřevohosticích bylo dosud vydáno 6 920 K 34 h.“^{24/}

Ovšem nový spolkový rok začal s nemalými starostmi. Hotovost činila dle zprávy z poslední valné hromady 7 000 korun a ochranná potřebovala měsíčně průměrně asi 900 korun, tedy ročně přes 10 000 korun. I nejrozhlednější členové začali proto pochybovat o udržení a zabezpečení nutného rozvoje ochranný v tom případě, nedostane-li se jednotě vydatné podpory od země. A zpráva o činnosti jednoty pokračuje: „Nejvíce obávaný rok 1903 se dostavil. V lednu sešlo se 609.05 K, do 18. února 441 K, jeví se proto stále větší schodky. V nejhorší době však, když změni jednoty stávalo se nepatrným, začaly příspěvky své odváděti naše odbory. Tak od 18. února do 21. března sešlo se na povinnostech, příspěvcích a darech 1 394.58 K a do 20. května pak 2 469.77 K. Skleslé mysli naše se tím opět vzpružily, akce podniknuta pro další vnější rozvoj Jednoty neminula se s úspěchem; naše jednota rozvíjí se utěšeně dále a péči její vzrůstá i ústav její v Dřevohosticích, v němž je dnes 23 chovanců.“^{25/}

V té době jednota vykazovala 115 odborů a na sklonku spolkového roku měla jednota již 5 055 členů v odborech a 1 173 mimo odbory.^{26/} Dle rozvahy pokladničního účtu vydala jubilejní jednota za udržování ochranný celkem 12 556 korun, a to včetně nájemného za zámek v Dřevohosticích ve výši 2 000 korun. Vedle toho vynaložila ještě 120 korun za chovanku v sirotčinci v Zašové. Příjmy jednoty měly stoupající tendenci, z 4 839 korun za správní rok 1899–1900 vzrostly na 8 592 korun ve správním roce 1902–1903. Přebytek koncem správního roku 1902–1903 činil 3 035 korun.^{27/} Zatímco původně byla u ochranný zřízena jednotřídní škola obecná, roku 1907 byla tato rozšířena na dvojtřídní a bylo jí uděleno právo veřejnosti. V letech 1902 až 1912 bylo do ochranný přijato 233 chovanců. Ústav v Dřevohosticích vydržel až do roku 1919, kdy se odstěhoval do Moravského Krumlova. Působil zde jako ředitel Josef Pospíšil, učitel obecné školy ve Vizovicích, a jako učitel Konrád Sedláček, podučitel obecné školy v obci Jednově.^{28/}

23/ Tamtéž.

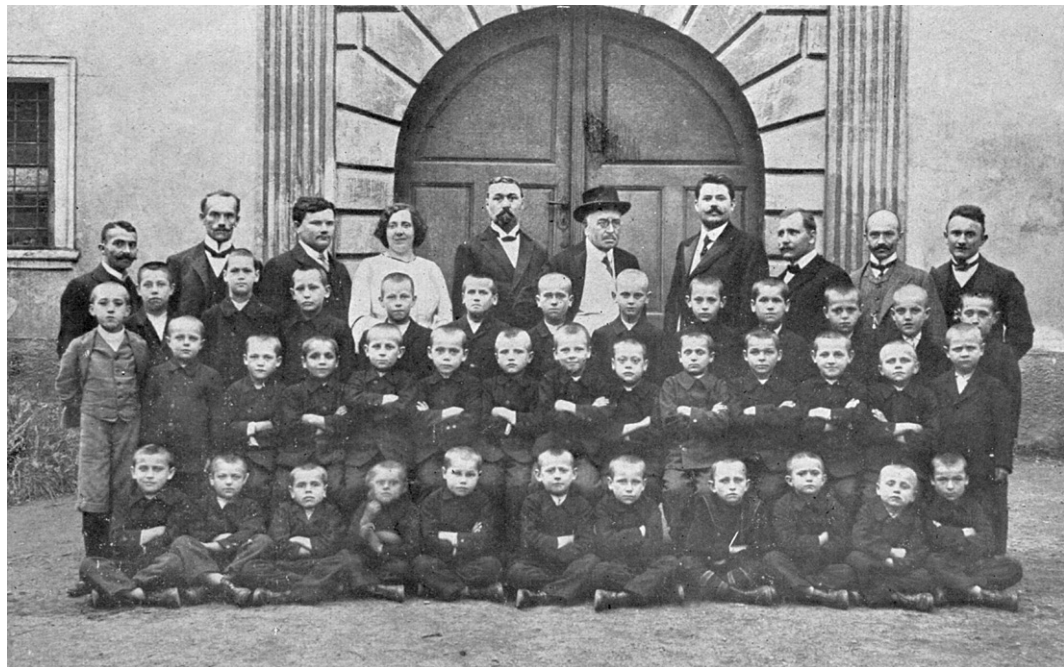
24/ Tamtéž.

25/ Tamtéž, Spolkový rok 1902–1903.

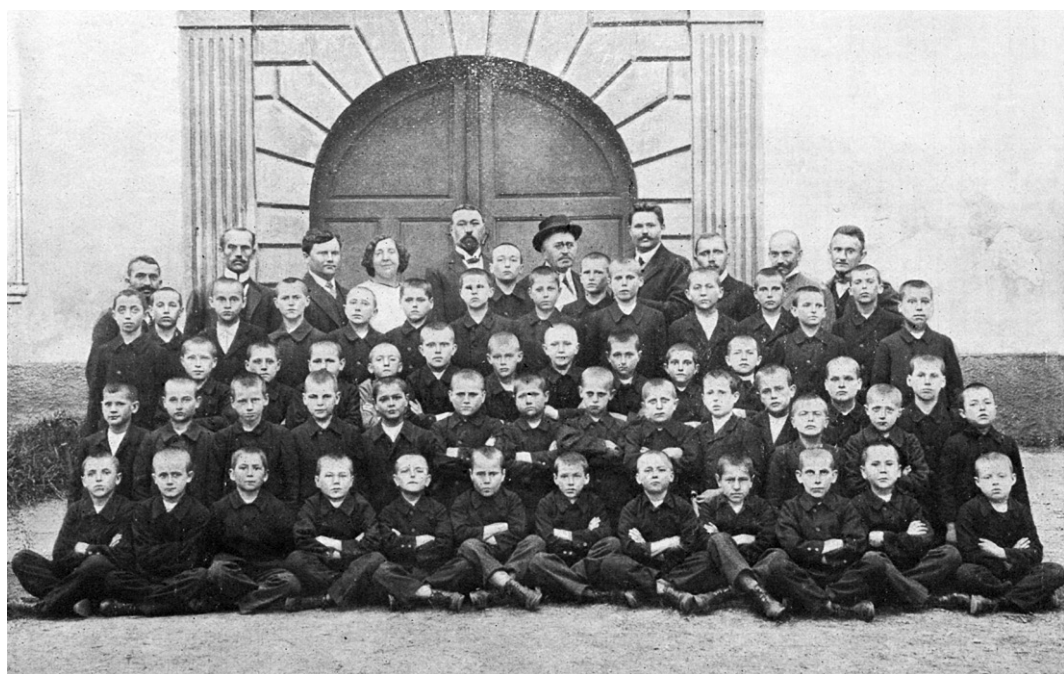
26/ Tamtéž, Ze statistiky jednoty.

27/ Tamtéž, Rozvaha účtu pokladničního za správní rok 1902–3, Přehled vydání jednoty za správní rok 1902–3 a Účet pokladniční.

28/ NAVRÁTILOVÁ, J.: *Dějiny výchovného ústavu, dětského domova se školou, základní školy a střední školy Dřevohostice*. Bakalářská práce. Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta 2012, str. 8–9. MZA, B 26, karton 2502, signatura 414, Zpráva o činnosti Jubilejní jednoty lidumilů na Moravě za léta 1898–1903, Ochranná v Dřevohosticích.

↑ První třída chovanců během návštěvy starosty jednoty, dvorního rady Františka Sedláčka

↑ Druhá třída chovanců během návštěvy starosty jednoty, dvorního rady Františka Sedláčka

Členové a dárci

Zpráva o činnosti Jubilejní jednoty lidumilů na Moravě za léta 1898–1903 obsahuje i seznam členů, a to členů zakládajících, stálých a výkonných. Mezi členy zakládajícími mimo brněnského biskupa Františka S. Bauera najdeme profesora Petra Bezděka, c. k. okresního inspektora v Jihlavě. Mezi členy stálými najdeme, jak již bylo zmíněno, Cyrilometodějskou záložnu a předsedu jednoty Josefa Lošťáka a jeho choť, ale i hraběnku Terezii z Fürstenberku, barona Otakara Pražáka, hraběte Jaroslava Thuna, Kuratorium moravsko-slezského ústavu pro slepce v Brně, První rolnický akciový pivovar v Přerově, Rolnický cukrovar v Dřevohosticích, III. odbor národní jednoty v Brně nebo učitelské spolky z Boskovic a Moravské Ostravy. Mezi členy výkonnými najdeme soukromé osoby spojené se školstvím (učitele, nadučitele, ředitele, profesory, školní inspektory), šlechtice (Berchtoldové, Daunové, Lützovové, Seilernové) spolky (Česká beseda ve Starém Jičíně nebo Hospodářská okresní jednota ve Vsetíně), podnikatele a manažery (stavitel, ředitel cukrovaru, velkostatkář), církevní hodnostáře (kanovník v Brně, Olomouci, konzistořní rada, farář), obce a města (z těch větších jmenujme Prostějov, Přerov, Vsetín, Uherský Brod), řadu občanských záložen, poslance a řadu okresních učitelských jednot, ale třeba i dělnický spolek.^{29/}

Soupis darů ve zprávě obsahuje mnoho položek. Mezi největší dárce patřila Cyrilometodějská záložna (190 K), nejmenovaný z Vídně (200 K), První akciový pivovar v Přerově (300 K), Obecní výbor města Hulína (100 K) a Terezii z Fürstenberku (100 K). Další dary pocházely od soukromých osob, obcí, spolků, učitelských organizací, záložen a podobně.^{30/} Pro srovnání uvedme, že kolem roku 1910 činily platy dělníků kolem 50 až 75 K měsíčně v závislosti na kvalifikaci. A bochník chleba stál nějakých 32 haléřů, 60 vajec bylo asi za 3,50 až 4 K, kuře za přibližně 2 K a košile stála asi 2,40 K.^{31/} Jednota tedy hospodařila s celkem vysokými částkami.

Josef Lošťák (1840–1909) byl dlouholetým starostou jubilejní jednoty a zvolen byl starostou ještě v roce 1908. Byl středoškolským profesorem, organizátorem českého školství na Moravě a v letech 1894 až 1904 též zemským školním inspektorem pro učitelské ústavy. Roku 1912 byl zvolen starostou c. k. vládní rada František Sedláček, který jako starosta vydržel i v dalších letech.^{32/}

29/ Tamtéž, Členové zakládající, stálí a výkonní.

30/ Tamtéž, Podporovatelé a dobrodinci jednoty.

31/ VONDRA, R. *Peníze v moderních českých dějinách*. Praha, Academia 2012, str. 50–51.

32/ MZA, B 26, karton 2502, signatura 414, Slavné c. k. policejní ředitelství v Brně ze dne 19. 4. 1908, Slavné c. k. policejní ředitelství v Brně ze dne 26. 3. 1912 a Slavnému policejnímu ředitelství ze dne 1. 5. 1919. K osobě Josefa Lošťáka viz Encyklopedie města Uherského Hradiště, heslo Josef Lošťák.

↑ Práce na zahradě

Zánik spolku

Jubilejní lidumilná jednota vyvíjela svoji činnost právě až do roku 1919, kdy dle sdělení jejího posledního předsedy Františka Sedláčka z Prostějova, svou činnost jednota zastavila, když nejprve odevzdala ochranovnu v Dřevohosticích pro zanedbané chlapce zemské komisi.^{33/} Jubilejní jednota lidumilů na Moravě tedy fungovala se zdarem asi 20 let. Její ochranovnou v Dřevohosticích prošlo mnoho dětí. A v nových poměrech po první světové válce se jednota rozešla.

^{33/} Tamtéž, Okresní politické správě v Prostějově, ze dne 8. 7. 1924.

Miroslav Marada

Lidé zpod Helfštýna v životě a díle Jaroslava Haška

Mezi českými spisovateli bychom stěží našli osobnost, jejíž dílo by se i po sto letech těšilo takové oblibě u široké čtenářské veřejnosti i zájmu literárních historiků, srovnatelnou s Jaroslavem Haškem (1883–1923). Kromě románu *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*, kterým Hašek vstoupil díky dosud 58 překladům do světových i méně rozšířených jazyků do dějin světové literatury, je s jeho autorstvím spojeno také kolem dvanácti set povídek a humoresek. Mezi nimi tvoří početnou skupinu příběhy, odrážející Haškovy zážitky z četných toullek a cest, které patřily neodmyslitelně k jeho nekonvenčnímu způsobu života a na nichž poznal četné bližší i vzdálenější oblasti tehdejší dvoudomé monarchie a několikrát se vypravil i za její hranice. Některé z těchto příběhů se blíží svým věcným stylem reportáži, častěji však v nich autor rozvinul své fabulační schopnosti a pro něj tak typické mystifikace.^{1/}

Kroky Jaroslava Haška se nevyhnuly ani našemu regionu, třebaže jen zcela krátce a mimochodem, a přitom zanechaly i svou literární stopu. V povídce „Slečna Sláva“ se spisovatel zmiňuje o svém zážitku v Helfštýně nad Bečvou. Tak se tehdy vyslovovalo jméno hradu Helfštýna, střežícího Moravskou bránu. Ve skutečnosti je ovšem řeč o obci Týn nad Bečvou,^{2/} ležící v helfštýnském podhradí, ačkoli i s výstupem na hrad získal Hašek určitou bolestnou zkušenost, jak bude níže zmíněno.

Do Týna zavítal Hašek v srpnu 1903 při zpáteční cestě ze své tříměsíční převážně pěší anabáze, bez peněz a v bídném oděvu, a svůj příchod do obce líčí takto: „*Na levé, mé straně, byla škola. Tam jsem přišel právě po poledni. „Má poklona,“ řekl jsem panu učiteli, „jsem spisovatel Jaroslav Hašek z Prahy a prosil bych o něco od oběda, a jestli máte nějaké kalhoty.“ Ten dobrý muž nemohl se dlouho z toho vzpamatovat, a když jsem mu vylíčil své osudy, nejenže mně daroval kalhoty po podučiteli, který zemřel na tyfus, ale pozval mne k obědu, vybičnul mne, abych se převlékl a vykoupal ve vaně na zahra-*

1/ K Haškovým literárním mystifikacím srv. POŘÍZKOVÁ, Lenka: *Mystifikace (nejen) v české literatuře 20. století*. Dizertační práce PU v Olomouci, 2012, s. 98–100 [kapitola Sebeironická mystifikace Jaroslava Haška].

2/ Hašek si buď úřední název obce vybavil v této formě, nebo ho záměrně ztotožnil se jménem hradu.

dě. A tam jsem se seznámil se slečnou Slávou. Ubožačka, když mne totiž viděla upravovat si toaletu, s výkřikem hrůzy vběhla do školy a křičela: "Tatínku, nějaký vandrák se nám svlíká na zahradě!" Otec ji upokojil, že to není vandrák, nýbrž pan spisovatel Jaroslav Hašek, který se jen nešťastnou náhodou ocitl v takové situaci."

Zmíněná povídka nevznikla bezprostředně po popisované události, ale o několik let později, patrně až v roce 1911, kdy ji Hašek zařadil do sbírky, vydané tiskem až po jeho smrti pod názvem Politické a sociální dějiny strany mírného pokroku v mezích zákona.^{3/} Povídka ve sbírce volně navazuje na příběh s názvem „Konference delegátů strany mírného pokroku v mezích zákona s vynikajícími uherskými politiky“, čerpající z Haškových zážitků z putování po Uhrách v roce 1906.

Haškovo dobrodružství v Týně nad Bečvou s určitými odlišnostmi zmiňují jeho životopisci i regionální autoři. Přední znalec Haškova díla, nedávno zesnulý dr. Radko Pytlík, CSc., ve spisovatelově biografii^{4/} uvádí, že Hašek na konci května 1903 ze dne na den opustil své nezázimné zaměstnání úředníka pražské banky Slavie, ve kterém nevydržel ani celý rok a vyrazil na dlouhou dobrodružnou cestu, vedoucí až na jižní Balkán, údajně na pomoc makedonskému povstání, odtud pak na sever přes Uhry do Haliče, s krátkým extempore na hranicích s tehdejšími ruským Polskem, a z Haliče zpět přes Moravu do Prahy. Na své pouti se Hašek ocitnul několikrát za mřížemi, naposledy v městské šatlavě či ve věznicí Okresního soudu ve Frýdku, kde mu bylo coby podezřelému vagabundovi zajištěno krátkodobé ubytování.

O Haškově zadržení ve Frýdku víme z dopisu odeslaného dne 6. srpna 1903 představeným tamní policie Janem Brotánkem a adresovaného pražskému lékaři a městskému fyzikovi, proslulému propagátoru abstinentismu a pohřbu žehem, MUDr. Jindřichu Záhořovi, který byl Haškovým poručíkem, neboť ten nebyl dle tehdejšího občanského zákona jako dvacetiletý ještě plnoletým.^{5/} Brotánek sděluje Záhořovi, že zadržený nemá žádný cestovní doklad, pouze křestní list, je bez prostředků a v sešlém oděvu, nemůže prokázat, že si poctivě hledá obživu, a proto bude předán okresnímu soudu. Žádá co nejrychlejší odpověď, zda je poručenec dosud bezúhonný a zmiňuje možnost jeho bezodkladného postrku do Prahy na Záhořovy náklady.

Buď Záhoř, nebo spíše Haškova matka požadované peníze poslala, ale Hašek v citované povídce píše, že je prohrál na nádraží v Moravské Ostravě v kartách a že se tedy vydal na zpáteční cestu pěšky, ve společnosti dvou vandráků, z nichž jednoho četníci zadrželi ve Fulneku a s druhým si při průchodu vesnicemi rozdělili trasy, kterými půjdou žebrotou. Tak tedy Hašek někdy v srpnu 1903 dospěl až do Týna, nejspíše od Hranic podél řeky Bečvy. R. Pytlík o jeho pobytu v obci uvádí: „V Helfštýně na Moravě se zbídačelého vandrovníka ujala rodina místního řídícího

3/ *Politické a sociální dějiny strany mírného pokroku v mezích zákona*. Spisy Jaroslava Haška, sv. 9. Praha, Československý spisovatel 1963, s. 142–145.

4/ PYTLÍK, Radko: *Zpráva o Jaroslavu Haškovi (Toulavé house)*. Praha, Panorama 1982 [1. vydání vyšlo v r. 1971 v nakladatelství Mladá fronta].

5/ PYTLÍK, Radko (vyd.): *Lidský profil Jaroslava Haška. Korespondence a dokumenty*. Praha, Československý spisovatel 1979, s. 37–38.

↑ Jaroslav Hašek

↑ Karel Heiniš 1892

učitele Hajniše. Umyli ho, nakrmili, dali mu obnošené kalhoty po zemřelém učitelovi, čímž si pražský „spisovatel“ poněkud vylepšil chatrnou garderobu. Při výletu na hrad si Jaroslav pohmoždil ruku a učitelova dcera Slávka ho ošetřovala.“^{6/}

Podobně, však bez podrobnější znalosti o Haškově tříměsíčním putování, líčí jeho pobyt v Týně i Václav Menger, Haškův druh z ruského zajetí, známý též jako epizodní herec z prvorepublikových filmů, ve své knize Jaroslav Hašek doma: „Kdysi, bezprostředně po svém odchodu z Obchodní akademie, putoval po venkově a mezi jiným zabloudil i do Týna pod Helštýnem, kde se shodou okolností – které mohly býti i tragické – seznámil s rodinou tehdejšího nadučitele pana Hejniše. Při svém příchodu do Týna a nezbytném posilnění jal se zlézati hned Helštýn a jakousi nešťastnou náhodou uklouzl a zřítíl se několik metrů a značně se pohmoždil. Po první pomoci byl zanesen do školy, kde byla v letní době studentská noclehárna. Když se pan Hejniš z Haškových dokumentů dověděl, že je to spisovatel, dal jej přenést do svého bytu, kde Hašek pobyl až do uzdravení. Dobrosrdečná a pohostinná paní Hejnišová měla dcerku Slávku, která se právě chystala, že po prázdninách pojedje do Prahy studovat do Ženského výrobního spolku. Trochu romantické dívce snad nejvíce imponovalo toto náhodné seznámení s panem spisovatelem, a tak se mezi mladými lidmi vyvinul trochu milostný poměr.“^{7/}

6/ PYTLÍK, Zpráva, str. 74.

7/ MENDER, Václav: *Jaroslav Hašek doma. Lidský profil Jaroslava Haška*. Praha, Koliandr 1946, s. 128–129.

Z regionálních autorů o Haškově pobytu v Týně referoval v Lipenském kulturním kalendáři kratičkou zprávou František Čech,^{8/} učitel z Lipníka nad Bečvou, který ale událost mylně datuje do roku 1905, zmiňuje se o jeho pádu z hradeb Helfštýna a ošetření v rodině učitele Heiniše, a dále uvádí, že prý Hašek chodíval do Lipníka do hospody v Národním domě,^{9/} kde se bavil s místními občany. Druhý lokální příspěvek o Haškovi, otištěný rovněž v Lipenském kulturním kalendáři,^{10/} napsal autor skrývající se pod šifrou A. J.^{11/} Pisatel, znalý spisovatelova životopisu i díla, rovněž klade jeho přítomnost v Týně až do roku 1905, zmiňuje se o jeho návštěvách Národního domu v Lipníku a o Slávce Heinišové, hlavní postavě Haškovy povídky.

Doposud jsme věnovali pozornost hlavně osobě Jaroslava Haška, cílem příspěvku je ale rovněž přiblížit čtenáři archivními prameny ověřené^{12/} údaje o členech rodiny Heinišovy, s nimiž se Hašek v Týně setkal a které zvětšil ve své tvorbě.

Učitel, který se Haška ujal, se jmenoval Karel Heiniš.^{13/} Narodil se 26. října 1861 v Ostravici v místeckém okrese do učitelské rodiny, obecnou školu vychodil v Ostravici a v Opavě, kde poté navštěvoval reálku. V letech 1877–1881 vystudoval učitelský ústav v Těšíně a po maturitě nastoupil jako zatímní podučitel na obecnou školu v rodné Ostravici. V roce 1883 se oženil s Marií Malinovou, dcerou mlynáře z Lešné u Valašského Meziříčí. Po složení zkoušky učitelské způsobilosti pro obecné školy v roce 1884 byl přeložen do beskydské obce Bílá, nejprve jako zatímní a po roce jako definitivní učitel. Jeho třetím učitelským působištěm se stala obecná škola v Týně nad Bečvou, na které začal vyučovat od školního roku 1890/1891 a ve služební hodnosti nadučitele, resp. později řídícího učitele, zde prožil celou zbývající pedagogickou kariéru, až do svého pensionování k 31. srpnu 1923. Po odchodu do penze, který s sebou nesl i nutnost uvolnění školního bytu, se odstěhoval do blízkého Lipníka a tam také 12. února 1932 zemřel. Vedle školní práce se Karel Heiniš podstatným způsobem podílel na rozvoji spolkového a kulturního života v Týně, s jeho jménem se pojí založení místní sokolské i hasičské jednoty, a byl činný i v dalších oblastech života obce,^{14/} jak se tehdy od vesnického učitele očekávalo a vyžadovalo.

8/ ČECH, Fr. J.: *Z toulek naším městem*. Lipenský kulturní kalendář, srpen 1968, s. 5.

9/ Tvzení o Haškově návštěvě Lipníka není ověřeno z jiných zdrojů, spisovatel sám neuvádí, že by se v Týně déle zdržel.

10/ Dle sdělení lipnické kronikářky Jarmily Musilové je pravděpodobně autorem PaedDr. Antonín Janoška, učitel v Lipníku.

11/ A. J.: *Když jsem fechtoval přes Moravu a syčel o knedlíky (K pobytu Jaroslava Haška v Týně nad Bečvou)*. Lipenský kulturní kalendář, leden 1981, s. 10–12, únor 1981, s. 11–13.

12/ Především osobní spis Karla Heiniše z fondu Okresní školní výbor Hranice (SOKa Přerov, OŠV Hranice, inv. č. 156 (karton 28), sčítací operáty pro obec Týn nad Bečvou z let 1890, 1900, 1910 (SOKa Přerov, Okresní úřad Hranice, inv. č. 2469, 2554, 2641, 2739 a školní kroniku Obecné školy v Týně nad Bečvou (SOKa Přerov, Základní devítiletá škola 1. – 5. ročník Týn nad Bečvou, inv. č. 7).

13/ Příjmení je doloženo nejprve ve tvaru Heinisch (ostravická i týnská matrika, podpisy ve školních výkazech, sčítací operáty), od školního roku 1901/1902 a dále v podpisech důsledně Heiniš, příjmení dcery Bohuslavy v třídních výkazech i ve tvaru Hajnišová a Hajnyšová. V osobním spise učitele vedeném po 1. světové válce již jen tvar Heiniš.

14/ *Šorník historie i současnosti Základní školy a Mateřské školy v Týně nad Bečvou*. Vydala obec Týn nad Bečvou, 2008, s. 6.

↑ Škola v Týně nad Bečvou, kolem roku 1900

Jemu tedy Hašek vděčil za kalhoty, v nichž se vrátil do Prahy, a třebaže napsal, že patřily podučiteli zemřelému na tyfus, jednalo se téměř s jistotou o Heinišovy kalhoty vlastní, neboť na týnskou školu, která byla od školního roku 1892/1893 rozšířena pro velký počet žáků na dvoutřídku, nastoupil jako první

podučitel Alois Palla, a ten v roce 1900 odešel živ a zdrav vyučovat do sousedního Lipníka na chlapeckou obecnou školu. Pallův nástupce Jindřich Sýkora působil v Týně až do své smrti v roce 1936. Haškovo tvrzení je tedy jen ukázkou jeho umění spojit všední reálnou událost s čirou mystifikací.

Manželé Heinišovi měli pět dětí. Nejstarší byla dcera Bohuslava, narozená 9. července 1886 v Bílé, stejně jako syn Otakar (1888, zemř. 1891). Již v Týně se pak narodily dcery Ludmila (1891) a Vlastimila (1895) a syn Vladimír (1893). Poslední tři jmenovaní potomci byli ovšem v době Haškova pobytu ještě dětmi, k navázání přátelského vztahu s nečekaným hostem měla odpovídající věk jen Bohuslava, domácky zvaná Slávka nebo Sláva. A ta sehrála v Haškově životě v jistém směru osudovou roli, neboť díky ní se seznámil v Praze se svou budoucí ženou, Jarmilou Mayerovou.

Bohuslava Heinišová navštěvovala v letech 1892–1898 obecnou školu v Týně nad Bečvou, byla tedy žačkou svého otce, z čehož jí ovšem neplynuly žádné úlevy, jak naznačuje poznámka o neposlušnosti a vzdoru v třídním výkazu posledního školního roku. Poté v letech 1898–1901 absolvovala s dobrým prospěchem tři ročníky soukromé měšťanské dívčí školy v Hranicích.^{15/} O její činnosti během dvou let po ukončení školy nemáme zpráv, ale jelikož zdědila po otci hudební talent, je možné, že si prohlubovala hudební vzdělání. Teprve po prázdninách roku 1903, tedy velmi krátce po seznámení s Haškem, nastoupila ke studiu na tříleté obchodní škole Ženského výrobního spolku v Praze^{16/} v Resslově ulici, v níž shodou okolností měla sídlo i Československá obchodní akademie, kterou Hašek absolvoval v roce 1902. Obchodní škola Ženského výrobního spolku byla po řadu let jedinou institucí svého druhu v českých zemích, poskytující dívkám odborné vzdělání srovnatelné s obchodní akademií, na které tenkrát ještě studentky nepřijímali.

Hašek píše, že Slávku v Praze potkal náhodou v dubnu následujícího roku po helfštýnském dobrodružství, v davu sledujícím průvod ševců na nuselskou fidlovačku. Začali se pravidelně vídat, Hašek na ni čekával poblíž školy, jejich vztah, jak se shodují asi všichni autoři, však nepřekročil meze důvěrného přátelství. Její osobnost později v povídce vykreslil, s vědomím, že pro čtenáře půjde jen o literární postavu, snad až trochu indiskrétně: *„A kdo to byla ta slečna Sláva? To byl typ venkovské dívky, toužící po tom, aby v očích celého okolí byla považována za emancipovanou. Přitom velice romantická, sentimentální. Kromě toho lhala, zaplétala se do různých malých milostných poměrů, byla toho mínění, že se jí každý musí kořit, chtěla od pánů, s kterými se stýkala, jen přátelství a nikoliv lásku, zpívala romance a árie z oper, milovala hudbu, zastavovala své skvosty, když její kvartýrská neměla na činži. Dlužila se, aby mohla chodit do divadla, koukala vždycky tak nevinně jako svatá Alžběta, pila pivo a víno, chodila do ženského výrobního spolku, byla z Moravy, tvrdila, že je o čtyři roky mladší, žila v samých intrikách, hrála na piano, a když k tomu zpívala píseň Rudé růže, tu plakala, prodávala školní knihy, neučila se, propadala, milovala Rusy, chodila*

15/ Během návštěvy měšťanské školy v Hranicích bydlela B. Heinišová u svého strýce Rudolfa Maliny, mlynáře a obchodníka dřevem v Černotíně.

16/ Ženský výrobní spolek český byl založen v roce 1871 z iniciativy spisovatelky Karoliny Světlé. Spolek zřídil obchodní a průmyslovou školu, hojně navštěvovanou studentkami z Čech a Moravy.

do pravoslavného ruského kostela, hovořila rusky, aby lidé mysleli, že je Ruska, milovala vyšehradský hřbitov a u hrobu Boženy Němcové učila se zeměpisu na nejbližší hodinu a plakala, trhala pampelišky na hřbitově a sušila je v atlase, ctěla dáčka zpěváčka, vouse-tého Vaňka od Svatého Mikuláše, chodila do pravoslavné Besedy, nosila mrtvého kanárka své kvartýrské po dva dny v penálu a nakonec ho zahrabala do země na hrobu Boženy Němcové na Vyšehradě. Chodívávala do lesa a zpívala zamilované písně, zamilovala si hru na citeru a hrála na ní kozácké válečné popěvky, vypůjčovala si knihy a nevracela je, myslela o sobě, že je D'Artagnan ze Tří mušketýrů, kouřila cigarety, jedla vášnivě ráda cukroví a říkala mazlivě „tož“ a zdobňovala jména svých známých, nakonec učila se zpěvu a ve své naivnosti vdala se nakonec za člena jednoho sboru divadelního, který stavěl kulisy.^{17/}

V podstatě shodně, třebaš méně barvitě, charakterizuje Slávku Heinišovou i její spolužačka z obchodní školy, Vilma Kokešová, provdaná Warausová (1889–1975), dnes již zcela zapomenutá autorka několika románů a divadelních her, ve své knížečce vzpomínek na studentská léta, na spolužačky (kromě Slávky na Máňu Bubelovou, Helenu Milotovou a hlavně na Jarmilu Mayerovou), a také na Haška a jeho přátele.^{18/} Slávku znala Vilma velmi dobře, jednou ji dokonce navštívila i u ní doma v Týně nad Bečvou.^{19/} Hašek mnohokrát doprovázel Slávku ve společnosti jejich spolužáček a tak se stalo, že se hluboce zamiloval právě do Jarmily Mayerové,^{20/} dcery dobře situovaného štukatéra z Královských Vinohrad, s níž se po pětileté známosti a překonání odmítavého postoje jejího otce nakonec oženil. Manželství, z něhož se narodil jediný potomek, syn Richard, skončilo po dvou letech rozchodem, aniž bylo kdy soudně rozloučeno či rozvedeno. Haškův bohémský styl života, který vždy nakonec získal navrch, nebyl ideálním vkladem k rodinné harmonii.

Slávka Heinišová studium na obchodní škole nedokončila. Třileté studium bylo náročné a školní režim přísný, což naprosto neladilo s jejím povahovým založením. Autor A. J., s patrnou znalostí spisku V. Warausové, Slávčiny studijní neúspěch líčí takto: „Slávka tuto školu nedokončila, absolvovala jen dva ročníky. Ve druhém ročníku Velikonoce trávila doma. Z domova do Prahy se jí hned nechťelo, proto si prázdniny prodloužila ještě o jeden týden. Když se vrátila do školy, byla jí udělena důtka a jejím výmluvám na nemoc se nevěřilo. Bylo jí dovoleno dokončit druhý ročník s tím, že do třetího ročníku ji škola již nepřijme. Slávka se pokoušela přejít na nějakou jinou školu, přijata však nikde nebyla, a musela se vrátit domů. Měla všechny předpoklady k tomu, aby školu dokončila. Byla nadaná, školu však považovala za mučírnu a nemohla se v žádném případě soustředit na její suché a nezábavné předměty. Její zájmy byly zcela odlišné. Měla ráda divadlo a hudbu. Hrála na klavír, pěkně zpívala a její tajnou touhou bylo dostat se k operě.“^{21/}

17/ Autor A. J. píše, že se provdala za primáše nějakého nejmenovaného souboru.

18/ WARAUŠOVÁ, Vilma: *Přátelé Haškovi a lidé kolem nich*. Havlíčkův Brod, Východočeské nakl. 1965.

19/ Warausová na spolužačku vzpomíná jako na Slávu Horníkovou. Buď se zmýlila v příjmení, nebo se jednalo o příjmení pozdější. Bezpochyby se však dle kontextu jedná o S. Heinišovou.

20/ Haškův životopisec a editor jeho díla Zdena Ančík ve svém publikaci *O životě Jaroslav Haška* (Praha, Čsl. spisovatel 1953) na str. 25 uvádí, že se prostřednictvím „své známé Hainišové“ Hašek s Jarmilou seznámil ke konci roku 1905 nebo začátkem roku 1906, vzhledem k době Slávčiny studia k tomu muselo dojít podstatně dříve. Menger naopak píše, že Jarmila Haška Slávce odloudila (cit. dílo, s. 129). Helfštýnskou epizodu Ančík nezmiňuje.

21/ A. J., cit. článek, LKK, únor 1981, s. 12.

↑ Karel Heiniš a jeho žáci 1920

Po neúspěšném studiu se Slávka vrátila do Týna ke zklamaným rodičům. Čemu se zde po několik let věnovala, nevíme. Z několika písemných stop lze ještě vypátrat, že v roce 1910 stále pobývala v rodičovské domácnosti, avšak od roku 1914 je vedena již jako zaopatřená,^{22/} povoláním pianistka, neuvedeného místa působení.^{23/} Dále se podařilo zjistit, že se jí v roce 1915 v Chynoranech u Nitra narodila dcera Světla, kterou svěřila v následujícím roce do péče svých rodičů, kteří se o dítě celých deset let starali. Světla navštěvovala v Lipníku pětiletou dívčí obecnou školu, na níž mimochodem působila jako učitelka nejmladší Heinišova dcera Vlastimila. Ve třídních výkazech je Světla zapsána příjmením Heinišová, zatímco její matka se uvádí jako Sláva Farkašová, členka divadelního orchestru v Budapešti.^{24/} V roce 1922 přišlo v Lipníku na svět druhé Slávčino dítě, syn Vladimír. Kdo byl otcem obou dětí, není známo. I Vladimír vyrůstal v domácnosti prarodičů, avšak, nejpozději od nástupu do školy, již se svou matkou. V třídních katalogích chlapecké obecné i měšťanské školy v Lipníku, kterými hoch v letech 1928–1936 prošel, je Slávka zapsána příjmením Heinišová, povoláním pomocnice v domácnosti rodičů, příp. též učitelka hry na klavír.^{25/}

22/ Za zaopatřenou byla považována žena provdaná nebo ve stálém zaměstnání (poznačeno v osobním spisu K. Heiniše).

23/ Údaje ze sčítacích operátů a osobního spisu K. Heiniše (viz pozn. 10).

24/ SOKA Přerov, fond Dívčí obecná škola Lipník nad Bečvou, třídní katalogy inv. č. 4–7. V katalogích pro školní roky 1922/23 a 1923/24 je matka uvedena jménem Sláva Farkašová, ve školním roce 1924/25 jako Slávka Heinišová, hudebnice, ve školním roce 1925/26 není zmíněna vůbec.

25/ SOKA Přerov, fond Národní škola Lipník nad Bečvou, třídní katalogy inv. č. 163–167, fond Měšťanská škola chlapecká inv. č. 49, 57, 65.

Ve 20. letech můžeme zaznamenat i několik jejích literárních příspěvků. V olomouckém deníku Pozor (28. 2. 1924) vyšel její článek o pobytu Bedřicha Smetany v Týně a ve vlastivědném časopisu Záhorská kronika vydala pod pseudonymem S. H. Kunovická několik pověstí z Hranicka. Další zprávy o Slávcině životě, který zjevně nebyl vůbec snadný, nemáme. Její sen, dostat se k divadlu, se jí, jak vidno, alespoň na krátkou dobu splnil.

Vraťme se však ještě ke Slávce a Haškovi. Jejím odchodem z Prahy byl jejich přátelský vztah natrvalo přerušen, alespoň není doloženo, že by se spolu ještě někdy setkali anebo udržovali písemný kontakt. Nicméně určité reminiscence tento vztah zanechal. Jistě nebylo náhodou, že jméno Slávka propůjčil Hašek literární postavě manželky v „Povídce o kočce“, otištěné v Národní politice v dubnu 1906.^{26/} A Slávcino plné jméno je zmíněno, nikoli bez jistého stínu žárlivosti, i v korespondenci Jarmily s Haškem, jednak v dopise odeslaném počátkem července 1908 z Libáně u Jičína, kam ji rodiče posílali k příbuzným na zotavenou a také patrně proto, aby ji odloučili od nežádoucího nápadníka,^{27/} v němž Jarmila Haškovi připomíná jeho dřívější známosti, i v Haškově odpovědi z 11. července.^{28/} Podruhé pak o rok později, kdy Jarmila strávila téměř celé letní prázdniny v Přerově u své sestry Mileny, provdané za inženýra Lazara Janíše. Hašek byl tehdy zaměstnán jako redaktor časopisu Svět zvířat a nemohl se z Prahy uvolnit. Odloučení a vážnoucí korespondence vyvolalo mezi snoubenci jisté napětí a Jarmila, nešťastná z dlouhého čekání na dopis, Haškovi 5. srpna 1909 s výčitkami napsala: „*Buď hodně šťastný a ožeň se třeba se Slávou Hainišovou. Ta je zvyklá čekat na rande třeba 2 hodiny, ale já jsem na čekání příliš hrdá a nikdy už na nic čekat nebudu.*“^{29/} Takto snad naposledy byla Haškovi připomenuta jeho někdejší známost se Slávkou Heinišovou. Neshoda mezi snoubenci se naštěstí rychle urovnala, Hašek Jarmile obratem odepsal a o několik dnů později se mu podařilo dosáhnout u jejího otce souhlasu se sňatkem.

Závěrem zbývá upozornit ještě na jednu zmínku o Helštýně neboli Týně nad Bečvou v díle Jaroslava Haška. Vyskytuje se v povídce „Reelní podnik“ a byla poprvé otištěna v roce 1921 v časopise Tribuna^{30/} a zároveň téhož roku vyšla i knižně ve sbírce nazvané Tři muži se žralokem.^{31/} Příběh je podán v ich formě a jeho hrdinou je vedle vypravěče Haška Ferdinand Mestek (1858–1916), řečený Ferda Mestek de Podskal, proslulá pražská postava, živící se pořádáním různých obskurních představení, založených na poznatku, že „svět chce být klamán“ a lákající publikum na různé fantastické živočichy, mořskou pannu a jiné kuriozity, mezi nimi proslulý bleší cirkus, o němž psal i Egon Erwin Kisch.^{32/} Hašek byl o Mestekově podnikání dobře informován, neboť se ho několikrát sám

26/ „Povídka o kočce“, Národní politika 24, č. 117, 29. 4. 1906.

27/ BLEHOVÁ, Markéta: *Jarmila Hašková – doba, život, dílo*. Rigorózní práce Pedagogické fakulty UK Praha, 2020, s. 35–36. PYTLÍK, Lidský profil, s. 101 a 106.

28/ PYTLÍK, *Lidský profil*, s. 101 a 106.

29/ PYTLÍK, *Lidský profil*, s. 143

30/ „Reelní podnik“, Tribuna 3, 1921, č. 108, 8/5.

31/ *Tři muži se žralokem a jiné poučné historky*. Vydáno A. Sauerem a J. Haškem v Žižkově, Praha 1921.

32/ V roce 1914 uveřejnil Kisch o Mestekově bleším cirkusu dvě povídky v pražském německém deníku Bohemia, v č. 182 z 5. července „*Mestek sucht Personal*“, v č. 196 z 19. července „*Aus den Geheimnissen eines Flohtheaters*“.

zúčastnil a jeho líčení i v tomto případě vychází z osobní zkušenosti.^{33/} V povídce se mimo jiné vypráví o překážkách, které turné s bleším cirkusem provázely: „Na některých místech na Moravě házelo nám duchovenstvo klacky pod nohy. Řekl mně to farář v Helštýně, když jsem ho šel zvát na představení našeho blešího cirkusu: “Nemohl bych svým věřícím doporučití váš podnik, který vám nemůže přinést božího požehnání, neboť drezírovat blechy příčí se lidské přirozenosti. V klášteřích středověku, jak píše opat Anselmus, blechy, štípající v noci mnichy a nedávající jim usnouti, upozorňovaly je, aby nespali a dnem i nocí Boha chválili.” “Vy tedy považujete blechy za posvátná zvířata?” řekl jsem, “pak vás mohu ubezpečit, že v našem cirkusu máme potomky těch blech, které štípaly Jezulátko v betlémském chlévě.” Tenkrát jsem se s ním popral, zboxoval jsem ho, ale nakonec musili jsme s bleším cirkusem odejít do hor, poněvadž farář poštal proti nám celý kraj až po Valašsko.“

Je známo, že Mestek svá představení neomezoval jen na Prahu a že s nimi putoval i po venkovských oblastech. Není ale doloženo, že by někdy zavítal s bleším cirkusem do Týna nad Bečvou nebo okolí. Popisovaný konflikt s farářem ale mohl mít nějakou předlohu v Haškově životě, v jeho anarchistickém období. Haškova fantazie pak i z několika reálných skutečností dokázala vytvořit humorný příběh, do něhož se promítla i jeho někdejší letmá návštěva obce pod Helfštýnem.

33/ Mestekovu podnikání věnoval Hašek ještě povídku „*Tři muži se žralokem*“, otištěnou ve stejnojmenné sbírce (viz pozn. 30) a předvádění mořské panny vložil do románu *Osudy dobrého vojáka Švejka* (str. 336 v 3. vydání v nakl. Práce, 1955).

Jan Štěpán

Lipenské létání

Již v minulém příspěvku jsem poukázal na to, že byl v Lipníku poměrně čilý letecký ruch, a zde je několik dalších obrazových drobností k lipenské aviatice. Na prvních dvou snímcích je zachycen prostor v podstatě v místě dnešního fotbalového stadionu na ulici Boženy Němcové 19. srpna 1934. Toho dne se v Lipníku konal letecký den a kolem druhé hodiny měly být pořádány vyhlídkové lety nad Lipníkem z louky za sokolovnou. Na snímcích jsou vidět tři letouny Masarykovy letecké ligy (MLL) s imatrikulačním značením OK-LID, OK-ILN a OK-LIF.^{1/} Masarykova letecká liga tyto letouny používala k propagačním letům a v roce 1935 měla tato propagační letka celkem 14 letounů.^{2/} Akci ostatně pořádala MLL Olomoucké župy a odbočky v Doloplazech (která vznikla roku 1933).^{3/} Letoun s označením OK-LID v popředí jedné z fotek používala olomoucká firma Ander a syn Olomouc, známá také jako ASO, zároveň jako reklamní plochu. Na boku trupu je totiž zřetelný nápis „šetři kasu kupuj v ASU“ a je pravděpodobné, že nápis byl i na letounu OK-LIF. Všechny letouny mají na směrovce nezřetelný nápis MLL Olomouc.

Další velká letecká událost v Lipníku proběhla 26. srpna 1945 v 10 hodin, kdy pořádal „Český národní aeroklub odbočka Lipník nad Bečvou“ propagační den letectví, který se konal v zámeckém parku (tehdy Park svobody). Na programu byla řada projevů, ale také křest tří bezmotorových letounů. Večer se poté konal zábavný program v sokolovně.^{4/} Z tohoto dne se opět dochovala série fotografií, které nám umožní přiblížit si tuto netradiční událost na vlastní oči.

Podle snímků tehdy lipenský aeroklub vlastnil dva kluzáky SG (Schneider Grunau) 38, z nichž jeden je pravděpodobně totožný s tím, na kterém se létalo 7. července 1945 v „Ořechách“ – stále má maskování, ale na směrovce je již československá vlajka. Třetí je typ SG Baby GB-IIb, křtěný jménem Sokol, který je ve světlé barvě a také má na směrovce československou vlajku. Nejspíše šlo ve

1/ OK-LID (Aero A-26, datum zápisu 1932, výmazu 1938, motor BMW HP 185, domovské ústředí Praha, pak Brno), OK-ILN (Aero A-15, dat. zápisu 1931, výmazu 1935, motor HP 230, domovská Olomouc) a OK-LIF (Aero A-26, dat. zápisu 1933, výmazu 1938, motor BMW HP 185, domovské ústředí Brno, pak Olomouc). Rád bych zde také poděkoval leteckému historiku Jiřímu Prokeši ze spolku Aviatik-cs Olomouc, za cenné rady.

2/ Moravský Večerník, 19. 12. 1935, s. 6.

3/ SOKaOl, fond AO Dolopazy, sign. O1-13, inv. č. 64, obecní kronika 1933–1934.

4/ SOKaPr, fond MěNV Lipník, inv. č. 1.

↑ Tři letouny Masarykovy letecké ligy s imatrikulačním značením OK-LID, OK-ILN a OK-LIF

↑ Letecký den v Lipníku za sokolovnou 1934, tři kamarádi a za nimi letadla

všech případech o letadla, která se nacházela na konci války v Přerově na stadionu sokolovny.^{5/}

Celá akce začala přednesem projevů z terasy zámecké zahrady, kde byla zároveň připravena kapela Hudebního sdružení Lipník (HSL). Kamenné zábradlí bylo lemováno vlaječkami vítězných států (USA, Británie, SSSR a ČSR), dvěma portréty (nejspíše prezident Beneš) a nápisem „Národ letců – národ vítězů!“. Jak je zřejmé ze snímků, účast byla poměrně vysoká a pravděpodobně byly zájemcům prodávány papírové „květiny“ s datem události k podpoře místního aeroklubu. Text k fotografiím tvoří popisky obrázků tohoto příspěvku.

5/ VOLTR, Josef: Kapitoly z letecké historie Přerova. *Sborník SOKA Přerov*. Přerov 2003, s. 157.

↑ V lipenském parku Kultury v zámku. Na zámecké nádvoří se začínají scházet lidé. Jenda Žilků a Milan Strohs s jedním známým děvčetem

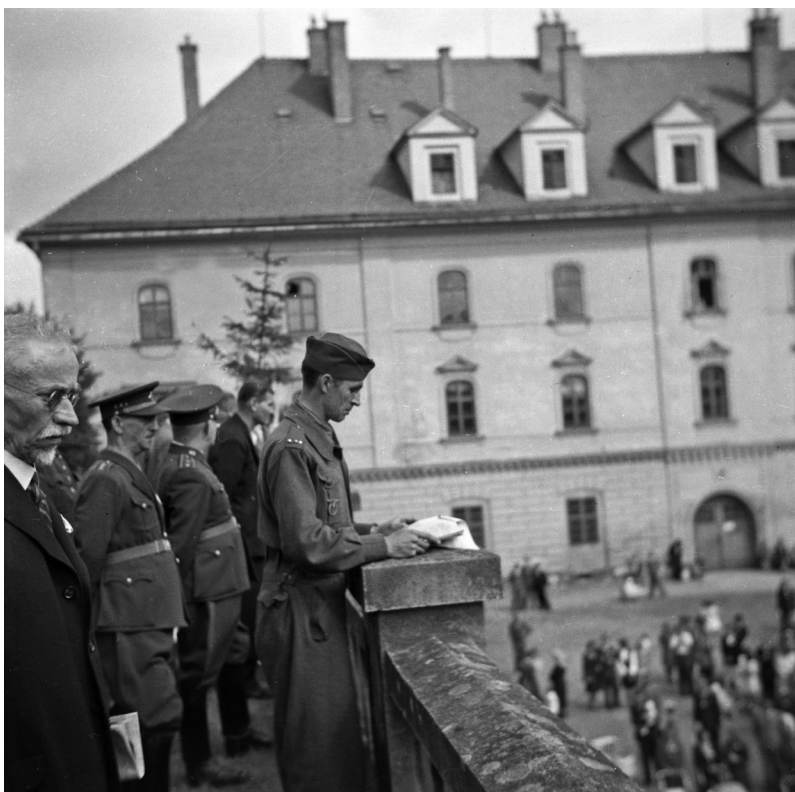

↑ Lidé na zámeckém nádvoří poslouchají projevy. Vpravo vystavené kluzáky a větroň

↓ Předseda Aeroklubu Tieze
má zahajovací proslov

↓ Mluví četař letectva.
V pozadí záměcká budova

↑
Řečníci, důstojníci a hosté na ploché střechě.
Vlevo zámek, vzadu zámecký klášter

↑
Mluví četař letectva

↓ Lidé shromáždění na zámeckém nádvoří
naslouchají projevům

↓ Paní Wawerková křtí kluzák
U ní Anka Drottnerová

↑ Paní Tiezová křtí větroň na jméno Sokol.
U ní Anka Drottnerová se skleničkami vína.

↑ Po projevech a provedení křtů všech tří bezmotorových letadel
si lidé větroň a kluzáky prohlížejí

↓ Větroň má svůj název
na předku trupu

Filip Gregor

Příběh letce, který zemřel příliš mladý

*Vzpomínka na přerovského rodáka a letce RAF
Jaroslava Lančíka (1921–1941)*

Úvod

Pro znalce regionální nebo vojenské historie není jméno Jaroslava Lančíka neznámé. Stojí za ním mladý člověk, který na sklonku roku 1939 odešel do zahraničního odboje, kde jako pilot u britského královského letectva bojoval za obnovení československého (dále jen čs.) státu po jeho zaboru nacistickým Němcem. O svůj život ale během leteckého neštěstí v roce 1941 přišel a domů se již nikdy nevrátil. Samotnému leteckému neštěstí bylo věnováno mnoho pozornosti na rozdíl od Jaroslavova životního osudu. Proto je cílem tohoto příspěvku představit na základě dříve opomíjených pramenů – Jaroslavových válečných deníků a korespondence – nejenom známé, ale především neznámé skutečnosti z jeho života. Sice nám tyto dochované prameny osobní povahy nepomohou získat úplný obraz o tomto letci, na druhou stranu z nich můžeme zjistit, co prožíval, když v tak mladém věku odešel z domova bojovat za svou zemi.

Rodinné prostředí

Jaroslav Lančík se narodil dne 12. května 1921 v Přerově do rodiny Františka a Hermíny Lančíkových. Pokud se krátce zastavíme u jeho rodičů, zjistíme, že jeho otec, bývalý rakousko-uherský námořník a zaměstnanec na dráze, se do Přerova přistěhoval v roce 1911 z Hulína (okres Kroměříž). V době Jaroslavova narození působil jako tajemník přerovské pobočky sociálně demokratické strany, do níž vstoupil ihned po roce 1918.^{1/} Vyznamenal se jako přerovský obecní funkcionář, zemský zastupitel a především jako aktivní účastník domácího, ale i zahraničního odboje během 2. světové války. V roce 1919 se oženil s Her-

1/ GREGOR, Filip: Veřejná činnost sociálního demokrata Františka Lančíka v kontextu jeho životních osudů. Část první 1886–1938. In: LAPÁČEK, Jiří (a kol.): *Sborník Státního okresního archivu Přerov*. Přerov 2019, s. 116.

mínou Dvořákovou, rodačkou z obce Krásno (okres Valašské Meziříčí), která se do Přerova přestěhovala také v roce 1911. Není vyloučeno, že se seznámili na jedné z mnoha veřejných schůzí sociálně demokratické strany, neboť i ona byla její členkou. O tom, jakou vykonávala další činnost až do sňatku, prameny nic neříkají. Následně byla ženou v domácnosti. Z deníku Hlas lidu je ovšem zřejmé, že se také aktivně účastnila představení Dělnické akademie, byla členkou pěveckého odboru spolku Svornost, realizovala přednášky pro děti nebo se aktivně účastnila stranických akcí.^{2/}

Oba manželé společně vychovali v jednopodlažním rodinném domku čp. 1880 na dnešní ulici Lančíkových nejenom syna Jaroslava, ale také druhorozenou dceru Evu, která se narodila dne 16. května 1924. Studovala krátce gymnázium v Přerově. Do maturitního ročníku se ale nedostala. Od konce 30. let je v policejní přihlášce vedena jako výdělečně činná osoba vykonávající zahradnickou profesi.^{3/} Ve stejné době se společně se svými rodiči a bratrem zapojila do domácí odbojové činnosti. Roznášela ilegální tiskoviny. Tato aktivita jak ji, tak její matku, která byla zároveň členkou odbojové skupiny vytvořené ve Středomoravských elektrárnách, stála život. V červnu 1942 byly obě přerovským gestapem zatčeny a vyslýchány. Tentokrát ale nebyly propuštěny, jak se to stalo již několikrát, ale předány stannému soudu v Brně, který je společně s dalšími osobami do této věci zainteresovanými, odsoudil k trestu smrti za údajnou pomoc paraskupinám ze Sovětského svazu vysazených na Moravě.^{4/} Jejich vysoká oběť nebyla zapomenuta. I přesto, že jejich popel dnes nespočívá v rodinném hrobě v Hulíně, připomínkou zůstávají jejich jména na památníku v Přerově, Hrabyni nebo Lipniku nad Bečvou.^{5/}

2/ K členství Hermíny Lančíkové ve sborovém zpěvu pěveckého odboru přerovského spolku Svornost viz *Společenský večer dělnictva*. Hlas lidu, č. 44, 17. 4. 1934, s. 3. O její přednáškové činnosti např. *Přednáška pro děti (O původu náboženství)*. Hlas lidu, č. 14, 2. 2. 1935, s. 4. Nebo politická přednáška v Šumperku pořádaná Místním výborem žen viz *Ze severomoravské výspy*. Hlas lidu, č. 44, 17. 4. 1934, s. 3.

3/ Zemský archiv v Opavě, pobočka Státní okresní archiv Přerov (dále jako SOkA Přerov), fond Sbírka přihlášek pobytu obyvatel – Přihlašovací karty obyvatel, inv. č. N, poř. č. 3, kartotéka č. 73, fol. 163, *Lančíková Eva*.

4/ Blíže viz GREGOR, Filip: Úspěchy a prohry sociálního demokrata Františka Lančíka v kontextu jeho životních osudů. Část druhá 1938–1976. In: LAPÁČEK, Jiří (a kol.): *Sborník Státního okresního archivu Přerov*. Přerov 2020, s. 174–176. Také Moravský zemský archiv Brno, fond Gestapo Brno, kart. 332, sign. 100-332-C, *Vyšetřovací spis Lančíková Heřma*. Nebo JIRÁK, Petr: *Učitelka Věra Dvořáková oběť II. stanného práva (heydrichiády)*. Klenovický zpravodaj, č. 1, květen 2017, s. 11.

5/ SPOLEK PRO VOJENSKÁ A PIETNÍ MÍSTA: *Jména z pomníků. Lančíková Hermína*. [online]. Dostupné z: <<https://www.vets.cz/vpm/hermina-lancikova-2076/>> [cit. 21-05-2021]. Dále Tamtéž: *Jména z pomníků. Lančíková Eva*. [online]. Dostupné z: <<https://www.vets.cz/vpm/eva-lancikova-2075/>> [cit. 21-05-2021].

↑ Syn Jaroslav na školním snímku, ve třetí řadě první zprava, SOkA Přerov

Studentská léta

V roce 1928 nastoupil Jaroslav v Přerově povinnou školní docházku. Po absolvování obecné a měšťanské školy byl přijat k dalšímu studiu na přerovskou čtyřletou Obchodní akademii, kde měl získat po splnění patřičných předmětů ekonomické vzdělání. Do prvního ročníku nastoupil v roce 1936. Ihned se spřátelil se svými spolužáky. Mohla na tom mít podíl například ta skutečnost, že byl sportovně založený, ale i to, že byl synem jedné z výrazných postav komunální politiky. Kolik měl skutečně přátel, dnes již nezjistíme. Pouze je zřejmé, že mezi těmi nejbližšími bychom našli Jiřího Neumanna a Marii Vičíkovou.^{6/} Pokud by Jaroslav dostudoval Obchodní akademii, jistě by se z něj stal schopný obchodník vybavený jazykovými znalostmi. Ovšem přišla 2. světová válka a události nabraly jiný směr.

Za svobodu a Republiku!

Nespokojenost občanů nad ztrátou samostatnosti čs. státu vedla některé k založení ilegálních odbojových skupin, které vykonávaly zpravodajskou činnost, sabotážní činnost nebo organizovaly ilegální přechody do zahraničí. Ihned po 15. březnu 1939 se do odboje zapojil i Jaroslavův otec, který pro tuto věc brzy získal i ostatní členy své rodiny. Jaroslava pověřil zpravodajskou činností. Měl

6/ SOkA Přerov, fond Lančík František, kart. 4, inv. č. 288, Lančík Jaroslav syn – kalendáře s osobními poznámkami 2 ks, *Poznámkový kalendář na přestupný rok 1940 (Nejdůležitější adresy)*.

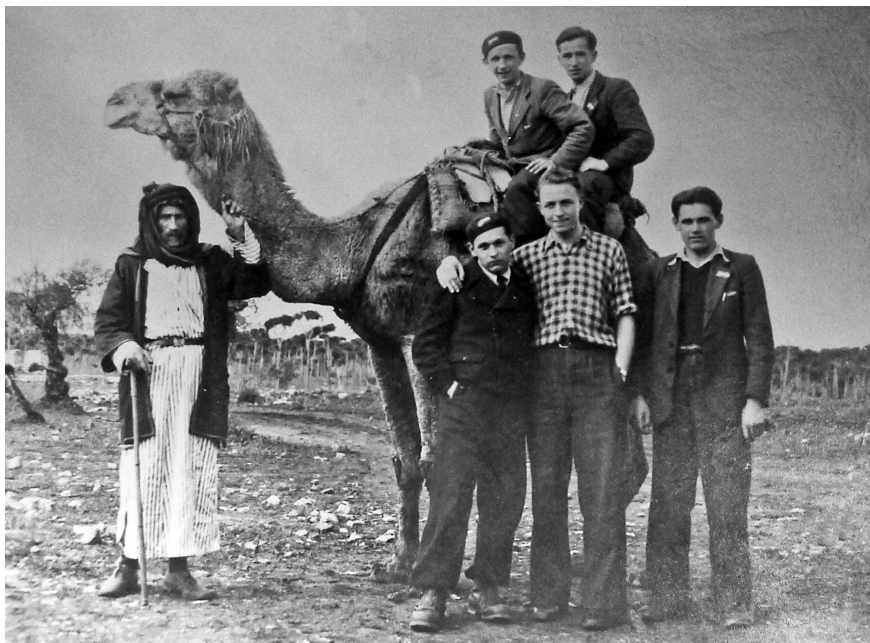
↑ Jarka před odjezdem do zahraniční armády,
1939, SOkA Přerov

za úkol rozvážet do Holešova ilegální tiskoviny, které předával úředníkovi nemocenské pojišťovny Štěpánu Bílkovi. Od této důvěryhodné osoby pak přivážel nazpět zprávy o náborové akci k získání dobrovolníků pro zahraniční armádu nebo zprávy od odbojové skupiny z Valašského Meziříčí s údaji o přesunech německého vojenského materiálu přes Horní Lideč do slovenského města Púchov.^{7/}

Cesta do čs. zahraničního vojska

Začátkem července roku 1939 se s rodinou rozloučil otec František Lančík. Rozdělil úkoly a za využití tzv. balkánské cesty odešel v září do formujícího se čs. zahraničního vojska bojovat za obnovu čs. státu. Brzy ho následoval syn Jaroslav, který se v říjnu dozvěděl, že je na seznamu osob, které jsou určeny na práci do „reichu“. Po konzultaci s rodinou se rozhodl, že bude bezpečnější, když také opustí Československo a odejde do zahraničního vojska, kde se setká s otcem. Přejít hranice ale nemohl sám. Proto matka Hermína navštívila rodinného přítele Jaroslava Tomčíka, kterého požádala, pokud by se rozhodl „odejít ven,“ aby vzal Jaroslava s sebou. Dále sdělila, že se její manžel nachází v Bělehradě a má

7/ SOkA Přerov, fond Lančík František, kart. 1, inv. č. 17, F. Lančík – Vzpomínky na odchod syna Jaroslava do zahraničí a na odboj v Přerově, rukopis (přiloženy tužkou psané poznámky), *Doplňek (koncept)*, nefol.

↑ Jaroslav ve skupině dalších vojáků (Husár, Juříček, Mašek, Petřík), Bejrút, SOkA Přerov

namířeno do čs. zahraniční armády, která se začala organizovat na jihu Francie. Zná také spolehlivou osobu, železničáře Jana Neumanna z Olomouce, který by mohl zajistit bezpečný přechod z Moravy na Slovensko. Jaroslav Tomčík s plánem souhlasil, dokonce k odchodu přesvědčil také kolegu Vojtěcha Bubílka.^{8/}

Skupina provedla svou akci na Silvestra dne 31. prosince 1939. V přestrojení za skupinu lyžařů odjeli v odpoledních hodinách osobním vlakem z Přerova. Slovenskou hranici překročili okolo osmé hodiny večerní. Do Bratislavy dorazili následující den. Zde si přivolali taxi, které je dopravilo k maďarským hranicím. Přechod se skupině ale nezdařil, byli chyceni a po několikahodinovém výsledku odvedeni zpět k slovenským hranicím. Několik dní se proto ukrývali v Bratislavě a Nitře u židovských rodin. Dne 4. ledna se pokusili o druhý přechod do Maďarska. Byla prý tuhá zima a všude plno sněhu. V jedné vesnici si najali člověka, který je na saních převezl do železniční stanice, aby vlakem odcestovali do Budapešti. Ve vlaku byli nicméně při kontrole zadrženi, několik dní věznění ve vězení v Nových Zámcích a nakonec eskortováni spolu s dalšími jedenácti vězni k rakouským hranicím. Při kontrole se ale všem podařilo zběhnout, utvořili tři skupiny a skupina ve složení Lančík, Tomčík a Bubílek pokračovala směrem na Budapešť, kam dorazili dne 9. ledna.

8/ TOMČÍK, Jaroslav: *Ve vichru 20. století. Příběh venkovského učitele, důstojníka čs. vojenských jednotek ve Francii a Velké Británii, politického vězně, tajemníka prezidenta republiky*. Cheb 2020, s. 14–15.

Po příjezdu se ihned registrovali na francouzském konzulátu a další den se přihlásili do transportu do Bělehradu.^{9/} Srbskou hranici se Jaroslavovi podařilo přejít dne 11. ledna. Ve skupině s Juříčkem, Stein-Jostenem a Fornůskem byli ale v Subotici zadrženi. Po výslechu však byli následujícího dne nakonec propuštěni. Na tamním nádraží nastoupili do vlaku, který je dopravil do Bělehradu. V místním Sokolském domě, kde v tom čase byly stovky čs. emigrantů, požádali o pomoc p. Škarku. Jaroslav se zde opět setkal s Tomčíkem a Bubílkem, s nimiž dne 20. ledna opustil s patřičnými dokumenty srbskou hranici. Cesta dále pokračovala vlakem a lodí. V Řecku si posunuli hodinky o hodinu napřed, v Istanbulu pak neopomenuli navštívit chrám Boží Moudrosti. Přes Ankaru a syrské Aleppo dorazili dne 26. ledna do libanonského Bejrútu. Rozdělení na důstojníky, poddůstojníky a mužstvo byli ubytováni v tamních vojenských táborech a očekávali příjezd lodí, která je měla odvézt do Francie, kde se již formovaly čs. vojenské jednotky. Zhruba po měsíčním čekání, které si krátili procházkami městem, připlula 24. února do přístavu loď s názvem Providence.^{10/}

Po několika dnech je dopravila do Marseille, kde byl Jaroslav dne 3. března odveden do cizinecké legie v kasárnách pevnosti Fort Saint-Jean. Následně dorazil do Agde, kde se organizovala čs. armáda na západě. Ihned byl pod číslem F – 2327 dne 6. března odveden a jako nejmladší voják zařazen, i přes svůj odpor, k telegrafní rotě.^{11/} Opět se setkal s otcem a na velitelství odevzdal kód, který měl sloužit jako klíč k poslechu šifrovaných zpravodajských sdělení. Z důvodu nefunkčnosti ale nebyl využit. Následně v Montpellier absolvoval telegrafní výcvik a v červnu 1940 byl přidělen k radiotelegrafní rotě, se kterou odešel na frontu. V pojízdné telegrafní stanici typu E. R. – 26 odposlouchával společně s dalšími čtyřmi členy zprávy o pohybech německých jednotek. Až do osudného dne, kdy byla stanice zasažena dělostřeleckým granátem, operovali v okolí města Dijon.^{12/} Zneklidňující zprávy o rychlém postupu německé armády do vnitrozemí přiměly velení vydat rozkaz o okamžitém stažení čs. jednotek ze svých stanovišť. Díky pomoci britské vlády, která demobilizovaným čs. vojákům povolila pobyt na svém území, dorazila Jaroslavova skupina dne 19. června do Bordeaux, kde se měla nalodit na loď do Anglie. Loď ale bohužel odplula dříve, proto se přesunuli do přístavu La Verdon, odkud se dne 20. června nalodili na loď La Ville de Liege. O den později Němci obsadili Bordeaux. Francie kapitulovala 25. června. To už ale byla skupina v bezpečí v Anglii.^{13/}

9/ SOKA Přerov, fond Lančík František, kart. 4, inv. č. 288, Lančík Jaroslav syn – kalendáře s osobními poznámkami 2 ks, *Poznámkový kalendář na přestupný rok 1940 (31. 12. 1939 – 9. 1. 1940)*. Také SOKA Přerov, fond Lančík František, kart. 1, inv. č. 17, F. Lančík – Vzpomínky na odchod syna Jaroslava do zahraničí a na odboj v Přerově, rukopis (přiloženy tužkou psané poznámky), *I. C. Odchod Jaroslava Lančíka do zahr. odboje*, nefol. A také TOMČÍK, J.: c. d., s. 16.

10/ SOKA Přerov, fond Lančík František, kart. 4, inv. č. 288, Lančík Jaroslav syn – kalendáře s osobními poznámkami 2 ks., *Poznámkový kalendář na přestupný rok 1940 (20. 1. 1940 – 24. 2. 1940)*.

11/ Vojenský historický archiv Trnava (dále VHA Trnava), fond Kmeňové doklady, *Jaroslav Lančík*, nefol.

12/ SOKA Přerov, fond Lančík František, kart. 1, inv. č. 17, F. Lančík – Vzpomínky na odchod syna Jaroslava do zahraničí a na odboj v Přerově, rukopis (přiloženy tužkou psané poznámky), *II. C. Odchod Jaroslava Lančíka do zahr. odboje*, nefol.

13/ SOKA Přerov, fond Lančík František, kart. 4, inv. č. 288, Lančík Jaroslav syn – kalendáře s osobními poznámkami 2 ks, *Poznámkový kalendář na přestupný rok 1940 (březen 1940 – 20. 6. 1940)*.

**C. H. ELDERING & ZONEN
HEEMSTEDE (Holland)**

5 1 3 5 1 4 1 3 2 4 2 5 1 4
3 2 1 4 2 3 1 4 2 1 5 3 5 1
1 3 5 2 4 1 3 5 4 ~~1 3 2~~
2 5 1 3 5 2 4 1 5 4 ~~1 5 1 4~~
5 1 4 3 1 4 2 5 1 4 1 3 4 1
1 3 5 1 4 2 1 5 3 5 4 3 1 4

+ navíc znovu začítik po 5 značkách.

29m, 14, 23.30, 19, 4.50
28, 23.40, 5, 5.15

značka z L

↑ Klíč s šifrovanými kódy, SOkA Přerov

Lectem u britského královského letectva

Po vylodění v Liverpoolu a následném ubytování ve stanovém táboře Cholmondeley u Chestru byl Jaroslav po přijetí podané přihlášky dne 17. srpna přemístěn k leteckým složkám. Dne 21. září byl v hodnosti vojína AC 2 (Aircraftsman No. 2 – voják nováček) pod číslem 787 859 zařazen na místo radiotelegrafisty – střelce k britskému královskému letectvu. Předtím než ale mohl usednout do letounu, musel absolvovat telegrafní a střelecký kurz. Telegrafní kurz probíhal ve škole v Yatesbury čtyři měsíce.^{14/} Prohloubil si zde telegrafní znalosti, nezbytné pro práci s radiotelegrafními přijímači a teorií o leteckých motorech a strojích. Zdokonalil se v anglickém jazyce a plnil příslušné zkoušky. Ve volném čase se coby člen fotbalového týmu aktivně účastnil sportovních dnů, večer pravidelně navštěvoval s Angličany kino nebo divadlo, četl denní tisk, psal dopisy nebo si povídal se svými spolubydlicími, kteří s ním navštěvovali tamní skautský oddíl, jehož byl čestným členem (Hradský, Mašek, Skutek, Petrucha). Mimo jiné nalétal svých prvních několik hodin nebo navázal bližší kontakty se studentkou Ritou Smith z Calmu.^{15/} Velmi oceňoval ubytování, i přesto, že s ním sdílelo pokoj dalších 30 osob, dále pestrou a pravidelnou stravu, ústřední topení, v každé obytné místnosti horkou vodu nebo mzdu 2,5 šilinku vyplácenou

14/ VHA Trnava, fond Kmeňové doklady, Jaroslav Lančík, nefol.

15/ SOkA Přerov, fond Lančík František, kart. 4, inv. č. 288, Lančík Jaroslav syn – kalendáře s osobními poznámkami 2 ks, *Poznámkový kalendář na přestupný rok 1940 – září 1940 – leden 1941*.

jednou za 14 dní.^{16/} Díky své přímé povaze a nekonfliktnímu jednání se velmi rychle ztotožnil s novým prostředím.

Po absolvování telegrafní školy zbývalo Jaroslavovi splnit ještě střelecký kurz. Dne 2. února 1941 nastoupil do školy pro palubní střelce B. a G. School West Freught v severozápadním Skotsku. Po registraci, lékařské prohlídce a přidělení ubytování byli účastníci rozděleni do dvou skupin po deseti. Samotný výcvik vedený anglickými instruktory byl naplánován na šest týdnů. Proběhl ale rychleji a skončil už po čtyřech týdnech.^{17/} Po splnění závěrečných zkoušek a cvičných letů byl Jaroslav dne 14. března zařazen v hodnosti četaře do RAF na pozici zadního střelce. Následně byl přidělen k 311. bombardovací peruti na základnu Honington v Suffolku.^{18/} Pochvaloval si zde opět dobrou stravu, k ubytování měl ale výhrady. Přípravoval se na operační lety, které měly začít za šest týdnů. Je možné, že si začal postupně uvědomovat riziko, že by se z nich nemusel vrátit. Proto v korespondenci stále častěji naléhal na svého otce, aby ho přijel brzy navštívit.^{19/} Z korespondence, kterou si vyměňoval se svým otcem, také vyplývá, že jeho představou nebylo létat na pozici střelce v bombardovacím letounu. Chtěl si dokončit středoškolské vzdělání a následně nastoupit do pilotní školy, kde se z něj po splnění šestiměsíčního kurzu mohl stát stíhací pilot, který by s Angličany operoval pouze nad územím Anglie. Také plánoval vrátit se zpátky domů s nejvyšší vojenskou hodností nejlépe poručík – stíhač.^{20/} Jeho ambiciózní plán, kterého by s jistotou dosáhl, se mu ale nakonec splnit nepodařilo.

Osudný let mladého letce

Začátkem května 1941 byla Jaroslavova posádka přeložena z Honingtonu do Wrethamu. Pobyt na tamní operační základně komplikovalo špatné dopravní spojení s okolními městy a korespondence přicházející se zpožděním. Proto prosil otce o telefonní číslo, aby spolu mohli rychleji komunikovat.^{21/} Dokonce se domluvili, že ho Jaroslav vezme na jednu leteckou projíždku. Nic z toho se ale neuskutečnilo.

Pravidelné bojové lety ať už dopolední nebo odpolední probíhaly úspěšně. Posádka složená z nováčků se vždy vrátila se svým strojem Wellington Mk. IC R1516 (KX-U) The Broughton Wellington na svou základnu. Výjimkou ale byl jeden v tomto případě noční let, který proběhl z 1. na 2. července roku 1941. Šestičlenná posádka, složená z prvního pilota rotmistra Oldřicha Helmy, druhého pilota četaře Antonína Plocka, navigátora poručíka Richarda Hapaly, telegrafis-

16/ SOKA Přerov, fond Lančík František, kart. 1, inv. č. 25, Lančík Jaroslav, syn – dopisy z Francie a zejména z Anglie 17 ks, *Dopis otci ze dne 2. 10. 1940.*

17/ Tamtéž, *Dopis otci ze dne 4. 2. 1941.*

18/ VHA Trnava, fond Kmeňové doklady, Jaroslav Lančík, nefol.

19/ SOKA Přerov, fond Lančík František, kart. 1, inv. č. 25, Lančík Jaroslav, syn – dopisy z Francie a zejména z Anglie 17 ks, *Dopis otci ze dne 9. 4. 1941.*

20/ Tamtéž, *Dopis otci ze dne 3. 11. 1940.*

21/ Tamtéž, *Dopis otci ze dne 15. 5. 1941.*

Reference P.360182/41/P.4.B.7.

NOTIFICATION OF DEATH

CERTIFIED that according to the records of
this department

No. 787859

Rank Sergeant 243

Name Jaroslav LANCIK

Service Royal Air Force Volunteer Reserve

lost his life on the second day of

July,

1941, at Mere,

Wiltshire,

as the result of air operations.

A.P. Lett. S. Jenkins
F/L

for Director of Personal Services.

Dated at
the Air Ministry,
London,
this 18 day of May, 1944.

(*13253-10066) Wt. 32477-2127 35M in 4 sorts 10/43 T.S. 700

ty četaře Adolfa Dolejše, předního střelce četaře Jaroslava Petruchy a zadního střelce četaře Jaroslava Lančíka dostala rozkaz zaútočit na německou ponorkovou základnu ve francouzském přístavu Cherborough. Letoun však odstartoval s poruchou na zařízení, jež sloužilo domácí pozemní stanici k bezpečné identifikaci vlastních letounů. Když se po splnění rozkazu vraceli zpět na svou základnu do Wrethamu, zachytily jejich Wellington britské radary. V důsledku zmíněné poruchy a neodpovězení světelným znamením nebylo možné stroj identifikovat jako vlastní, byl proto považován za nepřátelský. Asi 46 minut po půlnoci byl sestřelen britským nočním Beaufighterem Mk. IF, jež řídil WIC Charles H. Appleton, DSO, DFC. Zasažený Wellington se zřítil na pozemek Lower Park Farm 3 Km jihovýchodně od města Mere v hrabství Wiltshire.

Nikdo ze členů posádky nepřežil. Dokonce trvalo tři dny, než se podařilo všechny identifikovat. Ostatky Jaroslava se nacházely několik desítek metrů od zříceného letadla. Dokonce jeho tělo nebylo sežehnuté jako těla ostatních letců. Pravděpodobně z letadla před jeho dopadem vypadl nebo vyskočil, ale při pádu na zem se zabil. Nasvědčovaly by tomu rozbitá hlava v levé tváři, proražená levá část lebky a zlomená levá noha. Kdyby spadl z větší výšky, jeho tělo by bylo rozbito víc.^{22/}

Dne 6. července odjel otec Lančík společně s dalšími zástupci od náhradního tělesa na pohřeb, který se konal na hřbitově Old-Sarum v Salisbury. Obřad probíhal následující den od 14.30 hod. Z Honingtonu dorazili kamarádi letci, přišel i František Sadil. Před oficiálním obřadem získal otec Lančík svolení vidět Jaroslavovo tělo. Svého syna poznal podle rukou a nohou. Po obřadu byly ostatky pěti padlých letců uloženy do dvou společných hrobů č. 6-121 a č. 6-123 na výše zmíněném hřbitově. Výjimkou byly ostatky zadního střelce Jaroslava Lančíka. Se svolením anglických vojenských úřadů je nechal otec převézt do krematoria v Southamptonu, kde byly po tichém obřadu v 17.45 hod. zpopelněny. Smuteční řeč pronesl například major Vítězslav Rosík nebo poručík Jaroslav Tomčík. Popel dorazil z krematoria otci poštou v sobotu 12. července.^{23/}

Jaroslav (Jarka) byl podle přítele Františka Sadila živý a milý chlapec, který byl oblíbený nejenom u anglických vojáků. V anglických rodinách měl mnoho známých, kam byl zván i na dovolenou (např. k Tartovým do Wolverhamptonu, Kendrickovým do Cheshiru aj.). Měl smysl pro spravedlnost a nikdy nezůstal nikomu nic dlužen. Na ruce nosil zlatý prsten od matky, kterého si velmi vážil. Měl radost z každého dopisu od otce a stěžoval si vždy, když delší čas nenapsal. Obětoval svůj život pro druhé.^{24/}

22/ KLUB VOJENSKÉ HISTORIE 276TH SQDN. (REENACTED) RAF, Z.S.: *Českoslovenští palubní střelci v řadách RAF Lančík Jaroslav*. [online]. Dostupné z: <<https://www.276.cz/badatelna-2/ceskoslovensti-palubni-strelci-v-radach-royal-air-force/>> [cit. 21-05-2021]. Také SOKa Přerov, fond Lančík František, kart. 1, inv. č. 63, Sadil František, Wretham (i odpověď F. Lančíka), 8 ks (informace o sestřelení letadla, v němž byl i Jaroslav Lančík, přiloženy poznámky F. Lančíka), *Odpověď F. Lančíka ze dne 14. července 1941*.

23/ TOMČÍK, J.: c. d., s. 117.

24/ SOKa Přerov, fond Lančík František, kart. 1, inv. č. 63, Sadil František, Wretham (i odpověď F. Lančíka), 8 ks (informace o sestřelení letadla, v němž byl i Jaroslav Lančík, přiloženy poznámky F. Lančíka), *Dopis Wretham 15. 7. 1941*.

Konsulát republiky Československé v

Odvodní (presentační) komise :

Conseil de revision :

Odvodní (presentační) listek č

Feuille de revision N°

1	Den odvodu (presentace) Jour de revision	4. 3. 1940 cet
2	Jméno a příjmení, hod a br. poměr Nom, prénom, grade, sit. mil.	Jaroslav Lancík mjr
3	Den, rok a místo (okres) narození Jour, année, lieu, département de naissance	12. 5. 1927 Píseň
4	Domovská příslušnost, místo, okres, země Lieu, département, pays indigénat	ditto
5	Bydliště Domicile	
6	Materská řeč Langue maternelle	česka
7	Ženat, svobodn Marié, célibataire Počet dětí Nombre des enfants	svob
8	Náboženství Religion	bez vyzn
9	Povolání Profession	studený
10	Zvláštní voj. výcvik a druh zbraně Origine militaire	
11	Výška těla v cm Hauteur en cm	160
12	Délka chodidla v cm Longueur des pieds en cm	27 1/2
13	Lékařská klasifikace a odvodní rozhodnutí Classification médicale. Décision du Conseil de revision	zdravý pro sl. poslouží pro vojenskou službu
14	Poznámka Observations	

Obrátit!
T.s.v.p. !

Předseda odvodní komise :

Président du Conseil de revision :

↑ Kříž, na místě, kde se zabil J. Lančík, Anglie, SOKA Přerov

„Vzpomínka poslední v mém životě bude na maminku, Evu a domov“

Úmrtí Jaroslava silně zasáhlo jeho otce. Jeho bolest nezmírnilo ani povýšení syna „In memoriam“ na četaře dne 28. října 1941. Proto s nadějí vyhlížel brzký konec války, neboť doufal, že se setká alespoň s manželkou a dcerou, které neinformoval o tragické události. Koncem roku 1941 převzal Čs. válečný kříž

Příjmení, jméno LANČÍK Jaroslav,

štm

Hodnost, útvár, úřad ~~štm~~ čs. letectva v zahraničí,

Narozen 12.5.1921, Přerov

příslušný

IN MEMORIAM

Druh vyznamenání	Třída - Stupeň	Čís. matiky	Čís. spisu	O V	Datum	Poznámka
1						
2						
3						
4						
5	Čs. v. dle Č. kF/2 1939	35118,		SDVN 34/41	25.1.47.	
6						
7						
8						
9	Čs. voj. pam. medaile.	F, VB,	14658,			Londýn,
10						

↑ Vyznamenání J. Lančíka, VÚA-VHA Praha

1939, kterým byl Jaroslav „In memoriam“ vyznamenán. Vzápětí obdržel také jeho pozůstalost. Obsahovala kufr s dopisy a osobními předměty. Součástí byl ale také dopis na rozloučenou s datem 6. června 1940, který se dochoval v opisu. Je z něho patrná Jaroslavova láska k rodičům, sestře, přátelům a domovu. Informuje v něm o cestě do Agde a vyslání na frontu, uvádí důvod svého odchodu do zahraničí a prosí o vyřízení pozdravů všem známým, kdyby se nevrátil. Také ale určuje, komu se mají předat jeho osobní předměty v případě úmrtí. Deník a sbírka mincí měla připadnout matce. Sestře Evě odkázal plnicí pero s obrázkem z Lurd, kde byl na návštěvě. Popelník měl být předán přerovskému duchovnímu Šimkovi. Pozůstalost ale nakonec nikdo z nich neobdržel. Konce války se totiž nikdo z nich nedožil.^{25/}

Přesně rok po tragické události navštívil otec místo, kde Jaroslav zahynul. Se svolením místních úřadů a majitele pozemku nechal v blízkosti instalovat pamětní kříž s Jaroslavovým jménem. Zda se na pietní místo vracel pravidelně, není z pramenů zřejmé. S jistotou ale víme, že si z místa nehody odnesl prst, kterou hodlal za přítomnosti manželky a dcery uložit společně s Jaroslavovým popelem do rodinného hrobu v Hulíně. K tomu ale nedošlo. Protože manželka s dcerou byly krátce před instalací pamětního kříže v protektorátu popraveny, rozhodl se proto po válce uložit popel ve svém domě na čestné místo v tzv.

25/ SOKA Přerov, fond Lančík František, kart. 1, inv. č. 17, F. Lančík – Vzpomínky na odchod syna Jaroslava do zahraničí a na odboj v Přerově, rukopis (přiloženy tužkou psané poznámky), III. C. *Odchod Jaroslava Lančíka do zahr. odboje*, nefol.

černém pokoji. Samotný pokoj byl kromě urny vybaven fotografiemi zemřelých příbuzných, Jaroslavovou druhou pamětní medailí se štítky F a VB, portrétem Františka Lančíka v rakousko-uherské námořní uniformě a těžkými černými závěsy. Po roce 1948 do pokoje uložil také dekret o povýšení syna „In memoriam“ na štábního rotmistra letectví v záloze se zpětnou účinností od 1. července 1941, který převzal v únoru 1947 v Podbořanech, kde se do února 1948 zdržoval.

Po komunistickém převratu byl nucen se stáhnout do ústraní, vykonával podřadná dělnická zaměstnání, také se ale podruhé oženil. Pravděpodobně někdy koncem 40. let nechal na své zahradě vysadit tři smrky, které měly připomínat tři zbytečně zmařené životy jeho manželky, dcery a syna. Bolest nad jejich ztrátou až do konce života nepřekonal. Příležitostně se účastnil různých besed a setkání, kde vzpomínal na odboj a své blízké. Po náhlém úmrtí dne 15. ledna 1976 byl společně s urnou syna Jaroslava pohřben na huliňském hřbitově do rodinného hrobu rodiny Mikšánkových, kde jsou uloženy ostatky Lančíkových rodičů. Rodný dům v Přerově, který zdědil nevlastní synovec Otakar Bečák, zakoupili noví majitelé. Ti zahájili celkovou rekonstrukci domu a nevzhledné smrky pokáceli. V 90. letech došlo k povýšení Jaroslava „In memoriam“ do hodnosti podplukovníka ve výslužbě, také bylo instalováno několika pamětních desek za příslušníky jeho rodiny a v neposlední řadě byla přejmenována ulice Partyzánská, kde žili, na ulici Lančíkových. Alespoň tímto způsobem zůstane rodina Lančíkových v povědomí přerovských občanů i nadále.^{26/}

Závěr

Na základě výše zmíněných skutečností lze říci, že krátký životní osud Jaroslava Lančíka byl velmi pestrý a bohatý. Jako syn veřejně známých rodičů, především pak svého otce, se po vypuknutí 2. světové války zapojil po jeho vzoru do odbojové činnosti. Dokonce vstoupil do čs. zahraniční armády, v níž strávil od prezenze v Agde dne 6. března 1940 do osudného pádu dne 2. července 1941 plných 483 dní. Z toho ve službách britského královského letectva strávil 285 dní, konkrétně od 21. září 1940 do 2. července 1941. Jako pilot nalétal přes 200 operačních hodin a v 90. letech byl povýšen In memoriam do hodnosti podplukovníka ve výslužbě.

Popis Jaroslavova životního osudu se opírá o dva málo využitě primární prameny. Konkrétně dva válečné deníky a korespondenci s otcem. Díky dvěma válečným deníkům jsme popsali události, které zažil během cesty do zahraniční armády. Jedná se o individuální zážitky, které doplňují a rozšiřují úřední záznamy – kvalifikační listinu. Z deníku je také patrné, že zápisy prováděl zpětně, některé údaje totiž neodpovídají úředním záznamům. Bohužel od února 1941

26/ Bliže viz GREGOR, Filip: Úspěchy a prohry sociálního demokrata Františka Lančíka v kontextu jeho životních osudů. Část druhá 1938–1976. In: *Sborník Státního okresního archivu Přerov*. Přerov 2020, s. 185–189. Také písemný záznam rozhovoru se Zbyňkem Černoškem z Horky nad Moravou ze dne 12. 4. 2019.

začal psát do sešitu většího formátu. Ten se ale do dnešních dnů již nedochoval. Co se týče korespondence, kterou posílal v letech 1940–1941 svému otci, je klíčovým tématem Jaroslavův profesní postup.

Jaroslav Lančík patří mezi letce, kteří „nedoletěli“. Ve věku 20 let zahynul při jednom z operačních letů nad Anglií. Pohnutý osud tohoto bojovníka za svobodu připomíná v Přerově do dnešních dnů jeho jméno na pamětní desce v budově Obchodní akademie v Bartošově ulici, kde studoval, dále dva pomníky Obětem 2. světové války v ulici Čechova a třídě Generála Janouška, kde navštěvoval své přátele, nebo ulice s názvem Lančíkových, kde vyrůstal a žil společně s rodiči v jednom z rodinných domů.^{27/} Proto u příležitosti jeho kulatého výročí věnujme tichou vzpomínku nejenom jemu, ale i ostatním letcům, kteří nedoletěli.

27/ SPOLEK PRO VOJENSKÁ A PIETNÍ MÍSTA: *Jména z pomníků. Lančík Jaroslav*. [online]. Dostupné z: <<https://www.vets.cz/vpm/jaroslav-lancik-1121/>> [cit. 21-05-2021].

—1939

Neděle 31. prosince

V 13.30 hod. odjezd z Přerova. Rohatec 16.30 hod. Sudoměřice v 18.00 hod. Přechod přes moravsko-slovenské hranice. V 19.30 hod. Skalice. Ve 23.30 hod. Bratislava.

—1940

Pondělí 1. ledna

V 0.30 hod. odjezd taxíkem z Bratislavy. Ve 2.30 hod. přechod slovensko-maďarských hranic. Ve 3.30 hod. Dunajský Šáh. Ve 3.45 hod. chycení. Ve 12.00 hod. vyvedení zpět na hranice. V 19.00 hod. Bratislava. V 19.30 hod. hotel Imperial. Ve 20.00 hod. česká restaurace. Ve 23.00 hod. spím u jednoho slovenského úředníka.

Úterý 2. ledna

Ráno a odpoledne v české restauraci. Spím zase u p. Nováka i s Jarkou [pozn. Tomčíkem] a Vojtou [pozn. Bubílkem].

Středa 3. ledna

Celý den sedím u Nováků v kuchyni a bavím se s p. Novákovou.

Čtvrtek 4. ledna

V 5.00 hod. vstáváme. V 6.00 hod. odchod na nádraží v Bratislavě. V 7.00 hod. odjezd rychlíkem do Nitry. V 8.30 hod. Nitra. V 17.00 hod. přechod přes slovensko-maďarské hranice. V 19.00 hod. večer příchod do města Šáhy. Vlak nám ujel – žádný již nejede až ráno. Spíme u jednoho Žida, kterého musíme podplácet.

Pátek 5. ledna

V 5.00 hod. odjezd z města Šáhy. V 6.30 hod. příjezd do Nových Zámků (při kontrole chycení). Odvedeni na komisařství. V 9.00 hod. zavření do vězení na okresním úřadě. Je tu ještě šest Čechoslováků, z nichž dva jsou z Přerova (Frihauf a Hrbáček). Nedostáváme celý den nic k jídlu.

Sobota 6. ledna

Jednou denně jídlo, kručí nám v břiše a vzpomínáme na domov.

Neděle 7. ledna

Příchod dalšího Čechoslováka.

Pondělí 8. ledna

V 13.00 hod. nás odvedli na nádraží. V 15.00 hod. příjezd do Komárna. Dovedeni na komisařství, děláme menší vzpouru (kopeme do dveří cely, řveme atd.). V 18.30 hod. nám dávají pouta a vedou zpět na nádraží. V 19.00 hod. odjezd. Ve 22.00 hod. příjezd do pohraniční stanice mezi Maďarskem a Německem.

Ve 23.30 hod. vyvedeni na hranice. Prcháme a vracíme se do Maďarska (jdeme na jih). Rozděluje se na tři skupiny. V naší partě jsme čtyři – Vojta [pozn. Bubílek], Jarka [pozn. Tomčík], Ing. z Brna [pozn. jméno neuvedeno] a já.

Úterý 9. ledna

Ve 3.45 hod. přicházíme do vesnice a s hrůzou zjišťujeme, že jsme v Německu. Rychle jdeme na východ. Vidíme světla, držíme se jihu. Jsme nesmírně unaveni. V 5.30 hod. jsme v maďarském Jánoši. Jedeme vlakem do Csorné. Vojta objednává taxík, kterým jedeme do Budapešti. V 11.00 hod. jsme na francouzském konzulátu.

Středa 10. ledna

Odjezd v 13.30 hod. z Budapešti. Příjezd do Segedína v 19.00 hod. večer. Spíme u sedláka. Vymlouvá se, že nás nemůže převést přes hranice, že musíme jít sami. Sám Židák a jeden podvádí víc, než druhý. Těží z našeho neštěstí a nezkušenosti.

Čtvrtek 11. ledna

Přecházíme v 11.00 hod. hranice. Jsme čtyři (Stein-Josten, Fornůsek, Juříček a já). Srbové jsou k nám velmi laskaví. Jdeme pěšky do Subotice. Jsme tam v 19.00 hod. Spíme ve věznici na policejním komisařství.

Pátek 12. ledna

Sedíme na nádraží v Subotici. V 16.00 hod. přichází další parta. V 19.00 hod. jdeme oklikou do Bělehradu přes Horgoš. Přistupují další party, mezi nimi Vojta a Jarka. Jsou nás plné dva vagony.

Sobota 13. ledna

V 6.00 hod. jsme v Bělehradě. Jdeme do kavárny a do USE (Unie slovanských emigrantů). Pak do čs. domu.

Neděle 14. ledna

Seznamuji se s p. Škarkou a s p. Slámou. Je nás tu 200 osob.

Pondělí 15. ledna

Pan ředitel Šarka mi představuje p. Sovu.

Úterý 16. ledna

Sedím celý den v kuchyni a sem tam jim pomáhám.

Čtvrtek 18. ledna

Jsem na návštěvě u Škarků.

Sobota 20. ledna

Odjíždíme z Bělehradu. Ve 22.00 hod. se loučíme s čs. domem a jdeme na nádraží. Musíme dlouho čekat neboť rychlík má zpoždění.

Neděle 21. ledna

Odjíždíme z Bělehradu v 1.30 hod. Ve 4.00 hod. jsme v *Ćupriji*. Česká kolonie nám dává celé sele, koláče a víno do vlaku. V 11.00 hod. Niš, v 13.30 hod. Skopje, v 19.00 hod. jsme v Řecku. Posunujeme hodinky o hodinu napřed. Ve 23.30 hod. jsme v Soluni.

Pondělí 22. ledna

Spali jsme v hotelu. Vstáváme v 5.00 hod. V 6.00 hod. odcházíme na nádraží, odjezd v 7.30 hod. Jedeme celý den a v 19.00 hod. jsme v Pythionu, pohraniční stanici mezi Řeckem a Tureckem. Odjíždíme ve 23.30 hod. U nás sníh a zde jaro.

Úterý 23. ledna

V 7.30 hod. jsme v Cařihradu [pozn. Istanbul]. Odpoledne prohlížíme Galatu tj. obchodní část města, přístav, chrám Hagia Sofia a Zlatý roh.

Středa 24. ledna

Ráno vstáváme v 6.00 hod. Jdeme do přístavu a jedeme lodí na asijskou stranu do Skutari [pozn. Skadar]. Odjezd vlakem v 9.00 hod. Jedeme celý den a ve 23.30 hod. jsme v Ankaře.

Čtvrtek 25. ledna

Odjezd v 0.30 hod. z Ankary. Spím v síti na zavazadla. Jedeme celý den skalnatým pohořím. Odpoledne sjíždíme do rovin. V 15.00 hod. jsme v Adaně. V 19.00 hod. jsme v pohraniční stanici mezi Tureckem a Sýrií. Ve 21.30 hod. jsme v Aleppu. Odjezd ve 22.30 hod.

Pátek 26. ledna

Přestupujeme v 9.00 hod. na zubačku v Rayaku. Jedeme přes Libanon k moři. Nádherný pohled. V 13.30 hod. jsme v Bejrútu. Jedeme kamiony do kasáren – kemp DIM (De isole Metropolitan). Tam je již více Čechoslováků.

Sobota 27. ledna

Jdeme do města na procházku. Je zde velmi lacino. Vojta s Jarkou bydlí v hotelu.

Neděle 28. ledna

Byli jsme na pláži sbírat mušle. Večer jsme v kině.

Pondělí 29. ledna

Velmi špatné jídlo. Večer v kině.

Úterý 30. ledna

Máme půl litru vína denně. Celý den jsem doma.

Středa 31. ledna

Spíme pod stany. Je dost horko.

Čtvrtek 1. února

Koupeme se s Rudolfem Maškem a Husárem v moři. Večer v kině.

Pátek 2. února

Sedím v kasárnách a jím banány. Jsou velmi laciné.

Sobota 3. února

Občas přijde Jarka s Vojtou na návštěvu.

Neděle 4. února

Vojta s Jarkou odjeli, aniž by nám dali jakoukoli zprávu.

Úterý 6. února

Stěhujeme se do nového místa. Je to kemp na úpatí Libanonu. Do města musíme šlapat půl hodiny k elektrice a ještě elektrikou 20 minut na Place des Canons. Tento kemp se nazývá D 2 kemp.

Čtvrtek 8. února

Píši mamince gratulaci. Možná, že to dostane. Často vzpomínám. Máme špatnou stravu. Jíme málo. Zato pijeme víno, kávu, jíme pomeranče a banány. Dostaneme až 8 kusů za 1 frank.

Sobota 10. února

Narozeniny maminky (10. února 1893). Má 47 let.

Pondělí 12. února

Sedíme a nudíme se. Kluci dovezli pár českých knížek a rodokapsů. Tak čteme.

Úterý 20. února

Dnes jsme měli už jet, ale udělali si z nás dobrý den.

Středa 21. února

Prý v sobotu pojedeme. Nevěříme tomu.

Pátek 23. února

Zítřka konečně jedeme. Již jsme rádi, že tady nemusíme být déle. A pak uvidím tatínka.

Sobota 24. února

Ráno musím brzy vstávat. Budiček je v 5.00 hod. V 9.00 hod. odchod do přístavu. V 11.00 hod. nalodění. Ve 12.30 hod. odjezd. Je dost rozbouřené moře. Večer sedíme na palubě a zpíváme.

Neděle 25. února

Naše loď se jmenuje Providence (Prozřetelnost). Má 14.500 tun a je tříkomínová. V 13.00 hod. přistáváme v Alexandrii. Nesmíme vystoupit. Jen hledíme na ruch v přístavu a ve městě.

Pondělí 26. února

Vyplouváme ve 12.30 hod. Sedíme celý den na palubě. Je ohromné horko. Spíme. Máme hlad, protože nic nejíme. Jídlo je hnusné. Máme jen chleba a víno. Plujeme kolem italského ostrůvku Pantelleria.

Úterý 27. února

Ve 14.00 hod. vplouváme do Alžíru. Opět nesmíme ven. Kupujeme si pohlednice. Večer je nádherný pohled na osvětlený Alžír.

Středa 28. února

Vyplouváme v 9.00 hod.

Čtvrtek 29. února

V noci plujeme kolem Baleár.

Sobota 2. března

Odpoledne vidíme ostrůvek Monte Christo a v 15.00 hod. připlouváme do Marseille. V 17.00 hod. vystupujeme z lodi a jedeme autobusy do Fort Saint-Jean. Večer sedíme na hradbách a zpíváme.

↑ Jaroslav na bojišti ve Francii, SOkA Přerov

Neděle 3. března

Ráno jsou odvody. Jsem schopen – bez vady. Odpoledne jdeme na procházku městem. Večer musíme být ve 22.00 hod. doma.

Pondělí 4. března

Odpoledne jsme zase ve městě.

Úterý 5. března

Ráno vstáváme ve 4.00 hod. V 5.00 hod. je odchod z tvrze na nádraží. Odjezd z Marseille v 6.00 hod. Příjezd do Avignonu v 8.00 hod. Odjezd v 9.30 hod. do Ni-

↑ Jaroslav v Lurdech. SOKA Přerov

mes. V 13.30 hod. odjezd a příjezd do Montpellier v 15.00 hod. Odjezd v 15.30 hod. a příjezd v 16.30 hod. do Sète. V 17.30 hod. příjezd do Agde. Setkávám se s tatínkem. Mnoho povídání. Jsem rád.

Středa 6. března

Spíme u náhradního tělesa. Je dost zima. Skoro není možné se umýt. Sedím skoro celý den u tatínka a vykládáme si. Rychle se seznamujeme s okolím a hledáme známé.

Čtvrtek 7. března

Svátek babičky z Hulína. Dopoledne je velká slavnost. Odpoledne při obědě jsem byl představen generálu Rudolfu Viestovi jako nejmladší voják. Večer vzpomínáme s tátou na domov.

Pátek 8. března

Dnes jsem byl u odvodů. Jsem odveden a přidělen k telegrafistům, přes můj odpor. Zítřka se tam musíme přestěhovat. Je to u třetího pluku.

Sobota 9. března

Dnes se stěhujeme a zároveň fasujeme francouzské uniformy. Dostáváme všechny věci nové. Večer jdu s tátou na procházku kolem Canalu du Midi a do města.

Neděle 10. března

Dnes byl velmi dobrý oběd. Odpoledne jdeme s tatínkem na vycházku k moři. Sedíme ve vinárničce na pobřeží a procházíme se po pláži. Jdeme až k majáku a vracíme se do kempu.

Pondělí 11. března

Dnes nám bylo řečeno, že ve středu jedeme do nového působiště v Montpellier. Učíme se obraty [pozn. vojenské].

Úterý 12. března

Cvičení, příprava k odjezdu a poslední vycházka s tatínkem. Slibuji, že se za ním přijedu podívat.

Středa 13. března

Ráno místo v 6.00 hod. vstávám v 5.00 hod. Vše máme připraveno. Po obědě se loučíme a jdeme na nádraží. Ještě z vlaku hledíme na město a kemp. Tatínek vyšel a ještě mi mává. V Montpellier jsme v 17.00 hod. Baráky nemáme připraveny, musíme si vše připravovat.

Čtvrtek 14. března

Již dnes máme cvičení a celý den morsea [pozn. cvičení z Morseovy abecedy]. Večer jdeme na vycházku do města.

Sobota 16. března

Dnes jsme měli první zkoušky a nechytl jsem ani tempo 10.

Sobota 23. března

Při dnešní zkoušce mám první desítku.

Neděle 24. března

Na dovolenou jet nesmíme, a proto jedu za tatínkem do Agde. Byli jsme ve městě.

Úterý 26. března

Dnes již zase práce

Sobota 30. března

Při dnešních zkouškách jsem chytil tempo 20.

Pondělí 1. dubna

Dnes se dělají různé žerty.

Čtvrtek 4. dubna

Nechodím mnoho ven.

Pátek 5. dubna

Máme málo peněz. Dostáváme denně 50 centimů.

Sobota 6. dubna

Při dnešních zkouškách mám zase jen tempo 20.

Čtvrtek 11. dubna

Dnes jsem dostal dopis od tatínka, ve kterém mi oznamuje, že mě navštíví v neděli.

Sobota 13. dubna

Při dnešní zkoušce mám tempo 30.

Neděle 14. dubna

Dnes přijel tatínek. Došli jsme z nádraží právě k obědu. Odpoledne jdeme na procházku městem. Táta to tady zná lépe než já. Říkal, že zde již byl. Odjel večer v 19.00 hod.

 Jaroslav na bojišti ve Francii u telegrafního vozu E. R. 26, SOkA Přerov

Úterý 16. dubna

Dnes přijel Jenda [pozn. Toncár]. Zase jsme si mnoho vykládali. Přijel také Němeček.

Sobota 20. dubna

Při zkouškách mám tempo 40.

Neděle 21. dubna

Jdeme s Jendou [pozn. Toncárem] na procházku městem.

Sobota 27. dubna

Můj svátek. Dnes jsem dostal strašného hobla. Mám dvě třísky v zadní části těla. Musím platit.

Neděle 28. dubna

Včera byly zkoušky, při kterých jsem chytil tempo jen 40.

Čtvrtek 2. května

Máme jet na výpravu do Lurd. Táta mi zaplatil jízdné a pobyt. Pojedeme tam spolu v sobotu.

Sobota 4 května

Vstáváme ve 4.00 hod. V 6.00 hod. odjezd z Montpellier. V 8.00 hod. příjezd do Agde. Tam je nám řečeno, že výprava byla odřeknuta. Jedeme v 9.00 hod. sami. Přes Béziers, Carcassonne, Tarascon, Toulouse. V 16.00 hod. jsme v Lurdech. Jdeme do hotelu. Mluvíme s monsignorem Shánělem. Jdeme brzo spát.

Neděla 5. května

Ráno vstáváme v 6.00 hod. Prohlížíme si chrám, pijeme „zázračnou vodu“ a procházíme křížovou cestou. Jsme hosty u plk. Sháněla. Odpoledne ještě jednou si vše prohlížíme a v 17.00 hod. odjíždíme z Lurd. Potkali jsme tam několik našich letců. Ve 23.00 hod. jsme v Toulouse. Máme trochu čas, proto si prohlížíme okolí. V 1.00 hod. odjíždíme a ve 4.00 hod. v pondělí jsme v Montpellier.

Pondělí 6. května

Dnes jsem dostal dopis od táty, abych přijel. Myslím, že pojedu.

Sobota 11. května

Dnes jsem poprvé chytil tempo 50.

Neděle 12. května

Mé narozeniny (12. května 1921). Mám 19 let.

Pondělí 13. května

Včera jsem byl v Agde. Po obědě jsme jeli s tatínkem do Béziers. Prohlédli jsme si město. V 17.00 hod. jsme jeli zpět. Tatínek vystoupil v Agde, já jsem jel dále přes Sète do Montpellier.

Sobota 18. května

Chytil jsem tempo jen 40.

Neděle 19. května

Včera odjeli šoféři do Versailles pro automobily a pro motocykly.

Pátek 24. května

Dnes jsem dostal dopis od táty, abych přijel do Sète a prohlédl si město. Táta prý tam přijede také. Napsal jsem mu, aby přijel za mnou, že brzy pojedeme na frontu.

Neděle 26. května

Dnes přijeli šoféři s automobily.

Pondělí 27. května

Dnes bylo přidělování stanic. Byl jsem přidělen ke stanici typu ER 26. Je to dost velký automobil. Je velmi složitý. Máme jen dvě. V naší šestadvacítce je velitelem svob. [pozn. František] Matlach, [pozn. Ludvík] Friedjung, telegrafisty jsou tam [pozn. Zdeněk] Donda, [pozn. Rudolf] Husár a já. Naše šestadvacítka je přidělena k SPO [pozn. Smíšený předzvědný oddíl].

Sobota 1. června

Jezdíme každý den na zkoušku se šestadvacítkou. Dnes byly zkoušky z morsea. Chytil jsem tempo 40, ale v opravě jsem chytil tempo 60.

Neděle 2. června

Dnes jsme byli v hospodě s p. Richtrem. Vypili jsme jen dvě piva.

Úterý 4. června

Dnes přijel tatínek s „navštívenkami do nebe“. Celý den jsem mu pomáhal. Pak jsme navštívili p. Richtra. Táta si koupil u Bati semišky a večer jsme měli večírek na rozloučenou. Byl tam i tatínek. Odjel ve 22.00 hod.

↑ Jaroslav ve stanovém táboře
v Cholmondeley, SOkA Přerov

→ Jaroslav u telegrafistů v Cholmondeley
parku, Anglie 1940, SOkA Přerov

Středa 5. června

Jezdíme každý den na zkoušku s šestadvacítkou.

Pátek 7. června

Dnes jsme byli v Agde. Byl jsem u tatínka. Je to myslím naposledy, co ho vidím před odjezdem na frontu. Prohlédl si zařízení a dal mi 250 franků, abych prý měl něco s sebou. V poledne právě k obědu jsme se vrátili.

Sobota 8. června

Dnes je plno spěchu. Dvakrát jsme museli nastoupit v plné polní na zkoušku. Ani z kasáren nesmíme jít ven.

Neděle 9. června

Dnes jsme dopoledne nic nedělali. V poledne však najednou nástup a oznámen nám odjezd. Vše balíme a dáváme do šestadvacítky. V 15.00 hod. odjezd na nádraží. Pak se ještě vracíme do kasáren. V 19.00 hod. je pochod městem na nádraží. Jsme obdivováni lidmi a tleskají nám. Náš vlak má 42 vozů. V 1.00 hod. vyjíždíme. Jedeme přes Nîmes, Avignon, Lyon a Dijon.

↑ Jaroslav s otcem Františkem a Jaroslavem Tomčíkem, SOkA Přerov

Úterý 11. června

Jdeme se vyspat na slámu a v 7.00 hod. zase jedeme auty dále. Po dvou hodinách potkáváme naše kluky. V 11.00 hod. jsme ve vesnici Moson. Maskujeme šesta-dvacítku a ubytováváme se ve staré kuchyni jednoho baráku. Celý den hrajeme karty.

Středa 12. června

Chodíme do lesa na jahody a touláme se kolem. Je pořád zamračeno. Hrajeme karty celý den.

Čtvrtek 13. června

Dnes jsme našli koroptyvní hnízdo s 16 vajíčky. U nás spí Rudolf Husár, Josef Husár, Jenda Toncár a já.

Pátek 14. června

Dnes byl poplach a jedna skupina odjela blíže k frontě. Mezi nimi byl Jenda [pozn. Toncár]. Každý den nám létají nad hlavou Bošové. Shazují bomby asi 2 Km od nás. Dnes se stěhuji do stodoly, kde máme šesta-dvacítku. Musíme odposlouchávat. Mám 16 hodin denně službu. Zbytek spím. Myslím, že brzy již pojedeme.

Neděle 16. června

Dnes již ve 4.00 hod. byl poplach a pohotovost k odjezdu. Němci prý jsou za námi. Budeme utíkat. Fronta byla prolomena. V 15.00 hod. konečně jedeme. Celou noc jedeme. Jsou strašné zácpy na silnicích, že někdy stojíme i dvě hodiny.

Pondělí 17. června

Ve 4.00 hod. jsme v Dijonu. V 11.00 hod. jsme asi 20 Km od Dijonu. Nezdržujeme se ani hodinu a jedeme zase dál. V Saint-Montan je však hrozná zácpa a byli jsme

roztržení. Již nás nechtěli pustit přes most. Za hodinu po nás jej bombardovali Němci a za dvě hodiny tam byli. Museli jsme objíždět (70 Km) k druhému mostu, který náhodou ještě stál. V noci zastavujeme jen na tři hodiny, aby si šoféři odpočinuli a jedeme dál. Spíme v zámku ve stodole asi 20 Km od Bordeaux.

Středa 19. června

Dnes projíždíme Bordeaux a stojíme v jedné postranní ulici. V 1.00 hod. poplach, vše opouštíme a nasedáme do tří kamionů namačkaní s nejnужnějšími věcmi. Jedeme do přístavu. Loď je však pryč a musíme do La Verdon. V noci nálet Němců a zapálili tankovou loď, která se potopila.

Čtvrtek 20. června

Již v 5.00 hod. stojíme s polskými vojáky ve frontě v přístavu. Konečně v 11.00 hod. se nalodujeme a v 13.00 hod. již vyplouváme. Máme strážce proti ponorkám. Spíme v konírnách. Naše loď se jmenuje La Ville de Liege.

Pátek 21. června

Dnes jsme se dozvěděli, že dnes ve 4.00 hod. dosáhli Němci Bordeaux. Vyvázli jsme o 24 hodin.

Sobota 22. června

Máme hroznou bouři. Naše loď má 14.000 tun a kymácí se jako sirka. Vlny stříkají i na nejvyšší palubu.

Neděle 23. června

Bavíme se ve volných hodinách hraním karet. Je zajímavé, že Slunce zapadá až ve 23.30 hod., ale vychází v 8.30 hod.

Pondělí 24. června

Dnes odpoledne přistáváme v Belfastu v Irsku. Ale již ve 22.00 hod. vyplouváme.

Úterý 25. června

Jsme v Liverpoolu. Nevystupujeme však z lodi. Spíme ještě na ní.

Středa 26. června

Dnes v 8.00 hod. se vylodujeme a jdeme na nádraží. Lidé nám hází čokoládu a cigarety. Máme totiž několik raněných. Jedeme vlakem do Manchesteru. Jsme pod stany. Je tu s námi 4.000 Poláků. Každý den ráno a večer zpívají náboženské písně a modlí se.

Sobota 29. června

Jsou tu mezi námi různice a neshody. Jsem také dopálen.

Neděle 30. června

Dnes jsem měl velkou nehodu. Ztratil jsem jeden kámen z maminčina prstýnku. Jsem nešťastný. Nevím, jak se mi to mohlo stát.

Pondělí 1. července

Dnes konečně vyjíždíme v 15.00 hod. Jedeme přes Liverpool a Chester do Cheshiru. Ještě dvě hodiny pěšky do Cholmondeley parku. Není tam mimo nás nikdo.

Úterý 2. července

Dnes již začínají přijíždět první transporty našeho vojska.

Středa 3. července

Dnes přijel Jarka Tomčík. Vojta [pozn. Bubílek] je již zde. Čekám na tatínka.

Čtvrtek 4. července

Dnes jsem se s ním konečně sešel. Byl hrozně zarostlý a velmi zešedivěl od té doby, co jsem ho naposledy viděl. Mám strach, aby se mu něco nestalo. Je již starší člověk.

Pátek 5. července

Dnes přijel Jenda Toncár.

Sobota 6. července

Máme oslavy Husa.

Pondělí 8. července

Chodíme denně s tátou na procházku. Někdy chodí s námi také Jenda a Jarka. Vilímka velmi zřídka vidím.

Pondělí 15. července

Provozujeme všelijaké hry, kterými ubíjíme volné chvíle, které máme.

Čtvrtek 25. července

Zítra přijede p. prezident Beneš.

Pátek 26. července

Svátek babičky z Val. Meziříčí. Velmi se nám líbil p. prezident Beneš. Měl k nám krásnou řeč. Zdá se mi, že velmi zestárl. Vzpomínáme s tatínkem na domov a na babiččin svátek.

Neděle 28. července

Dnes jsme byli s tatínkem v Chestru na návštěvě u Walkerů, se kterými jsme se seznámili. Přijeli pro nás autem. Ukázali nám Chester a strávili jsme u nich příjemný den. Pak nás zase zavezli autem domů.

Středa 31. července

Dnes odešli vzbouřenci. Je jich 600.

Sobota 3. srpna

Dnes byly u roty přihlášky k letectvu. Samozřejmě jsem se hlásil také jako radio-telegrafista – střelec. Táta o tom nerad slyší. Nechtěl, abych se hlásil. Neříká mi sice nic, ale vím, co si myslí.

Čtvrtek 8. srpna

Dnes nás přečetli, kteří jsme vybraní. Stěhujeme se se stany k náhradnímu tělesu.

Neděle 11. srpna 1940

Dnes jsme se s Jendou seznámili s Kendrickovými. Poznali také tátou. Chodíme k nim na čaj.

Úterý 20. srpna

Dnes jsme tam byli na čaj. Táta, Jenda a já. Ukázali nám hospodářství. Tátu to velmi zajímalo. Je to velmi příjemná rodina. S Billem jsme hráli různé hry.

Pátek 30. srpna

Tatka Grym mne dnes fotografoval s Kendrickovými.

Pondělí 2. září

Máme jet, ale stále nejedeme nikam.

Pátek 20. září

Dozvěděli jsme se oficiálně, že zítra jedeme do RAF.

Sobota 21. září

Ráno balíme své věci, loučím se s Laušmanem, Jarkou [pozn. Tomčíkem] a tátou. V 9.00 hod. odjíždíme kamiony na nádraží v Beeston Castle. V 11.00 hod. odjezd. Jedeme přes Crewe, Wolverhampton, Birmingham. Tam přestupujeme. V Bristolu přestupujeme, v Bath přestupujeme. V Calmu jsme ve 20.00 hod. Ve 21.00 hod. jsme v táboře. Po večeri jdeme spát.

Neděle 22. září

Ráno prohlížíme tábor a letiště. Bydlíme u druhého křídla na barácích Y4, Y5, Y6. Já jsem na Y4.

Pondělí 23. září

Již dnes jdeme do školy. Máme zkoušky. Chytil jsem tempo jen 45. Jsme rozděleni na čtyři skupiny. Jsem ve třetí.

Úterý 24. září

Máme velmi dobré jídlo. Také sprchy, lázně a teplou vodu i v umývárně. Každý den chodíme do školy.

Pátek 27. září

Dnes jsem chytil při zkouškách tempo 60.

Sobota 28. září

Dostáváme zálohu 10 šilinků.

Úterý 1. října

Probíráme radiotechniku v teorii a praxi.

Pátek 4. října

Při zkouškách mám 65.

Sobota 12. října

Máme zálohu 1 libru. Plat bývá jednou za 14 dní. Při zkouškách mám tempo 75.

Neděle 13. října

Dnes má druhé křídlo Weekend. My však nemůžeme jít nikam.

Pátek 18. října

Při zkouškách mám tempo 75.

Úterý 22. října

Budu si zapisovat, co celý den dělám. Je to sice fádní, ale mám přehled.

Středa 23. října

Dnes jsem byl na filmu „That Certain Age“. Budu si psát jméno každého filmu, na který se půjdu podívat.

Pátek 25. října

Dnes jsem chytil při zkoušce tempo 90. Dostali jsme zase zálohu 1 libru. Plat dostaneme po přísaze, kterou máme v pondělí. Byl jsem v kině na filmu „Topper Takes a Trip“.

Sobota 26. října

Dnes jsme byli ve škole jen do 16.00 hod. Pak jsem psal dopis Kendrickovým. Dostal jsem dopis od tatínka a od Tartových. Mám avizován balíček. Večer jsem byl doma a poslouchal jsem rádio ANDORRA.

Neděle 27. října

Ráno jsem psal dopisy, odpoledne jsem byl v kině. Večer jsem byl doma.

Pondělí 28. října

Měli jsme přísahu. Od dnešního dne jsem v RAF. Odpoledne menší slavnost u druhého Wingu v kantýně. Večer provádíme Angličany výstavkou a vše jim vysvětlujeme.

Úterý 29. října

Zase celý den škola. Večer v kině na „Rulers of the Sea“.

Středa 30. října

Dopoledne škola, odpoledne sportovní den. Večer s Shakym a Bertym v Calmu. V baptistické jídelně jsme povečeřeli a šli do kina. Hráli „Another Thin Man“. Ve 21.30 hod. jsem se vrátil domů.

Čtvrtek 31. října

Ráno jsme měli zkoušky. Chytil jsem zase tempo 90, ale uznal nám jen 85, protože nás bylo pouze 8 z 21, kteří měli 90. A nesmíme prý tak rychle pokračovat. Večer jsem byl s Shakym a Bertym v kině. Hráli „The Rage of Paris“.

Pátek 1. listopadu

Včera jsem byl také s nimi v kantýně. Celý den škola a večer v kině na „The King of the Turf“. Ještě jsem hrál šachy s Maškem. Prohrál jsem dvě partie.

Sobota 2. listopadu

Celý den škola. Možná, že bude příští týden Weekend. Jel bych s Maškem za Vojtou. Večer jsem byl v kantýně prvního Wingu. Hráli jsme tenis. Pak jsme pili čaj, pivo a jedli buřtíky. Hrozně pršelo.

Neděle 3. listopadu

Dopoledne jsem psal dopisy a odpoledne jsem se díval jak hraje Shaky a Berty fotbal. V 17.00 hod. odpoledne jsme byli v kině na „His Lordship“.

Pondělí 4. listopadu

Celý den ve škole. Večer jsem ve skautu. Hrajeme různé hry a pak byla přednáška katechety. Příští pondělí budu přijat do svazku Western Skaut. Budu skládat zkoušku.

Úterý 5. listopadu

Celý den ve škole. Večer jdu s Shakym a Bertym do kina na „Gunga Din“. Pak jsme ještě byli v kantýně. Hrozně lilo.

↑ 3 × Jaroslav v uniformě britského letce, SOkA Přerov

Středa 6. listopadu

Celý den ve škole. Večer v kině na „Little Tough Guy“.

Čtvrtek 7. listopadu

Celý den ve škole. Večer na boxu.

Pátek 8. listopadu

Fasovali jsme modré uniformy. Dopoledne zkoušky z morsea a vysílačky. Z morsea jsem chytil 90. Dostali jsme 2 libry. Večer na boxu. Boxoval náš kluk Stoček. Nandal to Angličanovi.

Sobota 9. listopadu

Dopoledne škola. Chtěl jsem jet za Vojtou Bubílkem, ale udělalo se mi zle. Byl jsem u lékaře a nařídil mi ležet. Večer mi však bylo lépe, a tak jsem šel s Rudolfem Maškem do kina na „An Elephant Never Forgets“.

Neděle 10. listopadu

Dopoledne jsem ležel a odpoledne jsem byl v kině na „A Damsel in Distress“. Večer jsem byl v kantýně s Němečkem a Geoffrey Rafferem. Hrál jsem s ním dámu.

Pondělí 11. listopadu

Celý den ve škole. Večer angličtina. Pak jsem hrál šachy.

Úterý 12. listopadu

V noci nám Bošové poslali menší pozdrav. Dnes celý den ve škole. Večer angličtina. Pak jsem šel s Maškem a Geoffreym do kina. Pak jsme ještě byli v YMCA. Dnes hráli v kině „The Magnificent Fraud“.

Středa 13. listopadu

Dopoledne škola. Máme hodinu angličtiny místo morsea. Odpoledne je sportovní odpoledne. Četl jsem „Čechoslováka“. Večer jsem byl s Shakym a Bertym v Calmu. Byli jsme na večeři v baptistické jídelně a pak v kině. Hráli skvělý barevný americký velkoфильm, jehož jméno jsem zapomněl. Po kině jsme šli do hos-

↑ Jaroslav s otcem a Janem Toncárem (Leamington 1941), SOKA Přerov

tince, protože přšlo a nemohli jsme čekat na autobus venku. Bratranec Shakyho platil pivo. Ve 22.00 hod. jsme doma. Celí mokří.

Čtvrtek 14. listopadu

Dnes je celý den škola. Večer jdu sám do kina na „Crackerjack“.

Pátek 15. listopadu

Celý den škola. Dopoledne zkoušky. Chytil jsem tempo 20. Odpoledne jsem měl neštěstí. Ztratil jsem již druhé očko z maminčina prstýnku. Byl to rubín. Večer jsem se rozloučil s Shakym a Bertym, kteří odjeli na ostrov Mann do střeleckého kursu. Pak jsem byl v kině na „Stagecoach“.

Sobota 16. listopadu

Celý den jsem ve škole a večer jsem byl doma.

Neděle 17. listopadu

Dopoledne jsem spal, odpoledne jsem byl v kině na „Fisherman's Wharf“. Večer doma, četl jsem „Zářící den“.

Pondělí 18. listopadu

Celý den ve škole, večer v kině na „Bachelor Mother“.

Středa 20. listopadu

Celé dopoledne ve škole. Odpoledne sportovní den. Večer v kině na „Little Tough Guys in Society“. Bylo to nádherné. Byl však nálet a film byl přerušen. Byli jsme velmi zlí.

Čtvrtek 21. listopadu

Celý den ve škole. Večer jsem zase byl na „Little Tough Guys in Society“. Dnes nebyl nálet.

Pátek 22. listopadu

Dnes jsme neměli zkoušky. Dostali jsme 4 libry platu a doplatků. Chtěl jsem jít s Charliem a Jimmym do kina na Freda Astera, ale byl Air Raid.

Sobota 23. listopadu

Celý den ve škole. Večer v Calmu s Jimmym, Charliem a Jackem. Dal jsem si spravit maminčin prstýnek a nechal jsem se vyfotografovat. Byli jsme na večeři v baptistické jídelně a stálo mě to 1 libru. Pak jsme jeli do kempu a šli do kina.

Neděle 24. listopadu

Dopoledne jsem vyspával, odpoledne jsem byl v kině. Večer v YMCE.

Pondělí 25. listopadu

Celý den ve škole. Byl jsem na boxu. Večer v kině na „The Star Maker“.

Úterý 26. listopadu

Celý den ve škole a večer v NAAFI. S Jimmym a Charliem, Jackem, Skutkem a Geoffreym.

Středa 27. listopadu

Dopoledne ve škole, pak sportovní odpoledne. Učím se trochu šermovat. Večer v kině na „Letter of Introduction“. Pak v kantýně na večeři.

Čtvrtek 28. listopadu

Celý den jsme byli ve škole. Večer jsem si dělal pořádek a četl jsem legionářskou knihu.

Pátek 29. listopadu

Dopoledne ve škole, odpoledne jsme létali. Mám nalétáno 1 hodinu (250 Km). Večer jsme byli v kině na „Winter Carnival“. Potom jsem šel brzy spát.

Sobota 30. listopadu

Celý den ve škole, večer v Calmu. Povečeřeli jsme v baptistické kantýně a na čaj jsme byli v metodistické kantýně. Seznámil jsem se s Ritou Smith. Je studentkou. Ukázala mi školní knihy. Má 17 let. Má bratra (13 let) a sestru (11 let). Oba studují Grammar School. Hrál jsem ještě s Charliem tenis. Prohrál jsem.

Neděle 1. prosince

Ráno jsem vyspával, odpoledne s Charliem a Jackem v kině na „The Girl from Mexico“. Pak jsem byl v Calmu. Bavil jsem se s Ritou. Pak nás zavezla jedna slečna až do kempu.

Pondělí 2. prosince

Celý den ve škole. Večer jsem skládal zkoušku do Western Scout ve skautském kroji. Velmi dobře jsem se bavil. Přišel jsem domů ve 22.00 hod. Kroj mám půjčený.

Úterý 3. prosince

Celý den ve škole. Již zase prší. Večer v kině na „Boy Slaves“.

Středa 4. prosince

Celý den ve škole. Není sportovní odpoledne, protože máme Weekend. Večer jsem byl v kině na „Son of Frankenstein“.

Čtvrtek 5. prosince

Celý den ve škole. Večer v kině na „The Man in the Iron Mask“.

Pátek 6. prosince

Tatínek má narozeniny. Byl jsem celý den doma a vzpomínal.

Sobota 7. prosince

Dopoledne ve škole. Ve 12.00 hod. začíná Weekend. Profesor mě pustil v 11.30 hod., abych se mohl připravit. Ve 12.00 hod. jsem chytil stop, ale jen na křižovatku do Swindonu. Kus šlapu pěšky a ve vesnici беру taxi. Ve Swindonu na nádraží jsem ve 13.00 hod. Vlak odjíždí ve 13.30 hod. Kupuji si zpáteční lístek do Leamingtonu a stojí mě to 12 šilinků. V Oxfordu přestupujeme. V Leamingtonu jsem v 18.30 hod. Dlouho hledám, kde tatínek bydlí. V 19.30 hod. jsem na místě. Večeřím a jdu se s tatínkem projít.

Neděle 8. prosince

Spal jsem na třech židlích. Ráno vstávám v 8.00 hod. Po snídani a po umytí sedím u krbu, čtu „Čechoslováka“ a „Naše noviny“. Oběd mi nechutná. V RAF to máme každopádně lepší. Po obědě čekáme na Jendu [pozn. Toncára], ale Jenda nejde. Jdeme na procházku po městě. Tam Jendu potkáváme. Jdeme do YMCY a pak domů. S Jendou si vykládáme zážitky. Vyprovázíme ho na autobus. Večer sedíme u krbu a vykládáme si (tatínek a já).

Pondělí 9. prosince

Ráno vstávám v 6.00 hod. Rychle se oblékám a s doprovodem táty jdu na nádraží. V 7.00 hod. odjíždíme z Leamingtonu. Čekáme v Oxfordu. Zde jsem se seznámil s jednou paní z Oxfordu. Ve Swindonu jsem ve 12.00 hod. Do Yatesbury přijíždíme po 12.30 hod. Po obědě zase do školy. Večer doma, koupu se, čtu.

Úterý 10. prosince

Celý den ve škole. Večer v kině na „The Silent Battle“.

Středa 11. prosince

Dopoledne ve škole, odpoledne doma, protože bylo sportovní odpoledne. Večer jsem byl v Calmu. Bavil jsem se s Ritou. Poznal jsem, že mě má ráda. Byla také skautská besídka. Pomáhal jsem při čtyřech vystoupeních a měl jsem také jedno číslo. Zpíval jsem česky „Roll Out the Barrel!“ Musel jsem to opakovat, protože se píseň publiku líbila. Přišel jsem v 0.30 hod.

Čtvrtek 12. prosince

Celý den ve škole a večer zase v Calmu s Ritou. Byl jsem si také pro prsten. Zapomněl jsem si poznamenat, že jsme včera létali. Zase jednu hodinu. Dohromady mám nalétané dvě hodiny (500 Km).

Pátek 13. prosince

Celý den ve škole. Večer v kině na „An Englishman's Home“.

Neděle 15. prosince

Dopoledne jsem spal. Odpoledne v kině na „Room Service“. Po čaji v Calmu návštěva metodistického kostela a kantýny. Celou dobu jsem se bavil s Ritou. Vrátil jsem se ve 22.00 hod.

Pondělí 16. prosince

Celý den ve škole. Měl jsem jít do skautu, ale omluvil jsem se. Musím se učit na zkoušky.

Úterý 17. prosince

Celý den ve škole. Večer se učím.

Čtvrtek 19. prosince

Celý den ve škole. Večer máme večírek na rozloučenou. Trochu jsem tančil. Přišel jsem domů ve 23.30 hod.

Pátek 20. prosince

Dnes jsme dělali závěrečné zkoušky. Dopadlo to velmi dobře. Od dnešního dne jsem jmenován na pozici Wireless Operator.

Sobota 21. prosince

Dnes bylo volno. Odpoledne jsem byl s Maškem v Calmu nakoupit pro rodinu Tartových dárky. Stálo mě to 32 šilinků. Tatínkovi jsem objednal knihy z Londýna, ale nejsou ještě na skladě. Musím čekat, což je nepříjemné.

Neděle 22. prosince

Dnes vyspávám. Vstávám v 11.30 hod. Odpoledne v Calmu v metodistické kantýně a u Smithů s Ritou.

Pondělí 23. prosince

Celý den máme volno. Večer jsem chtěl jít vrátit kroj do skautu, ale nikdo tam nebyl. Dal jsem ho jednomu skautovi, který jej odevzdá.

Úterý 24. prosince

Nic nedělám. Vyřizuji korespondenci. Vzpomínám na domov.

Středa 25. prosince

Byl jsem pozván k Smithovým na večeři, ale musel jsem zůstat v kempu, protože ani jeden autobus nejel do Calmu ani zpět. Byla taneční zábava v NAAF u druhého Wingu. Tančil jsem trochu a pak jsem byl v kině na „Three Men and a Girl“.

Čtvrtek 26. prosince

Dnes nám byly oficiálně vyhlášeny výsledky. Neměl jsem nic zvláštního. Měl jsem 42 bodů. Večer jsem byl v Calmu rozloučit se s Ritou. Byly u ní kamarádky. Hráli jsme různé hry a pak mě šla doprovodit k autobusu.

Pátek 27. prosince

Připravoval jsem se na cestu. Byl jsem v kině. Hráli barevný film „Over the Moon“. Jsme poslední den v Yatesbury.

Sobota 28. prosince

Ráno vstáváme ve 4.30 hod. V 5.00 hod. snídáme. V 6.00 hod. odjezd auty na nádraží. Odjezd z Calmu v 7.30 hod., příjezd Chippenham v 8.00 hod., odjezd v 9.00 hod. Jedeme přes Swindon, Didcot do Londýna na Paddington Station. Jsme

tam v 11.30 hod. Jedeme autobusy přes Londýn na King's Cross Station. Obědváme a odjíždíme v 13.30 hod. létajícím Skotem [pozn. The Flying Scotsman train]. V 18.00 hod. jsme byli v Cromwell. Auty jsme dojeli do kempu. Kemp je jako město. Je tu asi 10.000 Airmenů.

Neděle 29. prosince

Bydlím v baráku číslo H230 u třetí perutě. Vstal jsem v 10.30 hod. Vykoupal jsem se a šel na oběd. Pak jsem vybalil věci. Kemp na mě udělal dobrý dojem. Na každém rohu je megafon a ráno, odpoledne a po zaměstnání i v přestávkách mezi vyučováním vyhrává hudba.

Pondělí 30. prosince

Ráno i odpoledne ve škole. Mám angličtinu, teorii a morsea. Jídla máme tolik, že nevíme, jak to do sebe dostat.

Úterý 31. prosince

Dnes celý den vzpomínám. Je tomu právě rok, co jsem odjel z domova. Vzpomínám také na smutné loučení, zvláště s maminkou. Vzpomínám také, co asi dělá tatínek v Leamingtonu.

—1941

Pátek 3. ledna

Ještě dopoledne do školy a odpoledne volno. Výplata a jedeme s Rudou [pozn. Maškem], Pavlem [pozn. Hradským] a Zdenkem [pozn. Dondou] nakupovat různé věci do Staffordu na dovolenou. Jsme také v kině. Název filmu jsem zapomněl. Doma si pak ještě vše připravujeme na zítřejší odjezd na dovolenou. Ruda a já jedeme k Tartovým. Zdenek a Drahoš jedou ke starým pannám Pasmortovým.

Sobota 4. ledna

Ráno výjimečně vstáváme po budíčku. Dáváme si dvojitou snídani a o 9.00 hod. odjíždíme double-decker busem z Cromwell do Staffordu. Vlak již na nás čekal a jeli jsme přes Grantham, Nottingham, Derby (zde přestupujeme z London North Eastern Railway). Jedeme trolejbusem na London Midland Scottish Railway. V Birminghamu přestupujeme. Obědváme v jedné restauraci. Birmingham je pěkně rozstřílený. Ve Wolverhamptonu jsme v 17.00 hod. Jedeme trolejbusem do Pennu. Tartovi nás již očekávali. Zdenek a Drahoš byli zavedeni paní Tartovou k Pasmortovým. Tartovi na nás čekali s čajem. Hrajeme si s Janet a s Geoffreyem. Pak Geoffrey a Janet šli spát. Pan Tart měl službu. Seděli jsme a vykládali až do 0.30 hod.

Neděle 5. ledna

Spali jsme v manželské posteli a vstávali v 10.00 hod. V 11.00 hod. jsme šli všichni čtyři s p. Tartem na procházku starým Pennem. Po obědě jsme seděli a vykládali. Pak jsme byli v Novém Pennu na procházce s paní Tartovou. Po čaji jsme seděli a vykládali a bavili se s dětmi. Po večeři, která byla v 10.00 hod., jsme šli spát.

Pondělí 6. ledna

Vstáváme v 10.30 hod. Jdeme naproti Janet do školy. Po obědě ji zase doprovázíme. Bavíme se s paní Tartovou a jdeme naproti Janet. Paní Tartová s ředitelem školy nám ukázali všechny třídy, pomůcky a zajímavosti. Vše se slovním doprovodem. Dnes před rokem jsem seděl ve vězení v Maďarsku. Vykládáme si různé příhody.

Úterý 7. ledna

Vstáváme v 10.00 hod. Jdeme Janet naproti ke škole. Jinak sedíme celý den u krbu a bavíme se s paní Tartovou a Geoffreyem. Zítra odjždíme do Leamingtonu. Napsal jsem mu [pozn. otci]. Chci ho překvapit. Vše si připravujeme na cestu. Chci se také podívat k telegrafistům do Friz Hill. Dopoledne přišla na návštěvu paní Donsenová. Je Češka, vdaná za Angličana. Žije 18 let v Anglii. Večer jsme byli u Pasmortů a u Donsenů

Středa 8. ledna

Ráno se loučíme s panem Tarem a jdeme s Janet do školy. Pak se loučíme s Pasmortovými a Donsenovými a jdeme s paní Tartovou a Geoffreyem na nádraží. Odjždíme v 11.30 hod. V Leamingtonu jsme v 13.00 hod. Jdeme všichni za tatínkem. Já budu spát u tatínka a Ruda, Zdenek a Drahoš v Masonic House. Tatínek byl velmi překvapen. Měl právě službu. Večer jsme si vykládali. Spím na stole. Nejsem moc nadšený.

Čtvrtek 9. ledna

Musím vstávat v 7.30 hod. Jdu za klukama do Masonic House a jdeme ještě na snídani. Pak jedeme taxikem do Friz Hill. Setkávám se s Jendou a Louisem. Hezky se bavím. Jsme tam na oběd. Odpoledne jedeme s Louisem do Stratfordu, rodiště Shakespeara. Večer jdeme do Kinetonu [pozn. obec, součástí okresu Stratford nad Avonou] na večeri a do kantýny. Vracíme se ve 22.00 hod. Spím na místě svobodníka Večerky, který je na dovolené.

Pátek 10. ledna

Ráno zase musím vstávat brzo a jedu do Leamingtonu s por. Josefem Süssem. Dopoledne sedím a čtu v tatínkově kanceláři. Odpoledne se jdu koupat do lázní a večer jdu s tatínkem do kina Regal [pozn. The Regal Cinema, Fordinbridge]. Hráli fádni americký šlágr. Dokonale jsem se otrávil a táta také. Večer si ještě vykládáme. Před rokem jsem právě odjžděl z Budapešti do Segedína. Měli jsme přejít maďarsko-jugoslávské hranice.

Sobota 11. ledna

Dopoledne jsem se setkal ještě s Louisem. Byli jsme pohromadě až do 12.00 hod. Odpoledne jsem byl s tátou na nádraží, podívat se na jízdní řád. Zítra totiž odjždím. Končí mi dovolená. Ve městě jsem se setkal náhodou s Vilímkem. Nebyli jsme spolu dlouho, protože spěchal. Byl jsem s tátou v několika jednotkových obchodech a v YMCE. Ještě jsem koupil tátovi sirup a šli jsme domů. Před rokem jsem přecházel maďarsko-jugoslávské hranice.

Neděle 12. ledna

Ráno přišel Drahoš. Rozloučil jsem se s tátou na nádraží a sedli jsme si do vlaku. Do Birminghamu jsme seděli a bavili se s americkým konzulem. V Birminghamu

mu jsme přestoupili na jiné nádraží. Čekáme, až do 12.00 hod. Ve vlaku jedeme s jednou paní, která mi dala její adresu, že jí musím napsat. Jedeme zase přes Derby, kde přestupujeme a jedeme do Nottinghamu. Zde musíme přestoupit na dráhu jiné společnosti. Příjezd v 14.30 hod. Odjezd v 18.30 hod. Mezitím sedíme v YMCE. S Drahošem jsme se seznámili se dvěma vojačkami. Když nás doprovázely na nádraží, potkal nás pán, který nás pozval na čaj. V Granthamu jsme jeli autobusem za půl šilinku až do Cromwell, kde jsme byli ve 21.00 hod.

Pondělí 13. ledna

Zase nám začala škola. Je to sice hrozná ulejšárna, ale taky to člověka otráví. Večer jdu do kina. Hráli pěkný kousek pro zasmání ze študáckého života. Pak ještě sedíme v kantýně.

Úterý 14. ledna

Dnes jsem byl celý den ve škole. Večer dělám generální úklid. Denně si čtu pár řádek, které jsem psal téhož data před rokem. Dne 14. ledna 1940 jsem se seznámil s p. Škarkou a Slámou. Poznamenal jsem si zároveň, že nás bylo v Bělehradě 200 Čechoslováků.

Středa 15. ledna

Dopoledne ve škole, odpoledne na baráku. Je sportovní odpoledne. Sport žádný neprovozují, proto píši dopisy. Večer sedím na baráku a čtu Louisův deník.

Čtvrtek 16. ledna

Celý den jsem na učebně. Jsem nějak ve špatné náladě. Píši dopisy.

Pátek 17. ledna

Celý den jsme byli ve škole. V poledne jsme dostali žold 3 libry a 6 šilinků. Večer jsme byli v kině na „My Little Chickadee“. Pak jsme byli ještě v YMCA. Když píši v množném čísle myslím naši partu, která se skládá z [pozn. Pavla] Hradského, [pozn. Rudolfa] Maška, Skutka, Petruchy, [pozn. Zdeňka] Dondy a mě.

Sobota 18. ledna

Ve škole jsme do 16.00 hod. Venku je špatné počasí. Padá silně sníh, mrzne a je vítr, který jen zimu zesiluje. Jedeme si nakoupit různé věci do Staffordu a jdeme do kina. Hrají „Charlie Chan in Panama“. Děj je špionážní a vystupuje tam mladé děvče ze zabraného Československa. Druhý program je „Tajfun“. Bavili jsme se velmi dobře. Ve 21.30 hod. jsme již zase doma.

Neděle 19. ledna

Dopoledne chci spát, ale kluci mě stahují z postele, abych pomohl odhazovat sníh. Venku se však na nás vrhají mladí angličtí letci, kteří nás koulují. Protože jsou ve velké přesile, couváme. Pak vyjednáваме – deset proti deseti. Tak to dostali. Seznámil jsem se se dvěma mladíky. Odpoledne dospávám a pak jdu do YMCY, kde se s dotýčnými mladíky bavím.

Pondělí 20. ledna

Hned po škole jdu do kina. Hrají „The Big Guy“ s Jackie Cooperem. Po představení jdu s Billem a Samem do YMCA. Tančí se tam, není tam místo. Ukazují mi fotografie a chtějí vidět mé. Vedu je na náš barák a bavíme se. Bill bydlí někde

↑ Jaroslav se skupinou přátel, SOkA Přerov

ve střední Anglii, má 17 let. Sam je Irčan z Belfastu a má 18 let. Postupně, jak mi zbude místo v poznámkách, budu si poznamenávat, co mi řeknou.

Úterý 21. ledna

Dopoledne ve škole. Po obědě jsem byl tak hladový, že jsem šel do YMCA na čaj. Nášup jsem si nedal. Odpoledne zase ve škole. Večer sedím s Billem a Samem v YMCA a bavíme se. Ptal jsem se, co to znamená selfcontrol (sebeovládání). Vykládá mi mnoho příkladů, pro které zde nemám místo. Ostatně si to pamatuji. Bill mě bude učit anglickému sebeovládání tak, jak prý on sám byl vychován.

Středa 22. ledna

Dopoledne ve škole. Máme sportovní odpoledne. Místo sportu si peru prádlo. Musím prát sám, protože nás straší s odjezdem, a že je pak nedostaneme. Když jsem žehlil, přišel Bill. Stanislav Rouš mu ukazoval své fotografie. Pak jsme šli do YMCA. Dnes se ptáme na názor Angličanů o poměrech po válce. Otázky se hromadí a rozvádí, až do 21.00 hod. Tou dobou totiž musí být Bill na baráku.

Čtvrtek 23. ledna

Dnes se dočítáme v novinách, že další obrana Lybie, město Tobruk, padlo do rukou Angličanů. Je to již třetí vítězství. První Sidi Barrani, druhé Bardiyah. Celý den sedíme ve škole. Večer sedíme u kamen na našem baráku s Billem a Samem. Bavíme se o všech možných věcech.

Pátek 24. ledna

Fádní den. Ve škole toho moc nenaděláme, spíše se ulevjáme a přece bereme denně 4 šilinky. Večer sedíme u kamen a pak v YMCA s Billem. Než večer usínám, vzpomínám na domov a na cestu. Před rokem jsem byl právě na cestě z Bělehradu do Bejrútu.

Sobota 25. ledna

Dopoledne ve škole a odpoledne jen dvě hodiny. Probíráme nové, zajímavé přístroje. Jsme zlí, že jsme v tomto kempu tak dlouho. Zaměstnání není žádné. Někdy se ve škole nudíme, protože nám vykládají stále známé věci, které máme v malíčku.

Neděle 26. ledna

Dnes mě vytáhl Sam v 10.30 hod. z postele. Toaleta mi trvá s přestávkami až do oběda. Odpoledne jsme v kině na „The Invisible Man Returns“. Film provedený skvělou technikou. Na čaj jsme přišli pozdě. Musíme se proto najíst v kantýně. Pak hrají šach a dámu s Billem v YMCA. Před spaním ještě trochu čtu – The Green Archer [pozn. Zelený lučištník, autor Edgar Wallace].

Pondělí 27. ledna

Celý den ve škole. Večer jsme v kině na „If I Had My Way“. Pak píší několik dopisů. Dozvěděli jsme se dnes, že v sobotu jedeme do Skotska do střelecké školy. Do RAF West Freugh. Pojedeme přes Edinburgh. Odjezd v sobotu ráno v 6.50 hod.

12 + mrtví

+ Jaroslav		F	
Lančík		2327	
<i>angl. čís. 787859</i>			
Hodnost:	Rok naroz.	Rota:	Pl.
<i>voj</i>		TEL	
voj 921		"	Poznámka
čet.		LETSK	<i>KL TNR 27/40 - 61</i>
<i>č. 9523/42 NT.</i>		311 letka	<i>KL NT 4/40 - 79</i>
<i>řtm. let. a z.</i>	<i>in memor</i>		<i>Que 2.7.41 Lower Park Farm in Mere byl. suad sestřelen jingm</i>
<i>řt. a por. 18-41</i>	<i>1.6.41.013178-60</i>		<i>letadlem při návratu z oper. letu v noci</i>
<i>OV-64/46-732</i>			<i>Que 7.7.41 zpopelčen v Kras + Southampton. Anna</i>
<i>řtm. let. a z.</i>	<i>in memor</i>		<i>in otce (řt. Fr. NT.) c. ev. ztr. 198 NT. KL NT 19/41</i>
<i>řt. a por. 28/10-41</i>	<i>1.7.41.013178-64</i>		
<i>OV-64/46-735</i>			
<i>Tag - ... 8. 2077 zrušen</i>			

1054
P244.

↑ Letecká karta Jaroslava Lančíka, VÚA-VHA Praha

Úterý 28. ledna

Měl jsem schůzku s Billem v 19.00 hod. večer v YMCA. Bill však přišel pro mě již v 18.30 hod. V YMCA se promítal film „Nestvůra z Loch Ness“. Pak jsme ještě seděli a bavili se do 21.00 hod.

Středa 29. ledna

Sportovní odpoledne. Četl jsem, když byl hlášen plynový poplach. Museli jsme obléknout pláštěnky proti plynu a masky. Na oknech musely být staženy záclony a celou hodinu jsme seděli v maskách. Dnes nám oznámili, že odjíždíme již zítra o 17.00 hod. Večer jsem se bavil s Billem v YMCA.

Čtvrtek 30. ledna

Ráno jsem vyspával, neboť do školy již nejdeme. Vstal jsem v 10.00 hod. V kantýně jsem posnídal. Pak jsem ještě musel podepisovat ve West kempu nějaké věci, které jsme vyfasovali. Po obědě jsem se naposledy sešel s Billem v YMCA. Žold jsme měli 58 šilinků. V 16.30 hod. jsme si odnesli věci na nástupiště a šli na čaj. V 17.30 hod. jsme odjeli z Cromwell do Sleafordu. Vlak měl zpoždění, vyjeli jsme v 19.00 hod. V Granthamu jsme před 20.30 hod. Odjezd ve 20.45 hod. Sedíme v jídelním voze a popijíme pivo a whisky. Jedeme přes York do Newcastleu. Tam přestupujeme a jedeme do Carlisle. Tam opět přestupujeme a jedeme do Stranraer [pozn. město v jihozápadním Skotsku na pobřeží zálivu Loch Ryan]. Tam vystupujeme a čekáme.

Pátek 31. ledna

Přijel pro nás autobus, který nás zavezl do kempu. Je to dost malý kemp. První dojem byl velmi nepříjemný. Neměli jsme přidělený žádný barák, museli jsme vyplňovat archy, i když jsme byli velmi unavení a nevyspalí. Pak nás ještě vedli na ošetřovnu. Po prohlídce nám přidělili barák, kde je sedm Angličanů. Jsme s nimi na baráku. Sotva jsem si lehl, již jsme šli na oběd. Po obědě jsem spal až do čaje. Poté jsem vypakoval své věci a umyl se. V 21.00 hod. jsem již spal.

Sobota 1. února

Vstávám v 9.30 hod. Ranní toaleta a dopisuji deník. Po obědě trochu sedím s Hradským v kantýně a pak píše dopisy. Po čaji se bavíme.

Neděle 2. února

Dnes jsme poprvé byli ve škole. Máme sgt. Stewardsona, který je Observer. Probíráme kulomet typu Wickers, zaměřování, rozebírání strojů. Večer sedím v kantýně.

Pondělí 3. února

Škola začíná v 8.30 hod. Ještě opakujeme látku ze včerejšího dne a učíme se teorii střelby z letadla na zem a z letadla do pytle v různých pozicích a rychlostech. Také vady kulometu a jejich odstraňování. Odpoledne další přednáška. Večer se učím.

Úterý 4. února

Dnes jsme probírali municí a čištění kulometu. Pak prakticky na letišti demontování kulometu, jeho předávání ze strany na stranu. Pak opakování. Ani nemám čas na něco vzpomínat. Tolik práce jsem ještě v tak krátké době nedělal. Jen večer než usnu, vzpomínám na všechny drahé.

Středa 5. února

Jen jsem se probudil, již jsem zaslechl fíčení větru a padání dešťových kapek. Nechtělo se mi vstávat, proto jsem zmeškal snídani. Ve škole probíráme municí a kulometry a teorii střelby. V 10.30 hod. jdeme na střelnici. Je příšerné počasí. Prší a jsem promoklý a zmrzlý. Vystřílel jsem 30 nábojů, z nichž jsem 10 napasoval do země, a 20 zasáhlo cíl. Odpoledne ve škole a večer se učím.

Čtvrtek 6. února

Ráno jsem vstal dřív, abych uklidil. V 8.30 hod. jsme již na střelnici. Vystřílel jsem 160 ran. Dohromady mám již vystříleno 190 ran. Poté čistíme kulomety, které jsou velmi špinavé. Odpoledne probíráme kulomet typu Browning. Je to velmi těžké, ale pilně se učíme a náš instruktor je s námi velmi spokojen a má nás rád. Dokonce nám řekl, že jsme lepší než Angličané. Dnes nám představili nějakého nového tlumočníka. Je důstojníkem RAF, ale je to Žid a letadla se bojí dotknout jako čerta.

Pátek 7. února

Již ráno jsme na letišti a čekáme, až na nás dojde řada. Máme za úkol střílet z letadla na pozemní terč, který je u moře. Jsem plně vyzbrojen a vystrojen a sedám do letadla typu „Defiant“ [pozn. stíhací letoun Boulton Paul Defiant] s Hradským. Já sedím v kabině, Hradský se připravuje ke střelbě. V 11.05 hod. odlétáme a u moře Hradský dává první salvu do terče. Má však vzpříčený náboj. Než pilot obletěl, již to spravil a nandal druhou dávku. Ve vzduchu jsme byli 25 minut. Ani jsem si nezastřílel. Odpoledne jsme byli na střelnici a vystřílel jsem 100 nábojů. Dohromady mám 290 ran. Večer se učím.

Sobota 8. února

Ráno vstávám v 10.00 hod. Odpoledne píš dopisy a učím se. Večer sedím v skotské kantýně a bavím se.

Neděle 9. února

Rozhodl jsem se přenést svůj deník do většího měřítka. Od dnešního dne píšu do sešitu většího formátu [pozn. tímto zápisem končí Jaroslavův válečný deník, zmíněný sešit se do dnešních dnů nedochoval].

František Všeťka

Přerov za času plujících ker

Na podzim 1938 byla společenská, politická a vojenská situace na Podkarpatské Rusi pro české obyvatelstvo neobyčejně vyhrocená. Horthyovské Maďarsko posílalo pravidelně na toto území své úderné bojůvky, jež byly ze severu podporovány diverzními akcemi polského vojska. Výsledkem této tísnivé situace bylo, že čeští občané začali opouštět tuto horkou půdu. Tak také rodiče Rio Preisnera poslali svého syna do zázemí, konkrétně do Přerova. Literární historik, esejista, překladatel a básník Preisner (1925–2007) o tomto období nejednou psal a vyprávěl. Jeho svědectví se s odstupem času dosti různila, patrně nejvýstižnější výklad o těchto událostech podal ve své rozpravě, poskytnuté roku 1992 Miloši Doležalovi, jež bylo později připojeno na závěr Preisnerovy publikace *Triology o toleranci, skutečné skutečnosti a Evropě* (2016). Esejista, navrátilivší se z amerického exilu, tam praví: *„Byl jsem sekundán, když jsem odešel z Mukačeva. To bylo v roce, když se rozpadala republika a tuto oblast zabírali Maďaři. Otec mne ještě s nějakým sousedem poslal k dědečkovi na Moravu s tím, že za mnou přijede později, neboť musel ještě cosi v Mukačevu vyjednat. Tak jsem s tímto sousedem ve staré pragovce dojel na Moravu, kde jsem chodil do tercie, a rodiče tam za mnou za rok přijeli. Celý rok jsem o nich vůbec nic nevěděl.“*

Řečeno je vše podstatné, třeba dodat, že tím moravským městem byl Přerov. Preisnerův spolužák Jan Jírka uvádí, že Rio se objevil v tercii reálného gymnázia 5. listopadu 1938. Nejprve v tercii A, pak byl přeložen do tercie C. Preisner absolvoval v Přerově školní rok 1938–1939. Vzhledem k tomu, že se zachoval třídní katalog, tak víme něco o jeho tehdejším prospěchu. Nejhorší to bylo v latině, v prvním pololetí samé čtyřky, teprve v druhém pololetí to dotáhl na dvojku. Rio Preisner jako dospělá osobnost se stal důsledným katolickým konzervativcem, v době přerovských studií byl však – jak praví třídní katalog – bez vyznání. Ke konverzi došlo později.

Preisnerův pobyt v Přerově byl v podstatě krátký, přesto však zanechal v jeho tvorbě alespoň nepatrné stopy, zejména v jeho poezii. Je autorem sedmi básnických knih, z nichž v pořadí třetí, kuriózně nazvaná *Zvíře dětství*, alespoň částečně vypovídá o této době. Sbírka vyšla v čase Preisnerova exilu v Strožově mnichovském nakladatelství Poezie mimo Domov. *Zvíře dětství* zahrnuje vzpo-

mínky na léta strávená v Mukačevu, kde se Preisner narodil. Autor rozvrhl tuto sbírku do dvou částí, z nichž první nese název Pokus o siluetu otce, druhá pak přejímá titul celé sbírky. Jednotlivé básně postrádají názvy.

Mukačevskou atmosféru vyličil Preisner v řadě veršů, velmi výstižně např. v následujících, v nichž se stýká přírodní situace se situací společenskou:

*Staleté duby ležely prostě
po pádu.
Dodnes mi písek žlutých bouří
skřípe mezi zuby a vypaluje zrak.
Zjara to chodívalo z maďarské puszy,
v podletí z haličských stepí;
zásadně tedy ze strany mírných pogromů.
To bylo v čase, kdy pavouk vševěd
vypouštěl z řitě provaz
na usmýkání národů.*

Moravská tematika se objevuje pouze ve dvou básních. Níže citovaná je příznačná nejen pro svůj hanácký námět, ale ještě více pro Preisnerovu básnickou techniku. Autor Kapilár, jak se jmenuje jeho prozaicko-básnická prvotina, je totiž ryze reflexivní básník, přecházející z jedné skutečnosti do druhé. V níže uvedené básni začíná folklórním líčením, přejde na dobový společenský stav a skončí erotickou náповědí:

*Hoj, léta hanáckých koláčů a šibřinek!
O dožínkách vymetali ještě i smrt.
V trojbarevných truhlách voněly popelem
sedmery škrobené sukně...
Pan prezident na koni
se díval a díval.
Rozpad číhal za oblakem moudrosti.
Lepily se kolky na odvolání
a žnulo se lidství, lány lidství.
Odvrácen čekal jsem na tebe,
až se konečně dostavíš
beze smrti, beze smrti.*

Další (a poslední) moravský prvek zahrnuje jiná báseň, začíná tam kdesi v Mukačevě a pak nečekaně přechází do moravského prostředí:

*Město připadlo cizincům,
co vyšli z minula.
Na náměstí s pomníkem hvězdáře
skauti prodávali odznáčky
pod zelenými prapory.
Nedávno ještě jsem náměsíčně
krácel po zídce gymnázia
a v pohanské vyvolenosti shlížel
na odsouzence v modrých košilích.
Od ucha k uchu šalom.
Na dvoře moravské školy,*

↑ Preisnerův dům na ulici generála Štefánika 12, čp. 2132

*s rukama rozpraženýma,
připoután ke kolu houfnice,
visel německý voják.
Na západě vyšla kometa tesknout.
Kdosi si odtrhoval od úst
tuhou skývu úsměvu.*

Prvních deset veršů zachycuje Mukačevo s přicházejícími horthyovci a se znejistěnými židy. Pak nečekaně přichází moravská škola se zabitým Němcem. Dochází k časové přesmyčce, k reflexi na několikátou, neboť mukačevské verše se vztahují k počátku války, kdežto moravské čtyřverší (patrně) k jejímu konci. Závěrečné trojverší je pak náznakem poválečných nejistot. Je docela možné, že jiný čtenář bude tuto báseň chápat a interpretovat odlišně, tím se však dostáváme k podstatě Preisnerovy poezie, která je značně intelektuální, meditativní a reflexivní. Reflexe s časovými přeryvy a skluzy do dávné historie u něho dominuje. Autor je nepochybně poeta doctus, poučený na příbuzně laděné tvorbě, zejména pak na poezii Vladimíra Holana.

Roku 1968 Rio Preisner emigroval a od roku 1969 působil na Pennsylvánské univerzitě ve Spojených státech, takže největší část jeho díla vznikla právě tam. U nás se představil jako literární historik prací o Johannu Nepomuku Nestroyovi. Dále jako překladatel, zejména díla Hermanna Brocha. V exilu se pak zaměřoval především na politickou a společenskou esejistiku (Kritika totalitarismu ad.).

Během přerovských studií pobýval Rio Preisner u svého dědečka Karla Preisnera v ulici generála Štefánika 12, čp. 2132, tehdy č. 18, nejprve sám, později s rodiči. Rodinný list praví, že tomu tak bylo do 5. května 1939, kdy se rodina přestěhovala do ulice Velké Novosady 9, čp. 859. Druhé z těchto bydlišť dnes už neexistuje. Do Prahy se matka a syn odstěhovali 25. července 1939, otec odjel o několik dní dřív. Rio pokračoval v Praze v gymnaziálních studiích, po válce absolvoval germanistiku a anglistiku na Karlově univerzitě. Zemřel 2. srpna 2007 v Indianole v Pennsylvánii.

Preisnerova poslední básnická sbírka se jmenuje Praha za času plujících ker. Verše tohoto svazku se vztahují k společenské situaci u nás krátce po proběhlé sametové revoluci, kterou konzervativce Preisner vášnivě prožívá. Obdobně zjištěně zakoušel tercián Rio začátek německé okupace v Přerově – proto také tento medailon nese název Přerov za času plujících ker. Byl ostatně tehdy březen.

Petr Jiráček

Zápotočský a Gottwald jsou dva dačani

***Vybrané projevy malého odporu
proti komunistům na Kojetínsku
v letech 1949–1953***

Ve 20. století proběhly v českých zemích celkem tři odboje. První z nich v letech 1914–1918 byl namířen proti Habsburkům a jeho úspěšným cílem bylo rozbití Rakouska-Uherska a vznik samostatného československého státu, druhý odboj proběhl v letech 1939–1945 a jeho úspěšným cílem bylo přispět k porážce tzv. třetí německé říše, pádu nacismu a obnovení československého státu. Třetí odboj je datován do období mezi únorem 1948 a listopadem 1989, tedy do doby komunistické diktatury v Československu. Třetí odboj (protikomunistický) bývá českou společností přijímán s velkými rozpaky, nedůvěrou, dokonce i odmítáním (nejen ze strany komunistů), což je zapříčiněno několika faktory. Jedním z nich je podle mého názoru rovněž největší neznalost, protože alespoň stěžejní události z historie prvních dvou odbojů patří do okruhu všeobecných znalostí, u prvního odboje např. bitva u Zborova, boje čs. legií s bolševiky na Dálném východě v Rusku, zahraniční činnost T. G. Masaryka, E. Beneše a M. R. Štefánika či domácí aktivity A. Rašína a K. Kramáře, u druhého odboje např. demonstrace v Praze spojené se smrtí Jana Opletala, atentát na Heydricha, aktivity tzv. tří králů Josefa Balabána, Josefa Mašína a Václava Morávka, partyzánský odboj zejména na východní Moravě a na Vysočině, Pražské povstání, účast našich letců v bojích na Západě, bitvy čs. pozemní armády u Sokolova, v Dukelském průsmyku či u Tobruku, případně Slovenské národní povstání, do kterého se zapojilo také minimálně dva tisíce Čechů a Moravanů.

Mezi výrazné události třetího odboje můžeme počítat aktivity organizace Charta 77 či dokonce tzv. Sametovou revoluci z listopadu 1989, jež znamenala konec vlády jedné strany v Československu. Do třetího odboje patří rovněž dřívější demonstrace proti vládnoucí KSČ, k nejnámějším došlo již v roce 1948, případně v letech 1968–1969, ačkoliv ve druhém případě ani nemusel být důvodem pro účast antikomunistický postoj. Ve všech těchto případech, i několika dalších, se jedná o velmi známé události, avšak s termínem protikomunistický odboj si hodně lidí spojuje zejména, případně výhradně, aktivity z přelomu čtyřicátých a padesátých let 20. století. Vedle notoricky známé skupiny bratří Ma-

šinů, vnímané valnou většinou české společnosti výrazně negativně, a několika podobných ozbrojených skupin se jedná o převaděče či jiné „narušitele“ hranic Československa s Německou spolkovou republikou a Rakouskem. Paradoxně tak bývá třetí odboj spojován zejména s jeho nejradikálnějšími podobami, ačkoliv ozbrojené formy tohoto odboje v podstatě končí již v polovině padesátých let.^{1/}

Historii všech tří odbojů však tvoří dlouhá řada událostí – kromě méně známých případů se jedná také o méně významné záležitosti, které spadají spíše do kategorie odporu. Tento článek je věnován vybraným případům drobného „slovního“ odporu ze správního okresu Kojetín, jenž existoval od února 1949 do června 1960. Ve všech případech se jedná jen o případy, kterými se zabýval Okresní, respektive Lidový soud v Kojetíně. Závažnější kauzy byly totiž přirozeně v kompetenci vyšších soudních instancí včetně Státního soudu. V několika obcích okresu Kojetín byly dokonce dne 7. září 1953 zapáleny stohy slámy. Akteři známé diverze byli Ctirad Mašín (1930–2011) a Václav Švéda (1921–1955) z odbojové skupiny bratří Mašínů. U obce Mořice navíc Ctirad Mašín vystřelil oko Janu Leciánovi, hasiči a zároveň členovi Pomocné stráže Veřejné bezpečnosti. Dopadení členové skupiny a jejich pomocníci, případně někteří rodinní příslušníci, byli odsouzeni právě nechvalně proslulým Státním soudem.^{2/}

Pro účely studie byly vybrány kauzy z let 1949–1953, k nimž se dochovaly trestní spisy Okresního/Lidového soudu v Kojetíně. V relativně krátkém časovém období platily postupně dvě zákonné normy – již od 24. října 1948 do července 1950 šlo o zákon na ochranu lidově demokratické republiky (č. 231/48 Sb.) a od srpna 1950 o trestní zákon (č. 86/1950 Sb.), jenž platil až do roku 1961. První z nich budeme v krátkosti označovat jako zákon A, druhý jako zákon B. Studie se však zabývá „pouze“ třemi druhy případů:

- ublížení na cti prezidentu republiky podle paragrafu 23 zákona A, respektive snižování vážnosti prezidenta republiky podle paragrafu 110 zákona B;
- hanobení některých ústavních činitelů podle paragrafu 24 zákona A, respektive totéž podle paragrafu 111 zákona B;
- šíření poplašné zprávy podle paragrafu 32 zákona A, respektive totéž podle paragrafů 127–128 zákona B.

V archivním fondu Lidový soud Kojetín jsou zastoupeny další desítky trestních spisů, jejichž obsahem jsou menší projevy odporu vůči tehdejšímu režimu, avšak nefigurují v nich výše zmíněné paragrafy.

1/ Autor považuje za nadbytečné uvádět zde citaci dlouhé řady publikací k uvedeným fenoménům všech tří čs. odbojů.

2/ Literatura o radikální odbojové skupině bratří Mašínů je poměrně rozsáhlá. Podrobná pasáž o zmíněné diverzi ze 7. září 1953 viz KAČOR, Miroslav: *Svědění hrdinů*. Jiná tvář odbojové činnosti skupiny bratří Mašínů. Praha 2009, s. 100–108. Brzy po těchto událostech se ilegální skupina rozhodla opustit Československo. Na útěk do západního Německa se vydali bratři Mašínové s trojicí kamarádů. Zatímco Mašínům a Milanu Paumerovi se podařilo na konci října 1953 dostat do západního sektoru Berlína, Švéda a Zbyněk Janata byli několik dní předtím dopadeni ve východním Německu a 2. května 1955 popraveni v Praze na Pankráci.

Statistické údaje

Celkem se jedná o 65 případů, z toho 37 podle zákona A, 28 podle zákona B.

Z toho 13 případů skončilo osvobozením od obžaloby: dvanáctkrát v případě trestného činu šíření poplašné zprávy (jedenáctkrát podle paragrafu 32 zákona A, jedenkrát podle paragrafu 128 zákona B), jedenkrát v případě hanobení ústavního činitele podle zákona B.

V jednom případě, podle paragrafu 32 zákona A, bylo zastaveno trestní řízení.

V jednom případě, podle paragrafu 32 zákona A, bylo přerušeno trestní řízení.

V 17 případech byly nakonec vyneseny podmíněné tresty: sedmkrát v případě zákona A, desetkrát v případě zákona B.

V 33 případech byly nakonec vyneseny nepodmíněné tresty: sedmnáctkrát v případě zákona A, šestnáctkrát v případě zákona B.

U řady případů se jednalo o kombinaci více trestných činů, velmi často byly použity i jiné paragrafy zmíněných zákonů, případně i jiných zákonů.^{3/}

Z 65 případů se jich jedenáct stalo v Tovačově, po sedmi v Kojetíně a v Pivíně, po třech případech bylo zaznamenáno v Dobromilicích, Hrušce, Klenovicích na Hané, Němčicích nad Hanou, Obědkovicích, Polkovicích a Stříbrnicích. Po dvou případech se stalo v Křenovicích, Pavlovicích u Kojetína a Skalce a po jednom případě v Čelčicích, Dubu nad Moravou (nebyl součástí okresu Kojetín, nýbrž okresu Olomouc-venkov), Ivani, Klopotovicích, Kovalovicích u Kojetína, Měrovicích nad Hanou, Rakodavech, Uhřetovicích, Věrovaněch, Víceměřicích a Vrchoslavicích. Ke zbývajícím dvěma případům došlo na cestě mezi Nezamyslicemi a Dobromilicemi, respektive ve vlaku z Kojetína do Tovačova. Řada obcí okresu Kojetín nefiguruje v dochovaných trestních spisech s vybranými paragrafy. Celkově se jedná o 14 obcí, které byly v tehdejší době samostatné.^{4/}

Případy lze rozdělit rovněž podle prostředí, kde k nim došlo. V 17 případech byly výroky proneseny v ulicích, na návsi apod.^{5/}, ve dvanácti případech se jednalo o výroky vyslovené v hostincích^{6/}, dále se jednalo o deset výroků pro-

3/ Paragraf 23 zákona A se objevuje celkem ve 3 případech, z toho 1× s paragrafem 24, 1× s paragrafem 32, 1× s paragrafy 24 i 32. Paragraf 24 zákona A se dále objevuje ve 2 případech, z toho 1× s paragrafem 3, 1× s paragrafem 26. Paragraf 32 zákona A se objevuje v 33 případech, z toho 17× osamoceně, 6× s paragrafem 3, 3× s paragrafem 26, 2× s paragrafy 3 i 26, 2× s paragrafy 3, 24 a 26, 2× s paragrafem 23, 1× s paragrafem 13. Paragraf 110 zákona B se objevuje ve 4 případech, z toho 1× s paragrafem 111, 1× s paragrafem 125, 1× s paragrafy 81 a 111, 1× s paragrafy 111, 118 a 180. Paragraf 111 zákona B se dále objevuje ve 3 případech, z toho 2× osamoceně, 1× s paragrafem 129. Paragraf 127 zákona B se objevuje ve 4 případech, z toho 3× osamoceně, 1× s paragrafem 81. Paragraf 128 zákona B se objevuje celkem v 17 případech, z toho 10× osamoceně, 1× s paragrafem 81, 1× s paragrafem 111, 1× s paragrafem 117, 1× s paragrafem 247, 1× s paragrafy 81 i 111, 1× s paragrafy 81 a 118, 1× s paragrafy 81, 118 a 119.

4/ Doloplazy, Kovalovice u Tištiny, Lobodice, Mořice, Oplocany, Osičany, Poličky, Popůvky, Srbsce, Těšice, Tištin, Tvorovice, Unčice, Vitčice.

5/ Někdy se však jednalo o stejnou událost, ve které figurovaly různé osoby. (Marie Kosíková a Božena Zavádilová v Pivíně dne 20. května 1949, trojice žen v čele s Annou Kabelíkovou a Marie Mrtvá v Tovačově na konci května 1949.)

6/ Čelčice, Dobromilice, Dub nad Moravou, Hruška, Klenovice na Hané, Klopotovice, Měrovce nad Hanou, Obědkovice, Pivín, Stříbrnice, Vrchoslavice, dvůr hostince ve Skalce. V případě Stříbrnic se jednalo o ples KSČ, v případě Dobromilic o členskou schůzi KSČ, v případě Měrovic nad Hanou o divadelní představení.

nesených v soukromí, z toho šlo v jednom případě o byt předsedy Místního národního výboru (dále jen MNV) Tovačov, celkem čtyři výroky byly zaznamenány v obchodech a prodejnách^{7/}, tři byly proneseny v kancelářích MNV^{8/}, tři v holárnách^{9/}, tři na polích^{10/}, tři během cesty, dva případy se staly během spolkových schůzí^{11/}, ve zbývajících osmi případech se jednalo vždy o něco jiného – sdělení v dopise, výroky na zastávce autobusu, na pohřbu, v kostele, ve sběrně mléka, na státním statku či ve stolařské dílně.^{12/}

Celkem v devíti případech se jednalo o nelichotivé výroky, ve kterých figuroval prezident Klement Gottwald (1896–1953). V dalších třech případech se mluvilo o jeho manželce Martě Gottwaldové (1899–1953), případně o jejich dceři Martě Čepičkové (1920–1998). Rovněž devětkrát byl ve výrocích zmíněn Antonín Zápotocký (1884–1957), nejprve předseda vlády a od března 1953 prezident. V případě tří výroků obviněná osoba zmínila zároveň Gottwalda i Zápotockého. Z dalších vysokých politiků byli zmíněni Ladislav Kopřiva (1897–1971), ministr národní bezpečnosti v letech 1950–1952, Alexej Čepička (1910–1990), ministr národní obrany v letech 1950–1956, Josef Plojhar (1902–1981), lidovecký kolaborant s komunisty a také ministr zdravotnictví v letech 1948–1968, Ludmila Jankovcová (1897–1990), ministryně výživy v letech 1948–1954.

V mnoha případech se jednalo o reakci na násilnou kolektivizaci zemědělství a s tím související zakládání jednotných zemědělských družstev (JZD). Některé výroky dokládají, že na přelomu čtyřicátých a padesátých let 20. století byl očekáván další velký válečný konflikt, případně rychlý pád komunistického režimu v Československu. Nechybí ani případy, kdy obviněná osoba označovala panující režim či komunistickou stranu za zloděje. Objevují se i případy, kdy lidé různým způsobem komentovali významné události, např. proces s Rudolfem Slánským a spol. v roce 1952, úmrtí sovětského diktátora J. V. Stalina a československého prezidenta K. Gottwalda v březnu 1953, válku v Koreji (1950–1953). Obzvláště citlivé byly pro vládnoucí režim asi případy, kdy někdo mluvil o demonstracích proti režimu, byť i smyšlených, či o brutálních poměrech ve vězeňských zařízeních. Několik takových případů bylo zaznamenáno rovněž v soudním okrese Kojetín v letech 1949–1953.

7/ Kojetín, Pivín, Polkovice, Tovačov.

8/ Klenovice na Hané, Pavlovice u Kojetína, Skalka.

9/ Němčice nad Hanou, Polkovice, Tovačov.

10/ Pavlovice u Kojetína, Polkovice, Tovačov.

11/ Myslivců v Kojetíně a Sokolů v Obědkovicích.

12/ V případě sběrný mléka v Hrušce navíc v kombinaci s veřejnou schůzí při propagaci sběru starého železa.

Tabulka A: Případy s nepodmíněnými tresty

Jméno a povolání	Případ v kostce	Místo a datum	Paragrafy, sign. spisu	Trest (konečný)/13
Jan Drmola (ročník 1915), krejčí	Před čtyřmi osobami řekl: „ <i>Zápotocký může jít i s Klémou [tj. Gottwaldem] do prdele.</i> “	hostinec Františka Tichého v Obědkovicích, 20. 11. 1948	23 a 24 zákona A, T 186/49	5 měsíců vězení a zákaz nemírného požívání lihových nápojů*/14
Josef Křepelka (ročník 1904), rolník	výrok „ <i>za Hitlera to bylo lepší než teď, protože jim [soukromým zemědělcům] nechal krmivo pro dobytek a oni mohli dodávat, ale za nynějšího režimu, že tomu ti nahoře nerozumi.</i> “	holírna Rostislava Zedníčka v Němcích nad Hanou, 19. 11. 1949	3 a 24 zákona A, T 452/49	4 měsíce vězení a peněžitý trest 10 tisíc korun, případně další měsíc vězení*
Vincenc Čechmánek (ročník 1903), zedník	Před 65 lidmi tvrdil o faráři z Dobromilic, že nepodepsal dohodu mezi státem a církví.	členská schůze KSČ v hostinci Huberta Ambroze v Dobromilicích, 1. 7. 1949	32 zákona A, T 392/49	tři měsíce vězení a peněžitý trest 4 tisíce korun, případně dalších 14 dní vězení*
Ladislav Pospíšil (ročník 1912), stolař	Svému zaměstnanci, který opravoval razítko organizace KSČ, řekl, že to nebude již potřebovat, protože do tří dnů bude válka./15	stolařská dílna v Dobromilicích, 3. 2. 1950	32 zákona A, T 58/50	6 měsíců vězení a peněžitý trest 4 tisíce korun, případně další měsíc vězení*
Augustin Arnošt (ročník 1909), rolník	V opilosti vynadal předsedovi MNV do lhářů, dacanů, hnojů a kriminálníků.	byt předsedy MNV Tovačov, 13. 12. 1949	3, 24 a 32 zákona A, T 57/50	5 měsíců těžkého žaláře*
Žofie Škrabalová (ročník 1908), rolnice	Nedostala uhlí, proto v přítomnosti dvou žen nadávala na komunisty. Jedné z nich řekla, aby šla jako komunistka do Ruska.	Viceměřice, 31. 1. 1950	26 a 32 zákona A, T 52/50	3 měsíce vězení a peněžitý trest 3 tisíce korun, případně dalších 14 dní vězení*
František Beneš (ročník 1911), zemědělec	Když se při divadelním představení mluvalo o kradení, označil asi před 250 lidmi komunistickou stranu za zlodějskou.	hostinec Josefa Zdražila v Měrovicích nad Hanou, 18. 3. 1950	26 a 32 zákona A, T 97/50	5 měsíců vězení a peněžitý trest 5 tisíc korun, případně dalších 21 dní vězení*
František Škrabal (ročník 1923) a Jan Vrána (ročník 1908), rolníci	Škrabal prohlásil před 20 osobami: „ <i>Komunisti kradou, jsou lumpi a zloději.</i> “ Vrána se k tomuto názoru zcela zřetelně přidal.	hostinec Marie Řezáčové ve Vrchoslavicích, 1. 4. 1950	3, 26 a 32 zákona A, T 115/50	oba 5 měsíců vězení a peněžitý trest 3 tisíce korun (Škrabal), případně 5 tisíc korun (Vrána)*/16

13/ V mnoha případech byl konečný rozsudek vynesен druhoinstančním soudem, tj. Krajským soudem v Olomouci. Jen u menší části případů byl rozsudek Okresního/Lidového soudu v Kojetíně konečným rozsudkem.

14/ Hvězdička znamená, že případ byl po roce 1989 rehabilitován na základě zákona 119/90 Sb. (Rozsudky z období komunistického režimu tím byly právně zrušeny.)

15/ Paradoxně byl Ladislav Pospíšil členem KSČ, stejně jako jeho zaměstnanec.

16/ Rehabilitace doložena pouze v případě Františka Škrabala.

Jméno a povolání	Případ v kostce	Místo a datum	Paragrafy, sign. spisu	Trest (konečný)/13
František Čecháček (ročník 1905), majitel autodopravy	Třem mužům řekl, že auto zdobí na oslavu 1. května naposledy.	Rakodavy, 30. 4. 1950	3 a 32 zákona A, T 153/50	3 měsíce vězení a peněžitý trest 5 tisíc korun, případně dalších 21 dní vězení*
Vladimír Tomeček (ročník 1922), dělník	V opilosti třem mužům vyprávěl, jak špatně s ním bylo zacházeno ve vězení.	hostinec Anny Vrbové v Pivíně, 18. 5. 1950	3 a 32 zákona A, T 181/50	10 měsíců vězení a peněžitý trest 1500 korun, případně dalších 10 dní vězení*
František Drápal (ročník 1909), dělník	Před nájemníkem se záporně vyjádřil o předsedovi MNV Tovačov či o Antonínu Zápotockém, ministerském předsedovi.	byt odsouzeného v Tovačově, 1. 5. 1950	3, 24, 26 a 32 zákona A, T 186/50	6 měsíců vězení a peněžitý trest 10 tisíc korun, případně další 3 měsíce vězení*
František Zbedina (ročník 1900), zemědělský dělník	Na řeč strážmistra SNB, aby vstoupil do JZD, odvětil: „Co se budu bát takového Zápotockého, to je kurva, dacan a vrah.“ Kromě toho obecně kritizoval poměry v JZD.	vlakový spoj mezi Kojetínem a Tovačovem, 16. 7. 1950	3, 24, 26 a 32 zákona A, T 259/50	6 měsíců vězení a peněžitý trest tisíc korun, případně další 4 dny vězení
Anežka Navrátilová (ročník 1891), ošetřovatelka	Jedné ženě řekla: „Nemyslete si, že Váš manžel je komunista, že se může roztahovat v celém domě, stejně tady dlouho nebude.“	Tovačov-Annín, březen 1950	3 a 32 zákona A, T 237/50	3 měsíce vězení a peněžitý trest 3 tisíce korun, případně další měsíc vězení*
Ludvík Mráček (ročník 1895), dělník	Před cca deseti osobami kritizoval průběh žňových prací a celkově tehdejší poměry. Slyšel ho také předseda místní organizace KSČ Hruška.	Hruška, 19. 7. 1950	3 a 32 zákona A, T 231/50	3 měsíce vězení a peněžitý trest tisíc korun, případně dalších 10 dní vězení*
František Mazal (ročník 1890), soukromý rolník	Když na vývěsce kina viděl snímky z filmu Osvětim, před dvěma osobami prohlásil: „To mají ukazovat naše koncentráky.“, resp. „Však máme koncentráky furt.“	Ivaň, 3. 6. 1950	3 a 32 zákona A, T 205/50	4 měsíce vězení a peněžitý trest 4 tisíce korun, případně dalších 14 dní vězení*/17

17/ Okresní soud v Kojetíně zohlednil při výměře trestu obsah spisu z trestního řízení z roku 1947, přestože nad Mazalem byl tehdy vynesen zprošťující rozsudek. Jednalo se o trestní řízení Mi-mořádného lidového soudu v Olomouci, vedené na základě paragrafu 3 zákona 16/45 Sb.

Jméno a povolání	Případ v kostce	Místo a datum	Paragrafy, sign. spisu	Trest (konečný)/13
Albín Zatloukal (ročník 1892), malíř-natěrač	Když mu vedoucí prodejny vracel během nákupu stokorunové bankovky, řekl: „ <i>Nechci stokoruny bez podobizny T. G. Masaryka, poněvadž za ty bych nedostal nic koupit v Anglii.</i> “/18	prodejna Budoucnost v Kojetíně, 1. 7. 1950	32 zákona A, T 268/50	3 měsíce vězení a peněžitý trest 2 tisíce korun, případně další týden vězení*
Alois Dopita (ročník 1908), zemědělský dělník	V podnapilém stavu se před třemi členy výboru JZD Čelčice ostře vyjadřoval o družstevní politice KSČ, zejména kritizoval výkup zemědělských strojů, který označil za okrádání soukromých zemědělců.	hostinec u Soukupů v Čelčicích, 1. 9. 1950	81, 118, 119 a 128 zákona B, T 262/50	rok vězení, peněžitý trest 5 tisíc korun, případně další měsíc vězení, ztráta občanských práv na 5 let*/19
Vladimír Vlčilík (ročník 1922), vedoucí prodejny Uhelných skladů v Dobromilicích	Před dvěma ženami pronesl několik výroků: o situaci v Koreji, o malé platnosti žen v armádě, pro předsedu JZD Dobromilice měl prý nachystané dřevo na šibenici, mluvil i o oběšení jedné ženy.	cesta mezi Nezamyslicemi a Dobromilicemi, říjen 1950	81, 118 a 128 zákona B, T 33/51	4 měsíce vězení, peněžitý trest 4 tisíce korun, případně další měsíc vězení, ztráta občanských práv na 3 roky*/20
Alois Vitek (ročník 1910), vedoucí hostince v Praze XIV	Vyprávěl o tom, jak v Tatrách mluvil se Slováky. Na jejich výtku o „zabití slovenského táty Tisa Čechy“, odpověděl: „ <i>Zabijte nám našeho [prezidenta] a my budeme rádi.</i> “	hostinec Marie Zapletalíkové v Dubu nad Moravou, 29. 7. 1950	23 a 32 zákona A, T 36/51	8 měsíců vězení a peněžitý trest 8 tisíc korun, případně další 2 měsíce vězení*
Bohumír Žáček (ročník 1919), strojní zámečník	V prvních dvou městech prohlašoval, že uteče za hranice. V Holešově před čtyřmi lidmi řekl o ministru národní bezpečnosti Ladislavu Kopřivovi, že s ním byl vězněn v koncentráku Dachau. Kopřiva se údajně choval špatně a jako „kápo“ byl bezcitný vůči vězňům./21	Kojetín, Němčice nad Hanou, Holešov, březen 1951	81, 111 a 128 zákona B, T 91/51	14 měsíců vězení, peněžitý trest 2 tisíce korun, případně další 2 měsíce vězení, ztráta občanských práv na 5 let*

18/ Za zmínku stojí, že ho neudal vedoucí prodejny, nýbrž agilní zákazník z Nenakonic, který byl na okresním sekretariátu KSČ v Kojetíně pro stranické známky.

19/ Okresní soud v Přerově rehabilitoval v lednu 1991 jen trestné činy podle paragrafů 81 a 128, avšak na paragrafy 118 (popuzování) a 119 (hanobení skupiny obyvatel) se zákon o rehabilitaci nevztahoval, proto byl stanoven přiměřený trest odnětí svobody na čtyři měsíce – jednalo se o tzv. zbytkový trest.

Jméno a povolání	Případ v kostce	Místo a datum	Paragrafy, sign. spisu	Trest (konečný)/13
Jan Merta (ročník 1908), pomocný dělník	Dvěma osobám vyprávěl, že na Slovácku nebylo dokončeno rozorávání mezí, poněvadž příslušníci SNB odmítli zakročit proti mařitelům./22	hostinec Františky Mračkové v Klenovicích na Hané, 24. 11. 1950	81 a 128 zákona B, T 113/51	2 měsíce vězení a peněžitý trest tisíc korun, případně dalších 14 dní vězení*
Jan Chytil (ročník 1883), dělník-řemenář	Před předsedou MNV Skalka řekl, že výše povinných dodávek pro zemědělce je v roce 1951 přísnější než za německé okupace. Jedné ženě navíc řekl, aby nechodila do JZD.	úřadovna MNV Skalka, květen 1951	128 zákona B, T 124/51	3 měsíce vězení a peněžitý trest tisíc korun, případně další týden vězení*
František Topič (ročník 1894), zemědělský dělník	Když trafikant Voral poslouchal v místnosti za prodejnou v přítomnosti tří osob vysílání cizího rozhlasu, pronesl Topič neuctivý výrok vůči prezidentovi a předsedovi vlády: „Zápotocký a Gottwald jsou dva ďacani.“/23	Polkovice, 21. 5. 1951	110 a 111 zákona B, T 142/51	5 měsíců vězení, peněžitý trest 2 tisíce korun, případně dalších 14 dní vězení, ztráta občanských práv na 5 let*
Oldřich Sczotka (ročník 1924), pomocný dělník	Před čtyřmi osobami tvrdil, že v Praze jsou velmi nespokojeni se zdražováním potravin.	soukromý byt v Kojetíně, 11. 8. 1951	127 zákona B, T 155/51	6 měsíců nápravného opatření s tím, že šestina odměny za práci propadá státu*
Josef Rada (ročník 1898), holič	Příslušníkovi SNB řekl před několika zákazníky, že si měl poslechnout rozhlasový projev Zápotockého, jenž prý naznačoval, že se nebude marodit.	holírna Josefa Rady v Tovačově, 10. 11. 1951	111 a 129 zákona B, T 13/52	3 měsíce vězení a peněžitý trest tisíc korun, případně dalších 14 dní vězení*

20/ Rehabilitace v únoru 1991 se nevztahovala na trestný čin podle paragrafu 118/3 (útok proti skupinám obyvatel), proto byl vyměřen přiměřený trest odnětí svobody na jeden měsíc.

21/ Bohumír Žáček byl po válce dozorcem vězňů v Internačním táboře pro Němce a kolaboranty v Kojetíně. Podle některých výpovědí byl paradoxně rovněž označen za trýznitele internovaných osob. Blíže viz JIRÁK, Petr: *Internační tábor pro Němce a kolaboranty v Kojetíně*. In Sborník Státního okresního archivu Píseň, roč. 29, 2021, s. 134–135, 140.

22/ Kromě hostinské toto Merta vypravoval shodou okolností předsedovi Místního akčního výboru Národní fronty v Klenovicích na Hané. A právě ten Mertu, obyvatele slováckého Velehradu, udal.

23/ Josef Voral (ročník 1879) se poslechem cizího rozhlasu dopustil podle paragrafu 81 zákona B pobuřování proti republice. Byl za to nepodmíněně odsouzen k třem měsícům vězení a ztrátě občanských práv na pět let. Kromě toho byl u něho vysloven zákaz činnosti vedoucího prodejny tabáku navždy. Podle trestního oznámení podléhali Topič i Voral vlivu místních „vesnických boháčů“.

Jméno a povolání	Případ v kostce	Místo a datum	Paragrafy, sign. spisu	Trest (konečný)/13
Bohumil Kejnar (ročník 1917), malorolník	Když nedostal potravinové lístky pro děti, před třemi osobami, mj. i před tajemnicí MNV, prohlásil: „ <i>Máme kurevskou vládu, která se o nás špatně stará.</i> “ Navíc se urážlivě vyjádřil o prezidentu Gottwaldovi.	kancelář MNV Pavlovice u Kojetína, 29. 12. 1951	110 a 111 zákona B, T 17/52	4 měsíce vězení a peněžitý trest tisíc korun, případně dalších 14 dní vězení*
Florián Loveček (1908), strojní topič na železnici	Třem osobám vyprávěl o špatném způsobu hospodaření jednotných zemědělských družstev.	holírna Stanislava Plevy v Polkovicích, 28. 7. 1951	128 zákona B, T 54/52	3 měsíce vězení*
Marie Havlíková (ročník 1899), členka JZD	Před prodáváčkami a zákazníkem se negativně vyjádřila o kvalitách nových lékařů – tj. z řad dělníků.	prodejna Budoucnost v Pivíně, 4. 7. 1952	128 zákona B, T 167/52	3 měsíce vězení*
František Petrovský (ročník 1911), samostatný zemědělec	V hostinci prohlásil: „... <i>takhle to nemůže dál jít, musí se to obrátit a pak přijde odplata.</i> “ Na schůzi (k hospodářsko-technické úpravě půdy) řekl: „... <i>nežral jsem celé žně kousek masa, když si ho chci koupit, nikde ho nedostanu.</i> “	hostinec Marie Majerové v Hrušce, červen 1952, zemědělská schůze v Hrušce, 20. 7. 1952	81 a 128 zákona B, T 186/52	4 měsíce vězení, peněžitý trest 30 tisíc korun, případně další 2 měsíce vězení, ztráta čestných občanských práv na 3 roky*
Leopold Přehnal (ročník 1903), tesařský dělník	Před příslušníkem SNB kritizoval Zápotockého a Gottwalda, později před jednou ženou urážlivě mluvil o místních komunistech.	silnice mezi Tovačovem a místní částí Annín, září a 10. 10. 1952	110, 111 a 118 zákona B, T 29/53	6 měsíců vězení a ztráta čestných občanských práv na 3 roky*/24
Emanuel Mazur (ročník 1914), pomocný dělník	Tajemnici MNV Stříbrnice mj. řekl, že „na vedoucích místech jsou samí blbouni“, proces se Slánským a spol. označil za zmanipulovaný./25 Dvěma členkám JZD sdělil, že se v Československu málo vydělá apod.	Stříbrnice, prosinec 1952	128 zákona B, T 81/53	4 měsíce vězení*

24/ Rehabilitace v únoru 1991 se nevztahovala na trestný čin podle paragrafu 118, proto byl vyměřen přiměřený trest odnětí svobody na tři měsíce.

25/ Dokonce tvrdil, že Slánský a jeho společníci dostali před výslechy injekci, aby se přiznali i k tomu, co neudělali.

Jméno a povolání	Případ v kostce	Místo a datum	Paragrafy, sign. spisu	Trest (konečný)/13
Bohumil Konečný (ročník 1902), samostatný zemědělec	Na jednoho muže křičel výroky, kterými hanobil zemřelé Stalina a Gottwalda: „ <i>Takoví dva páni zdechli, nic se nezměnilo a svět jde dál.</i> “	Pavlovice u Kojetína, 30. 3. 1953	110 a 125 zákona B, T 111/53	6 měsíců vězení a peněžitý trest 10 tisíc korun, případně další 2 měsíce vězení*
Josef Sedláček (ročník 1901), zemědělský dělník	Řekl několik lží: ministrů Alexej Čepička a Josef Plojhar byli zavřeni a Gottwaldova žena s dcerou uprchly do Švýcarska. V Bukovanech řekl manželům o střelení do demonstrantů v Ostravě, navíc je okradl o sypkovinu.	hostinec a náves v Klopotovicích, 19. a 20. 8. 1953, Bukovany na Olomoucku, 22. 8. 1953	128 a 247 zákona B, T 228/53	6 měsíců vězení*/26

Tabulka B: Případy s podmíněnými tresty

Jméno a povolání	Případ v kostce	Místo a datum	Paragrafy, sign. spisu	Trest (konečný)
Marie Chytilová (ročník 1906), zemědělská dělnice	Před dvěma muži řekla: „ <i>Jankovcová je kurva a v rádiu jí poslouchat nebudu... komunisté to nevyhrají, když to prohrají, půjdu s národními socialisty zabíjet komunisty.</i> “	dvůr Marie Chytilové v Pivíně, 4. 2. 1949	24 a 26 zákona A, T 45/49	3 měsíce vězení, odklad výkonu trestu na zkušební dobu 3 let*
Stanislav Kotecký (ročník 1895), rolník	Když se ho předseda MNV zeptal na dodávku jetele, rozčileně řekl: „ <i>Však ono to tak dlouho trvat nebude, jednou se to obrátí, nebude to věčné.</i> “	kancelář MNV Klenovice na Hané, 9. 5. 1949	32 zákona A, T 228/49	2 měsíce vězení, odklad výkonu trestu na zkušební dobu 3 let, peněžitý trest 5 tisíc korun*
Františka Mrvová (ročník 1869), výměnkářka	V přítomnosti dvou žen prohlásila: „ <i>Marta [Gottwaldová] našetřila 8 000 000 Kčs a ještě s jednou ženou chtěla uprchnouti za hranice.</i> “	obchod Karla Zapletala v Tovačově, 25. 5. 1949	23 a 32 zákona A, T 327/49	2 měsíce vězení, odklad výkonu trestu na zkušební dobu 2 let*
Karel Horna (ročník 1917), domácí krejčí	Před manželkou a další ženou měl údajně prohlásit, že prezident Klement Gottwald tři dny nevládl.	Pivín, 20. 5. 1949	32 zákona A, T 322/49	4 měsíce vězení a peněžitý trest 3 tisíce korun, případně dalších 14 dní vězení*

26/ Lidový soud v Kojetíně přihlédl při výměře trestu k tomu, že se Sedláček v mládí spolčil s kasáři Štěpánem Gruntem a bratry Konečnými, s nimiž vylupoval pokladny nejen v Československu. V letech 1915–1953 byl 27× soudně trestán a ve věznicích strávil řadu let. Rehabilitace v únoru 1991 se nevztahovala na trestný čin podle paragrafu 247, proto byl stanoven přiměřený trest odnětí svobody na jeden měsíc.

Jméno a povolání	Případ v kostce	Místo a datum	Paragrafy, sign. spisu	Trest (konečný)
Stanislav Pátek (ročník 1909), výrobce prádla	Na veřejné schůzi Okresního mysliveckého spolku se před 50 lidmi posměšně vyjádřil o darování částky z vázaných vkladů ve prospěch IX. sjezdu KSČ.	sál hotelu Pivovar v Kojetíně, 15. 5. 1949	32 zákona A, T 264/49	4 měsíce vězení s podmínkou na tři roky*
Augustin Novák (ročník 1877), důchodce	Na ulici před dvěma muži prohlásil: „ <i>Naši někteří vojáci jsou již na Koreji, mám to z určitých zpráv a to je na beton.</i> “	Tovačov, 29. 7. 1950	32 zákona A, T 247/50	3 měsíce vězení a peněžitý trest 2 tisíce korun, odklad výkonu trestu na zkušební dobu 2 let*
Marie Laucká (ročník 1913), v domácnosti	V dopisu manželovi, /27 vězněnému za politický čin, napsala mj.: „...v květnu prý má být nějaká proměna...“	Kojetín, před Velikonocemi 1950	32 zákona A, T 267/50	1 měsíc vězení, odklad výkonu trestu na zkušební dobu 2 let*
Jaroslav Žondra (ročník 1901), samostatný zemědělec	Na dotaz členky JZD Skalka, jak se daří JZD Pivín, řekl: „ <i>JZD v Pivíně slibovalo svým členům 15 Kčs na hodinu a teď jim chce platit jen 4,50 Kčs na hodinu, a to ne hned.</i> “	dvůr Staňkova hostince ve Skalce, září 1950	128 zákona B, T 17/51	2 měsíce vězení, odklad výkonu trestu na zkušební dobu 2 let*
Anežka Fidlerová (ročník 1891), v domácnosti	Na návsi kritizovala, že stát bere soukromým zemědělcům pracovní síly. Též tvrdila, že JZD se v Obědkovicích nikdy neutvoří.	Obědkovice, 18. 9. 1950	128 zákona B, T 29/51	4 měsíce vězení, odklad výkonu trestu na zkušební dobu 2 let*
Antonín Vrána (ročník 1891), samostatný zemědělec	Na pohřbu řekl jedné ženě, že až vznikne JZD Stříbrnice, nebudou pohřby ani rakve, nýbrž mrtví se hodí do hrobu jen volně. Kromě toho ve svém bytě poslouchal zprávy západního rozhlasu.	Stříbrnice, únor 1951	81 a 127 zákona B, T 132/51	6 měsíců vězení a peněžitý trest 5 tisíc korun, , odklad výkonu trestu na zkušební dobu 2 let*
Oldřich Burián (ročník 1920), zedník, Karel Burián (ročník 1886), samostatný obuvník	Oldřich vyprávěl otci nepravdivou zprávu: „... <i>práce na stavbách socialismu na Ostravsku jsou ukvapené, proto také nová vysoká pec v Kunčicích po zapálení spadla</i> “. Podnapilý Karel Burián poté zprávu sdělil na návštěvě jednomu manželskému páru.	dvě soukromá obydlí v Kovalovicích u Kojetína, 26. 1. 1952	128 zákona B, T 40/52	5 měsíců nápravného opatření s tím, že čtvrtina odměny za práci propadá státu (Oldřich)*, 1 měsíc vězení, odklad výkonu trestu na zkušební dobu 1 roku (Karel)

27/ Bedřich Laucký byl v roce 1949 odsouzen k trestu odnětí svobody na dva roky. Laucká se starala o tři nezaopatřené děti.

Jméno a povolání	Případ v kostce	Místo a datum	Paragrafy, sign. spisu	Trest (konečný)
Josef Přecechtěl (ročník 1896), důchodce	Dvěma mužům řekl nelichotivý výrok o předsedovi vlády: „Zápotocký se mnou pracoval v Ostravě, ten lenoch...“	autobusová zastávka v Němčicích nad Hanou, 7. 6. 1952	111 zákona B, T 138/52	3 měsíce vězení, odklad výkonu trestu na zkušební dobu 2 let*
Alois Petrovský (ročník 1901), samostatný zemědělec	Nejprve ve sběrně mléka vyprávěl, že plán těžby uhlí se ve skutečnosti plnil jen na 50 %. Ve druhém případě při propagaci sběru starého železa řekl: „zatímco zde se sbírá staré železo, v Ostravě se kolejnice zahazují hlinou do země“. Za třetí vytkl domácímu krejčímu jeho souhlasný podpis k hospodářsko-technické úpravě půdy./28	několik míst v Hrušce, listopad 1951, duben a červenec 1952	117 a 128 zákona B, T 236/52	4 měsíce vězení a peněžitý trest 9 tisíc korun, případně dalších 1,5 měsíce vězení, odklad výkonu trestu na zkušební dobu 2 let*/29
Jarmila Tomečková (ročník 1923), v domácnosti	Když jedna žena projevila obavy po smrti prezidenta Gottwalda, Tomečková jí odpověděla: „Aspoň to dřív praskne.“	Věrovany, 12. 3. 1953	128 zákona B, T 98/53	4 měsíce vězení, odklad výkonu trestu na zkušební dobu 2 let*
Bohumila Hýsová (ročník 1930), manželka traktoristy	Dvěma ženám řekla, že v autobusu slyšela řeči o otrávení Gottwalda, když byl v Sovětském svazu na Stalinově pohřbu.	soukromý byt v Uhřetěbích, 16. 3. 1953	128 zákona B, T 144/53	3 měsíce vězení, odklad výkonu trestu na zkušební dobu 2 let*/30
Božena Starchová (ročník 1890), dělnice, Marie Chmelařová (ročník 1886), důchodkyně	První žena řekla druhé, že prezident Zápotocký byl zraněn, snad postřelen Gottwaldovou dcerou Martou Čepičkovou. Chmelařová to pak sdělila v kostele další ženě, které navíc mj. řekla, že v Praze a na Kladně je stanné právo.	Kojetín, 5. a 6. 6. 1953	127 zákona B, T 147/53	1 měsíc vězení (Starchová), 2 měsíce vězení (Chmelařová), u obou odklad výkonu trestu na zkušební dobu 1 roku*

28/ V posledním případě se jednalo o výrok, jenž byl vyhodnocen jako útok proti skupinám obyvatel.

29/ Rehabilitace v únoru 1991 se nevztahovala na trestný čin podle paragrafu 117 (útok proti skupinám obyvatel), proto byl stanoven přiměřený trest odnětí svobody na tři měsíce, podmíněně odložený na jeden rok. V září 1992 Okresní soud v Přerově zastavil trestní stíhání.

30/ Soud přihlédl při vynesení trestu nejen k tomu, že Hýsová byla matka dvou nezaopatřených dětí, nýbrž též k jejímu „lepšímu“ třídnímu původu (dcera drobného rolníka a manželka dělníka).

Jméno a povolání	Případ v kostce	Místo a datum	Paragrafy, sign. spisu	Trest (konečný)
Emilie Havlíčková (ročník 1908), v domácnosti	Jedné ženy se zeptala, zda má vysílání Svobodné Evropy pravdu ohledně tvrzení, že jsou vězni v Jáchymově trýznění, jsou jim vykrádány balíky od rodin apod./31	Dobromilice, prosinec 1953	127 zákona B, T 94/54	1 měsíc vězení, odklad výkonu trestu na zkušební dobu 1 roku*/32

31/ Manžel uvedené ženy totiž sloužil u SNB v Jáchymově.

32/ Soud přihlédl při vynesení trestu k tomu, že Havlíčková měla čtyři děti, z toho dvě těžce nemocné. Kvůli zájmu o léčení tuberkulózy v západních státech poslouchala rozhlasové vysílání Svobodné Evropy, což bylo v komunistickém Československu zakázané.

Tabulka C: Případy, kdy nebyly vyneseny tresty

Jméno a povolání	Případ v kostce	Místo a datum	Paragrafy, sign. spisu	Způsob ukončení případu
Anna Kabelíková (ročník 1908), Emilie Třetinová (ročník 1902), Marie Bačíková (ročník 1908), zemědělské dělnice	První žena měla dalším dvěma sdělit několik poplašných zpráv, mj. o chystaném útěku vlády za hranice. Další dvě ženy to měly dále šířit ve městě.	Tovačov, květen 1949	32 zákona A, T 251/49	osvobozeno od obžaloby (neprůkaznost svědectví, sociální status žen)/33
Antonín Dematio (ročník 1881), rolník	Předsedovi místního akčního výboru Národní fronty měl říct: „ <i>Ta Vaše sláva brzy skončí, dlouho nepotrvá...</i> “	pole u Polkovic, 2. 5. 1949	32 zákona A, T 221/49	zastavení trestního řízení
Zdeněk Vrána (ročník 1924), úředník Hospodářského družstva Kojetín	Při plesu KSČ měl prohlásit, že byl sice dva roky na vojně, ale v případě potřeby nenastoupí.	hostinec Vojtěcha Navrátila ve Stříbrnicích, 29. 1. 1949	13 a 32 zákona A, T 105/49	osvobozeno od obžaloby
sestry Anna Fuchsová (ročník 1922) a Ema Fuchsová (ročník 1926), zemědělské dělnice	Jedné Rusce řekly, že se všeobecně mluví o vypuknutí další války.	státní statek v Křenovicích, duben a květen 1949	32 zákona A, T 343/49	přerušení trestního řízení, protože svědkyně odešla k rodičům do Sovětského svazu
Božena Zavadilová (ročník 1913), pomocnice v domácnosti	Třem lidem na návsí sdělila, že ráno slyšela o vlaku s dobyt看, jenž měl být vykolejen u Košic.	Pivín, 20. 5. 1949	32 zákona A, T 317/49	osvobozeno od obžaloby (soud její výrok vyhodnotil jako sdělení zcela běžné události)
Marie Kosíková (ročník 1898), soukromnice	Třem lidem na návsí sdělila, že ráno slyšela o vlaku s dobyt看, jenž měl být vykolejen u Košic.	Pivín, 20. 5. 1949	32 zákona A, T 279/49	osvobozeno od obžaloby (soud její výrok vyhodnotil jako sdělení zcela běžné události)
Konrád Šašinka (ročník 1903), dělník lihovaru v Kojetíně	Před jednou ženou měl říct: „ <i>Ty svině mně zavřeli obchod,/34 a kdyby mne měli ještě z bytu vystěhovat, tak to všechno postřílím.</i> “	Kojetín, 1. 3. 1950	32 zákona A, T 87/50	osvobozeno od obžaloby
František Indrák (ročník 1897), sklenář a natěrač	Jednomu muži údajně řekl: „ <i>Viš o tom, že z Vašeho hospodářství má býti statek mládeže?</i> “	Tovačov, prosinec 1949	32 zákona A, T 25/50	osvobozeno od obžaloby

33/ Okresní soud v Kojetíně dokonce uvedl: „zemědělské dělnice nelze považovat za třídní nepřátele a bylo by nepochopitelné, aby se dopustily trestných činů uvedených v obžalobě“. (sic!)

34/ Šašinkovi byla odňata holičská živnost.

Jméno a povolání	Případ v kostce	Místo a datum	Paragrafy, sign. spisu	Způsob ukončení případu
Marie Mrtvá (ročník 1927), zemědělská dělnice	Matce Emilii Třetinové sdělila výše zmíněné výroky Anny Kabelkové (viz první případ tabulky C).	Tovačov, 27. 5. 1949	23 a 32 zákona A, T 20/50	osvobozeno od obžaloby
Pavla Skolajková (ročník 1885), důchodkyně	Před jednou ženou údajně řekla: „ <i>Všude máme dacany, všude se krađe, jak ve vládě, tak v úřadě...</i> “	Tovačov, říjen 1949	32 zákona A, T 99/50	osvobozeno od obžaloby (manžel svědkyně se totiž dopustil na Skolajkové zločinu veřejného násilí/35
Alois Věrný (ročník 1923), zemědělec	Po předneseném mírovém projevu před 40 lidmi prohlásil: „ <i>Kdo buduje, chce válku...</i> “	členská schůze TJ Sokol Obědkovice, 12. 2. 1950	3 a 32 zákona A, T 187/50	zproštěn od obžaloby (i podle výpovědi svědků se pouze přetekl)
František Pecha (ročník 1919), řidič, Ludmila Pechová (ročník 1921), v domácnosti	Pecha měl jedněm manželům sdělit, že po volbách v Anglii bude v ČSR převrat. Jeho žena jím údajně vyhrožovala, že se jako komunisté poserou a budou brzy utíkat z obce.	Křenovice, prosinec 1949 a duben 1950	26 a 32 zákona A, T 255/50	zproštěno od obžaloby (dlouhotrvající spory mezi oběma manželskými páry, soud tak nenabyl přesvědčení o vině Pechových)
Marie Havlíková (ročník 1899), v domácnosti	Jedné ženě v její stodole údajně vyhrožovala: „ <i>Počkej, ty kurvo, až se to převrátí, aji ty odtud vyletiš.</i> “	soukromá stodola v Pivíně, 19. 7. 1950	3 a 32 zákona A, T 235/50	zproštěno od obžaloby (mezi Havlíkovou a svědkyní panovalo nepřátelství/36
Ondřej Poláček (ročník 1922), brigádýr STS Kojetín-středisko Dobromilice	Před třemi kolegy údajně pronesl výrok, jímž hrubě zneuctil předsedu vlády Antonína Zápotockého.	Kojetín, leden 1953	111 zákona B, T 188/53	zproštěno od obžaloby (jeden z kolegů byl dříve Poláčkem oznámen pro rozkrádání národního majetku)/37
Marie Vodicová (ročník 1913), zemědělská dělnice a bývalá hostinská	Jedné ženě měla říct, že ji komunisté nic neudělají – přijde totiž převrat, po kterém si opět otevře hostinec.	Klenovice na Hané, 8. 8. 1953	128 zákona B, T 283/53	zproštěna od obžaloby (z výsledků dokazování soud nenabyl přesvědčení o vině Vodicové)

35/ Okresním soudem v Kojetíně byl za tento zločin odsouzen.

36/ Ve stejný den byla Havlíková dokonce fyzicky napadena synem svědkyně.

37/ Další dva svědci vypověděli u SNB, že od Poláčka neslyšeli žádné slovní urážky vůči Antonínu Zápotockému.

Závěrem

Zákon o účastnících odboje a odporu proti komunismu (č. 262/2011 Sb.) neodlišuje pojmy odboj a odpor, poněvadž v § 2 (Vymezení pojmů) uvádí: „*odbojem a odporem proti komunismu [se pro účely tohoto zákona rozumí] účast na akcích směřovaných proti komunistickému režimu v Československu projevená ať již jednotlivě či ve skupině na základě politického, náboženského či mravního demokratického přesvědčení nebo vědomá a veřejná vyjádření takového odporu, na území státu i v zahraničí, a to i ve spojení s cizí demokratickou mocností, některou z forem uvedených v § 3 s cílem odstranit, výrazně oslabit či narušit nebo jinak poškodit komunistickou totalitní moc v Československu a obnovit svobodu a demokracii.*“ Formy odboje a odporu proti komunismu zákon uvádí v pěti odstavcích paragrafu 3. Pouze odstavec 4 lze alespoň částečně vztáhnout na některé popsané případy z Kojetínska: „*Formou odboje a odporu proti komunismu se rozumí též takové veřejné politické a společenské postoje zastávané aktivně a z vlastní vůle, které bránily nástupu a udržení komunistické totalitní moci, pokud byl za ně jejich nositel uvězněn, internován nebo jinak omezen na osobní svobodě anebo nuceně vystěhován z místa svého bydliště anebo jinak obdobně závažně postižen.*“^{38/}

Známy historik Petr Blažek v roce 2005 konstatoval, že čeští a slovenští historikové nevěnovali náležitou pozornost typologickým otázkám. Sám odlišil pojmy odboj a odpor následovně: „*Pod pojmem odboj bývá obvykle rozuměn organizovaný politický a vojenský odpor proti utlačovatelskému režimu, který se po únoru 1948 projevil pouze ve velmi omezeném rozsahu. V podmínkách totalitního režimu, kde je společnost ovládána pomocí rozsáhlého represivního aparátu, vytvářené atmosféry strachu a početné sítě tajných spolupracovníků politické policie, je samozřejmě pochopitelné, že projevy nesouhlasu s vnucovaným režimem nabývaly odlišných a méně razantních forem, pro něž je vhodné používat termín odpor.*“ Nutno dodat, že formy vzdoru, které lze označit za protikomunistický odboj, se podle Blažka v Československu vyskytovaly jen v období let 1948–1956/1960. Aktivita namířené proti totalitnímu režimu po roce 1960 zařadil do kategorií opozice a odpor.^{39/}

Z námi zmíněných případů z Kojetínska jsou nejvýraznější ty, jež skončily nepodmíněným rozsudkem. V prosinci 1949 rolník Augustin Arnošt v opilosti vynadal předsedovi MNV Tovačov přímo v jeho bytě, a navíc v přítomnosti dalších osob. Ze soudního spisu plyne, že se tak stalo kvůli zvýšení dodávkového kontingentu, za který zodpovídal právě předseda MNV. Arnošt byl za hanobení ústavního činitele nepodmíněně odsouzen k pěti měsícům těžkého žaláře.^{40/} Soukromý zemědělec – František Beneš z Měrovic nad Hanou byl v březnu 1950 v místním hostinci, když se tam za účasti cca 250 osob odehrávalo divadelní představení *Moravěnko milá*. Po výroku herečky „*I poslední krov nad hlavou nám*

38/ Zákon o účastnících odboje a odporu proti komunismu. Zákon č. 262/2011 Sb., § 2 a 3. Přístupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-262> [cit. 2022-01-26].

39/ BLAŽEK, Petr: Typologie opozice a odporu proti komunistickému režimu. Přehled koncepcí a limity bádání. In BLAŽEK, Petr (ed.): *Opozice a odpor proti komunistickému Československu 1968–1989*. Praha 2005, s. 16–23. Encyklopedie Diderot charakterizuje odboj jako organizovaný odpor proti okupantům nebo totalitní vládě. Viz *Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích*. Díl 3 m/r. Praha 1997, s. 337.

40/ Státní okresní archiv (dále jen SOkA) Přešov, fond Lidový soud Kojetín, inv. č. 93, karton 28, sign. T 57/50.

berou“, prohlásil: „*Toto dělá dnes komunistická strana a komunisté.*“ Také v tomto případě Krajský soud v Olomouci vyměřil nepodmíněný trest pět měsíců odnětí svobody. Beneš se domáhal změny ve výroku o vině s tím, že jako osoba zbavená svéprávnosti pro nadměrné požívání lihovin nemůže být za své jednání činěn odpovědným. Pro odvolací soud však bylo rozhodující, že byl jako bývalý majitel větší zemědělské usedlosti vychováván v „agrárnickém duchu“. ^{41/} V září 1950 podnapilý zemědělský dělník Alois Dopita v hostinci v Čelčicích počastoval tři členy výboru JZD Čelčice mj. tímto výrokiem: „*Pěknou provádíte, když se chtějí lidé kvůli Vám všem, stroje zemědělcům berete a kradete, papíry od výkupu zemědělských strojů se dávají a zemědělci žádné peníze za zemědělské stroje neviděli...Vy se poserete sami, počkejte tak za rok, kdyby byly zbraně, netrvalo by to ani rok a bude konec lidové demokratickému zřízení.*“ Otevřená kritika režimu, zejména jeho zemědělské politiky, byla brána vážně, o čemž svědčí i hodnocení Dopity uvedené v trestním oznámení stanice Národní bezpečnosti v Tovačově z 5. září 1950: „*Dle vyjádření stranických a lidových orgánů je Dopita povaleč, který by rád žil z práce druhých. Navrhuje se, aby byl přísně potrestán.*“ Nepochybně se tak stalo, poněvadž Okresní soud v Kojetíně odsoudil Dopitu k nepodmíněnému odnětí svobody na jeden rok a ke ztrátě čestných občanských práv na pět let. ^{42/} Velmi negativně se o tehdejších poměrech vyjádřil též malorolník Bohumil Kejnar, když na konci roku 1951 v kanceláři MNV Pavlovice u Kojetína před tajemnicí a vyživovacím referentem MNV řekl: „*Máme kurevskou vládu, která se o nás špatně stará.*“ Když nedostal potravinové lístky pro děti, vyhrožoval, že „*všem rozbije „dršťky“ a kdyby přišel i sám prezident republiky, tak si to s ním vyřídí, aby dostal lístky.*“ Za tyto výroky byl Kejnar odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na čtyři měsíce. ^{43/} Značně negativně se k politickým poměrům vyjadřoval také pomocný dělník Emanuel Mazur. V prosinci 1952 sdělil tajemnici MNV Stříbrnice výroky tohoto typu: „*na vedoucích místech jsou sami blbouni, kteří ničemu nerozumí...dělá se jen to, co nadiktuje Sovětský svaz...Slánský a jeho společníci byli nevinně odsouzeni, protože před výslechy dostali injekce, po nichž se přiznali i k tomu, co neudělali.*“ Jedné člence JZD Stříbrnice dokonce řekl, že „*Československo je posledním státem, kde musí pracovat i ženy*“ (sic!). Okresní soud v Kojetíně ho odsoudil nepodmíněně k trestu odnětí svobody na čtyři měsíce. ^{44/}

Ani v blíže nastíněných případech Arnošta, Beneše, Dopity, Kejnara a Mazura se ovšem nejednalo o tak výrazné „*veřejné politické a společenské postoje, zastávané aktivně a z vlastní vůle...*“, jež by mohly vést k rozhodnutí prohlásit je za účastníky protikomunistického odboje podle zákona č. 262/2011 Sb. Ke dni 17. září 2015 evidovalo Ministerstvo obrany České republiky celkem 4 331 žádostí v rámci tohoto zákona. Z toho jen v 964 případech vydalo osvědčení o účasti v protikomunistickém odboji (z toho v 79 případech byl dokonce udělen statut válečného veterána), zamítnuto bylo celkem 1 618 žádostí a zastaveno dalších 413 žádostí. Z 323 odvolání etická komise projednala 234 případů a jen v 31 z nich rozhodla o vydání osvědčení. Tři čtvrtiny z těch, kterým bylo osvědčení vydáno, byly oce-

41/ SOKA Přerov, fond Lidový soud Kojetín, inv. č. 93, karton 29, sign. T 97/50.

42/ SOKA Přerov, fond Lidový soud Kojetín, inv. č. 93, karton 32, sign. T 262/50. Dopita byl po válce asi jeden rok členem KSČ, avšak v průběhu roku 1948 byl ze strany vyloučen.

43/ SOKA Přerov, fond Lidový soud Kojetín, inv. č. 95, karton 38, sign. T 17/52.

44/ SOKA Přerov, fond Lidový soud Kojetín, inv. č. 96, karton 45, sign. T 81/53.

něny za odbojovou činnost z konce čtyřicátých let a z padesátých let. Většinou se jednalo o zpravodajskou činnost, účast v protikomunistických ozbrojených skupinách, výrobu a distribuci protikomunistických tiskovin apod. Ostatní ocenění aktivně vyvíjeli činnost v šedesátých až osmdesátých letech, zejména v souvislosti s disentem (mj. Charta 77, Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných), či za rozšiřování protikomunistických materiálů.^{45/}

Na druhé straně byly všechny výše popsané případy ze správního okresu Kojetín posuzovány na základě nechvalně proslulého zákona na ochranu lidově demokratické republiky, případně na něho navazujícího trestního zákona. Navíc se tak stalo v letech největšího komunistického teroru a v padesáti případech vynesly soudy nepodmíněný či podmíněný trest. Vzhledem k tomu se podle mě jedná o zajímavé téma, které se navíc zřídka kdy stává předmětem historického výzkumu a zpracování.

45/ Webové stránky ministerstva obrany ČR. *Osvědčení za aktivní činnost ve třetím odboji patří i rodinným příslušníkům odbojářů*. Přístupné z: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/osvedceni-za-aktivni-cinnost-ve-tretim-odboji-patri-i-rodinnym-prislusnikum-odbojaru-114692/> [cit. 2022-02-02].

MÍSTNÍ NÁRODNÍ VÝBOR V TOVAČOVĚ

Číslo jednací: 810

DNE 2.března 1950.

Předmět:

K číslu:

P o t v r z e n í .

Místní národní výbor v Tovačově potvrzuje, že rolník Augustin Arnošt, bytem v Tovačově, Stalinova ulice čp.113 uzavřel v hospodářském roce 1949 výrobní a výkupní smlouvu na níže uvedené produkty ve výrobě živočišné a rostlinné, které splnil takto:

Pšenice, předpis	35.- q	splněno	35.50 q	104 %
Žito,	0.- q	"	2.- q	200 %
Ječmen	41.- q	"	41.- q	100 %
Oves	1.- q	"	1.- q	100 %
Brambory	50.- q	"	50.- q	100 %
Olejniný	1.95 q	"	1.95 q	100 %
Gibule	45.- q	"	110.- q	244 %
Špenát	8!.- q	"	25!.- q	312 %
Čekanka	220.- q	"	263.- q	119 %
Cukrovka	1064.- q	"	1291.60 q	121 %
Skot	16.86 q	"	21.17 q	125 %
Vepřový	7.40 q	"	7.40 q	100 %
Mléko	6900 litrů	"	12529 litrů	180 %
Vejce:	1910 kusů	"	1910 kusů	100 %
Seno	130 kg	"	130 kg	100 %
Sláma	250 kg	"	250 kg	100 %

Vrch. akt. tajemník:

Jan. Arnošt

Předseda MNV.:

[Signature]

↑ Potvrzení MNV Tovačov o výborném plnění dodávek Augustina Arnošta, 1950. SOKA Přerov

Sbor vězeňské stráže

Velitelství stanice

Ostrov u Karlových Varů

Okresní prokuratura

v Kojetíně

Číslo 20. VI. 1951

jednou mo

příloh

Ostrov, dne 17. června 1951.

Čj. 012172/51-III

Věc: Zpráva o výkonu trestu.

K čj.: St 115/50

Okresní prokuratura

Kojetín.

Beneš František

12.4.1911

odsouzený rozsudkem okresního soudu v Kojetíně z 21. / 4. 1950
čj. T. 97/50 pro pobuřování - rozšiřování poplašných zpráv
k trestu odnětí svobody v trvání 5 měs+21 dní byl dne 17.6.1951
~~deponován k dalšímu výkonu trestu do zdejšího vězeňského útvaru~~
~~propuštěn v důsledku přerušení trestu udělení milosti podm. propuštění~~
~~přemístěn k dalšímu výkonu trestu~~
po odpykání trestu dnem 17.6.1951 propuštěn na svobodu

NEVRACEJTE !

Při korespondenci uveďte
věc: naše číslo jednací:

~~XXXXXXXX~~

Velitel stanice SVS:

vrchstržm. SNB:

[Signature]

↑ Zpráva o výkonu trestu Františka Beneše z Měrovic nad Hanou, 1951. SOKA Přerov

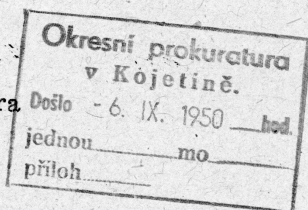
Velitelství stanice NB Tovačov,
okres Kojetín.

Tovačov, 5. září 1950.

D-1.

Pt 59/50

Okresní prokuratura

V a z b a .

K o j e t í n .

Přílohy: 1.

T r e s t n í o z n á m e n í .

I.

Evidenční údaje.

Pachatel:

Alois Dopita, příležitostný zemědělský
dělník v Čelčicích, narozen 4.4.1908 v
Prostějově, bytem Čelčice čp.107, okr. Ko-
jetín,
od 5. září 1950 od 17 hod.

Ve vazbě:

Trestný čin:

pobuřování a popuzování,

Místo činu:

hostince u Soukupů v Čelčicích, okr. Koj-
etín,

Poškozený:

Věci doličné:

Ø

Jméno vyšetřujících:

ml. strážm. Vladimír Bártek a strážm. Ant.
Dofek.

II.

podstata obvinění.

Alois Dopita z Čelčic, dne 1. září 1950 asi o 23 hod. ve stavu
podnapilém pronesl v hostinci u Soukupů v Čelčicích, okr. Kojetín, tyto
pobuřující a popuzující výroky před členy JZD: „Co je vy družstevní-
ci. Porád máte jakési schůze, porád něco nařizujete. Pěkně provádíte,
že se chtějí lidé k vůli vám všeti. Stroje zemědělcům berete a krade-
te. Papíry od vykupu zemědělských strojů se dávají a zemědělci žádné
peníze za zemědělské stroje neviděli. Dále prohlásil: „Stejně to zeže-
rete z nás vy vyřídíte. Počkejte jestli se vám to udrží. Však počkejte
za rok a kdyby byly zbraně netrvalo by to ani rok. Tím byl myšlen z-
vrat lidové demokratického státního zřízení a také, že nebude provedena
socialisace vesnice a utvoření JZD. Na konec řekl Dopita, aby šli všichni
i s JZD do prdele.

./.

Z á p i s o v ý p o v ě d i
s v ě d k a ,

K o u t n á Anežka, nar. 10.6.1912 v Pavlovicích, okr. Kojetín,
vdaná, dřívější povolání - švadlena, nynější tajemník MNV v Pavlo-
vicích, okr. Kojetín, bydliště - Pavlovice č. 105 okr. Kojetín.

Jsem zaměstnána na MNV v Pavlovicích jako tajemník. Dne 29.12. 1951 vydávala jsem v dopoledních hodinách potravinové lístky. Téhož dne odpoledne byla jsem zase na MNV, kde jsem dělala svoji jinou práci, mezitím jsem razítkovala lístky do kina, přítomnému Zdenku Hrdému. Mezi tím přišel do kanceláře MNV Bohumil Kejnar a tázal se mě, proč jsem jeho dětem nedala potravinové lístky na mléko. Odpověděla jsem jmenovanému, že má 7 měřic půdy, že jeho děti jsou samozásobitelé. Dále jsem mu vysvětlila, že on pobírá lístky jako důchodce a jeho manželka, která je porodní asistentkou, pobírá potravinové lístky pro pracující. Po mém vysvětlení praštil Kejnar rukou na stůl a křičel, co to máme za kurevskou vládu, která se o nás tak špatně stará, kdyby tu byl sám prezident, tak mu drátku rozbijí. Já jsem Kejnara okřikla a řekla jsem mu, že pan prezident do lístků nic nemá, načež mě Kejnar odpověděl, že nemá takové vyhlášky podepisovat. Mezi tímto jsem orazítkovala lístky do kina, dala jsem je Zdenku Hrdému, který byl po celou tuto dobu přítomen v kanceláři a všechno slyšel. V kanceláři byl též přítomen můj manžel, který je vyživovacím referentem, který toto všechno též slyšel a řekl Kejnarovi, jestli si je vědom toho co říká, na což mu Kejnar odpověděl, že si je toho všeho co říká dobře vědom. Na to šel manžel telefonovat do Nezamyslic na stanici SNB a asi po hodině pak odešel Kejnar z kanceláře MNV někam ven.

To je vše, co bych mohla k případu uvést.

Skončeno a podepsáno.

mil. Hrdý
.....
vyslýchající:

Hoitná. Oveska
.....
vyslýchaná:

Tohle rozhodnutí nabývá právní moci dne 19. V. 1953

T 81/53

LIDOVÝ SOUD V KOJETÍNĚ

dne 2. VI 1953

Rozsudek.

Jménem republiky!

Lidový soud v Kojetíně uznal dnes právem:

Obviněný

Emanuel Mazur,
nar. 31.10.1914 v Kojetíně, pomoc.dělník v Technoplastu n.p.
Chropyně, bytem ve Stříbrnicích č. 73, okr. Kojetín,

je v i n e n ,

že ve Stříbrnicích

a/ koncem prosince 1952 řekl Jiřině Hýžďalové, že u nás na vedoucích místech jsou sami blbouni, kteří ničemu nerozumí, že u nás se dělá jen to, co nadiktuje Sovětský svaz, který nám ukládá úkoly, které není možno splnit, že Slánský a jeho společníci byli nevinně odsouzeni, že dostali před výslechy injekce, po nichž se přiznali i k tomu, co neudělali, že kdyby Hýžďalová pracovala v Technoplastu v Chropyni, že by ani hubu neotevřela, protože všichni dělníci smýšlejí stejně jako obviněný,

b/ někdy v roce 1952 řekl Kateřině Navrátilové, že je práce dnes otročina, že se málo vydělá, že ČSR je posledním státem, kde musí pracovat i ženy a že dnes je vůbec hanba žít,

c/ někdy v prosinci 1952 řekl Anežce Zelinkové, že dělníci nedostanou proplácenu dobu, po kterou je vypjat v továrnách elektrický proud, že dělníci jsou propouštěni a že bude za čas u nás nezaměstnanost;

tedy tím, že rozšiřoval poplašné zprávy ohrožoval obecný zájem a činu se dopustil, ať věděl, že zprávy jsou nepravdivé;

t í m s p á c h a l

trestný čin šíření poplašné zprávy podle § 128 odst.1 písm.a/, odst.2 písm.a/ tr.z.

Za to

s e o d s u z u j e

podle § 128 odst.2 tr.z. k trestu odnětí svobody na čtyři měsíce.

Odsouzení je nepodmíněné.

Podle § 68 odst.1 písm.a/ tr.ř. je obviněný Emanuel Mazur povinen nahradit náklady trestního řízení zálohované státem.

Proti tomu se týž obviněný

z p r o š t ů j e

podle § 162 písm.d/ tr.ř. žaloby, že koncem prosince 1952 řekl ve Stříbrnicích Jiřině Hýžďalové ještě další výřečky, dotýkající se cti a vážnosti tehdejšího prezidenta republiky Klementa Gottwalda a předsedy vlády Antonína Zápotockého, tedy že snižoval vážnost prezidenta republiky a hanobil republiku,

č í m ž e p r ý s p á c h a l

trestné činy

1/ snižování vážnosti prezidenta republiky podle § 110 odst.1 tr.z.,
2/ hanobení republiky podle § 124 odst.1 tr.z.

U s n e s e n í .

Okresní prokurátor v Kojetíně rozhodl v trestní věci proti Janu M e r t o v í pro pobuřování proti republice podle § 81/1 tr.z. o žádosti ods. Jana Merty za odklad výkonu trestu odnětí svobody takto :
Ž á d o s t s e z a m í t á .

O d ů v o d n ě n í :

Ods. Jan Merta byl potrestán za pobuřování proti republice podle § 81/1 tr.z. a šíření poplašné zprávy podle § 128/1,2 tr.z. rozsudkem okresního soudu v Kojetíně z 25.9.1951 ve znění rozsudku krajského soudu v Olomouci z 2.4.1952 trestem odnětí svobody v trvání 2 měsíců a trestem peněžitým. Ods. byl vyzván k nástupu trestu odnětí svobody, podal si však žádost o jeho odklad a odůvodnil žádost tím, že obdělává 56 arů půdy a zahradu, které nyní v době jarních prací potřebují jeho péče. Nemá prý nikoho, kdo by jej v této práci zastoupil, neboť je rázveden. ods. žádal za odklad trestu do 2.7.1952.

Setřením o důvodnosti žádosti ods. Jana Merty bylo zjištěno, že ods. nemá vůbec vlastní pozemky, nýbrž že 36 arů půdy mají jeho rodiče, kteří na této půdě také spolu s dospělou dcerou pracují. Ods. sám pracuje jako dělník v n.p. Svit.

Jelikož se tedy žádost ods. Jana Merty ukázala jako zcela bezdůvodná, je oprávněně zamítnuta.

Stížnost do tohoto usnesení není přípustná / § 31/2 tr.ř. /.

Okresní prokuratura v Kojetíně

dne 26. dubna 1952.

/./ Okresní prokurátor : R.

↑ Okresní prokurátor zamítl žádost Jana Merty o odklad trestu, 1952. SOKA Přerov

roky v květnu prý má být má —
 jaká pomačene tak su svěde
 va co to bude. Rodině Vlo
 jení prava k svátkům, vel.
 a tobi též můj drace milovaný
 točičku přejí k svátkům vel.
 všechna ta nejlepšší a co ty si
 přejíš aby se Ti splnilo?
 Pozdrav od Lidky.

Pozdrav od staré
 ků a líbá te
 Vesele be tvóich.

Časť Věra
 se na tebe
 už těší.

Ve Likonocce

a Hodně mi časť je děti

↑ Závěr dopisu Marie Laucké z Kojetína vězněnému manželovi, 1950. SOKA Přerov

Okresní prokuratura v Kojetíně.

LIDOVÝ SOUD V KOJETÍNĚ

Došlo 20. VI. 1953

o.....hod.

Pt 269/53.

4 krát

při

rebr.

Lidovému soudu

v Kojetíně.

Žaloba.

T 147/53

Okresní prokurátor v Kojetíně žaluje

I. Boženu Starchovou,
roz. Lukešovou,
narozenou 20.2.1890 v Kojetíně, dělnici u MNV v Kojetíně, bytem
v Kojetíně, ul. Padlých hrdinů čp.151,

II. Marii Chmelařovou,
roz. Krejsovou,
narozenou 11.9.1886 v Kojetíně, důchodkyni a příl. dělnici bytem
v Kojetíně, Kroměřížská ul. čp.150,

že v Kojetíně :

I. Božena Starchová dne 4. června 1953 řekla Marii Chmelařové,
že prezident republiky Antonín Zápotocký je raněn a že prý snad
jej postřelila Dr. Marta Cepičková,
II. Marie Chmelařová dne 6. června 1953 řekla totéž Hermíně Zezu-
lové a dále, že v Praze a na Kladně je stanné právo, že válka je
nevyhnutelná, že se bude odbojovat na jihovýchodě a proto že Rusko
nám už přestalo dodávat zbraně, proto že je bude potřebovat pro
sebe,
tedy obě způsobily, byť i z nedbalosti, nebezpečí vážného znepo-
kojení alespoň části obyvatelstva Kojetína tím, že rozšiřovaly
poplašnou zprávu, při čemž se činu dopustily ač věděly, že zprávy
jsou nepravdivé. Tím spáchaly trest.čin šíření poplašné zprávy podle
§ 127 odst. 1, 2 tr.z.

Navrhují : 1/ předvolat k hlavnímu líčení svědkyni Hermínu Zezulo-
vou /č.1.3/,
2/ číst v hlavního líčení trestní oznámení a zjistit
obsah osobních výkazů obviněných.

Důvody :

Obv. Božena Starchová doznává, že žalovanou zprávu o zranění
prezidenta republiky řekla Marii Chmelařové, ačkoliv nepokládala
zprávu za pravdivou. Slyšela prý o tom mluvit dva neznámé muže
na ulici v Kojetíně. Obv. Starchová se hájí tím, že zprávu řekla
Chmelařové tak, že současně vyjádřila svoji pochybnost o pravdi-
vosti zprávy.

Obv. Marie Chmelařová doznává, že prý ve formě dotazu se zmí-
nila Hermíně Zezulové o domnělém zranění prezidenta Zápotockého,
popírá však, že se Zezulovou hovořila o stanném právu, o nevyhnu-
telnosti války a o dodávce zbraní. V tom směru je však obv. Chmela-
řová usvědčena Hermínou Zezulovou.

Zprávy šířené oběma obviněnými jsou svým obsahem způsobily
vážné zneklidnit obyvatelstva a že jimi proto naplněna skutková
podstata trest.činu šíření poplašné zprávy podle § 127, odst. 1, 2
tr.z. Jsou tudíž obviněné právem žalovány.

V Kojetíně dne 19. června 1953.

Okresní prokurátor :

- 3. IV. 1991

Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne

OKRESNÍ SOUD V PŘEROVĚ

dne 14. V 1991

3 Rt2/91 - 5

U s n e s e n í

Okresní soud v Přerově rozhodl dne 18. února 1991 ve neveřejném zasedání, v trestní věci proti odsouzenému Josefu Přecechtělovi, podle zákona č. 119/90 Sb., o soudní rehabilitaci, t a k t o :

Podle ustanovení § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 119/90 Sb., prohlašuje se za zrušený rozsudek okresního soudu v Kojetíně, ze dne 15.10.1952, č.j. T 183/52 - 17, jímž byl odsouzený Josef Přecechtěl, nar. 12.11.1896 ve Vitčicích, okr. Kojetín, trvale bytem Vitčice čp. 95, okr. Kojetín, odsouzen pro trestný čin hanobení ústavního činitele podle § 111 písm. b) tr. zákona, č. 86/50 Sb. k trestu odnětí svobody v trvání 3 měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu v trvání 2 roků.

Současně se prohlašují za zrušená všechna další rozhodnutí v téže trestní věci, která na zrušený rozsudek obsahově navazovala a to k datu, kdy byla vydána.

Podle § 2 odst. 2 zákona č. 119/90 Sb. se trestní stíhání pro trestný čin, kterého podle obžaloby se měl dopustit tím, že dne 7. června 1952 v Němčicích na Haně Fekl, Jiřímu Moricovi a Františku Štiborovi výrok hanobící předsedu vlády Antonína Zápotockého, se z a s t a v u j e .

O d ů v o d ň ě n í :

Ustanovení § 2/1 zákona č. 119/90 Sb., byla k datu vydání zrušena pravomocná odsuzující soudní rozhodnutí vyhlášená v době od 25.2.1948 do 1.1.1990, týkající se trestných činů spáchaných po 5.5.1945, jakož i všechna další rozhodnutí v téže trestní věci, na ně obsahově navazující. Podle § 2 odst. 2 citovaného zákona, rozhodnutí o tom, zda a do jaké míry je odsouzený důstojen rehabilitace, učiní soud i bez návrhu. Jelikož soud shledal, že odsouzený je v této trestní věci důstojen soudní rehabilitace, prohlásil za zrušená ke dni vydání, dřívější soudní rozhodnutí a trestní stíhání jmenovaného zastavil.

P o u č e n í : Proti usnesení je přípustná stížnost do 3 (tří) dnů ode dne oznámení ke krajskému soudu v Ostravě prostřednictvím podepsaného soudu, jež má odkladný účinek.

Prokurátor může ve lhůtě 60 dnů ode dne oznámení, podat proti usnesení námítky, které rozhodne NS ČR.

Okresní soud v Přerově
dne 18.2.1991

Za správnost vyhotovení:

JUDr. Jaroslav Malátek

Jiří Lapáček

Pavel Gorgulov, vrah francouzského prezidenta, a Přerov

„Paní Chmelařová, už jste to slyšela? Ten váš nájemník, ten Gorgulov, zastřelil francouzského prezidenta, Doumer se jmenuje.“

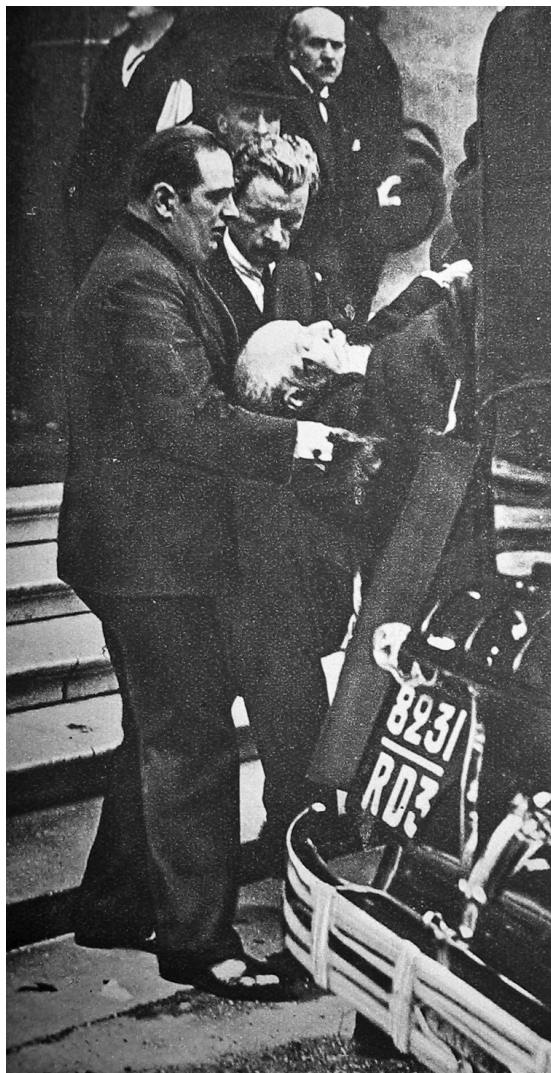
Tak nějak se mohla po Přerově roznést zpráva o tragické události, která se stala 6. května 1932 v Paříži po 15. hodině při návštěvě francouzského prezidenta Paula Doumera v paláci Rotschildovy nadace v ulici Berryer č. 11, kde se právě konal dobročinný prodej knih ve prospěch spisovatelů-vysloužilých vojáků.

Paul Doumer se narodil 22. března 1857, stal roku 1897 generálním guvernérem francouzské Indočíny, kde vytvořil do roku 1902 její koloniální strukturu. V letech 1927–1931 vykonával funkci prezidenta senátu. Byl zvolen 14. prezidentem Francouzské republiky, funkci zastával od 13. června 1931 do 7. května 1932. Jeho oblíbené kontakty s veřejností se mu nakonec staly osudnými. Pavel Gorgulov jej zranil třemi výstřely z revolveru, prezident byl odvezen do nemocnice Beaujon, kde upadl do bezvědomí a zemřel následujícího dne ve 4.37 hod., aniž by dokončil rok v prezidentské funkci.^{1/}

1/ Celá tragická událost samozřejmě vyvolala velkou pozornost, tím spíše, že díky osobám, které se v ní angažovaly, získala mezinárodní rozměr. V předložené studii je zachycen pouze výsek ze života Pavla Gorgulova, spojený s jeho pobytem v Přerově. I když by se mohlo zdát, že připomínáním Gorgulova se oživuje neprávem jeho osoba, myslím si, že jde v regionálním měřítku o velmi zajímavý příběh, který lze sledovat v několika rovinách a též zobecňovat historické děje. Např. jde o ruskou a ukrajinskou emigraci v Československu po bolševické revoluci v Rusku v místních poměrech, výkon lékařské praxe a její nelegální praktiky, osobnostní selhání a nenaplněná přání hlav rodin směrem k manželství. Přerov se na krátkou dobu několika dnů v květnu 1932 stal středem zájmu vysoké politiky.

Literatura k danému tématu není četná, i když nechybí zcela. Logicky se téma objevuje ve francouzské historiografii. COEURÉ, S. – MONIER, F.: Paul Gorguloff, assassin de Paul Doumer (1932). In: *Vingt-tième siècle, revue d'histoire*, n° 65, janvier-mars 2000, p. 35–46; AMSON Charles – AMSON Daniel – MOORE Jean-Gaston *et al.*: Gorguloff, ou le procès de la démence. In: *Les grands procès*. Paris 2007, s. 120–132; LORIN, Amaury: *Un „régicide républicain“. Paul Doumer, le président assassiné (6 mai 1932)*. Criminocorpus, Varia, 2011.

V ruštině СИНЕВЬКИЙ Александр: Павел Горгулов. Писатель-убийца. <http://www.peoples.ru/state/criminal/killer/gorgulov>; Терещенко Анатолий: Тайны серебряного века. 2022. Na internetu lze najít články různého charakteru, např. Русский Брейвик Горгулов. https://sputnikpogrom.com/russia/4917/russian_breivik/; Павел Горгулов был «зеленым фашистом», предшественником Греты Тунберг. <https://zen.yandex.ru/media/history1ru/kazak--ubiica-prezidenta-francii-5f7b80e58d3ae5589b371fef>

← Zraněný francouzský prezident Doumer je vynášen z budovy do auta. Světozor 1932

Anglicky psaná práce viz Foshko, Katherine: The Paul Doumer assassination and the Russian diaspora in interwar France. *French History*. Volume 23, Issue 3, September 2009, s. 383–404.

V českém prostředí má stále velký význam text Dušana Uhlíře, který se znalostí archivních materiálů české provenience především popsal vyšetřování Gorgulovových údajných pokusů zabít prezidenta T. G. Masaryka. Ostatní čeští autoři jen jeho text přizpůsobovali svým potřebám. Viz KOENIG, V.: Případ Pavla Gorgulova. *Přítomnost*, 11. 5. 1932, č. 19, s. 289–291; *Ze života vraha francouzského prezidenta Pavla Gorgulova*. Praha 1932. [předmluva Václav Kopecký]; UHLÍŘ Dušan: Muž, který zabil prezidenta. In: *Anály ze Spálené ulice*. Praha, 1979, s. 159–186; BOROVIČKA, V. P.: Bláznivý bigamista. In: *Století šakalů*. Praha, Svoboda 1985, s. 57–61; SLÁDEK, Zdeněk: Atentát Pavla Gorgulova. In: *Pět malých příběhů z historie první republiky*. Praha 1992, s. 43–47; *Rusové v Praze. Ruští intelektuálové v meziválečném Československu*. Praha 2017, s. 122–125.

Základní životopisná data

Pavel Gorgulov, to je muž, který vraždil a o kterého nám jde, překročil 2. prosince 1921 československé hranice v pohraniční kontrolní stanici Petrovice. Je zřejmé, že odtud cestoval vlakem přes Přerov do Prahy, kde mu na policejním ředitelství bylo zapsáno do pasu potvrzení, že se přihlásil k pobytu v Praze II., Vyšehradská 16. Šlo tehdy o městský chudobinec, jehož jedna část byla pražskou obcí uvolněna k dočasnému ubytování ruských emigrantů. Gorgulov se dostavil hned 3. prosince do úřadovny emigrantské skupiny s názvem Sjednocení ruských činitelů městských a venkovských samospráv v Československé republice (Zemgor), která byla neoficiálně oprávněna registrovat ruské emigranty politického charakteru, ověřovat dle možnosti jejich totožnost na základě jejich výpovědí a vydávat jim potvrzení, která předkládali Ministerstvu zahraničních věcí ČSR za účelem vydání průkazu, opravňujícího k pobytu v Československu.^{2/} Zde vyplnil vlastnoručně registrační lístek č. 1576, kde udal tato data: Pavel Timofejevič Gorgulov, stáří 25 let (narozený 29. června 1895) ze stanice Labinskaja, Kubáňská oblast, ženatý, jméno ženy Marie, její stáří 21 let, rodina je v Rusku. Přijel do ČSR z Varšavy, Polska, na svůj účet, z Ruska odejel 27. října 1921, studoval v Donské univerzitě jako medik II. kurzu.^{3/}

S těmito údaji budeme dále pracovat, byť se objevují i jiná jména, data a místa. Gorgulov se rozhodl pokračovat ve studiu, a proto se zapsal dne 14. dubna 1922 v letním studijním semestru jako posluchač české lékařské fakulty a výnosem Ministerstva školství a národní osvěty z 23. února 1922 č. 1199/22 mu byly uznány pro zdejší studium čtyři dílčí zkoušky, složené na univerzitě v Rostově na Donu a tři studijní semestry mu byly do studijní doby započteny. Fakultu absolvoval v roce 1925, rigorózní zkoušky složil 6. října 1926, promován byl 5. listopadu 1926 s právem užívat titul MUDr.

Po krátkém působení na pražských klinikách dostal výnosem Ministerstva zdravotnictví a tělesné výchovy ze dne 30. dubna 1927 č. 11324/27 povolení k vykonávání lékařské praxe v oblasti působnosti Okresní správy politické v Hodoníně, Kyjově a Uherském Hradišti podle zákona č. 419/19. MUDr. Gorgulov přišel do Hodonína z Prahy dne 21. května 1927 a bydlel tam až do konce srpna

2/ Národní archiv v Praze, Zemský úřad Praha – Prezidium zemského úřadu v Praze – fond 207, karton 634, sign. 8/1/61/15. O ruské a ukrajinské emigrace existuje rozsáhlá literatura, z níž uvádíme např. *Duchovní proudy ruské a ukrajinské emigrace v Československé republice (1919–1939)*. Praha 1999; *International Conference „Russian, Ukrainian and Belorussian Emigration between the World Wars in Czechoslovakia*. Praha 1995; KOPŘIVOVÁ, Anastasie: *Osudy ruské emigrace v Československu*. Paměť a dějiny, 2015, č. 2, s. 27–50; PODANÝ, Václav – BARVÍKOVÁ, Hana: *Ruská a ukrajinská emigrace v Československé republice 1918–1938*. Materiály k dějinám. Praha 1995; PODANÝ, Václav – BARVÍKOVÁ, Hana: *Ruská a ukrajinská emigrace v meziválečném Československu*. Prameny v českých, moravských a slezských archívech. Praha 2000; SLÁDEK, Zdeněk – BĚLOŠEVSKÁ, Ljubov: *Dokumenty k dějinám ruské a ukrajinské emigrace v Československé republice (1918–1939)*. Praha 1998; *Soupis pramenů k dějinám národů Ruska, Ukrajiny a Běloruska do roku 1945 z archivů České republiky*. Díl VI. Archivy Severomoravského kraje. Praha 2010; VEBER, Václav, a kol.: *Ruská a ukrajinská emigrace v ČSR v letech 1918–1945*. Sborník studií, sv. 1–3. Praha 1993–1995; Viz též RUBINS, Maria: *Russian Montparnasse. Transnational Writing in Interwar Paris*. Palgrave Macmillan 2015.

3/ Národní archiv v Praze, Zemský úřad Praha – Prezidium zemského úřadu v Praze – fond 207, karton 634, sign. 8/1/61/15.

SBOR RUSKÝCH PROFESORŮ
PŘI KOMITETU PRO UMOŽ. ST. RUS. STUD.
V Č. S. R.

УЧЕБНАЯ КОЛЛЕГИЯ
при
Комитетѣ по обезпеченію образованія
русскихъ студентовъ
въ Чехословацкой Республѣиѣ

ADRESA:
PRAHA II., LAZARSKÁ UL. 11./VI.
Telefon 23992. Čís. pokoje 3.

СССР

Kontrolní komise

č. j. 3701.

Předseda kontrolní komise
a zást. míř. šk. a nár. osvěty
Č. S. R.
profesor:

Zást. sb. rus. profesorů
a míř. před. kontr. ko.
profesor:

Dr. Jan Antonín Lachovský

M. Beníšek

Podpis:

S. Beníšek

V PRAZE dne *října* 1926.

potvrzení.

se stvrzuje, že pan Gor-
gulov, Pavel Timofeevič
narozený . . . dne 29. června 1895 ve st.
Lačinskaja obl. Kubanská. v Rusku,
na základě předložených nesporných dokladů: vyj-
kaz studií lékařské fakulty
Donské university z. 1920-1921
č. 7017.
skutečně absolvoval střední školu v Rusku a
byl posluchačem lékařsk. fak. Donské univers.
v Rusku a nabyl přiměřeně s obdrženým stupněm vzdě-
lání podle nařízení a zákonů, platných do 25. října
1917. práva ku postoupení na.
školy bývalé ruské.

Toto potvrzení se vydává ku před-
ložení děkanství lékařské fakulty
České university, Karlovy v Praze
ku promoci.

↑ Potvrzení o dosaženém vzdělání Pavla Gorgulova, 1926. SOKA Přerov

1928. Zařídil si a otevřel tam dne 25. května 1927 lékařskou ordinaci a použil tohoto názvu: „Praktický lékař MUDr. Pavel Gorgulov, hospitant ženské a kožní kliniky v Praze. Horské slunce. Elektrisace. Zkouška krve.“ Do roka změnil pětkrát adresu své ordinace.^{4/}

Gorgulovovo lékařské působení v Hodoníně bylo provázeno řadou trestních oznámení týkajících se obvinění ze znásilnění. Proto, když koncem roku 1927 podal MUDr. Gorgulov žádost ministerstvu zdravotnictví o povolení k výkonu lékařské praxe v Přerově, byla vzhledem k zmíněným trestním oznámením dne 31. ledna 1928 zamítnuta a příslušný zemský úřad byl ministerstvem vyzván, aby podal návrh, nemělo-li by udělené povolení být vůbec odvoláno. Nakonec vzhledem k rodinným poměrům MUDr. Gorgulova a k zprávě zemského úřadu o tom, že trestní řízení proti němu bylo dle § 259 lit. 3 tr. ř. zastaveno, bylo jeho opětné žádosti vyhověno a povolení k výkonu lékařské praxe ministerským výnosem z 6. září 1928 č. 25149/28 rozšířeno pro obvod města Uherského Hradiště a oblast působnosti Okresního úřadu v Přerově.^{5/}

V Hodoníně měl MUDr. Gorgulov pověst chmurného člověka a činil dojem, že je nějak duševně zatížen. Neměl násilnickou povahu, naopak bylo na něm vidět, že je bázlivý a na svou ženu žárlí. Manželka požívala po dobu svého pobytu v Hodoníně dobré pověsti.^{6/} Byl velmi náruživý a smyslný, rád vyhledával dobrodružství se ženami, mnohým se dvořil, přitom však byl nesmírně opatrný a dal si vždy dívkami podepsat předem revers, že si na něj nebudou činit žádné nároky.^{7/}

Manželství s Květou Štěpkovou

Na základě novinového inzerátu, který podal v Ilustrovaném zpravodaji, se MUDr. Gorgulov seznámil s Květou Štěpkovou z Přerova, se kterou uzavřel civilní sňatek u Okresního úřadu v Přerově dne 7. ledna 1928. Manželé žili pak v Hodoníně. V březnu obdrželi zatímni čs. cestovní pasy pro cestu do Německa, Francie, Itálie, Království Srbů, Chorvatů a Slovinců (SHS), s povolením Zemského úřadu v Brně na dobu jednoho měsíce. Prostřednictvím Doležalovy cestovní kanceláře se zúčastnili turistické výpravy do Francie, která byla zároveň jejich svatební cestou. Tehdy viděly ve Francii francouzského prezidenta, kterým byl Gaston Doumergue.^{8/}

Nutno se na tomto místě zmínit o Gorgulovově soukromém životě. V roce 1920 se seznámil jako posluchač lékařství s Marií Pogorjelovou, rovněž studentkou lékařství v Rostově. Sňatek mezi nimi byl uzavřen 6. března 1921 v Rostově

4/ Tamtéž.

5/ Národní archiv v Praze, Zemský úřad Praha – Prezidium zemského úřadu v Praze – fond 207, karton 634, sign. 8/1/61/15.

6/ SOKa Přerov, fond Okresní úřad Přerov, prezidiální spisy, sign. 737/1932.

7/ SUCHDOLSKÝ, Ladislav: *Syn jeptišky a gardového důstojníka vrahem prvního občana Francie*. Obzor, 8. 5. 1932, s. 2–3.

8/ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Krajský soud Olomouc I, zn. Ck II a 468/29. Srovnej Národní archiv v Praze, Zemský úřad Praha – Prezidium zemského úřadu v Praze – fond 207, karton 634, sign. 8/1/61/15.

na Donu, a sice jak registraci u sovětského úřadu, tak církevně. Koncem července 1921 se rozhodli odejít do emigrace, ale přechod se podařil pouze Gorgulovovi. Manželka s rodiči se do Československa dostali až později. Gorgulov mezi tím uzavřel dne 21. prosince 1922 manželský svazek s Emilií, roz. Nehasilovou, při čemž v úředních listinách udal, že je svobodný, ačkoli při registraci v „Zomgoru“ správně uvedl, že je ženatý. Teprve v roce 1925 biskupství pravoslavné církve v Paříži zrušilo sňatek Gorgulova s Marií Pogorjelovovou. Po provedené rozluce manželství s Emilií v roce 1927 se Gorgulov, jak již víme, vrhl do dalšího manželského dobrodružství.^{9/}

Kdo byla Květa Štěpková? Narodila se 1. června 1906 rodičům Josefu Štěpkovi (narozen v Přerově 1871) a Klementině, rozené Horáčkové (Černovice v Bukovině 1874). Měla starší sestru Natálii, narozenou v Přerově 5. září 1898. Otec měl zasilatelskou a prostředkovatelskou kancelář v Kratochvilově ulici čp. 895 (č. o. 25). Zemřel 11. března 1922 a poručníkem nezletilé Květy byl ustanoven František Horáček, okresní tajemník v. v., Kratochvilova 25. Dne 24. srpna 1925 se vzhledem k věku vzdal poručnictví a předal je Oldřichu Kryštofovi, vrchnímu inspektoru čs. státních drah, Praha VII, Plynární 1096.^{10/}

Nějak se to přihodilo, že se Květě 27. prosince 1925 v zemské porodnici na Nové ulici v Olomouci narodila dcera, kterou pojmenovala Dagmar. Její poručnicí byla jmenována Klementina Štěpková, soukromnice. Vyšlo najevo, že se Květa seznámila s Františkem Kryštofem, narozeným 29. března 1891 v Týništi nad Orlicí, vojákem z povolání, majorem a velitelem dělostřeleckého pluku 302 v Olomouci, příbuzným poručníka Květy Štěpkové (otcové byli bratři). Poprvé měli spolu tělesný styk kolem 10. února 1925 v Národním domě v Olomouci, kde Květa tehdy přespávala jednu noc. Asi do poloviny března 1925 došlo pak mezi nimi k častějším pohlavním stykům. V polovině března mu oznámila, že „nedostala podruhé svůj čas“, tj. nemenstruovala. I v době, kdy byla těhotná, došlo mezi nimi k tělesnému obcování, tak zejména 5. dubna 1925 a pak naposledy jednou v červenci 1925 v Přerově v jejím bytě. Nutno ještě dodat, že major Kryštof byl v té době pět let ženat s Cecilii, rozenou Brůnovou, dcerou Františka Brůny, velkopřemyslníka. Následkem nevěry bylo manželství v říjnu 1925 rozvedeno a pak i rozloučeno.

Poručník Květy Štěpkové se obrátil 24. ledna 1926 na přerovský soud následujícím dopisem: „*Vrchnoporučenský soud v Přerově! Žádám tímto vrchnoporučenský soud o zproštění poručenství nad sl. Květoslavou Štěpkovou. Důvody, proč tak činím, jsou následující: Poručenka Květoslava Štěpková, která jest dnes matkou dcerušky, udává, že otcem jest syn mého zemřelého bratra, kteréžto otcovství týž rozhodně popírá a má, jak sdělil také k tomu důvodné příčiny. V tomto případě jest mi jako poručníkovi zcela nemožným a velice trapným hájit na jedné straně jako poručník nároky Květoslavy Štěpkové oproti vlastnímu synovci, když přitom vím, že vina spočívá, a to velká vina, také na poručence.*

Doufám, že sl. vrchnoporučenský soud uzná moje důvody a poručenství mne ihned sprostí.

9/ Národní archiv v Praze, Zemský úřad Praha – Prezidium zemského úřadu v Praze – fond 207, karton 634, sign. 8/1/61/15.

10/ Státní okresní archiv Přerov (dále jen SOKA Přerov), fond Okresní soud Přerov, zn. A 194/22 – P 81/22 poručenský spis Josef Štěpka.

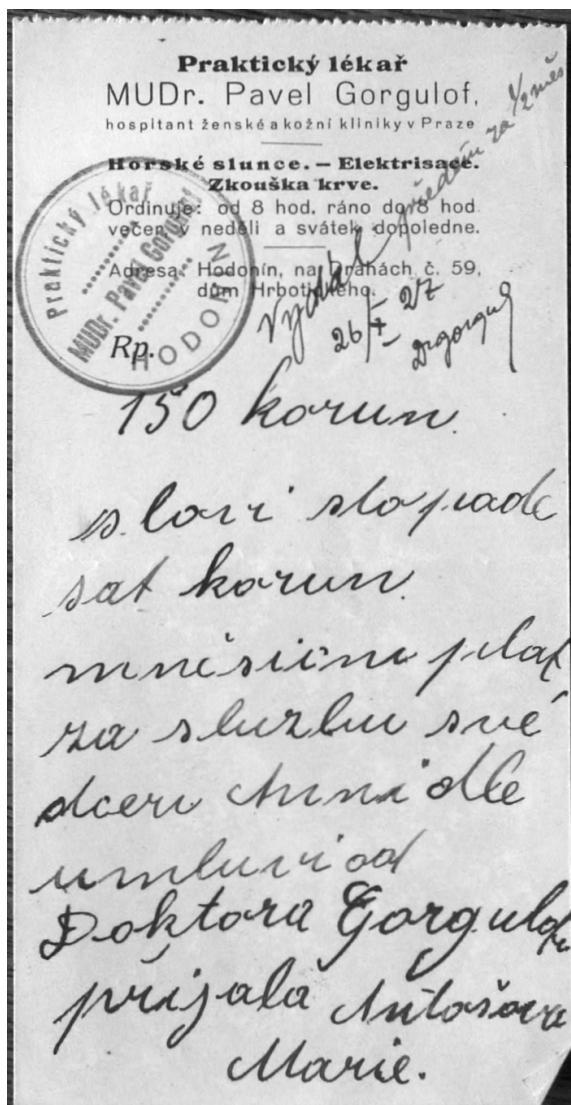

↑ František Kryštof. Z knihy FIEDLER, Jiří: *Generálové legionáři*. Brno 1999

Zároveň sděluji, že si toho přeje také matka poručenky, paní Klementína Štěpková. Bude-li si přát vrchnoporučenský soud vědět nějaké ještě sdělení, jsem ochoten i osobně se k němu dostavit.“^{11/}

Mezi rodiči, respektive mezi otcem dítěte a matkou rodičky, došlo k soudním tahanicím o uznání otcovství a placení alimentů. Kryštof zprvu otcovství neuznal a placení alimentů odmítl. Když na něj Klementina Štěpková podala v roce 1926 žalobu na uznání otcovství, přihlásil se k dítěti a zdálo se, že dojde k mimosoudnímu vyrovnání. Vše se ale protahovalo, takže ještě v roce 1927 major Kryštof navrhoval, že bude platit měsíčně 150 korun, zatímco Klementina Štěpková požadovala pro svou svěřenku 600 korun. Na to major Kryštof doložil, že jeho měsíční služné činí pouze 2 223 Kč. Jeho bývalá manželka při dotazu, zda jí dává alimenty, odpověděla, že byl sice odsouzen k nějakým malým alimentům, ale ona se toho vzdala. Dodala ale, že obnos 150 Kč na dítě měsíčně se jí zdá příliš málo. Teprve při jednání u Okresního soudu v Olomouci dne 26. ledna 1928 v právní záležitosti nezletilé Dagmary Štěpkové, zastoupené poručnicí Klementinou Štěpkovou, proti majoru Františku Kryštofovi, veliteli dělostřeleckého pluku č. 302 v Olomouci, o uznání otcovství a placení alimentů uzavřely strany smír, na jehož základě se žalovaný zavázal zaplatit obnos 11 000 Kč k vyrovnání

11/ SOKA Přerov, Okresní soud Přerov, zn. P 6/26 – poručenské spisy nezl. Dagmary Štěpkové v Přerově.

← Ústřížek receptu, na němž je potvrzení o zaplacení odměny za službu u MUDr. Gorgulova. SOkA Přerov

veškerých zažalovaných nároků až do 31. ledna 1928 a platit na výživu nezletilé Dagmary měsíčně předem počínaje dnem 1. února 1928 částku 300 Kč až do doby, kdy se bude moci sama živit.^{12/}

Již v Hodoníně se ukázalo, že manželství MUDr. Gorgulova s Květou Štěpkovou nebude šťastné. Květa Gorgulovová byla svým mužem brzy po svatbě bez příčiny týrána, ale před svou matkou to tajila, obávajíc se, aby ta nepoznala pra-

12/ Tamtéž. O Fr. Kryštofovi, který dosáhl hodnosti brigádního generála, viz FIEDLER, Jiří: *Generálové legionáři*. Brno 1999, s. 351-352.

vý stav věcí. Velmi často mezi nimi docházelo i na veřejnosti v Hodoníně k hádkám. Dne 27. června 1928 byla povolána městská policie k zakročení, protože Dr. Gorgulov na ulici svou manželku ohrožoval. Byl tehdy silně opilý a k výstupu došlo proto, že ho manželka obviňovala ze styků s jednou ruskou běženkou, s níž ho přistihla v ordinaci. Často, když mezi nimi došlo k výstupu, vyběhl MUDr. Gorgulov z bytu a chodil po domě, přičemž vykřikoval, že s nimi nemůže být, poněvadž ho bijí. Jak to bití myslel, nikdo nevěděl. Často též vykřikoval, že jeho manželka je kurva, prostitutka, že se každému podloží apod. Jeho manželka si zase stěžovala, že on má intimní styky s jinými ženami. Obvykle na pravidelně po takovém ztýrání ženy si před ní klekl na kolena a prosil ji úpěnlivě, aby mu to prominula. Po skončené hádce, třeba ještě téhož dne, bylo je vidět, která se spolu procházejí jako nejspokojenější a nejšťastnější manželé. Kdo z obou manželů byl příčinou těchto nesvárů, nebylo zřejmé, protože jeden obviňoval druhého.

Dne 22. července 1928 odjel MUDr. Gorgulov z Hodonína, přičemž zanechal ženu s dítětem bez prostředků v bytě na adrese Drahy čp. 75. Odcestoval dle udání do Prahy, nesdělil ale adresu. Jeho manželka se proto obrátila písemně na policejní ředitelství v Praze se žádostí o vypátrání jeho pobytu, protože ji opustil, vzal oddací list a žije v Praze s jinou ženou, kterou vydává za svoji manželku. Na dopisu, došlém 27. července 1928, učinila poznámku: „*Našla jsem legitimaci, kde je činným u komunistů.*“ Legitimaci samotnou však nezaslala.^{13/}

Květa Gorgulovová se nakonec rozhodla za svého manžela orodovat na nejvyšších místech, proto 14. srpna 1928 napsala dopis ministru veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy: „*Níže podepsaná uctivě žádá pana ministra zdravotnictví, aby jejímu muži MUDr. Pavlu Gorgulovi, praktickému lékaři v Hodoníně, povoleno bylo provozovati privátní lékařskou praxi v Přerově – Morava, protože 8. srpna r. 1928 Krajským soudem v Uh. Hradišti můj muž byl osvobozen a uznán nevinným a žaloba jeho posluhovačky, Anny Antošové, byla neodůvodněna a skutečně bylo dokázáno, že chtěli po mém muži vydírat peníze. Moje máti jest vdovou osamocena, churavá, má v Přerově, v Kratochvilově ul. č. 25 (býv. Velká Kostelní ul.) dům a ráda by měla své děti u sebe. Existence mého muže tímto soudem úplně zničena, takže nemůže uživit ani mě ani dítě, následkem toho my, co rodiče, úplně rozloučení s dítětem, jež žije u mé matky, babičky. Na mě toto tak hrozně působí, že jsem celá nešťastná, churava, co na mě čeká? Zoufat. Už mám tuberkulózu plicní skrze trápení a skrze ten vlhký špatný vzduch v Hodoníně. Kdyby ministerstvo zdravotnictví nemohlo vyhovět mé prosbě ohledně přesídlení mého muže do Přerova, tak uctivě žádám povolit mu praxe aspoň blízko u Přerova, v Prostějově, bychom mohli býti častěji doma. Můj muž ze zoufalství napsal na ministerstvo zdravotnictví velké nesmysly. Vždyť on nemá prostředků vůbec. Nesvědomití advokáti z Hodonína a z Uh. Hradiště vylákali po něm, co těžce vydělal a ušetřil, chtějí po něm asi 20 tisíc. A ještě k tomu státní zástupce v Uh. Hradišti chce mého muže zase zatáhnouti bezdůvodně do nového soudu. Jsme docela ožebračení. Často nemáme ani na jídlo. Praxe je tak zničena, že ani na tu činži nemáme. A v Přerově máme ve svém domě byt zadarmo. Jeti do Košic a do Užhorodu nemůžeme. Já bych s dítětem musela zůstat doma u své matky. A pak jaké by to bylo manželství !?*“

13/ Pobyt Gorgulova v Praze nebyl tehdy zjištěn, byl mezi tím odhlášen k cestě do Paříže, ale nakonec se dle přípisu četnické stanice z 25. srpna 1928 již do Hodonína vrátil. Národní archiv v Praze, Zemský úřad Praha – Prezidium zemského úřadu v Praze – fond 207, karton 634, sign. 8/1/61/15. SOKA Přerov, fond Okresní úřad Přerov, prezidiální spisy, sign. 737/1932.

↑ Kratochvilova ulice, třetí dům na pravé straně čp. 895. SOkA Písek

Můj muž ze zoufalství chce odejti do Francie. To bylo by hrozné. Co já bych si začla, kdyby mě můj muž opustil. Vinu by měl na tom soud, protože ho lidé hrozně pronásledují. Ještě jednou prosím snažně pana ministra, by laskavě vyhověl nešťastné a nemocné ženě, aby můj muž byl přeložen do Přerova.^{14/}

V jednom dopise psaném 1. prosince 1928 z Přerova si stěžoval MUDr. Gorgulov, že Hodonín ho zničil morálně i hmotně. V Přerově ještě sice není zaveden, ale má prý zde budoucnost, poněvadž prý v Přerově u vlády nejsou komunisté jako v Hodoníně a také není Přerov tak židovským městem jako Hodonín, nýbrž čistě křesťanským. Zmiňoval se dále, že však již i v Přerově různí lidé roztrušují o něm zprávy, že prý v Hodoníně znásilnil děvčata a docela i Gorgulovova vlastní žena naštvála ze msty JUDr. Zerzáně, jeho právního zástupce v Uherském Hradišti, proti němu.

V dalším dopise z Přerova psaném 12. září 1928 mezi jiným MUDr. Gorgulov psal: „Lituji, že občané ČSR zachází v Hodoníně s ruskými politickými emigranty po chuliganskou; zapomínají, že zítra sami mohou státi se politickými emigranty někde v Americe nebo v Rusku.“ K dopisu byl připojen časopis Obzor z Přerova, na jehož první straně pod čarou byl uveřejňován Gorgulovův román Syn jeptišky. Gorgulov zdů-

14/ Národní archiv v Praze, Zemský úřad Praha – Prezidium zemského úřadu v Praze – fond 207, karton 634, sign. 8/1/61/15.

Číslo domu: 75 Ulice Kratochvilova Rodinný list. Číslo indexu: 4941. Dom. list Odd. list 14/1, 1928 č. 1863/p. Příhl. dne 7/9 1928 z Hodonína Přijat do Přerova dne čis.

Jméno a příjmení členů rodiny	Po- hlaví		Rok a den narození	Rodišť, politický okres a země	Obec domovská, politický okres a země	Stav			Vyznání	Povolání, zaměstnání
	muž.	žen.				svob.	žen.	ověř.		
Dr. Gorgulov Pavel			29/6 1895	Kabinskaja Kubanská oblast	Kabinskaja Kub. oblast	1			provsb.	praktický lékař
manž. Květoslava jako Štěpková			4/6 1906	Přerov	Přerov				rom.kat.	pos. Štěpková obč. odd. 14/1 1928 č. 1863/p v Přerově
II. manž. Štěpková Dagmar			27/III. 1925	Olomouc						
Podací výnosu zemského úřadu v Brně ze dne 8/2 1928. čís. jed. 5383/III.13 povoleno změna příjmení na Štěpková zemský úřad v Brně ze dne 28/2 1928 č. 8785/II. 2. uděleno čsl. státní občanství Květě Gorgulové. * Gorgulov Pavel vrak prezidenta franc. republ. Doumiera byl dne 14/3 1932 za uvítání na boulevardu Chagovi před věnicí La Fayette zabito										

Policejní přihláška. SoKA Přerov

razňoval, že je známým ruským spisovatelem a že uveřejňovaný román došel v Rusku velké obliby. Jako spisovatel psal prý pod pseudonymem Bred. Dále ještě podotkl, že v Hodoníně byl štván svými nepřáteli z řad Židů a komunistů.^{15/}

V Přerově, kam se manželé přestěhovali začátkem září 1928, se vše opakovalo. Tchyně i manželka líčily Gorgulova jako člověka někdy příliš jemného, uctivého a pozorného, podruhé opět bezohledného a tvrdého. Za společného pobytu v domě Klementiny Štěpkové vstával Gorgulov někdy v noci, postavil se k otevřenému oknu, dýchal zhluboka a říkal, že se udusí. Dojížděl – jak říkal – často k nějakému lékaři do Olomouce, který prý ho léčil z jakési pohlavní nemoci. (V této věci nebylo zjištěno nic pozitivního.) Počínal si často výstředně. Krátce po jejich příchodu do Přerova zasahovala již místní policejní stanice v bytě MUDr. Gorgulova, který tehdy bydlel ještě ve společné domácnosti se svou manželkou Květoslavou v Kratochvilově ulici. Výsledkem zásahu bylo oznámení pro lehké poškození na těle manželky Okresnímu soudu v Přerově pod č. j. 6161 z 25. září 1928. Potom večer strávil mimo dům, ač k tomu údajně neměl příčinu, druhý den ráno přišel k své tchyni a prohlásil, že se musí s její dcerou rozejít, protože on se pro manželství nehodí. Matka nepokládala jeho prohlášení

15/ Národní archiv v Praze, Ministerstvo vnitra I – prezidium, Praha – fond 225, karton 1031, sign. 225-1031-10.

za vážné, ale Gorgulov si již sbalil své věci a žertem pronesl: „*Vid', že to mám rychle sbaleno.*“ Hned nato přijel vůz, zřejmě objednaný již předem, kam Gorgulov přes protesty své ženy a tchyně naložil své věci a odjel.^{16/}

Po odstěhování přicházel Gorgulov do domu v Kratochvilově ulici, prošel byt, dvůr i zahradu, aniž by na někoho promluvil a opět odešel. Nebo k nim v noci přelézal přes ploty sousedních zahrad a žadonil, aby se k němu žena vrátila. V takových okamžicích se ho prý manželka i Klementina Štěpková bály. Vypravoval jim, že prý jako malý chlapec (asi třináctiletý) odešel z domu a žil nějaký čas osaměle v lese. Svou nevlastní matku prý jednou svázal a polil ji studenou vodou, aby ho nekárala. Za války byl prý výbuchem granátu vyhozen do vzduchu a utrpěl zhmoždění mozku.

V přerovských novinách Obzor vyšlo 7. prosince 1928 upozornění tohoto znění: „*Upozorňuji P. T. obecnstvo a obchodnictvo, že za svoji ženu, paní Květu Gorgulovou, rozenou Štěpkovu, bytem v Přerově, Kratochvilova ul. č. 25 (býv. Velká Kostelní ul.) žádám dluhy, které by udělala, platiti nebudu, poněvadž s ní nežiji.* – MUDr. Pavel Gorgulov, praktický lékař v Přerově, Wurmova ul. č. 12.“^{17/}

Manželství bylo Krajským soudem v Olomouci rozsudkem z 13. června 1929 prohlášeno za rozvedené. Manželka Květuše zažádala teprve roku 1932, kdy se dověděla o Gorgulovově pobytu, o rozlučku.^{18/}

Lékařská praxe v Přerově v letech 1928–1930 a stížnosti na Gorgulova

Dne 17. září 1928 napsal MUDr. Gorgulov žádost městské radě v Přerově týkající se získání domovské příslušnosti, v níž mimo jiné uvedl: „*Prosím o přislíbení domovské příslušnosti v Přerově, jelikož se chci zde usaditi v Přerově a nabyti státního občanství republiky Československé.*

Jsem dle přiloženého pasu č. 5478 a dne 29. června 1895 st. Labinskaja oblast Kubanska v Rusku narozený, tamtéž příslušný a bydlím v čsl. Republice od roku 1921 desátého prosince nepřetržitě až do dnes.

V lednu 1928 oženil jsem se ze zdejší příslušnicí sl. Květou Štěpkovou, dcerou zemřelého Josefa Štěpky, zasilatele v Přerově, a míním se zde trvale usaditi.

Studoval jsem lékařskou fakultu jako emigrant v Praze, kdež jsem byl na doktora všeho lékařství graduován dne 5. 11. 1926. Pak byl jsem co hospitant na pražské klinice a co samostatný lékař od 15. května 1927 v Hodoníně. Dne 7. září 1928 přestěhoval jsem se do Přerova.

16/ SOKa Přerov, fond Okresní úřad Přerov, prezidiální spisy, sign. 737/1932.

17/ Obzor, 7. 10. 1928, s. 2.

18/ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Krajský soud Olomouc I, zn. Ck II 28/29; Ck II a 468/29. Srovnej Národní archiv v Praze, Ministerstvo vnitra I – prezidium, Praha – fond 225, karton 1031, sign. 225-1031-10. Gorgulovovi nevadilo, že má jeho vyvolená nemanželské dítě, protože mu bylo slíbeno, že Květa Štěpková obdrží věnem 100 000 Kč. Později zažádal o rozvod a obviňoval svou ženu z nevěry, z hrubého nakládání apod. Tato obvinění však byla falešná, nepravdivá, a došlo proto k rozvodu dobrovolnému, při němž se Gorgulov zavázal platit své manželce 1200 Kč měsíčně, ale po rozvodu nevyplatil tyto alimenty ani jednou. Viz též SOKa Přerov, Okresní úřad Přerov, čj. 2311/III/6/1932.

Jsem dosud bezdětný a prosím vzhledem na to, že se do Ruska vrátiti nechci a nesmím, by mi slavná městský rada pro případ udělení státního občanství republiky čsl. domovskou příslušnost laskavě přislíbila.^{19/}

Jak bylo zvykem, z městské rady v Přerově šel do Hodonína 25. září 1928 dopis s dotazem o chování žadatele. Policejní úřad v Hodoníně 29. září 1928 odpověděl: „Vrací se zpět se zprávou, že Dr. Pavel Gorgulov za svého pobytu v Hodoníně, t. j. od 1. 6. 1927, byl zdejší četnickou stanicí dvakrát udán pro zločin utržení na cti, jednou pro přestupek zákona o potírání pohlavních nemocí. Uvedenou četnickou stanicí byl též zatčen pro násilné smilstvo.

Četnický stanice z Rohatce zatkla Dra Gorgulova dne 25. 8. 1928 pro nedovolený zákrok. Politický Dr. Gorgulov činným nebyl.“

Policejní ředitelství v Praze reagovalo na stejný dotaz z Přerova 3. října 1928: „K tamnímu dotazu z 25. září 1928 č. 17 096 pol. sděluji, že MUDr. Gorgulov Pavel po dobu svého pobytu v Praze se veřejně nijak neexponoval. Zdejší úřad vystavil mu dne 9. 4. 1927 zatímní čsl. cestovní pas č. 5426 na dobu tří měsíců k cestě do Francie a zpět za účelem studijním. Gorgulov v žádosti o pas prohlásil, že se míni z Francie vrátit do své vlasti do Ruska. V květnu 1927 se odhlásil do Paříže.

Jmenovaný se ucházel patrně o přislíbení domovského práva ve Velkých Hamrech, ježto tamní obecní úřad se v květnu 1927 dotazoval na jeho chování a poznamenal, že se jedná o případný příslib domovského práva a provozování lékařské praxe.

Koncem července 1928 upozornila zdejší úřad jakási Květa Gorgulovová z Hodonína, Drahy čp. 75, že její muž Dr. Pavel Gorgulov ji opustil, vzal oddací list a žije v Praze s jinou ženou, kterou vydává za svoji manželku. Dále sdělila, že našla legitimaci, dle které je její muž činný v komunistické straně. Poněvadž Gorgulov byl již odhlášen do Paříže a jeho pobyt nebyl znám, byla žadatelka o tom vyrozuměna městským policejním úřadem v Hodoníně. Gorgulov se později vrátil do Hodonína, ale zdejší úřad neměl možnosti přezkoušení, zda Gorgulov byl organizován u komunistické strany.^{20/}

K zasedání přerovského městského zastupitelstva dne 31. října 1928 navrhl právně-policejní odbor i městská rada, aby žádost MUDr. Pavla Gorgulova byla vzhledem ke krátkosti pobytu v Přerově a nepříznivým informacím z Prahy a Hodonína zamítnuta, což se také stalo. O tom byl MUDr. Gorgulov informován starostou města 18. prosince 1928.^{21/}

MUDr. Gorgulov si zařídil v Přerově ordinaci zprvu v domě matky své ženy v Kratochvilově ulici čp. 895/25, ale praxi tam provozoval pouze 14 dní. K 1. říjnu 1929 byl hlášen ve Wurmově ulici čp. 964/12, po krátké době dne 1. ledna 1929 přesídlil na Žerotínovo náměstí č. 1864/38 (dnes č. o. 41) do nově postaveného domu Kateřiny Chmelařové, která byla rovněž majitelkou domu č. 12 ve Wurmově ulici.

Jeho poměr k bytné byl z počátku dobrý, ale změnil se v okamžiku, kdy přijal jako asistentku na jaře 1929 Annu Löffelmannovou, nar. 26. července 1909 ve Velkých Karlovicích, okres Vsetín, příslušnou do Příbora, okres Nový Jičín, bytem v Přerově, Husova třída č. 741.

19/ SOKA Přerov, Archiv města Přerov, nezpr. část.

20/ SOKA Přerov, fond Okresní úřad Přerov, prezidiální spisy, sign. 737/1932.

21/ SOKA Přerov, Archiv města Přerov, nezpr. část.

↑ Wurmova ulice, druhý dům zleva čp. 964. SOkA Písek

Dne 13. července 1929 udala Kateřina Chmelařová četnickému strážmistru Hrazdíkovi, že MUDr. Gorgulov urážel svými výroky republiku. Někdy v prosinci 1928 byla se svými dětmi Vladimírem, Rostislavem a Boženou v kuchyni a tu šel kolem Gorgulov. Syn Vladimír mu říkal, že jeho žádost o přijetí do Přerova jako domovského příslušníka byla zamítnuta. Na to MUDr. Gorgulov odpověděl: *„O to přijetí do Přerova jsem nežádal já, nýbrž moje žena, já jsem syn velikého národa, já na Vaši republiku seru, vlastně my na Vaši republiku serem.“* Brzy na to přišel Gorgulov velmi rozčilen z toho, že nemůže docílit urychlení rozvodu se svojí ženou, a prohlásil: *„Ta vaše republika je takový bordel.“*

MUDr. Gorgulov byl vyslechnut strážmistrem Hrazdílkem, přičemž popřel, že by se dopustil urážlivých slov vůči republice, a udal, že Kateřina Chmelařová učinila na něho udání ze zášti, protože si nechtěl vzít její dceru za manželku. Dále udal, že on jako ruský emigrant, který vystudoval českou univerzitu v Praze, nebude nikdy republiku tupit. Četnická stanice o tom učinila trestní oznámení Okresnímu soudu v Přerově.^{22/}

Dne 15. července 1929, kolem 15. hodiny, oznámila Kateřina Chmelařová na četnické stanici, že dne 14. července 1929 zakázala Anně Löffelmannové vstup do svého domu, slovy: *„Slečno, opusťte moje stavení, protože děláte zde v domě*

22/ SOkA Písek, Okresní soud Písek T IV 1311/1929. Obsahuje spisy Tv IV 210/29 (spojené spisy Tv IV 212/29 a Tv IV 223/29).

↑ Žerotínovo náměstí, rohový dům vpravo čp. 1864. SOKA Písek

pohoršení.“ Když však dne 15. července 1929 po 14. hodině šla Löffelmannová s Gorgulovem opět do ordinace, zastavila ji Chmelařová a nechtěla pustit dále. Mezi tím vyšel z krejčovské dílny, do které byl vchod z uvedené chodby, syn Chmelařové Vladimír, který též napomínal Löffelmannovou, aby nebudila v domě pohoršení. MUDr. Gorgulov jej uhodil pěstí do pravé tváře, následně vytáhl ze zadní kapsy browning, který držel v ruce a volal: „*Já vás všechny postřílím.*“ Kateřina Chmelařová i její syn utekli z chodby na ulici a křičeli, že Gorgulov má v ruce browning. Ten prý běžel za nimi, a když spatřil před domem stát mnoho lidí, browning uschoval a pravil: „*V sebeobraně mám právo použít zbraně.*“ To několikrát opakoval.

Vladimír Chmelař potvrdil výpověď své matky a podotkl pouze, že když Löffelmannovou napomínal, aby do domu nechodila, vůbec si MUDr. Gorgulova nevšímal, takže ten prý neměl příčinu udeřit ho pěstí do tváře. Dcera Božena Chmelařová udala, že, poté co slyšela křik, sešla z druhého poschodí dolů podívat se, co se tam děje. Když přišla doprostřed schodů mezi prvním poschodím a přízemím, viděla MUDr. Gorgulova, jak drží v ruce browning a stojí proti její matce a bratrovi. Přitom slyšela, jak Gorgulov říká, že všechny postřílí. Když matka s bratrem utekli na ulici, vyšla za nimi, a když Gorgulov šel s holí za její matkou, zastoupila mu cestu. Když chtěl uhodit matku holí po hlavě, bránila ji rozpraženými rukama, takže rána holí ji zasáhla do levé ruky. Po chvíli na to, když Gorgulov chtěl zase udeřit Vladimíra Chmelaře, zachytila ránu rukou Ka-

teřina Chmelařová. Poté Rostislav Chmelař vytrhl Gorgulovovi hůl z ruky a ten pak odešel do svého bytu.

Jiný průběh celého incidentu nastínila Anna Löffelmannová, která udala, že dne 15. července 1929 po 14. hodině šla do ordinace Dr. Gorgulova, kde mu vypomáhá. Když přišla k domu, stála již Kateřina Chmelařová ve dveřích, očekávajíc patrně její příchod. Když pak Löffelmannová chtěla vstoupit do chodby, zabraňovala jí Chmelařová ve vstupu do domu a zvolala: „*Ty kurvo, tady nesmíš do domu, já si zakazuji, aby takoví lidé chodili do domu.*“ Löffelmannová se proto obrátila a šla domů. Cestou potkala MUDr. Gorgulova, kterému to oznámila, načež ten pravil, aby šla s ním. Když přišli společně do chodby domu, vyšla Chmelařová z bytu a zabraňovala oběma v přístupu do bytu MUDr. Gorgulova a začala křičet. Z jejího bytu vyšlo vícero lidí, z nichž někteří měli v ruce železné rukojeti od čehliček, kterými je počali ohrožovat. Löffelmannová na to utekla na ulici a co se dále dělo, nevěděla.

Také MUDr. Gorgulov podal svou verzi, podle níž dne 15. července 1929 šel od oběda z hotelu Přerov a cestou potkal Annu Löffelmannovou. Vzal ji s sebou a již při vstupu do chodby žádal Chmelařovou, aby ho pustila do bytu, poněvadž má zaplacenou činži do 1. října 1929. Vynutil si sám vstup do chodby, ale tu vyšli z krejčovské dílny asi čtyři muži, kteří drželi v rukách nějaké železné předměty, při čemž ho ohrožovali a volali, „*my tě musíme roztrhat!*“, takže se musel schovat za dveře do chodby. Když byl takto ohrožován, v sebeobraně pak vytáhl browning a pravil: „*V sebeobraně mám právo použití zbraně.*“ Pak jej zase schoval do kapsy, a když na něj Chmelařovi opět doráželi, oháněl se holí, a uhodil-li někoho, nemohl si vzpomenout, neboť byl v té chvíli silně rozrušen.

Velitel přerovské četnické stanice vrchní strážmistr Recina v trestním oznámení sepsaném 18. července 1929 pro Okresní soud v Přerově pod č. j. 4497 uvedl, že bylo upuštěno od zatčení MUDr. Gorgulova vzhledem k tomu, že není vyloučeno, že celý případ byl vyprovokován ze strany Chmelařových, soudě tak ze způsobu, jakým Kateřina Chmelařová zabraňovala vstupu do zaměstnání Anně Löffelmannové, dále vzhledem k lékařské praxi a k zabavení střelné zbraně a konečně vzhledem k tomu, že není bezpečně zjištěno, zda MUDr. Gorgulov vytáhl zbraň jen podle jeho mínění k sebeobraně a že tudíž nestávalo již nebezpečí, že by MUDr. Gorgulov čin, jímž vyhrožoval, skutečně provedl. Na vyzvání vydal MUDr. Gorgulov browning, který měl v zásuvce stolu v ordinacní síni a zásobník se šesti náboji přinesl z vedlejší místnosti, kde je měl uschovány ve skříni. K nošení zbraně měl zbrojní lístek vystavený Okresním úřadem v Hodoníně pod č. 103 ze dne 27. června 1927 na dobu tří roků.^{23/}

Dne 6. srpna byl u Okresního soudu v Přerově v té samé věci vyslechnut MUDr. Gorgulov, který se opět vyjádřil k předchozímu obvinění z hanobení republiky: „*Není pravdou, že bych se vyjádřil kdy a obzvláště ne v prosinci 1928 v přítomnosti Kateřiny Chmelařové a jejích dětí Vladimíra a Boženy slovy: „Co to přijetí do Přerova chtěla má žena, já jsem syn velkého světa, já na Vaši republiku seru, Vaše republika je bordel“*

23/ SOKA Přerov, fond Okresní úřad Přerov, prezidiální spisy, sign. 737/1932.

Jsem ruským emigrantem, který vystudoval za podpory československého státu univerzitu v Praze, jsem spisovatelem a je vyloučeno, že bych takovým způsobem se vyjadřoval, neboť nemám příčiny a ovšem také ne v úmyslu, tento stát tupiti, když požívám od něho dobrodíní.

Celé udání je dílem msty Kateřiny Chmelařové, která od doby mého rozchodu s mojí ženou snaží se docílit, abych pojal její dceru Boženu za manželku. Mimo to jest to dílem také politické msty, neboť celá rodina Chmelařova je organizována v komunistické straně a já jako emigrant jsem komunisty nenáviděn. Jest to také dílem msty rodiny mé bývalé ženy, tj. rodiny Štěpkové, která se na mně mstí a proti mně šťve proto, že došlo k rozvodu a že nemohu platit určené alimenty 1 200 Kč měsíčně.“

K zranění Kateřiny Chmelařové udal, že 15. července v poledne šla jeho asistentka slečna Anna Löffelmanová do jeho ordinace a on na oběd. Za chvíli za ním přiběhla s tím, že ji Chmelařová nechce pustit do ordinace a že ji uhodila po hlavě a křičela: „*Běž odtud, kurvo, já nedovolím, abys byla zaměstnána u Dra. Gorgulova.*“ Šel tedy s ní a vyzval ji, aby zachovala klid a Chmelařovou ignorovala. U vchodu čekala Kateřina Chmelařová a dala signál zvolajíc: „*Již jdou.*“ Když vkročili do domu, přepadly je děti Chmelařové, a sice Božena, Jaroslava, Vladimír, Rostislav, Jaroslav, dále Kateřina Chmelařová sama a dva dělníci u nich pracující. Synové Chmelařové byli ozbrojeni různými železnými předměty potřebnými ke krejčovství a s těmi bili Gorgulova a jeho asistentku a ohrožovali je na životě. Gorgulov se bránil holí a rukama a při tom se stalo, že způsobil Chmelařové zranění. Když nic nepomáhalo a Vladimír Chmelař se na něj hnál se železnou žehličkou a Rostislav s nějakým železem a při tom volal, „*já toho Rusa musím zabít!*“, tu se Gorgulov začal skutečně bát, že výhrůžky budou splněny a vytáhl revolver, který nebyl nabitý, a zvolal, že jestli ho nenechají, že použije zbraně v sebeobraně. Tu se oni polekali a utekli.

Ve stejný den jako Gorgulov byla vyslechnuta Kateřina Chmelařová, která uvedla, že není pravda, že udání učinila proto, že se na něm chce mstít za to, že si nechce vzít její dceru Boženu za manželku. Naopak ona sama odmítla žádost Gorgulova, aby svolila ke sňatku. Nebyla pravda, že by ona anebo její rodina byla v komunistické straně a že by udání bylo také dílem politické msty. Rovněž nebylo pravdou, že by byla nástrojem Štěpkovy rodiny za to, že došlo k rozvodu mezi Gorgulovem a dcerou Štěpkové. Chmelařová tvrdila, že naopak vždy chtěla, aby se spolu sešli.

Po předstření protokolu z výsledku obviněného udala, že tam uvedené údaje nejsou pravdivé, obzvláště není pravdou skutkový děj ze dne 15. července. Vše se mělo zcela jinak. Toho dne zpozorovala v poledne, že opět jde do domu k obviněnému nějaká neznámá žena, která již delší dobu za ním chodila, a vždy, když ji spatřila, se schovala a Chmelařové se vyhýbala. Myslela, že je to opět nějaká žena, s kterou MUDr. Gorgulov žije, neboť jí říkal, že bez ženy nemůže být. Byla proti tomu, neboť měla zkušenosti již dříve, kdy si Gorgulov vodil do domu ženy, s kterými se potom daly v domě výtržnosti, což budilo veřejné pohoršení. Proto jí řekla, aby do domu více nechodila. Na to ona vyšla do města a po chvíli se vrátila s Gorgulovem zpět. Vytýkala znovu oné ženě, aby do domu za Gorgulovem nechodila, v tom přišel také syn Vladimír, který rovněž slušně trval na její výzvě, tu však ho Gorgulov udeřil pěstí do tváře.

↑ Kateřina Chmelařová. SOKA Přerov

Co se dále dělo, Chmelařová pro veliké rozčilení nevěděla. Ostatní děti křičely, „*mámo, uteč, on vytahuje revolver*“, a ona utekla na ulici a syn Vladimír rovněž. Gorgulov hned na to revolver zastrčil do kapsy. Měla obavu, že střelí, poněvadž několik dnů před tím říkal, že jí rozstřílí strop, jak to udělal v Hodoníně. Obviněný vyběhl za nimi s holí, počal ji a Vladimíra s Boženou bít. Když chtěla zachytit ránu holí, byla zraněna a nemohla tři dny pracovat. Vznikla jí škoda 50 Kč za lékařské vysvědčení.^{24/}

Obvinění nejzávažnější však přišlo na MUDr. Gorgulova ze zneužívání lékařské praxe k nedovoleným zákrokům při vyhnání plodů ze života. Dle sepsání skutkové podstaty četnickou stanicí dne 3. srpna 1929 (trestní oznámení soudu pod č. j. 4750) oznámila Kateřina Chmelařová 23. července 1929 četnické hlídce sestávající ze štabního strážmistra Antonína Adamce a závodčího Jana Kodaje, že u ní v domě bydlící MUDr. Gorgulov, praktický lékař pro vnitřní ženské nemoci, se zabývá nedovolenými zákroky při vyhnání plodu ze života. Chmelařová udala, že mu pronajala asi v září 1928 jako podnájemníku jeden obývací pokoj a předsíň. Bylo prý to ještě v době, kdy byla majitelkou domu ve Wurmově ulici č. 12 a měla tři pokoje. MUDr. Gorgulov používal pronajatý pokoj za ordinaci síň a předsíň za čekárnu.^{25/}

24/ SOKA Přerov, Okresní soud Přerov T IV 1311/1929. Obsahuje spisy Tv IV 210/29 (spojené spisy Tv IV 212/29 a Tv IV 223/29).

25/ SOKA Přerov, fond Okresní úřad Přerov, prezidiální spisy, sign. 737/1932.

Brzy po zahájení praxe pozorovala prý Chmelařová, že MUDr. Gorgulov se zabývá zákroky při vyhnání plodu ze života. Obvykle když Dr. Gorgulov nějaký zákrok prováděl, měla prý Chmelařová oba své pokoje naplněny zápachem od narkózy a z ordinace síně bylo slyšet sténání ženy. Chmelařová často Gorgulovovi domlouvala, že něco podobného ve svém domě trpět nebude, avšak ten toho nikdy nedbal a říkal, že z těch 15 neb 20 Kč za vizitu být živ nemůže.

Jako určité případy Chmelařová uvedla, že MUDr. Gorgulov odebral plod svobodné modistce A. N. z Přerova a vdané ženě M. H. Chmelařová uvedla, že viděla jednou v listopadu 1928 o 18. hod. vejít do ordinace síně MUDr. Gorgulova A. N., kterou osobně znala, a za nějakou chvíli, když roztýlala ve svých pokojích postele, byly její místnosti a předsíně naplněny zápachem od narkózy a z ordinace síně bylo slyšet sténání a volání: „Kvidošku, Kvidošku – pojď ke mně.“ MUDr. Gorgulov prý tenkrát ještě A. N. okřikoval slovy: „*Buďte potichu, Kvidošek je tu.*“ V předsíni neboli čekárně seděl snoubenec. Chmelařová z případu usoudila, že MUDr. Gorgulov provádí na A. N. operativní zákrok, a proto vytkla snoubenci v předsíni, že je to nepěkné, když holku přivede do jiného stavu a pak si ji nechce vzít a vodí ji po doktorech. Asi za jednu hodinu odcházela pak A. N. od MUDr. Gorgulova, úplně bledá a potácela se po schodech. Gorgulov a její snoubenec ji následovali. MUDr. Gorgulov se pak dozvěděl od snoubence, že mu Chmelařová vytkla jeho jednání, a proto z obavy, že Chmelařová o zákroku ví, se jí ihned omluvil a prosil o její mlčenlivost. Na druhý den ráno pohrozil však Chmelařové, aby nikde nemluvila, že A. N. měla lékařské vysvědčení a on by ji v případě rozšíření nějakých pověstí žaloval.

Po tomto případě asi za 14 dní slyšela prý Chmelařová opět sténání z ordinace síně MUDr. Gorgulova. V předtuše, že jde o operační zákrok, vystoupila ve svém pokoji na židli a skulinou pozorovala MUDr. Gorgulova, kterak obchází kolem operačního stolu a na něm ležela v bezvědomí úplně nahá žena. MUDr. Gorgulov prý jí pohyboval rukama kupředu a dozadu a prováděl takto umělé dýchání. Asi za 10 minut přivedl pak ženu k vědomí a při oblékání jí stále domlouval, aby si pospíšila.

Za těchto podezřelých okolností provedl MUDr. Gorgulov také operativní zákrok na M. H. Chmelařové udala, že se přestěhovala dne 5. ledna 1929 z Wurmovy ulice do nově vystaveného domu v Přerově – Žerotínovo náměstí č. 38 (dnes č. o. 41, čp. 1864) a pronajala MUDr. Gorgulovovi dva pokoje. M. H. prý byla tenkrát u MUDr. Gorgulova asi dvě hodiny a její muž čekal na ni v krejčovské dílně Chmelařové. Po provedení zákroku odvezl pak manžel svoji manželku v autě domů.

A. N. ve věci vyslechnutá doznala, že jí MUDr. Gorgulov operativně odebral asi tři měsíce starý plod. Svoje jednání omlouvala tím, že stále krvácela a z těchto důvodů vyhledala lékařskou pomoc u MUDr. Gorgulova, který prý jí řekl, že krvácí následkem otěhotnění a plod musí být odejmut. Při tom podotknul, že si musí donést od MUDr. Skaláka nebo jiného lékaře lékařské vysvědčení. A. N. si tudíž obstarala lékařské vysvědčení od MUDr. Skaláka v Přerově a MUDr. Gorgulov ještě týž den na ní zákrok provedl. Jakým způsobem jí plod odebral, nemohla udat, poněvadž jí Gorgulov dal napřed dvě injekce a pak ji narkózou uspal. Za tento zákrok prý mu zaplatila 1000 Kč. Peníze obdržela od svého snoubence, který se k tomu doznal.

M. H. rovněž přiznala, že byla asi ve druhém měsíci těhotenství a že MUDr. Gorgulov jí plod odebral. Plod byla prý nucena sobě dát odejmout, poněvadž stále krvácela. MUDr. Lacina jí sice lékařské vysvědčení vystavil, avšak odejmutí plodu nedoporučoval.

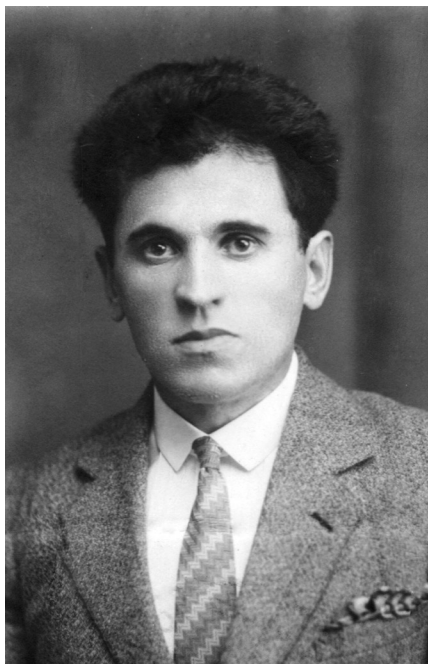
MUDr. Gorgulov popřel, že by byl A. N., případně M. H. plod odebral a udal, že jej Chmelařová obvinila ze msty. Řekl, že A. N. se dostavila k němu do ordinace sině dne 11. listopadu 1928 a stěžovala si, že silně krvácí. Při prohlídce zjistil, že děloha je prázdná, měkká a plod následkem krvetoku se samovolně odloučil. MUDr. Gorgulov prý A. N. pouze léčil na chronický zánět dělohy. Podle úsudku nemůže prý taková žena, která trpí dlouholetým zánětem dělohy, plod udržet, protože vejce, tj. lůžko, se odlučuje samovolně a bez zákroku. A. N. prý jej navštívila za účelem léčení chronického zánětu dělohy asi desetkrát, a proto přijal od ní 1000 Kč honoráře. Ohledně M. H. udal, že tato vůbec těhotná nebyla a pouze silně krvácela, protože měla taktéž chronický zánět dělohy, a to od prvního porodu. Mimo to vyrostly jí na děložním čípku polypy, které uzavíraly vchod do matky, a každá taková žena při sebemenším dotknutí pohlavních ústrojů pak krvácí. Od M. H. přijal za léčení 300 Kč honoráře. V obou případech o vyhnání plodu prý nemůže být žádné řeči, ačkoliv tyto případy může doložit, pokud se týče odejmutí plodu, lékařským vysvědčením od MUDr. Skaláka a MUDr. Laciny v Přerově.^{26/}

Z četnické stanice Domaželice přišlo ovšem 26. srpna 1929 další udání. Svobodná Ž. B. z Podolí, těhotná tři měsíce s čeledínem, který u nich sloužil, se dopustila vyhnání vlastního plodu, což se stalo v březnu 1929 u lékaře MUDr. Gorgulova v Přerově. Ž. B. se pokusila již v únoru 1929 svádět porodní asistentku Františku Bazlovou ze Želatovic k vyhnání plodu a byla četnickou stanicí oznámena Okresnímu soudu v Přerově pro pokus svádění ke zločinu dne 7. srpna 1929. Ž. B. si chtěla plod ze života vyhnat za každou cenu, aby neměla na sobě hanbu. Při vyšetřování prvního případu udala strážmistru Josefu Svatoňovi v přítomnosti starosty obce Podolí Metoděje Hlobila, že plod jí odebral MUDr. Gorgulov z Přerova někdy v březnu 1929, za což mu zaplatila 300 Kč. Lékař Gorgulov prý ji uspal a co s ní dělal, ona neví. Dále žádala strážmistra Svatoňe, aby prý lékaře nevyšetřoval, ale při šetření se nezminila, že by byla u druhého lékaře u prohlídky, anebo měla lékařské vysvědčení.

Lékař Gorgulov měl lékařské vysvědčení pro Ž. B. vystavené MUDr. Janem Lacinou z Přerova dne 30. března 1929. V něm bylo uvedeno, že Ž. B. má srdeční vadu a že je slabá. Lékař Jan Lacina, Bartošova 7, udal, že lékařské vysvědčení vydal, nedovedl se však upamatovat, komu. Ve vysvědčení muselo prý být výslovně uvedeno, má-li být plod odebrán anebo ne. Lékař Gorgulov byl ve věci v přítomnosti strážníka Jindřicha Hradílk z Přerova tázán a doznal, že Ž. B. plod odebral. Dále udal, že k němu přišla, měla lékařské vysvědčení od lékaře Jana Laciny, že je slabá a má srdeční vadu. Mimo to Ž. B., když k němu přišla, krvácela, a proto že byl oprávněn plod jí odebrat.^{27/}

26/ Tamtéž. Srovnej SOKa Přerov, Okresní soud Přerov T IV 1311/1929. Obsahuje spisy Tv IV 210/29 (spojené spisy Tv IV 212/29 a Tv IV 223/29).

27/ SOKa Přerov, fond Okresní úřad Přerov, prezidiální spisy, sign. 737/1932.

↑ Portrét Pavla Gorgulova. SOkA Přerov

↑ Květa Štěpková, 1934. SOkA Přerov

Okresní soud si vyžádal posudek v trestní věci proti MUDr. Pavlu Gorgulovi, který vypracovala 19. prosince 1929 soudně-lékařská rada v Brně ve složení: předseda univ. prof. MUDr. Gustav Müller, referent univ. prof. MUDr. František Berka, členové univ. prof. MUDr. Antonín Hamsik, MUDr. Emil Heinburg, MUDr. Hugo Leischner, MUDr. Alois Papírník, MUDr. Artur Schönfeld.

Komise v úvodu konstatovala, že se Gorgulov nalézá v trestním vyšetřování jak pro podezření z vyhnání plodu, tak současně pro brachiální násilnosti, jichž se měl dopustit proti své kvartýrské Chmelařové, jakož pro urážku republiky, již spáchal nestoudným výrokem o ČSR. Udán byl ze všech těchto trestních činů jmenovanou kvartýrskou četnictvu.

V průběhu soudního vyšetřování popírala později A. N. všechny četníkům sdělené okolnosti a vysvětlovala svůj stav, pro nějž vyhledala MUDr. Grogulova, jako krvácení z rodidel. Před soudem tvrdila, že nebyla, či neví, že by byla v jiném stavu a že MUDr. Skalák jí při vyšetření neřekl, že je v jiném stavu, že neví, co ji MUDr. Gorgulov dělal v rodidlech, že necítila píchnutí ani bolest, že z ní nevyšel plod. Připustila, že mu platila 1000 korun, ale byla za to prý u MUDr. Gorgulova asi desetkrát, on s ní však nikdy mnoho nedělal, dával jí jen vatu. MUDr. Skalák potvrdil před soudem, že byla k němu poslána od MUDr. Gorgulova pro vysvědčení, které mělo doporučovat potrat. MUDr. Skalák udal, že on zavedení potratu nedoporučil, protože vnitřní nález byl normální, že on na existenci těhotenství ji nevyšetřil.

Též v druhém případě M. H. se měly věci před soudem analogicky. M. H. jen udávala, že krvácela, že proto vyhledala MUDr. Gorgulova, který jí doporučil operativní zákrok na děloze, že ani on ani MUDr. Lacina jí neřekli, že je těhotná, že ji MUDr. Gorgulov uvnitř vypaloval. Naproti tomu před soudem MUDr. Lacina vypověděl, že M. H. se k němu dostavila z jara 1929 „s poukázkou Dr. Gorgulova, aby jí napsal vysvědčení, doporučující provedení umělého potratu“. Dr. Lacina udal shodně jako MUDr. Skalák, že provedení nedoporučil, protože vnitřní nález byl normální, on na těhotenství ji též nevyšetřil.

MUDr. Gorgulov popřel zákroky k vyhnání plodu. Soudní znalci v Přerově shledali, že A. N. je zdravá, že nelze poznat, byla-li těhotná a byl-li proveden na ní nějaký zákrok. U M. H. prohlásili, že pravděpodobně byla těhotnou a že je možné, že potratila. O eventualitě zákroku či udávané operaci že nemohou však nic říci, protože není po nich stopy. Shledali na M. H. mírné sklesnutí břišních stěn a dělohy.

Závěrem členové komise konstatovali, že spisový materiál neposkytuje dosti momentů, aby se dala existence těhotenství, jeho přerušení, umělý zákrok apod. bezpečně ať potvrdit či vyloučit. Objektivní známky scházely, a proto šlo hlavně o ex post hodnocení údajů, tj. o otázku věrohodnosti. Bylo jisté, že mnohé okolnosti činily existenci potratovou podezřelými. Tak např. posílání obou žen MUDr. Gorgulovem k lékařům za účelem zjištění (vysvědčení), „že se doporučuje vyhnání plodu“, což by asi nemělo smyslu, kdyby podmínky vyhnání k tomu nebyly, a kdyby totéž nebylo plánováno. Podobně honorář 1000 korun se jevil značně vysoký, kdyby jak A. N. tvrdila, že lékař mimo vkládání vaty nic komplikovanějšího (byť i desetkrát) s ní nic nedělal. Též existovaly další rozpory, např., když MUDr. Gorgulov tvrdil, že A. N. trpěla těžkou tuberkulózou plic, srdeční vadou a jinými „těžkými“ chorobami, ač současně vyšetřující ji MUDr. Skalák a i soudní znalci později shledali ji úplně zdravou. Též líčení, že A. N. přišla v těžkém stavu vykrvácená a v polomdlobách, že byla narkotizována za účelem diagnózy, což neodpovídalo lékařským zvyklostem; dále zmíněné nesrovnalosti ve vlastní výpovědi MUDr. Gorgulova o doporučení potratu MUDr. Lacinou.

Na druhé straně ve výpovědi Chmelařové postrádali potřebné detaily, dále nebylo vzhledem k původním údajům obou žen též vyloučeno, že ženy se mohly o existenci svého těhotenství mýlit. Komise se přiklonila k posudku přerovských znalců a konstatovala, že se nedá dokázat, že se jedná u obou zmíněných žen o vyhnání plodu a že toto bylo MUDr. Gorgulovem provedeno.^{28/}

Sám Pavel Gorgulov podal dne 26. srpna 1929 na četnické stanici udání na Vlastu Chmelařovou, Vojtěcha Chmelaře, Vladimíra Chmelaře a Kateřinu Chmelařovou, podle něž jej sváděli v únoru 1929, aby za odměnu 900 Kč provedl na Vlastě Chmelařové nedovolený zákrok – odnětí plodu v třetím měsíci.

Dle trestního oznámení pro Okresní soud v Přerově z 9. září 1929 MUDr. Pavel Gorgulov uvedl, že dne 20. února 1929 přišla k němu do ordinace Vlasta Chmelařová, roz. Žákovská, manželka Vojtěcha Chmelaře, krejčího v Přerově, Kramářova ul. 9 bytem, a pravila mu, že je ve třetím měsíci těhotenství a chce

28/ SOkA Přerov, Okresní soud Přerov T IV 1311/1929. Obsahuje spisy Tv IV 210/29 (spojené spisy Tv IV 212/29 a Tv IV 223/29).

si od toho odpomoci, a žádala ho, aby jí to odebral. Gorgulov ji prohlédl a zjistil normální těhotenství a odepřel na ní zákrok provést. Mezi tím přišel do ordinace sině její manžel a žádal o provedení zákroku za každou cenu a nabízel mu za to 900 Kč na splátky. MUDr. Gorgulov však odepřel nedovolený zákrok provést s tím, že Vlasta Chmelařová je zdravá, může родit, a podotkl, že zakročí pouze tehdy, když bude krvácet a donese si lékařské vysvědčení. Na to odpovéděl Vojtěch Chmelař, že MUDr. Emil Tauský provádí nedovolený zákrok bez lékařského vysvědčení a že jim to za 500 Kč udělá. Vlasta Chmelařová na to z ordinace sině odešla, takže MUDr. Gorgulov tam zůstal pouze s Vojtěchem Chmelařem. Za chvíli po jejím odchodu přišel do ordinace ještě Vladimír Chmelař a oba ho chtěli přinutit vyhrožováním, že mu dají výpověď z bytu, k tomu, aby na Vlastě Chmelařové provedl nedovolený zákrok. MUDr. Gorgulov se poté s oběma pohádal a vykázal je z bytu.

Dne 21. února 1929 šel Gorgulov do bytu Kateřiny Chmelařové a řekl jí, k čemu ho její synové Vojtěch a Vladimír nutí. Na to se jí tázal, ví-li o tom, že nevěsta jejího syna Vojtěcha je těhotná, ale ona na to nic neodpověděla. Dne 22. června 1929 přišla Kateřina Chmelařová do ordinace sině MUDr. Gorgulova a položila na stůl asi 40 Kč za dřívější léčení a dala mu z bytu výpověď slovy: „*Marš, ven z bytu, když nás nechcete léčit...*“ Gorgulov neval výpověď z bytu na vědomí a asi za týden na to spatřil Vlastu Chmelařovou, která byla nápadněbledá, takže měl za to, že si musela od těhotenství odpomoci.

Vlasta Chmelařová udala strážmistru Jelínkovi, že byla u MUDr. Gorgulova asi v únoru 1929 za účelem zjištění choroby, jelikož pociťovala bolesti uvnitř pohlavního ústrojí. MUDr. Gorgulov ji prohlédl a řekl, že má šestinedělní souchoť, zápal dělohy a vaječníků, přičemž je těhotná asi tři měsíce, a že je ochoten na ní nedovolený zákrok provést za předem složený obnos 900 Kč. Vlasta Chmelařová mu řekla, že se musí domluvit napřed se svým mužem, ale po domluvě s ním nešla už k němu a později zjistila, že není těhotná a že nemá zápal vaječníků ani dělohy, nýbrž byla silně zachlazená, čímž měla po dobu dvou měsíců zastaveny měsíčky. Udání MUDr. Gorgulova prý bylo učiněno pouze ze msty. Její manžel popřel, že by byl v ordinaci.

Kateřina Chmelařová vypověděla, že dne 1. dubna 1929 jí platil MUDr. Gorgulov nájemné z bytu v částce 2 400 Kč, při čemž jí strhl 100 Kč. Kateřina Chmelařová se tázala, proč jí strhuje 100 Kč, na což jí řekl, že léčil její snachu Vlastu Chmelařovou. Jinou rozmluvu prý s ním neměla a jeho udání je prý ze msty pro soudní spory, které s ním rodina Chmelařova vede.^{29/}

MUDr. Gorgulov se pak v říjnu 1929 z domu Kateřiny Chmelařové odstěhoval a od té doby na něho stížnosti přestaly. Svou ordinaci přenesl do domu Průmyslové banky v Komenského ulici 883/23, jak o tom informoval v inzerátu uveřejněném v přerovském Obzoru.^{30/}

Již 18. října 1928 ministerstvo zdravotnictví nařídilo přerovskému okresnímu hejtmanovi, aby okresní lékař, ustanovený při Okresním úřadě v Přerově, nenápadným způsobem vykonával dozor nad lékařskou činností MUDr. Gorgu-

29/ SOKA Přerov, fond Okresní úřad Přerov, prezidiální spisy, sign. 737/1932.

30/ Obzor, 13. 10. 1929.

↑ Komenského ulice, dům čp. 883. Foto J. Lapáček

lova, protože na ministerstvo docházely četné stížnosti na provádění různých lékařských zákroků.^{31/} Dne 22. května 1929 informovala česká sekce lékařské komory moravské Hanáckou župu českých lékařů, zastoupenou MUDr. Josefem Kratochvílou, obvodním lékařem v Přerově, že MUDr. Pavel Gorgulov je členem moravské lékařské komory od 4. června 1927. Měl právo ordinovat v Přerově jako praktický lékař na základě povolení ministerstva veřejného zdravotnictví a tělesné výchovy ze dne 6. září 1928, což bylo komoře oznámeno Okresní správou politickou v Přerově přípisem ze dne 15. září 1928. Byl přijat za člena komory lékařské moravské na základě dekretu ministerstva zdravotnictví z 30. dubna 1927.^{32/} Zemský úřad v Brně oznámil 13. ledna 1930 pod č. 1254/IV/9 ministerstvu zdravotnictví, že MUDr. Gorgulov je ve třech případech soudně vyšetřován pro zločin vyhnání plodu. V další informaci z 22. března 1930 sdělil Zemský úřad v Brně, že trestní řízení v uvedených případech není ještě skončeno, že však se proti MUDr. Gorgulovovi vede ještě vyšetřování pro nebezpečné vyhrožování a vyšetřování ve smyslu zákona na ochranu republiky, protože se hanlivě vyjadřoval o republice. Kromě toho bylo oznámeno, že se MUDr. Gorgulov netěší dobré pověsti, načež ministerstvo zdravotnictví výnosem z 9. dubna 1930 č. 10075/30 odňalo dříve udělené povolení k výkonu lékařské praxe MUDr. Gor-

31/ Národní archiv v Praze, Zemský úřad Praha – Prezidium zemského úřadu v Praze – fond 207, karton 634, sign. 8/1/61/15.

32/ Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Hanácká župa lékařská Kroměříž, inv. č. 24, kart. č. 4.

gulovovi a uvědomilo o tom všechny zemské úřady za účelem dohledu, aby nevykonával neoprávněně lékařskou praxi jinde.^{33/}

Po odnětí povolení k výkonu lékařské praxe odjel MUDr. Gorgulov do Prahy, a sice koncem dubna 1930. Asi dva dny po odjezdu psal Anně Löffelmannové, aby za ním přijela, že jí zařídí masérskou živnost, kterou s ní bude provozovat. Anna Löffelmannová se objevila v Praze 26. dubna 1930 a přenocovala společně s Gorgulovem v hotelu „Koruna“ v Praze II., kde se zapsala jako asistentka. V následujících dnech přenocovali opět v hotelích a začátkem května odjeli společně do Přerova, kde Gorgulov prodal nějaké domácí zařízení. Korespondenčním listkem, odeslaným dne 3. května 1930 z Olomouce, vyrozuměl tiskárnu Legiografii, že nemůže zaplatit dluh za tisk programu strany „Zelených“, protože byl zbaven možnosti vykonávat lékařskou praxi. Z Přerova se vrátil společně s Annou Löffelmannovou do Prahy a přihlásili se k pobytu na Žižkově, Chodská 10 u paní Duškové, kde však bydleli jen několik dní. Podle policejních přihlášek přenocovali společně z 12. na 13. května 1930 v hotelu „Libuše“ tamtéž. Löffelmannová byla hlášena jako masérka.

On sám napsal 5. května 1930 Krajskému soudu v Olomouci žádost o přeložení své trestní věci k příslušnému soudu v Praze-Žižkově. Zdůvodnil to následovně: *„Poněvadž intrikami a udavačskými akcemi zlých lidí v Přerově byl existenčně úplně zničen, lékařskou praxi ztratil, trpí bídu a hlad, a proto se dostaviti k soudu do Olomouce, ani do Přerova naprosto nemůže. Necítí sebe vinným a bude trvati na potrestání udavačů a utrhačů na cti, kteří z pomsty bezohledně ničí lidi.“*

U přerovského soudu se konaly ještě některé dílčí výslechy (9. července 1930 výslech svědka Karla Löffelmanna, otce asistentky) a také četnické stanice šetřila pobyt a podle údaje ze dne 27. prosince 1930 se zdržoval MUDr. Gorgulov v Paříži. Nicméně usnesením soudu z 6. října 1930 proti obviněné A. N. a M. H. a pro zločin proti MUDr. Gorgulovovi dle § 90 tr. ř. bylo řízení zastaveno.^{34/}

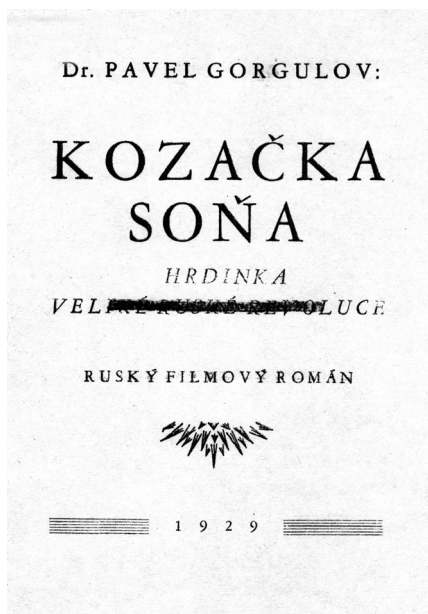
Literární činnost

Již své první manželce v Rusku Marii Pogorjelové udával Gorgulov, že jméno Pavel Donský, pod kterým ho znala, je jeho literárním pseudonymem. Ohledně literární činnosti v Rusku jí Gorgulov ale žádné další informace nepodal.

V Československu projevil Gorgulov literární snahy vydáním knížky „Dálava“, v ruském jazyce, v knižním nakladatelství „Jarja“ v Berlíně v roce 1925. Tuto knihu vydal pod pseudonymem „Bred“, což v ruštině znamená „Fantasie“. Údajně vydání zaplatil za peníze utržené z prodeje prstenu s dýmantem, který mu věnovala samotná carevna, která mu byla na křtu.

33/ Národní archiv v Praze, Zemský úřad Praha – Prezidium zemského úřadu v Praze – fond 207, karton 634, sign. 8/1/61/15.

34/ Nedochovaný spis Okresního soudu v Přerově zn. T II 252/30. Dne 7. prosince 1936 se dostavila Květoslava Gorgulová k přerovskému okresnímu soudu a souhlasila s tím, aby věci doličné, a to dva starší revoly (menší a jeden větší armádní), rezavé, byly zdejším soudem zničeny, poněvadž jí nestálo za to, aby si pořizovala zbrojní pas. SOkA Přerov, Okresní soud Přerov T IV 1311/1929. Obsahuje spisy Tv IV 210/29 (spojené spisy Tv IV 212/29 a Tv IV 223/29).

↑ Titulní list knihy Kozáčka Soňa, 1929

↑ Portrét Pavla Gorgulova v knize Der Nonne Sohn, 1929

Gorgulov hodlal v roce 1929 vydávat v Olomouci periodický časopis pro kulturu a poučení s názvem „Skif“ (Skif v ruštině znamená Skyt). Měl to být měsíčník a jako zodpovědný redaktor byl úřadu oznámen Karel Himmelsdrofer, narozený 12. února 1878 v Praze, příslušný do Olomouce, účetní tiskárny Josefa Groáka v Olomouci. Tohoto časopisu vyšlo pouze jedno číslo v počtu asi 1000 výtisků, ale výlohy Gorgulov nezaplatil. V tomto časopisu chtěl uveřejňovat také román „Syn osudu“. Umělecká úroveň časopisu nebyla valná.^{35/}

V roce 1929 vycházel v Přerově v novinách Obzor na pokračování jeho filmový román „Syn jeptišky“, který mu česky upravoval Ladislav Suchdolský. Svým nákladem a tiskem Julia Dostala v Kojetíně pak knihu vydal a na konci uvedl „R. 1920 – Majkop, Kavkaz, Rusko“. Z toho se soudilo, že Gorgulov napsal text ještě v Rusku. Česká verze knihy „Syn jeptišky“ byla vydána v počtu 300 kusů za cenu 3 070 Kč. Tiskař Dostal za účelem vyjednání ceny knihy navštívil Gorgulova v Přerově a ten smlouvenou cenu ve třech splátkách skutečně zaplatil. „Syn jeptišky“ byl vydán také v německém jazyce pod názvem „Der Nonne Sohn. Russischer Filmroman. Typosdruck, Olmütz 1929“ tiskem Groák v Olomouci. V nakladatelství Obzor se chystal vydat druhý román „Kozáčka Soňa“, ale po vytištění poloviny knihy z Přerova zmizel. V dubnu 1930 vyšla tiskem brožura „Vše-ruská národní zemědělská strana zelených“.^{36/}

35/ Národní archiv v Praze, Zemský úřad Praha – Prezidium zemského úřadu v Praze – fond 207, karton 634, sign. 8/1/61/15.

36/ Obzor, Syn jeptišky. 9. 3. 1929-25. 7. 1929. SUCHDOLSKÝ, Ladislav: *Syn jeptišky a gardového důstojníka vrahem prvního občana Francie*. Obzor, 8. 5. 1932, s. 2-3.

V Paříži mu ještě vyšla v roce 1932 kniha Тайна жизни Скифов pod pseudonymem Pavel Bred, kterou vydala La Société nouvelle d'éditions franco-slaves. Po spáchaném atentátu na francouzského prezidenta se objevily v časopisech zprávy o tom, že MUDr. Gorgulov zaslal krátce před atentátem řediteli vydavatelství „Univ. Verlag“ Krügerovi rukopis svého románu, nazvaného „Román kozáka“, který je prý skvěle napsán a o jeho vydání a o získání práva na překlad má Krüger velkou spoustu nabídek zahraničních vydavatelství.^{37/}

Politické aktivity

Někteří lidé tvrdili, že kdo Gorgulova blíže neznal a přišel s ním do styku, nikdy by dle jeho chování neřekl, že je osobou mající akademické vzdělání. Po příchodu do Přerova se stranil společnosti a také nevyhledával společnost ruských emigrantů usazených v Přerově. Vedl život dost neuspořádaný a vysedával často v přerovských nočních lokálech ve společnosti žen pochybné pověsti – barových tanečnic – což vlastně bylo příčinou rozháranosti jeho rodinného života. Svým vystupováním si MUDr. Gorgulov zavinil, že se ho přerovská lepší společnost stranila. Též s politicky činnými osobami, speciálně se zdejšími komunisty a fašisty, se nestýkal.^{38/}

V Přerově se poměrně silně šířilo rusofilství již od druhé poloviny 19. století. Dne 8. dubna 1900 svolal lékárník Hynek Psota ustavující valnou schůzi Ruského kroužku. Ten se před válkou angažoval v akci Ruské zrna, což byly návštěvy ruských rolníků, kteří se na Moravě seznamovali se vzorným vedením polního hospodářství. V roce 1915 byla činnost spolku zastavena a obnovena po vzniku samostatné republiky v roce 1921. Tehdy začali členové spolku podporovat ruské a ukrajinské emigranty peněžními sbírkami a dary. Kroužek se scházel pravidelně v kavárně u Sumů.^{39/}

Dne 16. prosince 1929 se dostavil MUDr. Pavel Gorgulov na policejní ředitelství v Praze a prohlásil, že zakládá politickou stranu ruských emigrantů „Všeruskou národní rolnickou stranu“ (Zelených) a zároveň předložil jím samým vypracovaný program této strany a její organizační statut, psaný na stroji, žádaje zároveň, aby mu policejní ředitelství osvědčilo předložení tohoto statutu. Byl poučen, že založení a organizování politické strany v rámci platných zákonů je volné a nevyžaduje k svému vzniku nějakého předložení a schvalování organizačního statutu a programu. Vzhledem k tomu nemůže mu policejní ředitelství žádané osvědčení, případně potvrzení, vydat. Zároveň byl MUDr. Gorgulov upozorněn, že není žádoucí, aby on jako cizinec-emigrant zde vyvíjel politickou činnost, která by vnitřní situaci emigrace ještě komplikovala. Stanovy „Všeruské

37/ Národní archiv v Praze, Zemský úřad Praha – Prezidium zemského úřadu v Praze – fond 207, karton 634, sign. 8/1/61/15.

38/ SOkA Přerov, fond Okresní úřad Přerov, prezidiální spisy, sign. 737/1932.

39/ ŠIROKÁ, Růžena: *Třicet let „Ruského spolku“ v Přerově*. Obzor, 20. 3. 1931, s. 2. Viz Ruský kroužek v Přerově konal ve čtvrtek dne 5. prosince členskou schůzi 1929 o 8. hodině večer v kavárně p. Suma. Přednášetel bude p. profesor Ivanov. Obzor 7. 12. 1929, s. 2. Též KRČEK, Václav: *Sjezd přátel Ruského zrna v Přerově*. Obzor, 29. 5. 1932, s. 2–3.

národní strany“, vypracované Gorgulovem, mluvily o zavedení diktatury národní rolnické strany, která je tam nazývána stranou „zelených“. Vyhlášoval se boj proti komunistům, levým socialistům i monarchistům, naproti tomu připouštěla organizace strany živnostensko-obchodnické a průmyslové, národní demokracie, národních socialistů a sociálně demokratické dělnické. Byly psány hodně bombasticky, takže činily dojem, že pisatel je snad zaujat nějakou myšlenkou. Mluvil též o tom, může-li svolávat schůze do svého bytu, takže patrně měl ještě nějaké spolupracovníky.^{40/}

Mezi ruské emigranty byl uveden Gorgulov profesorem ruského jazyka Ivanem z Kroměříže někdy koncem roku 1928. Jeho prostřednictvím se seznámil s Ing. Jiřím Kollardem, bytem v Přerově, Smetanova ul. 3, známým ukrajinským veřejným pracovníkem znalým poměrů života emigrantů. Byl smluvním technickým úředníkem Zemského úřadu v Brně, vedl státní stavby v Olomouci a dojížděl odtud do Přerova.

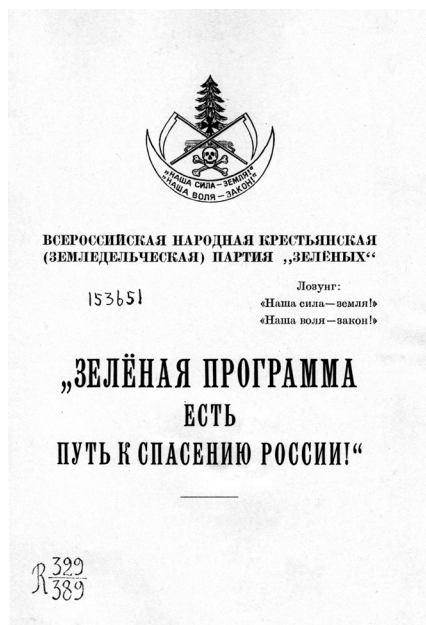
Ing. Kollard nevyhledával sám společnost MUDr. Gorgulova, ač o jeho příchodu do Přerova věděl. Jeho styky s MUDr. Gorgulovem se postupně staly četnějšími, ale byly vždy většinou jen obvyklého společenského rázu. Později využil Ing. Kollard i jeho lékařských služeb. S jeho politickými názory ale nesouhlasil, protože poznal z jím vypracovaného programu, že Gorgulovovy politické znalosti nemají hlubší význam pro emigranty, a pojal podezření, že má co činit s osobou nepříliš dobré kvality a dobrodružné povahy. Po tomto poznání se Ing. Kollard strasil MUDr. Gorgulova, který se jej později snažil mezi emigranty očernit tím, že prohlásil, že má za ženu židovku, a proto se nechce angažovat pro věc „Zelených“.

Ing. Kollard udal, že MUDr. Gorgulov dle jeho názoru byl člověk hrubý, ctižádnostivý. K založení strany „Zelených“ byl hnán hlavně ctižádností a dobrodružností. Nabízel mu význačné postavení ve straně Zelených, protože jej chtěl takto získat pro své zájmy v předpokladu, že jeho vstupem získá pro stranu značný počet ruských emigrantů.

Téhož mínění o Gorgulovovi byl jiný emigrant Jiří Taranucho bydlící v Přerově, Kratochvílova ulice č. 41, který byl zaměstnán v závodě Středomoravských elektráren (SME) v Přerově. Také jemu bylo ve straně Zelených nabízeno nějaké čelnější postavení, on ale prohlásil, že do strany nevstoupí, pokud mu nebude znám program. Po zběžném přečtení zásad strany zjistil, že v daném případě se jedná o věc nezralou bez jakéhokoliv podkladu, která by ruské emigraci více škodila, než prospěla, a proto se více o celou věc nestaral.

Anna Löffelmannová byla v době, kdy provozoval v Přerově lékařskou praxi, svědkyní různých návštěv ruských emigrantů, kteří navštívili Přerov a kteří se u Gorgulova zdrželi kratší dobu, načež zase odešli. Byl mezi nimi i ruský emigrant Vasil Andrejevič Nesmějanov, snad posluchač vysoké školy technické v Praze. Jak ji Gorgulov informoval, tyto návštěvy měly napomoci založit stranu „Zelených“. Na otázku Anny Löffelmannové, jaký má mít účel, jí vysvětloval, že strana má být zaměřena proti bolševismu v Rusku. Toto sdružení nazval Gorgulov „Partyzánská divise“, o níž se prý rozepsal v knize jím vydané „Kozáč-

40/ SOKa Přerov, fond Okresní úřad Přerov, prezidiální spisy, sign. 737/1932.

Titulní strana programu strany Zelených, 1930

ka Soňa“. Anna Löffelmannová nevěděla, jaký význam nebo politické směrnice mělo toto sdružení a o čem Gorgulov při schůzkách s ruskými emigranty mluvil, protože spolu hovořili výhradně rusky. Gorgulov Anně Löffelmannové na krátký čas vypůjčil ruský kroj z půjčovny krojů Štenclové, bydlící v Přerově, Palackého ulice č. 26.^{41/}

Pod protektorátem Okresní péče o mládež v Přerově se konal dne 11. prosince 1929 v Městském domě o 8. hodině večerní koncert, na němž vystupovali členové bývalé Ruské opery N. Rostovceová, primabalerína oděského divadla, Evžen Končakov, člen kyjevské opery (baryton), G. Lepka, koncertní pěvec (lyric-ký tenor), prof. Dr. Rochl (virtuos na housle) a za spoluúčinkování sl. Valy Tauské, koncertní pěvkyně, a M. Vranové, učitelky na klavír. Na programu byly arie, dueta, písně, balet, tance klasické i charakteristické.^{42/}

Končakov byl přerovskými občany upozorněn na MUDr. Pavla Gorgulova. Šli k němu s manželkou Neonillou, velmi laskavě je přijal, zakoupil dva lístky na koncert a vůbec slíbil všemožnou podporu. Gorgulov požádal jeho manželku, aby mu vyšila nějaký text na látku zelené barvy, byl to text pro jím založenou zemědělskou stranu. O vánočním svátku je Gorgulov pozval k sobě na čaj, kde byl přítomen též Vasilij Nesmějanov, kterého představil jako svého tajemník a svého

41/ Tamtéž.

42/ Obzor, 3. 12. 1929, s. 2-3. Srovnej SOkA Přerov, fond Okresní úřad Přerov, prezidiální spisy, sign. 737/1932.

Okresnímu úřadu

v P ř e r o v ě

hruša
Zadání 6
rozpuštění
22/12/29

Podepsaný Dr Gordulov Pavel, předseda strahy, „Diktator,,
všeruská národní rolnické ??Zelených?? oznamuje tímto, že
bude pořádati dne 31. prosince 1929 soukromou schůzi politické/
jmenované
strany v Přerově, Komenského třída číslo 23. a žádá o povolení.

souhlasný byl.

V Přerově, dne 22. prosince 1929.

*Předkládám, opři strany, kterou
naše organizace hodlá masloviti.
Stejně bude naše organizace při-
jata jako příspěvková členka
agrarní strany českoslov. Vímě
bylo mi polit. prezidentem v Praze
sděleno, že mým právem vyjít
polit. stranu organizaci bez povolit.
povolení, že však nemám souhlasu
bez politického povolení a že mým
každou schůzi ohlásiti na str. úřadu.*

Dr Gordul

7

důvěrného spolupracovníka. Při tom večírku začal přednášet program své strany, kterou prý založil v Praze a žádal účastníky, aby se stali jejími členy a složili zároveň přísahu, kterou měli po něm odříkat. Skutečně také započal přednášet text přísahy, v níž se hrozilo těm, kteří by stranu zradili, smrtí. Poněvadž z přednesu celého programu i přísahy měli dojem, že jde o bláznovství, počali se smát, ale Gorgulov se tak rozčílil, že z něho šel strach. Aby věc nějak skončili, vyhověli mu a přísahu odříkali, ačkoliv nebrali nic vážně. Nesmějanov přísahal též, ale tropil si z toho rovněž posměch. Gorgulov ve svých řečech mluvil proti bolševismu a říkával, že ruská emigrace se musí učit od Lenina a bolševiků metodám, tj. teroru.

Když se při obědě, na který je Gorgulov pozval, dozvěděl, že Končakova manželka trpí záchvaty malárie, prohlásil ihned, že on jako lékař ji bude léčit, a sice velmi levně, poněvadž za svoji lékařskou pomoc nebude nic účtovat, pouze za výdaje na injekce. Manželka byla u něho několikrát v ordinaci, kde jí Gorgulov dával malariové injekce, které jí však nepomohly. Za injekci si počítal Gorgulov 600 Kč, které mu Končakov z polovice zaplatil ihned, polovici mu slíbil zaplatit po skončeném koncertu v Olomouci. Tam za ním Gorgulov se svojí asistentkou přijel a dostali se spolu do sporu, poněvadž Gorgulov neurvalým a hrubým způsobem před ostatními účinkujícími na Končakova křičel: „*Peníze hned na stůl.*“ Dluh Končakov ihned zaplatil, přičemž mu řekl, že je podvodník a provokatér.^{43/}

MUDr. Gorgulov adresoval 22. prosince 1929 Okresnímu úřadu v Přerově oznámení tohoto znění: „*Podepsaný Dr. Gorgulov Pavel, předseda strany „Diktator“, všeruská národní rolnická „Zelených“ oznamuje tímto, že bude pořádat dne 31. prosince 1929 soukromou schůzi politické strany v Přerově, Komenského třída 23, a žádá jmenované o povolení. Předkládám opis ústavy, kterou naše organizace hodlá prosaditi. Nyní bude naše organizace přijata jako přispívající členka agrární strany československé. Ústně bylo mi polic. presidentem v Praze sděleno, že mám právo vyvíjeti polit. stranu cizineckou bez zvlášť. povolení, že však nesmím spolkovati beze zvláštního povolení a že mám každou schůzi ohlásiti na okresním úřadu.*“ Vzápětí MUDr. Gorgulov oznámil, že schůze nebude pořádána a že oznámení je proto bezpředmětné.^{44/}

Začátkem ledna 1930 se Gorgulov obrátil na tiskárnu „Legiografie“ v Praze-Vršovicích a žádal o podání rozpočtu na tisk brožurky v ruském jazyku menšího formátu v počtu 1000 exemplářů. V další korespondenci si kladl různé podmínky (nejprve chtěl celou brožurku tisknout na zeleném papíře, pak jen 100 exemplářů a 900 na bílém papíře se zelenou obálkou), přičemž neustále zdůrazňoval spěšnost a naléhavost své objednávky. Vyžadoval vždy odpověď do tří dnů, jinak objednávku předá jiné venkovské tiskárně. Konečně stanovil lístkem z 20. ledna 1930 doslovně tuto podmínku: „*Stavím podmínkou, že Vaše firma na brožuru nesmí vůbec býti. Poněvadž brožura jest politická a týká se bolševického Ruska. Proto se nesmí*

43/ Národní archiv v Praze, Zemský úřad Praha – Prezidium zemského úřadu v Praze – fond 207, karta 634, sign. 8/1/61/15. Protokol sepsaný v presidiu policejního ředitelství v Praze dne 13. května 1932. Předmětem je výsledek Evžena Končakova, operního pěvce, narozen 1894 v Kyjevě, ruský emigrant, bytem v Praze II v Jirchářích č. 11.

44/ SOkA Přerov, fond Okresní úřad Přerov, sign. III-6/1929; tamtéž Okresní úřad Přerov, prezidiální spisy, sign. 737/1932.

vědět, kde je tištěna. Ovšem proti státu čs. nic tam není. Je povolena vládou čs...“ Tiskárna souhlasila, že firmu uvede jen na povinných výtiscích, které předkládá úřadům, a ostatní budou bez označení tiskárny. Během dalšího dopisování ohledně ceny a úpravy brožury projevoval Gorgulov stále netrpělivost a zdůrazňoval: *„Věc je politická a velmi obšírná, ohromná jako Rusko!“* Konečně souhlasil s ujednanými podmínkami, brožurka byla vytisknuta a 20 výtisků mu bylo dle žádosti zasláno ihned 5. dubna 1930 jako spěšná zásilka, ostatní železniční dopravou.

Po obdržení zásilky měl Gorgulov námitky ohledně tisku hymny a objednal zvlášť 1 000 výtisků hymny. Po ujednání ceny zaslal 16. dubna 1930 tiskárně telegram tohoto znění: *„Okamžitě tiskněte pouze text na noty vzdálenost mezi slabiky přesně dle brožury štoček not nepotřebuji zhotovte za tři dny. Diktátor Gorgulov.“*

Tiskárna si účtovala 4 595 Kč, Gorgulov zaslal 1 000 Kč předem, jak byl povinen. K účtu tiskárny z 21. dubna 1930 odpověděl lístkem, odeslaným z Olomouce dne 3. května 1930: *„Jelikož úřady čsl. lékařskou praxi náhle neočekávaně mi zakázaly a tím samým zbavily mě živobytí vůbec, svůj dluh vůči Vám zaplatiti nemohu. Poněvadž jsem nyní bez zaměstnání. Dr. Pavel Gorgulov.“* K dotazu firmy u městského policejního úřadu v Přerově bylo dne 19. května 1930 sděleno, že MUDr. Gorgulov se odstěhoval 2. května 1930 z Přerova.

Mezi ruskou emigrací se tato brožurka objevila v květnu 1930. Zdá se, že organizace strany existovala jen v Gorgulovově hlavě. To dosvědčil i Sergej Maslov, jeden z předních členů organizace „Křesťanskaja Rossija“, jemuž se Gorgulov po velkém vychloubání nakonec přiznal, že organizace „zelených“ nemá žádné členy. Gorgulovova nabídka sjednocení programu „zelených“ s organizací „Křesťanskaja Rossija“ byla odmítnuta.^{45/}

Atentát, vyšetřování

Za svého pražského pobytu přijal Gorgulov v hotelu „Pošta“ několikrát Vasila Andrejeviče Nesmějanova, s nímž začal vydávat časopis „Rusko“, jehož náklad financoval Gorgulov. Časopis však byl vydán pouze asi třikrát a neujal se hlavně vinou Nesmějanova, který byl v té věci naprosto nedbalý a nepořádný. To sdělil Gorgulov Anně Löffelmanové po neshodě s Nesmějanovem, kterého obviňoval, že táhne s bolševiky a že od nich přijímá úplatky. V době pobytu v Praze navštěvovala Anna Löffelmanová s Gorgulovem klub ruských emigrantů, jehož místnosti se nacházely v hotelu u Věvodů v Praze. V tomto hotelu bylo umístěno také kino. Gorgulov měl buď v Živnobance nebo Agrární bance konto pod pseudonymem „Petr Dubský“, na němž byla suma 9 000 Kč, kterou v době pobytu v Praze po částkách vybral.

Před svým útekem ze země oznámil Gorgulov Anně Löffelmanové, že odjíždí narychlo do Kolína a že po vyřízení záležitosti se vrátí zpět. Za několik dní nato od něj obdržela Löffelmanová dopis z Paříže, v němž se jí Gorgulov rozepisoval o příčině náhlého odjezdu z Prahy. V dalších dopisech žádal o zaslá-

45/ Národní archiv v Praze, Zemský úřad Praha – Prezidium zemského úřadu v Praze – fond 207, karton 634, sign. 8/1/61/15.

↑ Francouzský prezident Paul Doumer.
Světobzor 1932

ní různých věcí, lékařských instrumentů a preparátů, které v Praze, případně v Přerově zanechal. V těchto dopisech ji ujišťoval o svém stálém přátelství k ní a nabádal ji, aby činila přípravy na cestu do Francie, kam měla za ním dojet, jakmile si opatří lepší existenci. Také se v těchto dopisech zmiňoval o svých neutěšených poměrech a prosil o nějakou podporu. V posledním dopisu psal, že hodlá odejet z Paříže do Charbinu, případně do Šanghaje, kde doufá nalézt lepší existenci. Od té doby neměla Anna Löffelmannová od Gorgulova žádné zprávy a z této příčiny, když dělala ve svých věcech pořádek, několik dopisů a různých písemností týkajících se Gorgulova spálila. Mezi nimi se také nacházela věnování od kanceláře prezidenta republiky a ministrů za zaslanou knihu „Syn jeptišky“. Anna Löffelmannová po odjezdu Gorgulova z Prahy odjela do Přerova ke svým rodičům.^{46/}

Na základě tragických událostí 6. – 7. května 1932 v Paříži se rozjelo rozsáhlé vyšetřování francouzské policie, které vzhledem k tomu, že Gorgulov strávil velkou část života v Československu, bylo vedeno i u nás. Přerov ovšem nemohl být vynechán.

Již 8. května 1932 se v přerovském Obzoru objevily články s názvy Bývalý přerovský lékař zavraždil presidenta Francie a Syn jeptišky a gardového důstojníka vrahem prvního občana Francie a následovaly další. Čtenáři se dověděli,

46/ Okresní úřad Přerov, prezidiální spisy, sign. 737/1932.

že již předchozího dne v sobotu bylo telefonováno z Paříže Okresnímu úřadu v Přerově, aby byla vyslechnuta Květa Gorgulovová.^{47/}

Četnická stanice v Přerově byla požádána policejním ředitelstvím v Praze 10. května 1932 o vyšetření okolností pobytu Pavla Gorgulova v Přerově. Prezidium Zemského úřadu v Brně poslalo 12. května téhož roku přípis okresnímu hejtmánovi, v němž jej informovalo, že velvyslanectví v Paříži dostalo důvěrně zprávu, že u Gorgulova byl nalezen zápisník, ve kterém nadává na Francii, protože podporuje bolševiky. Mezi jiným také psal, že pravými vrahy Ruska byli Masaryk a Štefánik. Okresní hejtmán měl nechat vyšetřit styky Gorgulova se zdejšími fašisty a komunisty.^{48/}

Pařížské úřady se však nespokojily pouhým protokolem okresního úřadu, nýbrž poslaly do Přerova svého policejního úředník (divizionáře) Johna Huga Henneta, který přijel v úterý 17. května 1932 v 20.47 hod. z Hodonína, a přijal na nádraží hlášení velitele četnické stanice vrchního strážmistra Lipčíka. Doprovázel ho profesor francouzského institutu jako jazykový tlumočníka. Ubytovali se v hotelu Přerov, kde ovšem rubrika jejich jmen zůstala nevyplněna. Středa 18. května byla ve znamení rozsáhlých výsledků osob, které by mohly vnést do záhady případu Pavla Gorgulova proud jasného světla. Ráno v 9 hod. byl ve sňatkové síni okresního úřadu proveden první výslech, jemuž byli přítomni kromě zmíněných pánů okresní hejtmán František Chmelík, rada politické správy Dr. Kucheyda a jako tlumočník Vilma Havránková, choť zesnulého starosty města Přerova, známá polyglotka.

Dopoledne byla dlouho vyslýchána rozvedená Květuše Gorgulovová, roz. Štěpková. Ta vypověděla francouzské vyšetřující komisi dopodrobna o svém krátkém a bolestném soužití s MUDr. Pavlem Gorgulovem, který ubohou ženu surově trýznil a dokonce jí také ukládal o život. Vysvětlila také, že počátek jejich rozporů se datoval od té doby, kdy se přesvědčila neklamnými důkazy, že ji její manžel podvádí s jinými ženami, namnoze svými pacientkami. Upozornila také na vážnou okolnost, jež uspišila rozchod tehdy, když se Gorgulov domáhal vyplacení stotisícového věna, které mu přirozeně právem nedůvěřivá matka mladé paní Gorgulovové nechtěla ihned svěřit. Byla také dotazována na politickou pří-

47/ Bývalý přerovský lékař zavraždil presidenta Francie. Obzor, 8. 5. 1932, s. 2; SUCHDOLSKÝ, Ladislav: Syn jeptišky a gardového důstojníka vrahem prvního občana Francie. Obzor, 8. 5. 1932, s. 2–3; Gorgulov se obvinil z únosu Lindberghova děcka. Obzor, 8. 5. 1932; Gorgulov agentem sovětů? Obzor, 10. 5. 1932, s. 2; Bývalý ukrajinský ministr o vrahu francouzského presidenta. Obzor, 11. 5. 1932, s. 2; Ubohá choť Pavla Gorgulova vypráví. Obzor, 12. 5. 1932, s. 2; Pavel Gorgulov ve spojení se sověty za svého působení v Přerově. Obzor, 25. 5. 1932, s. 2; I přerovské dopisy budou hráti důležitou roli v otázce života a smrti Pavla Gorgulova. Obzor, 4. 6. 1932, s. 2; Drt. Zeraň a vrah francouzského presidenta. Obzor, 1. 7. 1932, s. 2; Atentáty. Obzor, 3. 7. 1932, s. 6; KOVAŘÍK, Josef: Opožděná kursivka čili slíbil jsem, že zabráním válce. Obzor, 12. 6. 1932, s. 1–2; Vrah Gorgulov před porotou. Obzor, 26. 7. 1932, s. 1; Gorgulov, vrah francouzského presidenta, před porotou. Obzor, 27. 7. 1932, s. 1; Gorgulov měl býti dávno internován v blázinci. Obzor, 28. 7. 1932, s. 1; Gorgulov odsouzen k trestu smrti. Obzor, 29. 7. 1932, s. 1; Gorgulov chce býti zastřelen. Obzor, 30. 7. 1932, s. 1; SUCHDOLSKÝ, Ladislav: Interview s rozvedenou choť k smrti odsouzeného. Obzor, 30. 7. 1932, s. 2; Před popravou vraha Gorgulova. Obzor 14. 9. 1929, s. 1; Vrah Pavel Gorgulov popraven. Obzor, 15. 9. 1932, s. 1; Gorgulova zbraň do musea. Obzor 18. 9. 1932, s. 3; Muž, který předvídal potupnou smrt vraha francouzského presidenta – o osudu Československé republiky. Obzor, 5. 1. 1934, s. 2; Gorgulovův přítel vůdcem fašistického hnutí na dálně východě. Obzor, 23. 9. 1934, s. 3.

48/ Okresní úřad Přerov, prezidiální spisy, sign. 737/1932.

↑ Francouzský vyšetřovatel Hennet.
Světobzor 1932

slušnost Pavla Gorgulova a na jeho smýšlení. V tomto směru však nemohla podat nic cenného a její výpověď se omezovala na opakování toho, co již dříve bylo obsahem jejího výslechu. Výslech byl ve 12.30 hod. skončen a francouzská komise poobědvala v restauraci Městského domu.

Ve 14.30 hod. se konal již druhý výslech, a to bývalé Gorgulovovy asistentky, která s ním 4. května 1930 odjela také do Prahy. Ani v těchto výpovědích nebylo zaznamenáno nic dosud neznámého.

Hned poté se dostavil na okresní úřad bývalý ukrajinský ministr dopravy revoluční ukrajinské vlády, inženýr Jiří Kollard, který svého času soustřeďoval kolem sebe značnou část ukrajinské, ba i ruské emigrace. Inženýr Kollard, který s Gorgulovem přišel do styku nejen společenského, ale i jako pacient, byl s ním sice jako s lékařem dosti spokojen, o jeho duševních hodnotách a speciálně politických rozhledech však měl velmi špatné mínění. MUDr. Gorgulov podle jeho názoru býval již při prvních začátkách zakládání strany zelených nesmírně nerozumným a planým fanatikem, který chtěl založit novou organizaci patrně jen ze slepé touhy po velikášství. Vzpomněl, kterak jistý ruský žid Končak a jeho paní, kteří mu často dovedli pochlebovat, dosáhli u něho bezmezných důvěry a obliby, takže jim také svěřil vyšívání praporu nové organizace zelených a postavu paní Končakové dokonce zvěčnil ve svém ilustrovaném časopise Skif. Při tom však na židy nestačil dosti nadávat, ačkoliv dle názoru Ing. Kollarda nebylo vylouče-

no, že sám židem je, což konečně také měly dávat tušit jeho fotografie z mladších let. Ing. Kollard také poukazoval na to, že by se měli rovněž vyslechnout někteří Rusové, kteří k němu docházeli na schůze a kteří také mohli být do jeho života a programu lépe zasvěceni. Uvedl zároveň jména Polozov, Polanský a Žukovský. Inženýr Kollard se stále nemohl zbavit domněnky, že Gorgulov byl agent-provokatér, byť by i tak často na bolševiky nadával. Usuzoval pak, že Gorgulov zavraždil francouzského prezidenta Doumera proto, aby poškodil a zdiskreditoval ruskou emigraci ve Francii, která měla jediné tolik síly, že by mohla být eventuálně nebezpečná bolševickému režimu.

Pařížský policejní divizionář Hennet pak vyslovil ještě přání, aby směl vyslechnout matku rozvedené paní Štěpkové-Gorgulovové a odebral se po 18. hodině odpoledne do jejího bytu v Kratochvilově ulici, nezastihl ji však doma. Vrátila se ze hřbitova teprve před 19. hodinou večerní a divizionář Hennet pak mluvil s paní Štěpkovou ještě přes půl hodiny, většinou o finančních otázkách, jež byly příčinou rozvodu. Zároveň si dal znovu vyličit hrubou a násilnickou povahu MUDr. Gorgulova. Pak si ještě vyžádal některé fotografie a dotazoval se, zdali MUDr. Gorgulov nezanechal v bytě své rozvedené paní některé listiny, fotografie nebo dopisy. Když mu bylo odpovězeno záporně, odešel.

Ve středu večer odjel divizionář Hennet z Přerova do Brna. Po čtyřech dnech se opět vrátil do Prahy a hned na to odjel do Paříže.^{49/}

Závěr

Pavel Gorgulov, vrah francouzského prezidenta, byl za svůj čin ve dnech 25. až 27. července 1932 souzen a na základě rozsudku byl 14. září za úsvitu na boulevardu Arago před věznicí La Santé veřejně popraven.

V Přerově svým působením ovlivnil životy řady lidí. Především to byla jeho manželka Květa a její rodina. Poté, co se rozšířila zvěst o Gorgulovově činu, byla zpovídána přerovským novinářem. „Vím již, co po mně chcete – pravila – a hlas se zachvíval jak molový akord harmonie. – Tažte se. Nechci nic utajovati.

Jak jste se seznámili?

Osudný inserát v novinách nás spojil. Zdálo se, že Pavel bude ideálním chotěm i tátou. Jak se lidé mýlí!

Za několik týdnů známosti jsme se vzali. První měsíc by mne na rukou nosil. Libánky v Nize a v Paříži byly pohádkové. Byli jsme šťastní a bezstarostní jako malé děti. Žel, údobí blaženosti brzy vyprchalo.

Ano, ještě jsme bydleli v Hodoníně. Několikrátě zaměnil svou ordinaci sně, a dva měsíce po oddavkách jsem ho přistihla prvně v náručí jiné. Víte, že žena odpouští, ale bolí to nevýslovně!

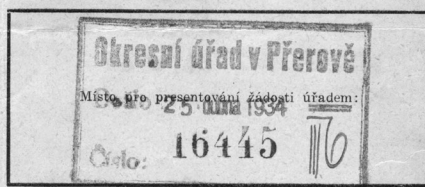
49/ SUCHDOLSKÝ, Ladislav: Pařížský policejní divizionář Hennet provedl v Přerově řadu výslechů. Obzor, 20. 5. 1932, s. 2. Ing. Kollard sdělil vrchnímu strážmistru Lipčíkovi, že dle novinářských zpráv je pochybná totožnost MUDr. Gorgulova. On jako velký znalec ruských poměrů a lidu se domníval, že Gorgulov není ruské rasy, což je zejména znatelné z jeho podoby ve věku 20 let, a že spíše má vzhled rasy semitské. Bylo by tedy i snad prospěšné při zajišťování identity MUDr. Gorgulova podrobit jej tělesné prohlídce, nemá-li na těle znamení po rituálním aktu. SOkA Přerov, fond Okresní úřad Přerov, prezidiální spisy, sign. 737/1932.

	Odkud a kdy přijel do Československa.		
5.	Za jakým účelem přijel do Čsl. republiky.		
6.	Na jaký pas? (Přesně udejte číslo pasu, datum vydání a který úřad pas vydal.) Pas přiložte!	Českoslov. cestovní visum Kterým zastup. úřadem bylo uděleno? Číslo a datum udělení. K jakému účelu?	
7.	Jaké jiné dokumenty předkládá na důkaz správnosti svých údajů.		
8.	Zaměstnání a bydliště v Českoslov. republice (přesně udejte svoji adresu).	Květa Gorgulová, rozená Přerov, Kratochvílova č. 25.	

v Přerově dne 25/4 1934.

Květa Gorgulová
Vlastnoruční podpis/zadatele.

↑ Žádost Květy Gorgulové o vydání tzv. nansenovského průkazu totožnosti, 1934. SOkA Přerov

Slyšel jsem, že jste pro něj učinila velmi mnoho

Ano, intervenovala jsem na kompetentních úřadech, aby mu bylo povoleno provozovat lékařskou praxi v Přerově, v mém rodišti. Ordinační síň mu máti dala k dispozici. Nespokojil se. Docházelo k různým nedorozuměním. Posléze je sám vyvolával, aby mne mohl týrat. Jednou jsem mu podávala čepici. Upadla. Nezdvihl ji, vybuchl a v návalu hrozného rozčilení mne zpoličkoval. Nevíte, jakou bolest mi tím způsobil. A to se opakovalo velmi často. Když jsem si dala ustráhnout své dětské copy, jen proto, abych nevypadala proti němu tak mladě, pobil mne a vrátil se domů až druhý den ráno.

Věděla jste, že byl již dříve ženat?

Nikdy mi o ženách nevyprávěl. Nevěděla jsem, měl-li kdy jakou známost v Rusku či v Praze, a Pavel se sám nepřiznal. Vím jen, že v listinách, které si opatřil, i v oddavkovém listě měl vždy uvedeno, že je svobodný. Sňatek jsme uzavírali na okresním úřadě, dívím se tedy, že byl uveden tento nepravdivý pasus. Pavel tehdy úřadům prohlásil, že jeho otcem je důstojník gardy Timothej Gorgulov, matkou pak Barbora Stachová, tedy ne ona francouzská jeptiška, o níž píše ve své biografii.

Vyprávěl vám někdy o svém dětství?

Několikrát se rozpovídal. Nejčastěji servíroval historky ze svého důstojnického života. Dnes si dobře uvědomuji, že již vlastně tehdy byl abnormální. Jednou jako gardový poručík vylezl na tovární komín. Velitelství tehdy nařídilo, aby vojíní přišli se záchrannými plachtami, leč Pavel slezl. Až sám chtěl.

Když mu bylo 13 let, dostal od své matky Barbory mravoučné kázání. Tenkrát v něm vzkypěl hněv, matku svázal a poléval studenou vodou, dokud neodprosila. Tak se zdá, že jeho duševní méněcennost se datuje již od mládí.

Tušila jste něco o jeho nevěře?

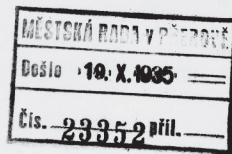
Nejen tušila a věděla, byla jsem o tom dokonce přesvědčena. Přicházely mi rozličné anonymní nepodepsané zprávy, ostatně, přesvědčila jsem se i na vlastní oči. Nikdy jsem však netušila, že jeho hříchy jsou tak veliké a četné.

Až jednou odjel do Prahy, z cesty mi pak ještě poslal telegramem, že cestuje za svým dilem. Obsah byl příliš podezřelý. Nejistota mne dráždila, sžíravý pocit žárlivosti drásal duši. Neodolala jsem. Vím, že to nebylo hezké, dlouho jsem se bránila, pak jsem mu ale ode-mkla železnou kasetu. Hrůza mne pojala nad jejím obsahem. Mnoho a mnoho neznámými i dobře známými ženami podepsaných reversů mne přesvědčilo, že udržuje nevázané styky s provdanými i neprovdanými dámami. To přervalo nit mé trpělivosti. Rozhodla jsem se, že učiním všemu konec.

Usiloval-li o můj život?

Nepochybně! Vícekrát! Jakými ale rafinovanými způsoby!? Nutno předeslati, že po mé máti se několikrátě domáhal, aby podepsala revers tohoto znění: „Pakliže Květa zemře, patří mi sto tisíc Kč.“ Na štěstí jsme prohlédli tuto Pavlovu léčku. Ačkoliv bylo tak strašně těžko odhalit jeho plány a vyznati se vůbec v jeho chování.

Nejpodivnější bylo to, že ačkoliv mne přímo šíleně miloval, přece mne chtěl zabít. Rafinovaně zabít. Byla jsem zdravá, děvče z krve a mléka. Vymyslí si však u mne katar plicních hrotů a pak mi dával téměř denně injekce. Po rozchodu s ním mi jiný lékař po důkladné prohlídce sdělil, že jsem byla úplně zdravá a injekce mi mohly naopak přivoditi smrt ucpáním plicních alveol. Buď se tedy pásl onen chorobně založený muž na mých mukách, nebo se mne chtěl zbavit.

Hlavní městské radě

v
Písku.

Prosím o přislíbení domovské příslušnosti v Písku, jelikož jsem zde žila a chci nebyti státního občanství republiky československé. Jsem dle příloženého křestního listu číslo 2055 dne 16. 1906 v Písku narozená. Dříve jsem chodila do českých škol obecních a měšťanských a byla příslušnicí republiky čsl.

Dne 4. 1. 1928 jsem se provdala za MUDr. Pavla Gorgulova v Hodoníně emigranta činné příslušnosti republiky československé jsem porbyla.

Od 4. 1. 1928 jsem opět žila v Písku.

Jsem vdova a prosím ohledem na to, že do Ruska nikdy nepůjdu a také jsem tam nikdy nebyla prosím by mi hlavní městská rada pro případ udělení státního občanství republiky československé domovskou příslušnost dokonce přislíbila.

Chci zde svou matku která je vdova po rozstáteli Jos. Štejkovi. Můj otec byl syn píseckého starosty a poslanece Františka Šteplky.

Květa Gorgulová roz. Štejková

Bydlela v Písku s krátkým přerušením
požbyla v Hodoníně od svého narození.
Před svým provdáním měla domovské
právo v Písku.

26. 11. 1935. poplatek Kč 100 — Masla

A jednou jsem přišla do jídelny teprve, když on měl již polévku sněženou. Sotva jsem začala jíst, zdálo se mi, že polévka má podivnou příchut'. Zároveň jsem si povšimla, že se na mne Pavel upřeně dívá, jakmile jsem ale povstala od stolu s úmyslem podezřelou polévku si odnésti do kuchyně, chytil ji a vytil. Při tom se na mne osopil. „Jsi horší, než Rasputin!“

Zdali na mne také žártil?

Ovšem, a jak? Stávalo se, že jsem v době, kdy ordinoval, chodila do města nakupovat. Jednou právě vyšetřoval na operačním stole jakousi dámu, když jsem odcházela. Zavřel tedy ordinaci, pacientku nechal čekat a šel se mnou. Často sledoval mé počínání z okna protějšího domu. A pak si dokonce objednal z Mor. Ostravy jakéhosi detektiva, kterému dal za úkol, aby mne sledoval. Zaplatil mu, nemýlím-li se, asi 2000 Kč, ovšem bezvýsledně.

Vytýkala jsem mu jeho nemístnou žárlivost. Nedal si to vymluvit. A žártil na mne i tehdy, když jsme již bydleli ve zvláštních bytech. Přelézal zahradní ploty, usadil se v sousedství na zídce a čekal, vyjdu-li ven. Přímo šílené kousky prováděl.

Kdy jsme se posledně setkali?

Bylo to 30. dubna 1930. Časně ráno přišel k nám a dotazoval se po mně. Když jsem se ho tázala, co ho k nám přináší, vykřikl v rozčilení: „Květo, pomoc. Zbavili mne praxe!“ Řekla jsem mu vyčítavě: „Vidiš, za to se můžeš poděkovat jen svým děvčátkům.“ – „Čert to vzal!“ Vybuchl tehdy pouze.

Co bych mu přála?

Je to hrozné, co se přihodilo. Je to strašné, ošklivé, nikdy netušené, co Pavel učinil. Se zdravým rozumem to provést nemohl. Jistě zešílel. Byl to kdysi můj muž, chápete? Co bych mu mohla přát za těchto okolností? Na spravedlivém rozsudku sotva co změním. Ale přála bych mu, aby brzy zemřel. Stěžoval si vždy na žaludek a na srdce. Snad zemře dřív, než ho budou moci odsoudit a popravit.^{50/}

Výnosem Zemského úřadu v Brně ze dne 28. února 1937 bylo Květě Gorgulovové uděleno čs. státní občanství. Podle výnosu Zemského úřadu v Brně ze dne 8. února následujícího roku jí byla povolena změna příjmení na Štěpková.^{51/}

Její dcera Dagmar začala chodit od roku 1932 do klášterní školy na Šířavě, v roce 1937 byla vybrána pro studium na gymnáziu, ale měla špatný prospěch, proto po dvou letech přešla na měšťanku. Vdala se za staršího muže, s ním se odstěhovala do severních Čech.^{52/}

Na Gorgulova vzpomínali v rodině Chmelařových. Vnučka Kateřiny Chmelařové Helena Chmelařová na základě přednášky, kterou měl autor příspěvku 11. března 2008 na téma Pavel Gorgulov v Muzeu Komenského v Přerově, uvedla, že spory s Gorgulovem vedla babička kvůli tomu, že nesouhlasila s potraty, a také proto, že potřebovala místnosti pro krejčovskou živnost. Další osudy rodiny Chmelařových by vydaly na samostatný příspěvek.

Vzpomínky dokázala vyvolat i kniha Dušana Uhlíře a jeho pojednání o Gorgulovi. Anna Hradilová na základě textu vyprávěla, že vedl v Přerově bohémský život a jeho oblíbeným lokálem byl hotel Praha. Měl černé vlasy, vysokou po-

50/ Ubohá choť Pavla Gorgulova vypráví. Obzor, 12. 5. 1932, s. 2.

51/ SOKA Přerov, Sbírka přihlášek k pobytu obyvatel okresu Přerov. Srovnaj SOKA Přerov, Okresní úřad Přerov, čj. 2186/II/2/1937.

52/ Záznamy rozhovorů, které vedl Mgr. Petr Hlavačka v dubnu 2005, uloženy v SOKA Přerov, Sbírka dokumentace k osobnostem Přerovska.

↑ Hrob rodiny Štěpkovy. Foto J. Lapáček

stavu a velmi atraktivní vzhled. Prý po něm šílelo mnoho žen z Přerova. K jeho zevnějšku patřila neodmyslitelně dlouhá bílá šála, kterou nosil kolem krku. Neustále u sebe nosil pistoli a vyprávěl o sobě smyšlenou historku, že pochází z ruského šlechtického rodu.^{53/}

Gorgulov poznamenal životy svých pacientek, komunitu emigrantů, zabývali se jím četníci, soudní orgány a úředníci politické správy. Časem ale vše upadlo v zapomnění.

Popsal jsem přerovské působení Pavla Gorgulova na základě archivních pramenů, novinových článků a vzpomínek. Gorgulov není osoba, ve které bychom měli najít zalíbení. Byl to člověk zvláštní, psychicky narušený, velíkášský. Měl jsem snahu přiblížit dobu, v níž se pohyboval, lidi, s nimiž se setkával, jichž využíval a které trápil. Úmyslně jsem nechal stranou důležitější momenty z jeho života, především ten nejdramatičtější. Nevylučuji ale, že se k nim nevrátím.

53/ Strojopis uložen v SOKa Přerov, Sbírka dokumentace k osobnostem Přerovska.

Jarmila Vohnická

Bibliografie Sborníku Státního okresního archivu Přerov 1993–2022

V tomto roce vychází již 30. ročník Sborníku Státního okresního archivu Přerov. Při této příležitosti jsme se rozhodli zveřejnit bibliografii všech dosud vydaných ročníků, včetně několika supplement. Bibliografie je zpracována jako chronologicky řazený soupis, jednotlivé záznamy jsou očíslovány. Pro snadnější orientaci jsou připojeny také rejstříky: autorský, jmenný, místní a věcný. Čísla u jednotlivých hesel odkazují na pořadová čísla záznamů bibliografického soupisu.

1993:

1	CEKOTA, Vojtěch: Státní okresní archiv v Přerově, jeho vznik a rozvoj.	s. 9–47
2	CEKOTA, Vojtěch: Smír mezi Vokem ze Sovince a císařem Zikmundem z roku 1436.	s. 48–50
3	KRŠKA, Ivan: Potštátský špitál.	s. 51–55
4	MÜLLER, Karel: Znakové privilegium pro Troubky z roku 1570.	s. 56–60
5	VALA, Bohdan: Vrácení privilegií městu Lipníku nad Bečvou kardinálem Františkem z Dietrichštejna roku 1628.	s. 61–75
6	LAPÁČEK, Jiří: Translokace Židů v Přerově v letech 1726–1730.	s. 76–84
7	Bibliografie prací Vojtěcha Cekoty.	s. 85–100
8	CEKOTA, Vojtěch: PhDr. Ivan Krška a bibliografie jeho prací.	s. 101–109

1994:

9	Smolná kniha města Lipníka. Připravil Miroslav Marada.	90 s.

1995:

10	KRŠKA, Ivan: K nejstaršímu záznamu o Oseku nad Bečvou.	s. 11–20
11	INDRA, Bohumír: Jednota bratrská v zápisech městských knih Lipníka nad Bečvou v 16. a počátkem 17. století.	s. 21–49
12	JUROK, Jiří: Pernštejnové a dvě vývojové etapy českého režijního velkostatku.	s. 50–67
13	FIŠER, Zdeněk: Spor o prapor národní gardy v Přerově roku 1848.	s. 68–85
14	FIŠER, Zdeněk: Hospodářský spolek v Tovačově na počátku své existence (1865–1870).	s. 86–96
15	LAPÁČEK, Jiří: Historie přerovského gymnázia do roku 1918.	s. 99–149
16	CEKOTA, Vojtěch: Přerovské gymnázium od roku 1918 do současnosti.	s. 150–195

1996:

17	MÜLLER, Karel: Závěť Karla staršího ze Žerotína.	s. 9–15
18	INDRA, Bohumír: Město a panství Hranice za třicetileté války.	s. 17–80
19	FIŠER, Zdeněk: Mladá léta Jana Kozánka.	s. 81–140
20	HANÁK, František: Historie, perempce a odborné hodnocení mezinárodního obchodu se zvířaty v Přerově.	s. 141–159
21	MARADA, Miroslav: Prvá léta Otakara Odložilíka v emigraci.	s. 161–174
22	LAPÁČEK, Jiří: Tradice Karla staršího ze Žerotína v Přerově.	s. 175–187

1997:

23	LAPÁČEK, Jiří: Neznámý pramen k životopisu Komenského.	s. 9–18
24	PÍSKOVÁ, Milada: Morytáty ve sbírce kramářských písní přerovského muzea.	s. 19–42
25	URBÁŠEK, Pavel: Přerovská epizoda proslulého lupiče a vraha Martina Leciána.	s. 43–61
26	FIŠMISTROVÁ, Věra: Baletní mistr Ivo Váňa Psota.	s. 63–80
27	KOPEČEK, Pavel: Akce Přestavky – 30. duben 1945.	s. 81–94

1998:

28	LAPÁČEK, Jiří: Henčlov v pracích a vzpomínkách Františka Obrtela (1873–1962).	s. 9–29
29	INDRA, Bohumír: Biografický slovník k dějinám města Hranic.	s. 31–77
30	SMEJKAL, Bohuslav: Z rodné Hané do Francie a Španělska.	s. 79–86

- 31 FIALA, Oldřich: Život a dílo Antonína Marka Machourka v literatuře. s. 87–94
- 32 KREJČÍ, Václav: Přerovské hřbitovy. s. 95–205

1999:

- 33 LAPÁČEK, Jiří: Otazníky nad počátky města Přerova. s. 9–47
- 34 SMEJKAL, Bohuslav: O stoleté historii hranického Družstva knihtiskárny. s. 48–57
- 35 MARADA, Miroslav: Rozvoj silniční dopravy na Hranicku ve 20. a 30. letech 20. století. s. 58–66
- 36 BEDNÁŘ, Václav: J. S. Machar a Vojenská akademie v Hranicích. s. 67–76
- 37 VAŠEK, František – ŠTĚPÁN, Zdeněk: Změny ve formách moravské rezistence – 2. polovina roku 1941. s. 77–93
- 38 FIALA, Oldřich: Životní jubileum přerovského pedagoga a básníka Jaroslava Mazáče. s. 94–110
- 39 MÜLLER, Karel: Nové znaky a prapory obcí přerovského okresu. s. 111–134

1999 – supplementum 1:

- 40 Zpravodajství Jana Kozánka z Opavy z let 1845–1849. Edice dokumentů. K vydání připravil, úvodem a poznámkami opatřil Zdeněk Fišer. 230 s.

2000:

- 41 ŠTĚPÁN, Jan: O vraždě v Radslavicích Léta Páně 1582. s. 7–10
- 42 MLČÁK, Leoš: Sochy protimorových světců v Přerově. s. 11–18
- 43 HANÁK, František: Starobylé kamenné kříže a křížové kameny v širším okolí Přerova. s. 19–28
- 44 FIŠER, Zdeněk: Boj proti germanizaci na Severní dráze Ferdinandově (s přihlédnutím k Přerovsku). s. 29–43
- 45 FIŠMISTROVÁ, Věra: Přerovská kina. s. 44–78
- 46 KOPEČEK, Pavel: Obrana národa a sokolský odboj na Přerovsku v období okupace. s. 79–100
- 47 FIALA, Oldřich: Osmdesátiletý Jan Kučera – muž s mladickým elánem. Příspěvek k životu a dílu přerovského fotografa a filmaře. s. 101–144
- 48 LAPÁČEK, Jiří: Nejstarší písemné zmínky o Horním Újezdě, okres Přerov. s. 145–149
- 49 ROLINC, Vladimír: Kelč – podhostýnská křižovatka jantarové stezky. s. 150–159
- 50 INDRA, Bohumír: Historická topografie města Hranic. s. 160–196

51	BEDNÁŘ, Václav: Robert Musil a Hranice.	s. 197–206
52	KUBEŠOVÁ, Irena: Tvrz a hrad v Potštátě.	s. 207–222
53	KRŠKA, Ivan: Z minulosti potštátského školství.	s. 223–235
54	VALENTA, Ladislav: K vývoji zemědělského družstevnictví na Hranicku před rokem 1948 (Památce Dr. Tomáše Čepa).	s. 236–245
55	FIŠER, Zdeněk: Vzpomínky na ing. Bohuslava Závadu, rodáka z Býškovic, brigádního generála in memoriam.	s. 246–287

2000 – supplementum 2:

56	BRIESS, Ignaz: Vzpomínky na přerovské ghetto.
Přeložil, úvodem a poznámkami opatřil Miroslav Marada. | 87 s. |
|----|---|-------|

2001:

57	KOHOUTEK, Jiří: Problematika vývoje středověkého města Přerova ve světle archeologických pramenů.	s. 7–39
58	MLČÁK, Leoš: Štukové figurální stropy na zámku v Dřevohosticích.	s. 40–46
59	KRŠKA, Ivan: Dům č. p. 27 v Potštátě.	s. 47–50
60	ZDRÁHAL, Milan – HANÁK, František: K historii hraničního kamene v Grymově.	s. 51–53
61	HANÁK, František – HUDEČEK, Jiří: Kamenná orlice na přerovském zámku.	s. 54–58
62	ŠTĚPÁN, Jan: K původnímu kostelíku sv. Havla opata a duchovní správě v Dolním Újezdě 1775–1846.	s. 59–65
63	HANÁK, František – HUDEČEK, Jiří – HUDEČEK, Petr: Tovačovské bojiště z roku 1866 – stav památek na konci 20. století. (K 135. výročí bitvy u Tovačova).	s. 66–70
64	KUBEŠOVÁ, Irena Marie: K historii přerovského městského hřbitova na Šířavě I.	s. 71–85
65	FIŠMISTROVÁ, Věra: Příběh o tanečnici a špionce Hedvice Navrátilové alias Gaby Deslys.	s. 86–104
66	JANDOVÁ, Marta: Historie a vývoj Moravského ornitologického spolku Moravské ornitologické stanice v Přerově (K 70. výročí založení v roce 1932).	s. 105–128
67	HANÁK, František: Appendix.	s. 129–139
68	BEDNÁŘ, Václav: Druhá světová válka posuzovaná z Hranic.	s. 140–150
69	FIALA, Oldřich: Třicet pět let jazzových festivalů v Přerově.	s. 151–181
70	LAPÁČEK, Jiří: Josef Kainar a Přerov.	s. 182–198

2001 – supplementum 3:

- 71 SLOBODA, Daniel: Dokumenty I. – Deníky. K vydání připravil,
úvodní studií a poznámkami opatřil Zdeněk Fišer. 344 s., [8] s. obr. příl.

2002:

- 72 KRŠKA, Ivan: Nálezy z doby neolitu a potštátská obecní kronika. s. 5–7
- 73 LAPÁČEK, Jiří: Nejstarší známé vesnické znakové privilegium
na Moravě je z Křenovic. s. 8–12
- 74 MARADA, Miroslav: Židovský hřbitov v Tovačově. s. 13–28
- 75 HUDEČEK, Jiří J. – HANÁK, František – HUDEČEK, Petr: Bravantští
z Chobřan na Přerovsku a heraldická památka na jejich rod. s. 29–35
- 76 HANÁK, František – HUDEČEK, Petr – HUDEČEK, Jiří J.: Přestavky
a Vincenc Vetter z Lilie. s. 36–40
- 77 HUDEČEK, Petr – HANÁK, František – HUDEČEK, Jiří J.: Památkově
nechráněný kříž z doby prusko-rakouské války v Tovačově. s. 41–42
- 78 HUDEČEK, Jiří J.: Historická zoologická sbírka školy v Tovačově. s. 43–52
- 79 HANÁK, František: Větrné mlýny v širším okolí Přerova včera a dnes. s. 53–64
- 80 JIRKA, Jan: Valerie Vrabcová, zakladatelka slávy přerovské atletiky žen. s. 65–68
- 81 VLČKOVÁ, Iva: Ukázky z pověstí, pověrečných povídek a vyprávění
z rukopisné sbírky prof. Aloise Beni. s. 69–80
- 82 PAVLICA, Jiří: Henčlov. s. 81–85
- 83 KREJČÍ, Václav: Historie přerovských pošt. s. 86–146
- 84 RAŠŤÁK, František: Z historie tělovýchovy a sportu v Přerově.
Stručný přehled o sportovcích, trenérech a funkcionářích
do roku 2000. s. 147–208
- 85 KRŠKA, Ivan: Za Marií Mikulíkovou. s. 209

2003:

- 86 ŠTĚPÁN, Jan: Příspěvek k poznání přerovské, lipnické a hranické
židovské komunity k roku 1619. s. 5–6
- 87 MARADA, Miroslav: Nejstarší náhrobky židovského hřbitova
v Tovačově. s. 7–21
- 88 KRŠKA, Ivan: Rytíř Hoffer a Potštát v lednu roku 1728. s. 22–28
- 89 HUDEČEK, Jiří J. – HUDEČEK, Petr – HANÁK, František: Vetterové z Lilie
a jejich vztah k Braidům na Přerovsku a knížecímu rodu
Hohenzollernů-Hechingenů. s. 29–34
- 90 LAPÁČEK, Jiří: Zápisky Šimona Špačka, obuvnického mistra,
z konce 18. století. s. 35–50

- 91 FIŠMISTROVÁ, Věra: Počátky činnosti přerovských ochotníků od roku 1863. s. 51–88
- 92 HUDEČEK, Petr – HANÁK, František – HUDEČEK, Jiří J.: Památky na prusko-rakouskou válku na periférii tovačovského bojiště. s. 89–94
- 93 HANÁK, František: Památné stromy v širším okolí Přerova. s. 95–117
- 94 HUDEČEK, Jiří J. – HANÁK, František – HUDEČEK, Petr: Dary vládnoucího knížete Jana II. z Lichtenštejna ve Střední lesnické škole v Hranicích na Moravě. s. 118–120
- 95 MARTINKOVÁ, Petra: Vývoj českého základního školství v Kojetíně do roku 1953. s. 121–127
- 96 HANÁK, František: Hanácké žudry na Přerovsku. s. 128–134
- 97 VOLTR, Josef: Kapitoly z letecké historie Přerova. s. 135–173

2003:

- 98 KÜTNER, Dušan: Soupis pečeti ve Státním okresním archivu v Přerově. 92 s.

2004:

- 99 SCHENK, Zdeněk: Nejstarší neolitické osídlení jihozápadní části Moravské brány (K problematice osídlení přerovského regionu v období kultury s lineární keramikou). s. 6–41
- 100 KRŠKA, Ivan: Hrad Puchart–Zighart, ves Předhradí a nejstarší zmínky o Potštátu. s. 42–54
- 101 HANÁK, František: Zvonice a zvoničky v širším okolí Přerova. s. 55–71
- 102 MARADA, Miroslav: Hebrejský básník Markus Boss. s. 72–79
- 103 FIŠMISTROVÁ, Věra: Činnost Dobročinného spolku „Vlasta“ v Přerově v letech 1883–1951. s. 80–112
- 104 BEDNÁŘ, Václav: Okolnosti pobytu Edith Steinové v Hranicích v roce 1915. s. 113–130
- 105 DOČKAL, Rostislav: Válka je nejhorší zlo! (Pohled do válečné fotokroniky). s. 131–149
- 106 KLÍMOVÁ, Jarmila: František Sahánek. s. 150–153
- 107 LAPÁČEK, Jiří: Ze života mladých básníků (Korespondence Josefa Kainara a Hanuše Bonna s Hanou Steinerovou). s. 154–168
- 108 FIALA, Oldřich: Literární Přerov. s. 169–182
- 109 SMIŘICKÝ, Zdeněk: Alois Horký – hrdina 2. zahraničního odboje z Dřevohostic. s. 183–188
- 110 KOPEČEK, Pavel: Působení odbojové organizace Lvice na střední Moravě. s. 189–236

2005:

- 111 MARTINKOVÁ, Petra: Lékařství proti mornému povětří aneb pohled do léčitelství v 16. století. s. 5–9
- 112 CHUMCHAL, Milan: Svatojiřská amuletní medaile. s. 10–14
- 113 LAPÁČEK, Jiří: Korespondence D. J. I. Hoffera s moravskými městy. s. 15–34
- 114 MARADA, Miroslav: Antroponymický obraz tovačovské židovské obce konce 18. a 1. poloviny 19. století. s. 35–44
- 115 SKŘEBSKÁ, Renata: Barokní sochy Ondřeje Zahnera. s. 45–54
- 116 KRŠKA, Ivan: MUDr. Marie Desfours-Walderode. s. 55–63
- 117 CHUMCHAL, Milan: Slezské ražby v nálezu mincí v Přerově v roce 1923. s. 64–78
- 118 LUŽNÝ, Jan: Ing. Antonín Dvořák (1929–2005). s. 79–82
- 119 KLÍMOVÁ, Jarmila: Originály školních obrazů ve sbírkách Muzea Komenského v Přerově. s. 83–110
- 120 FIŠMISTROVÁ, Věra: Architekt Jan Mráček – srdcem věrný Přerovan... s. 111–137
- 121 JIRKA, Jan: Rodina Elmerova v Přerově. s. 138–150
- 122 POLÁŠKOVÁ, Lucie: Vznik a vývoj tiskáren „Obzor“ a „Strojil“ v Přerově. s. 151–160
- 123 FIALA, Oldřich: Bibliografický pohled na tajemství tónu zvonu aneb Zvonařská dílna Dytrychova v Brodce u Přerova. s. 161–167

2006:

- 124 KRŠKA, Ivan: O barokním sousoší na náměstí v Potštátě. s. 5–9
- 125 MARADA, Miroslav: Antroponymický vývoj kojetínské židovské obce konce 18. a 1. poloviny 19. století. s. 10–16
- 126 ŠTĚPÁN, Jan: Plány tří větrných mlýnů ve Slavkově z roku 1844 a v Paršovicích z roku 1848. s. 17–24
- 127 FIŠMISTROVÁ, Věra: Historie lověšické školy v letech 1881–1974. s. 25–41
- 128 KRÁKOROVÁ PAJÚRKOVÁ, Šárka: Sociální demokraté v Přerově do roku 1918. s. 42–72
- 129 SKŘEBSKÁ, Renata: Sochařské dílo Julia Pelikána. s. 73–85
- 130 GLACOVÁ, Kristina: Sochař Josef Baják ve světle archivních pramenů Státního okresního archivu Přerov a uměleckohistorického fondu Muzea Komenského v Přerově. s. 86–104
- 131 VOLTR, Josef: Letečtí modeláři v Přerově 1929–1954. s. 105–118
- 132 HLAVAČKA, Petr: Vzpomínka na profesora Arnošta Křístka (10. 4. 1906 – 6. 8. 1966). s. 119–136
- 133 JIRKA, Jan: Olympijští vítězové Emil Zátopek a Dana Zátopková a jejich vztah k Přerovu. s. 137–146

- 134 FIALA, Oldřich: Fotografka Jitka Hanáková jubilující. s. 147–157
- 135 FIALA, Oldřich: Ohlédnutí za životem a prací přírodovědce Františka Hanáka. s. 158–170
- 136 LAPÁČEK, Jiří: Historie Tyršova mostu v Přerově. s. 171–222

2007:

- 137 LAPÁČEK, Jiří: Úřad a obec půhončí. s. 5–30
- 138 ŠTĚPÁN, Jan: Pečeť Říkovice podle privilegia Marka Khuena z roku 1554 a znakové privilegium pro Starou Ves u Přerova. s. 31–34
- 139 MÜLLER, Karel: Erb Půhončích z Předmostí. s. 35–38
- 140 FIŠMISTROVÁ, Věra: Tovačov a jeho špitál. s. 39–61
- 141 MARADA, Miroslav: K publicistické tvorbě Markuse Bosse. s. 62–64
- 142 LUŽNÝ, Jan: Vyšší zemědělské školství v Přerově, podmínky pro vznik, vývoj a období válečné (1939–1945) a krátce poválečné do roku 1948. s. 65–75
- 143 JIRKA, Jan: Přerovští dirigenti, kapelníci a sbormistři. s. 76–97
- 144 NĚMČÁKOVÁ, Monika: Výuka angličtiny na středních školách v Přerově v době Československé republiky v letech 1918–1938. s. 98–123
- 145 VOLTR, Josef: Zapomenutý aviatik, říkovický rodák Metoděj Vlach. s. 124–130
- 146 SMIŘICKÝ, Zdeněk: Leopold Smiřický – Einšpígl (21. 2. 1907 – 30. 4. 1990). Pedagog, odbojový, vlastivědný a kulturní pracovník. s. 131–147
- 147 SKŘEBSKÁ, Renata: Ladislav Vlodek 1907–1996. s. 148–153
- 148 FIALA, Oldřich: Povídání Jana Chmelaře nejen s jednou skálou. Biografický a bibliografický příspěvek. s. 154–160
- 149 FIALA, Oldřich: Užitečné umění malířky, grafičky a keramičky Evy Siblíkové. Biografický a bibliografický příspěvek. s. 161–175
- 150 CHAJDA, Ladislav: Základní plavecká výuka v Přerově. s. 176–182
- 151 VOHNICKÁ, Jarmila: Region v literatuře. s. 183–185
- 152 KRŠKA, Ivan: Za Josefem Mikulíkem. s. 186–188

2008:

- 153 DRECHSLER, Aleš – PAVLÍK, Čeněk – VITANOVSKÝ, Michal: Nevšední nález souboru keramických kadlubů, kachlů a nádob z Lipníku nad Bečvou. s. 5–23
- 154 SCHENK, Zdeněk – MIKULÍK, Jan: Záchranný archeologický výzkum kostela sv. Máří Magdalény v Předmostí u Přerova. s. 24–35
- 155 LAPÁČEK, Jiří: Přerov ve 14. a 15. století. s. 36–92

- 156 CHUMCHAL, Milan: My Marie Terezie z boží milosti císařovna římská, královna uherská, česká... Několik pohledů na vládní mincovnictví ve 2. polovině 18. století. s. 93–113
- 157 KRŠKA, Ivan: Nejstarší dochovaný náhrobek v Potštátě. s. 114–117
- 158 SILNÁ, Ingrid: Tovačovský učitel a regenschori Jan Loyka (1827–1900). s. 118–122
- 159 NOVOTNÝ, Martin: Předmostí jako hanácká vesnice. s. 123–143
- 160 PISKA, Marian: Májové oslavy v Přerově za první republiky. s. 144–165
- 161 HLAVAČKA, Petr: Sociální podnik kněžské svépomoci v Přerově (Příčiny vzniku a zániku Kněžské nemocenské poklady v Československu, 1924–1948). s. 166–195
- 162 FIŠMISTROVÁ, Věra: Okresní péče o mládež v Přerově. „Služba dítěti – nejvyšší služba národu.“ s. 196–228
- 163 KRŠKA, Ivan: K slavnostnímu otevření záměckého nádvoří v Potštátě. s. 229–230
- 164 TROJAN, Jan: Josefa Schreiera (1718–?) staleté putování. Podivuhodné osudy díla zapomenutého skladatele. s. 231–234
- 165 VOHNICKÁ, Jarmila: Region v literatuře. s. 235–238
- 166 FIALA, Oldřich: Muž s foukací harmonikou. K desátému výročí pedagoga a hudebníka Lubomíra Plevy. s. 239–250
- 167 SCHENK, Zdeněk: Ohlédnutí za archeologem PhDr. Jiřím Kohoutkem, CSc. s. 251–255

2009:

- 168 JOHN, František: Dílo zvonaře Kašpara Geistera z roku 1613 v Lipníku nad Bečvou. s. 5–9
- 169 NEBESKÝ, Jiří J. K.: Typáře ve fondu hranického muzea. s. 10–21
- 170 SILNÁ, Ingrid: K historii varhan v kostele svatého Václava v Tovačově. s. 22–28
- 171 KREJČOVÁ, Jana: Z historie Slavkova u Lipníka nad Bečvou. s. 29–50
- 172 JIRKA, Jan: Antonín Dvořák a Přerovsko. s. 51–60
- 173 KADLEC, Petr: Život a dílo Emila Cigánka s přihlédnutím k jeho pobytu a působení v Hranicích. s. 61–76
- 174 FIŠMISTROVÁ, Věra: Sága přerovských rodů. Firma Kyjovští a firma Vrba & Pražák. s. 77–104
- 175 VOLTR, Josef: Výroba kluzáků v Přerově 1933–1937. s. 105–111
- 176 KUTÁLEK, Emanuel: Polní opevnění na Moravě a opěrný bod Přerov. s. 112–118
- 177 KOPEČEK, Pavel: Odbojové skupiny Petičního výboru Věrní zůstaneme a Moravské pětky na Přerovsku v letech 1939–1942. s. 119–157
- 178 JIRÁK, Petr: Příběh odbojáře Rajmunda Navrátila z Kojetína. s. 158–168

- 179 ŠTĚPANČÍK, Rudolf: Kopaná v příměstských částech Přerova. s. 169–189
- 180 LAPÁČEK, Jiří: Odkaz Raimunda Šidly moravskému dějepisectví aneb kde jsme již mohli být. s. 190–196
- 181 FIALA, Oldřich: Život a práce historičky umění Anny Pavelkové (1943–2009). s. 197–207

2010:

- 182 KADLEC, Petr: Počátky gymnaziálního školství v Hranicích (Vznik a vývoj prvního hranického gymnázia do roku 1882). s. 5–27
- 183 LAPÁČEK, Jiří: Průkopnická činnost Karla Herzána a Ludvíka Uhlíře při zavádění železobetonu do stavebnictví. s. 28–71
- 184 KREJČÍ, Václav: 85 let trvání Klubu filatelistů v Přerově (1. část do roku 1945). s. 72–80
- 185 JIRKA, Jan: Kdy a kde se v Přerově hrál olympijský sport zvaný curling. s. 81–82
- 186 MIKULÍK, Jan: Učitelé v Předmostí – vlastivědná činnost a historie školní archeologické sbírky. s. 83–119
- 187 FIŠMISTROVÁ, Věra: Sladký život továrnice Terezie Hrubé aneb řemeslo má zlaté dno. s. 120–152
- 188 HLAVAČKA, Petr: Zakladatelské dílo a pozůstalost P. Ferdinanda Chýlka ve světle nových archivních dokumentů. s. 153–181
- 189 KOPEČEK, Pavel: Odbojové hnutí na Přerovsku a Hranicku v letech 1943–1945. s. 182–208
- 190 JIRÁK, Petr: Odbojář Jaroslav Raška a činnost organizace Moravská rovnost v Kojetíně a okolí. s. 209–230
- 191 JIRÁK, Petr: Pomník a hrob padlého sovětského vojáka v Císařově. s. 231–233
- 192 ŠTĚPÁN, Jan: Upomínka na olympionika Emila Zátopka v Lipníku nad Bečvou roku 1960. s. 234–235
- 193 VOHNICKÁ, Jarmila: Soupis publikací k dějinám obcí bývalého okresu Přerov ve fondu knihovny Státního okresního archivu Přerov. s. 236–247
- 194 NEBESKÝ, Jiří J. K.: Listopad 1989 na Přerovsku – svědectví jedné schůze. s. 248–253
- 195 FIŠMISTROVÁ, Věra: Životní jubileum Doc. PhDr. Vojtěcha Cekoty. s. 254–255

2011:

- 196 LAPÁČEK, Jiří: Otazníky nad listinou Přemysla Otakara II. pro Přerov z roku 1256. s. 5–33
- 197 SCHENK, Zdeněk – MIKULÍK, Jan: Výsledky archeologických výzkumů kostela sv. Jakuba Většího v Lipníku nad Bečvou. s. 34–45

198 ŠTĚPÁN, Jan: Plán nerealizované vodní pily v Proseničkách z roku 1801.	s. 46–51
199 KADLEC, Petr: Německé gymnázium v „českém“ městě aneb závěrečné období existence prvního gymnázia v Hranicích (1903–1922).	s. 52–68
200 VOLTR, Josef: První letecký den v Přerově – vzlet inženýra Jana Kašpara 25. června 1911.	s. 69–74
201 FIŠMISTROVÁ, Věra: Železnici „U zlatého srpu“ aneb obchodníci z rodu Přidalů.	s. 75–103
202 JIRÁK, Petr: Neprávem opomenuté Městské muzeum v Přerově.	s. 104–133
203 KOPEČEK, Pavel: Přerovsko v období nacistické okupace – některé hospodářské, politické, vojenské a bezpečnostní aspekty vývoje v tomto období.	s. 134–146
204 JIRKA, Jan: Ze života Přerovanů v první polovině 20. století.	s. 147–161
205 KREJČÍ, Václav: 85 let trvání Klubu filatelistů v Přerově. 2. část.	s. 162–198
206 GERYK, Milan: Půlstoletí samočinných počítačů v Přerově.	s. 199–209
207 FIALA, Oldřich: Milan Chumchal – historik – numismatik.	s. 210–222

2012:

208 ŠTĚPÁN, Jan: Přerovské čarodějnice v 16. století.	s. 5–10
209 LAPÁČEK, Jiří: Drobnosti ze zámku v Dřevohosticích.	s. 11–40
210 SILNÁ, Ingrid: Hudba v kostele sv. Markéty v Troubkách ve druhé polovině 19. století.	s. 41–46
211 MARADA, Miroslav: Z Přerova do Senty. Životní příběh Salomona Kleina.	s. 47–52
212 FIŠMISTROVÁ, Věra: Dělnický vzdělávací a podpůrný spolek Svornost v Přerově 1882–1952.	s. 53–73
213 KADLEC, Petr: Ke vzniku a vývoji druhého gymnázia v Hranicích v letech 1912–1922.	s. 74–89
214 JIRKA, Jan: Atletika a sport mezi legionáři na Sibiři.	s. 90–92
215 SPÁLENKOVÁ, Jana: Vojenská akademie v Hranicích na Moravě „na vlastní kůži“.	s. 93–103
216 HLAVAČKA, Petr: Zánik Kněžské nemocenské pokladny v Československu roku 1948.	s. 104–142
217 ŠTĚPÁN, Jan: Vilém Prinke a znak města Lipníka nad Bečvou z roku 1948.	s. 143–153
218 PÍSKOVÁ, Milada: Vzpomínka na profesora Edmunda Hlebu (1926–2011).	s. 154–155
219 JIRÁK, Petr: Osada Símře a její obyvatelé – oběti kolektivizace zemědělství. 1. část.	s. 156–183

2013:

- 220 SCHENK, Zdeněk – MIKULÍK, Jan: Přerov – Na Marku. Archeologický odkryv sboru a domu se školou jednoty bratrské. s. 5–24
- 221 LAPÁČEK, Jiří: O bratrském sboru a domě aneb jednota bratrská v Přerově. s. 25–100
- 222 TOMEŠEK, Jiří: Hmotová rekonstrukce bratrského centra v lokalitě Na Marku v Přerově. s. 101–110
- 223 ŠTĚPÁN, Jan: Návrhy varhan pro farní kostel v Kokorách z roku 1808. s. 111–114
- 224 MOLLINOVÁ, Zdeňka: Na staré venkovské faře. Z historie farnosti Špičky. s. 115–142
- 225 JIRKA, Jan: Naše třída. Osudy oktávy reálného gymnázia v Přerově, ročník narození 1925. s. 143–148
- 226 JIRÁK, Petr: Osada Símře a její obyvatelé – oběti kolektivizace zemědělství. 2. část. s. 149–171
- 227 PAVLÍKOVÁ, Lenka: Násilné ukončení Pražského jara. Vojenská intervence do Československa a město Přerov. s. 172–182
- 228 PÍSKOVÁ, Milada: Před dvaceti lety zemřel prof. PhDr. Jiří Daňhelka, CSc. s. 183–185
- 229 SCHENK, Zdeněk: Vzpomínka na nestora amatérských archeologů z Horního náměstí v Přerově. s. 186–190
- 230 JIRÁK, Petr: Hanácké kořeny slavné české herečky Anny Ondrákové. s. 191–195
- 231 LAPÁČEK, Jiří: Předběžná zpráva o domu Karla staršího ze Žerotína ve Vratislavi. s. 196–199

2014:

- 232 MIKULÍK, Jan – SCHENK, Zdeněk: Předmostí u Přerova. 120 let od objevu hrobového areálu lovců mamutů. s. 5–12
- 233 LAPÁČEK, Jiří: Kdy se narodil Karel starší ze Žerotína. s. 13–15
- 234 SCHENK, Zdeněk – MIKULÍK, Jan: Zjišťovací archeologický výzkum zvonice v Dřevohosticích. s. 16–29
- 235 LAPÁČEK, Jiří: Církevní a školské poměry v Dřevohosticích ve starší době. s. 30–48
- 236 VOHNICKÝ, Aleš: „Léta Páně koupil jest dům za sumu področní...“ Proměny ekonomických a sociálních poměrů obyvatel městečka Dřevohostice od konce 16. do začátku 18. století. s. 49–61
- 237 NEBESKÝ, Jiří J. K.: Interpretace erbů na souboru barokních soch v Hustopečích nad Bečvou. s. 62–79
- 238 MARADA, Miroslav: Moses Bruck a jeho místo v historii reformního judaismu. s. 80–90
- 239 ŠTĚPÁN, Jan: „Giganti“ nad Lipníkem v roce 1944. s. 91–93

240	JIRÁK, Petr: Oběti Akce Kulak z blízkého okolí Kojetína.	s. 94–128
241	VŠETIČKA, František: Přišel od řek babylonských.	s. 129–130
242	PÍSKOVÁ, Milada: Ing. Jiří Lazebníček osmdesátiletý.	s. 131–132
243	KOLÁŘ, Bohumír: Český geograf a geomorfolog Ladislav Zapletal (11. 5. 1924 Přerov – 14. 5. 1999 Olomouc).	s. 133–141
244	LAPÁČEK, Jiří: Slavomír Kratochvil, první oběť domácího odboje za 1. světové války.	s. 142–199

2015:

245	ŠKVRŇÁK, Jan: Úpadek pánů z Drahotuš v předhusitském období.	s. 5–26
246	MARADA, Miroslav: Příběh lipnických macesů.	s. 27–32
247	VŠETIČKA, František: Nad hamiltonským úvalem Hané.	s. 33–36
248	MARADA, M.: Několik obrázků ze života lipnické reálky.	s. 37–41
249	JIRÁK, Petr: Pronásledování skupinky partyzánů na Přerovsku začátkem května 1944.	s. 42–70
250	ŠTĚPÁN, Jan: Konec války v Dolním Újezdě ve fotografiích a z pohledu obecní kroniky.	s. 71–77
251	LAPÁČEK, Jiří: Příspěvek k poznání Přerovského povstání.	s. 78–121
252	KOPEČEK, Pavel: Ohlasy povstání v Přerově 1. května 1945 v dalších obcích na Přerovsku a Olomoucku.	s. 122–137
253	ŠTĚPÁN, Jan: Drobnosti z květnových a červencových dnů 1945 v Lipníku nad Bečvou.	s. 138–145
254	SLOVÁKOVÁ, Eva: Sbíрка plakátů.	s. 146–160
255	KOLEČÁŘOVÁ, Daniela: Inocenc Klimeš – přerovský rodák a nadšený fotograf.	s. 161–182
256	PERSTICKÁ, Dagmar – LAPÁČEK, Jiří: Oldřich Fiala, knihovník a bibliograf, vlastivědný pracovník.	s. 183–198

2016:

257	SEICHTEROVÁ, Hana – ŠTĚPÁN, Jan: Zlatník Wilhelm Mackmorgem a pečeti města Lipníka nad Bečvou z roku 1619.	s. 5–11
258	ŠTĚPÁN, Jan: Perokresba lipenského znaku zhotovená lipenským malířem Janem Alexandry.	s. 12–16
259	ŠTĚPÁN, Jan: Pranýř na náměstí v Lipníku a tzv. železný muž.	s. 17–29
260	MARADA, Miroslav: Ke vzniku židovských politických obcí v Přerově, Lipníku a Hranicích.	s. 30–36
261	FIŠER, Zdeněk: Biografický přehled slovenských žáků na gymnáziu v Přerově v letech 1875–1914.	s. 37–70
262	SLOVÁKOVÁ, Eva: Okrašlovací spolek města Přerova.	s. 71–87

- 263 GERYK, Milan: RNDr. Karel Janoušek, armádní generál a letecký maršál. s. 88–94
- 264 JIRÁK, Petr: V Újezdci před 55 lety vyvrcholila tragédie rodiny Zavadilovy. s. 95–133
- 265 ZÍMOVÁ, Pavlína – ZÍMOVÁ, Jana: Primář MUDr. Pavel Zíma. s. 134–138
- 266 LAPÁČEK, Jiří: Karel starší ze Žerotína na přerovském zámku. s. 139–154
- 267 MÜLLER, Karel: „Poznamenání věci“ v kanceláři Karla staršího ze Žerotína dne 9. října 1636. s. 155–159

2017:

- 268 SEICHTEROVÁ, Hana – ŠTĚPÁN, Jan: Vývoj pečeti města Lipníka nad Bečvou. s. 5–24
- 269 ŠTĚPÁN, Jan: Lipenské popraviště U Spravedlnosti. s. 25–35
- 270 MARADA, Miroslav: Z historie židovské triviální školy v Hranicích. s. 36–49
- 271 FIŠER, Zdeněk: Slovenský politik Vavro Šrobár a město Přerov. K 150. výročí jeho narození. s. 50–70
- 272 KADLEC, Petr: K otázce jazykové, etnické a národnostní skladby obyvatel Hranic a Hranicka před vznikem Československa. s. 71–84
- 273 LAPÁČEK, Jiří: František Rasch, účastník vzpoury v boce Kotorské. s. 85–98
- 274 ŠTĚPÁN, Jan – ŠTĚPÁN, Jan ml.: Úzkokolejná dráha Ve Skale u Dolního Újezda. s. 99–107
- 275 JIRÁK, Petr: Útěk skupiny mladých mužů z Běloutína na západ. s. 108–123
- 276 PÍSKOVÁ, Milada: Za Jiřím Lazebníčkem. s. 124–126
- 277 PÍSKOVÁ, Milada: Neznámí hrdinové – Herbert Novotný. s. 127–128
- 278 SLOVÁKOVÁ, Eva: Jak se sportovalo v Brodce u Přerova. s. 129–151
- 279 SCHENK, Zdeněk – MIKULÍK, Jan: 150 let od narození Antonína Teličky (* 29. 4. 1866 – † 5. 1. 1925). s. 152–157
- 280 SCHENK, Zdeněk: Vzpomínka na muzeologa a archeologa Jana Mikulíka (* 20. 1. 1956 — † 27. 7. 2017). s. 158–163

2018:

- 281 ŠTĚPÁN, Jan: Lipenská katovna. s. 5–16
- 282 MLČÁK, Leoš: Přerovský barokní malíř Jan Augustin Hoffmann (1708–1770). s. 17–31
- 283 ŠTĚPÁN, Jan: Drobnosti k plánům a vedutě Lipníka nad Bečvou z roku 1728 (a dalším). s. 32–39
- 284 SLOVÁKOVÁ, Eva: O hostincích na Kelečsku I. Hostinské živnosti spravované Společenstvem svobodných a koncesovaných živností v Kelči. s. 40–78

- 285 ŠTĚPÁN, Jan: Pohlednice Lipníka a Helfštýna
aneb co se nepovedlo. s. 79–81
- 286 MARADA, Miroslav: Židovská obecná škola v Hranicích. s. 82–87
- 287 LAPÁČEK, Jiří: Legionář Jan Gayer, aneb kdyby pamětní deska
mohla vyprávět. s. 88–149
- 288 GREGOR, Filip: Životní osudy legionáře, učitele a přerovského
starosty Richarda Kleibera (1891–1941). s. 150–160
- 289 JIRÁK, Petr: Přestřelka u Nového Hrozenkova 14. září 1944
v širších souvislostech. s. 161–181
- 290 ADÁMKOVÁ, Kamila Elena – LANGER, Viktor – MICHALÍK, Petr:
Historie penzionu Diana. s. 182–189
- 291 ŽUREK, Karel: K stavebním dějinám domu čp. 580
v Pivovarské ulici v Přerově. s. 190–201
- 292 JIRÁK, Petr: Tragické okamžiky – Radvanice 1962. s. 202–210

2019:

- 293 NEBESKÝ, Jiří J. K.: Zaniklé vsi drahotušského panství. s. 7–18
- 294 ŠTĚPÁN, Jan: Hranická propast a registra loučná a kopaninná
helfštýnského panství. s. 19–21
- 295 MARADA, Miroslav: K počátkům židovské obce v Hranicích. s. 22–30
- 296 ŠTĚPÁN, Jan: Úředníci a personál na helfštýnském panství
v 16. století. s. 31–55
- 297 ŠTĚPÁN, Jan – ŠTĚPÁN, Jan ml.: Plány výstavby výpravní budovy
v Lipníku nad Bečvou z roku 1846. s. 56–63
- 298 ŽUREK, Karel – KOMÁRKOVÁ-VYKOUKALOVÁ, Dagmar: Několik
poznámek k novým archivním dokumentům o rodině
Loykových z Tovačova. s. 64–84
- 299 SLOVÁKOVÁ, Eva: Hostinské živnosti na Kelečsku, II. s. 85–110
- 300 GREGOR, Filip: Veřejná činnost sociálního demokrata
Františka Lančíka v kontextu jeho životních osudů.
Část první 1886–1938. s. 111–126
- 301 JIRÁK, Petr: Přestřelka mezi odbojářem Karlem Bolfem
a příslušníky gestapa. Tragická epizoda z historie obce
Věrovany v širších souvislostech. s. 127–140
- 302 JIRÁK, Petr: Tragické okamžiky – Lipník nad Bečvou 1949. s. 141–153
- 303 LAPÁČEK, Jiří: Je ti to zapotřebí? František Ostrčilík
a třetí odboj na Přerovsku. s. 154–248

2020:

- 304 LAPÁČEK, Jiří: Nejstarší židovský hřbitov v Přerově. s. 7–32
- 305 SEICHTEROVÁ, Hana – ŠTĚPÁN, Jan: Heraldika města Lipníka nad Bečvou. s. 33–52
- 306 FÍŠER, Zdeněk: Stréček Francek. K osudům Františka Hanáka, starosty Horní Moštěnice. s. 53–76
- 307 SLOVÁKOVÁ, Eva: Hostinské živnosti na Kelečsku III. s. 77–103
- 308 ŠTĚPÁN, Jan – ŠTĚPÁN, Jan ml.: Plány výstavby nádražní budovy vodárny a skladu uhlí v Lipníku nad Bečvou z roku 1849. s. 104–109
- 309 SLOVÁKOVÁ, Eva: O firmě Josefa Šindlera v Černotíně. s. 110–127
- 310 ŽUREK, Karel – KOMÁRKOVÁ, Dagmar: Několik poznámek k významným osobnostem Tovačova. Deník Františky „Xavery“ Běhálkové z let 1876–1880. s. 128–149
- 311 MARADA, Miroslav: Nevšední život Josefa Poláka, výrobce zátek v Lipníku nad Bečvou. s. 150–155
- 312 GREGOR, Filip: Úspěchy a prohry sociálního demokrata Františka Lančíka v kontextu jeho životních osudů. Část druhá 1938–1976. s. 156–190
- 313 BEDNÁŘ, Václav: Hranický bolševik. s. 191–204
- 314 GERYK, Milan: Začátky počítačů na gymnáziu v Přerově. s. 205–208
- 315 JIRÁK, Petr: Vyšetřování požáru cukrovaru Bedihošť v roce 1953. s. 209–228

2021:

- 316 MLČÁK, Leoš: Olomoucký stavitel Jan Jakub Kniebandl (1665–1730) a kaple sv. Františka Xaverského v Kokorách. s. 7–23
- 317 NEBESKÝ, Jiří J. K.: Olšovec – nejmladší ves hranického panství. s. 24–36
- 318 NEBESKÝ, Jiří J. K.: K dějinám osídlení Zbrašova. s. 37–45
- 319 ŠTĚPÁN, Jan: Fotografické ateliéry v Lipníku nad Bečvou. s. 46–79
- 320 ŠTĚPÁN, Jan: Mezi lipenskými plachtaři 7. července 1945. s. 80–86
- 321 ŽUREK, Karel – KOMÁRKOVÁ-VYKOUKALOVÁ, Dagmar: K stavebním dějinám domu č. p. 225 na náměstí T. G. Masaryka v Přerově. s. 87–98
- 322 MARADA, Miroslav: Přerovský městský fyzik Markus Rokotnitz a jeho rod. s. 99–106
- 323 TYDLÁČKOVÁ, Eva: Vilímkovo mýdlo s poprsím. Historie mydlárny v Lipníku nad Bečvou. s. 107–122
- 324 JIRÁK, Petr: Internační tábor pro Němce a kolaboranty v Kojetíně. s. 123–153
- 325 VŠETIČKA, František: Pocitíš první radost a první strach. s. 154–156
- 326 LAPÁČEK, Jiří: Cukrář Miloš Sum a jeho život v ruských legiích. s. 157–237

2022:

- 327 ŽUREK, Karel – VYKOUKALOVÁ, Dagmar – MALENDÁ, Kamil:
K stavebním dějinám hřbitovní kaple v Rokytnici u Přerova. s. 7–36
- 328 ŠTĚPÁN, Jan: Fotografické ateliery v Lipníku nad Bečvou.
Pokračování. s. 37–48
- 329 ŘIHÁK, Hynek: Jubilejní jednota lidumilů na Moravě.
Příspěvek k dějinám sociální péče. s. 49–58
- 330 MARADA, Miroslav: Lidé zpod Helfštýna v životě a díle
Jaroslava Haška. s. 59–68
- 331 ŠTĚPÁN, Jan: Lipenské létání. s. 69–76
- 332 GREGOR, Filip: Příběh letce, který zemřel příliš mladý. Vzpomínka
na přerovského rodáka a letce RAF Jaroslava Lančíka (1921–1941). s. 77–119
- 333 VŠETIČKA, František: Přerov za času plujících ker. s. 120–123
- 334 JIRÁK, Petr: Zápotocký a Gottwald jsou dva dacani. Vybrané projevy
malého odporu proti komunistům na Kojetínsku v letech 1949–1953. s. 124–150
- 335 LAPÁČEK, Jiří: Pavel Gorgulov, vrah francouzského prezidenta,
a Přerov. s. 151–191
- 336 VOHNICKÁ, Jarmila: Bibliografie třiceti ročníků
Sborníku SOKA Přerov. s. 192–221

AUTORSKÝ REJSTŘÍK

- ADÁMKOVÁ, Kamila Elena 290
BEDNÁŘ, Václav 36, 51, 68, 104, 313
CEKOTA, Vojtěch 1, 2, 8, 16
DOČKAL, Rostislav 105
DRECHSLER, Aleš 153
FIALA, Oldřich 31, 38, 47, 69, 108, 123, 134, 135, 148, 149, 166, 181, 207
FÍŠER, Zdeněk 13, 14, 19, 40, 44, 55, 71, 261, 271, 306
FÍŠMISTROVÁ, Věra 26, 45, 65, 91, 103, 120, 127, 140, 162, 174, 187, 195, 201, 212
GERYK, Milan 206, 263, 314
GLACOVÁ, Kristina 130
GREGOR, Filip 288, 300, 312, 332
HANÁK, František 20, 43, 60, 61, 63, 67, 75, 76, 77, 79, 89, 92, 93, 94, 96, 101
HLAVAČKA, Petr 132, 161, 188, 216
HUDEČEK, Jiří J. 61, 63, 75, 76, 77, 78, 89, 92, 94
HUDEČEK, Petr 63, 75, 76, 77, 89, 92, 94
CHAJDA, Ladislav 150
CHUMCHAL, Milan 112, 117, 156
INDRA, Bohumír 11, 18, 29, 50
JANDOVÁ, Marta 66
JIRÁK, Petr 178, 190, 191, 202, 219, 226, 230, 240, 249, 264, 275, 289, 292, 301, 302, 315, 324, 334
JIRKA, Jan 80, 121, 133, 143, 172, 185, 204, 214, 225
JOHN, František 168
JUOK, Jiří 12
KADLEC, Petr 173, 182, 199, 213, 272
KLÍMOVÁ, Jarmila 106, 119
KOHOUTEK, Jiří 57
KOLÁŘ, Bohumír 243
KOLEČÁŘOVÁ, Daniela 255
KOMÁRKOVÁ, Dagmar 310
KOMÁRKOVÁ-VYKOUKALOVÁ, Dagmar 298, 321
KOPČEK, Pavel 27, 46, 110, 177, 189, 203, 252
KRÁKOROVÁ PAJŮRKOVÁ, Šárka 128
KREJČÍ, Václav 32, 83, 184, 205
KREJČOVÁ, Jana 171
KRŠKA, Ivan 3, 10, 53, 59, 72, 85, 88, 100, 116, 124, 152, 157, 163
KUBEŠOVÁ, Irena 52, 64
KUTÁLEK, Emanuel 176
KŮTNER, Dušan 98
LANGER, Viktor 290
LAPÁČEK, Jiří 6, 15, 22, 23, 28, 33, 48, 70, 72, 90, 107, 113, 136, 137, 155, 180, 183, 196, 209, 221, 231, 233, 235, 244, 251, 266, 273, 287, 303, 304, 326, 335
LUŽNÝ, Jan 118, 142
MALENDÁ, Kamil 327
MARADA, Miroslav 9, 21, 35, 56, 74, 87, 102, 114, 125, 141, 211, 238, 246, 248, 260, 270, 286, 295, 311, 322, 330
MARTINKOVÁ, Petra 95, 111
MICHALÍK, Petr 290
MIKULÍK, Jan 154, 186, 197, 220, 232, 234, 279
MLČÁK, Leoš 42, 58, 282, 316
MOLLINOVÁ, Zdeňka 224
MÜLLER, Karel 4, 17, 39, 139, 267
NEBESKÝ, Jiří J. K. 169, 194, 237, 293, 317, 318
NĚMČÁKOVÁ, Monika 144
NOVOTNÝ, Martin 159
PAVLICA, Jiří 82
PAVLÍK, Čeněk 153
PAVLÍKOVÁ, Lenka 227
PERSTICKÁ, Dagmar 256
PISKA, Marian 160
PÍSKOVÁ, Milada 24, 218, 228, 242, 276, 277
POLÁŠKOVÁ, Lucie 122
RAŠŤÁK, František 84
ROLINC, Vladimír 49
ŘIHÁK, Hynek 329
SEICHTEROVÁ, Hana 257, 268, 305

SCHENK, Zdeněk 99, 154, 167, 197, 220, 229,
 232, 234, 279, 280
 SILNÁ, Ingrid 158, 170, 210
 SKŘEBSKÁ, Renata 115, 129, 147
 SLOVÁKOVÁ, Eva 254, 262, 278, 284, 299,
 307, 309
 SMEJKAL, Bohuslav 30, 34
 SMIŘICKÝ, Zdeněk 109, 146
 SPÁLENKOVÁ, Jana 215
 ŠKVRŇÁK, Jan 245
 ŠTĚPÁN, Jan 41, 62, 86, 126, 138, 192, 198,
 208, 217, 223, 239, 250, 253, 257, 258, 259,
 268, 269, 274, 281, 283, 285, 294, 296,
 297, 305, 308, 319, 320, 328, 331
 ŠTĚPÁN, Jan ml. 274, 297, 308
 ŠTĚPÁN, Zdeněk 37
 ŠTĚPANČÍK, Rudolf 179
 URBÁŠEK, Pavel 25
 TOMEŠEK, Jiří 222
 TROJAN, Jan 164
 TYDLÁČKOVÁ, Eva 323
 VALA, Bohdan 5
 VALENTA, Ladislav 54
 VAŠEK, František 37
 VITANOVSKÝ, Michal 153
 VLČKOVÁ, Iva 81
 VOHNICKÁ, Jarmila 151, 165, 193
 VOHNICKÝ, Aleš 236
 VOLTR, Josef 97, 131, 145, 175, 200
 VŠETIČKA, František 241, 247, 325, 333
 VYKOUKALOVÁ, Dagmar 327
 ZDRÁHAL, Milan 60
 ZÍMOVÁ, Jana 265
 ZÍMOVÁ, Pavlína 265
 ŽUREK, Karel 291, 298, 310, 321, 327

JMENNÝ REJSTŘÍK

Adamec, Jan 142
 Adamčík, Václav mladší 315
 Adamčík, Václav starší 315
 Alexander, Jan 258
 Baďura, Emil 142
 Baják, Josef 1, 130
 Banovský, Václav 29
 Bartoš, Antonín 189
 Bartovský, Vojtěch 29
 Bauše, Iwo 29
 Bayer, František 108
 Bednařík, František 190
 Bednařík, Jaroslav 289
 Bednařík, Vladimír 289
 Bejr, Josef 184
 Béhálková, Františka 310
 Bělka, Josef 240
 Beníšek, Eduard 143
 Beňa, Alois 81
 Beňa, Antonín 143
 Beránková, Ludmila 142
 Bičurinová, Vlasta 91
 Bílý, František 108
 Blahoslav, Jan 108, 221
 Blažek, Karel 108
 Bobálka, Anna 23
 Bóhm, Carolus 29
 Bóhm, Josef Anton 29
 Bolf, Josef 301
 Bolf, Karel 301
 Bonn, Hanuš 106
 Bořecký, Karel 122
 Bosáková, Anna 301
 Boss, Markus 102, 141
 Braidá, Anton 89
 Brant, Vilém 185
 Briess, Ignaz 56
 Bruck, Moses 238

Brustman, Johannes 29	Elmer, Ladislav 121, 204
Břečka, Jan Tomáš 143	Endl, Jan 319
Caprinal, Jacob 29	Feichtner, Petr 42
Cekota, Vojtěch 1, 7, 195	Fencel, Václav 144
Cetl, Vladimír 142	Ferulík, Jaroslav 142
Cigánek, Emil 173	Feyler, Jiří 198
z Cimburka, Ctibor Tovačovský 108	Fiala, Oldřich 256
Coufal, Tomáš 62	Fišmistrová, Věra 1
Čáp, Alois 108, 161, 188, 216	Fojtková, Kamila 143
Čapka, Josef Drahlavský 143	Frantek, Vladimír 142
Čapková, Jarmila 103	Frey, Josef 203
Černohorský, Karel 91	Fuchs, Josef 199
Černoch, Josef Petr 108	Ganguli, Milada 108
Číhalík, Karel 45	Gardavský, Jaroslav 46
Čudlík, Dominik 126	Gardavský, Josef 143
Daňhelka, Jiří 228	Gayer, Jan 287
Děda, Jiří 108	Gebauer, Jan 143
Desfours-Walderode, Marie 116	Gefing, Cyril 240
Deslys, Gaby 65	Geister, Kašpar 168
Desmarez, Martin 59	Ginter, František 66
z Ditrichštejna, František 5	Ginter, Ondřej RNDr. 1, 202
Ditrich, Štěpán 289	Gorgulov, Pavel 335
Dlouhý, Jaromír 143	Götz, František 124
Domes, Hugo 225	Grebeníček, Antonín 142
Donát, Jan Pelhřimovský 108	Grebeníčková, Růžena 108
Dorazil, Vlastimil 108	Haas, Rudolf 143
Dostál, Josef 202	Halma, Oldřich 143
Doumer, Paul 335	Hamerle, Hugo 240
Dragoun, Václav 142	Hanák, František 135, 306
z Drahotuš, Bohuš 245	Hanáková, Jitka 134
Dřevojánková, Marie 177	Hansmann, Maxmilián 199
Durych, Bohuslav 108	Hašek, Jaroslav 330
Durych, Jaroslav 108	Hauke, Karel 108, 122
Dvořáček, Josef 175	Hauková, Jiřina 108, 325
Dvořák, Antonín 118, 172	Hejduček, Bernard František 113
Dvořáková, Magda 172	Heger, Jan 126
Dytrych, Josef 123	Heiniš, Karel 330
Dytrychová, Laetitie 123	Hejl, František 66
Eichoff, Johann Joseph 327	Herben, Ivan 215
Elmer, Jan 121	Herman, Vojtěch 303

Herzán, Karel 136, 183
 Himr, Vít 315
 Hleba, Edmund 218
 Hlobil, Alois 313
 Hock, Jan 143
 Hodis, Karel 328
 Hoffer, Dismas Josef Ignác 88, 113
 Hoffmann, Jan 42, 282
 z Hohenzollernu-Hechingenu, Friedrich Wilhelm 89
 Holub, Josef 289
 Holubec, Jaroslav 219
 Homolková, Pavla 108
 Horký, Alois 109
 Hornaczek, Metoděj 324
 Hošťálek, Vojtěch 110
 Hovůrka, Karel 177
 Hrabal, Bohumil 190
 Hrbáček, Jindřich 143
 Hrbek, Jan 97, 175
 Hrubá, Terezie 187
 Hruban, Jaroslav 142
 Hrubý, Václav 187
 Hrušák, Alois 240
 Hudeček, Karel 324
 Hudeček, Ladislav 202
 Chabela, Antonín 29
 Charamza, Josef 142
 Chmelař, Jan 148
 Chmelař, Josef 303
 Chmelařová, Kateřina 335
 z Chobřan, Bravanský 75
 Chorin, Aron 238
 Chrámek, Karel Ludvík 29
 Chudoba, František 247
 Chumchal, Milan 207
 Chval, Karel Augustin 144
 Chýlek, Ferdinand P. 161, 188
 Janíček, Josef 143
 Janoušek, Karel 263
 Janovský, Vladimír 142
 Jaro, Josef 143
 Jedlička, Josef 249
 Jeschke, Franz 29
 Ježek, Čeněk 143
 Jirka, Jan 143
 Juříčka, František P. 62
 Kabelík, Jan 108
 Kahovec, Jan 143
 Kainar, Josef 70, 106, 108
 Kallinikov, Josif 241
 Kalman, Josef 186
 Kalus, Jaromír 142
 z Kamenné Lhoty, Hynek 10
 Kanyza, Jaroslav 108
 Karas, Josef František 108
 Kasal, Jan 143
 Kašpar, Jan 97, 200
 Kebza, Josef 108
 Keller, Ladislav 1
 Kettner, Karl 29
 Khuen, Marek 138
 Kittel, Wilhelm 190
 Kleiber, Richard 288
 Klein, Salomon 211
 Klimeš, Inocenc 255
 Klofáč, Václav 122
 Knejzlík, Josef 160, 232
 Kniebandl, Jan Jakub 316
 Knopp, Petr 126
 Koblihová, Marie 201
 Koblovský, Otta 110
 Kohoutek, Jiří 167
 Kohut, Jan 328
 Kohut, Jan Křtitel Jiří Heřman 319
 Kohut, Jiří Felix 319
 Komárek, Karel 143
 Komenda, Ladislav 110
 Komenský, Jan Amos 22, 23, 108, 113, 221
 Koňářík, Václav 289

Konířová, Marta Karolína 108
 Konvičný, Josef 275
 Kopeček, František 108
 Kostelka, Lubomír 108
 Kovanda, Stanislav 108, 143
 Kozánek, Bedřich 143
 Kozánek, Jan 13, 19, 40
 Kozánek, Karel 201
 Kramář, Břetislav 143
 Kratochvil, Slavomír 244
 Kraut, Erwin 203, 251
 Krčma, Matěj 41
 Krečmer, Ferdinand 126
 Krejčí, Václav 205
 Krejčířík, Josef 144
 Kroupa, Adolf 108
 Krška, Ivan 1, 8
 Kryška, Karel Metoděj 91
 Kryštof, František 335
 Křístek, Arnošt 132, 142
 Kubát, Antonín 204
 Kubič, František 189
 Kučera, Jan 47
 Kučera, Josef Pavel 42
 z Kunštátu a Poděbrad, Boček 59
 Kvapil, Jaroslav 108
 Kyjovský, Jan 174
 Kyjovský, Jaroslav 174
 Kyjovský, Josef 174
 Kyjovský, Stanislav 174
 Kysela, Rudolf 324
 Lančík, František 177, 203, 212, 300, 312, 332
 Lančík, Jaroslav 300, 312, 332
 Lančík, Jindřich 300
 Lančíková, Eva 300
 Lančíková, Hermína 300
 Lánecký, Jan 221
 Lapáček, Jiří 1
 Lazebníček, Jiří 242, 276
 Lecián, Martin 25
 Leibner, Jan 143
 Letfus, Vojtěch 319
 z Lichtenštejna, Jan II. 94
 z Lilie, Vincenc Vetter 76, 89
 Lippner, Fabian H. 319
 Lošťák, Josef 329
 Loyka, Jan 158, 298
 Ludva, František 128
 Ludwig, František P. 62
 z Lukova, Bahenský Václav 41
 Macalík, Basil 142
 Mackmorgem, Wilhelm 257
 Mahen, Jiří 108
 Mach, Robert 128
 Macháček, Karel 186
 Macháček, Rudolf 143
 Machalík, Jan 289
 Machar, J. S. 36
 Machourek, Antonín Marek 30, 31
 Malec, Pavel 41
 Marek, Karel 142
 Marie Terezie 156
 Martínek, František 143
 Martínek, Václav 229
 Mařík, Karel 143
 Maška, Karel J. 232
 Mašlaň, František 289
 Matlocha, Stanislav 303
 Matzenauer, Jaroslav 1, 202
 Matzenauer, Jindřich 262
 Matzner, Leopold 126
 Mazáč, Jaroslav 38, 108
 Mazáč, Tomáš 108
 Medelský, František Václav P. 62
 Mičík, František 143
 Mikolášek, Stanislav 249
 Mikolášek, Václav 249
 Mikšíček, Matěj 29
 Mikulášek, Oldřich 108
 Mikulík, Jan 280

Mikulík, Josef 152
 Mikulíková, Marie 85
 Ministr, Rostislav 110
 Mosler, Adalbert 157
 Motáš, Marian 46, 110
 Mráček, Jan 120
 Murzin, Dajan Bajanovič 189
 Musil, Robert 51
 Musiol, Alfonz V. 68
 Navara, Eduard 324
 Navrátil, František 324
 Navrátil, Max 1
 Navrátil, Rajmund 178
 Navrátilová, Hedvika 65
 Nečas, Vítězslav 262
 Nedomann, František Antonín 42
 Němec, Alois 202
 Němec, Bohuslav 177
 Němeček, František 184
 Neoral, Josef 91
 Nesvadba, Jan 240
 Neumann, František 143
 Neumann, Oldřich 289
 Nitsche, Radomír 184
 Novák, František 190
 Novák, Pavel 108
 Novotný, Herbert 277
 Obrtel, František 28
 Odložilík, Otakar 21
 Ohera, Jan 303
 Ondráček, Theodor 190
 Ondráková, Anna 230
 z Oppersdorfu, Bedřich 58, 209
 Ostrčilík, František 303
 Ostreží, Slávek 143
 Otčenášek, Václav 275
 Pacák, Oldřich 142
 Pánek, Otto 324
 Paus, Arnošt 1
 Pavelková, Anna 181
 Pavlinec, Karel Vladislav 144
 Pelikán, Julilus 129
 z Pernštejna, Vilém 12
 z Pernštejna, Vratislav 4
 Peteráč, Jindřich 205
 Petřivalský, Jaroslav Otakar 319
 Petzny, Hans 203, 251
 Placar, Oldřich 143
 Pleva, Lubomír 166
 Poláček, Jan 29
 Polách, Jan 177
 Polák, Josef 311
 Polák, Justus P. 62
 Posmek, Rajmund 143
 Pražák, Ladislav 174
 Preisner, Rio 225, 333
 Preys, Václav 29
 Prinke, Vilém 217
 z Prusinovic, Bernard Podstatský 3
 z Prusinovic, Jan Šťastný Podstatský 59
 z Prusinovic, Václav starší Podstatský 3
 Přecechtělová, Marie 301
 Přeloučský, Tůma 108, 221
 Přemysl, Otakar II. 196
 Přidal, Fred 91
 Přidal, Josef 201
 Přidal, Miloš 201
 Přidal, Otakar 201
 Přidal, Petr 201
 Přidal, Rudolf 201
 Psota, Ivo Váňa 26
 Půhončí, Martin 139
 Pukl, Jaromír 189
 Purr, Josef 319
 Rakovčík, František 189
 Rasch, František 273
 Raška, Jaroslav 190
 Raštica, Václav 142
 Reinelt, Jan 1
 Režný, Pavel 143

Riedl, Leopold 202, 262
 Rokotnitz, Markus 322
 Rokycký, Jan Ignác 115
 Rosmus, Karel 227
 Ross, T. 189
 Rozehnal, Ondřej P. 62
 Rumplík, Jan 178
 Rund, František 143
 Řehák, Antonín 289
 Sahánek, František 106
 Sedláček, Alfons 29
 Sedlák, Jan 251
 Sehnal, Antonín 219
 Semerád, Miloš 1, 29
 Sewera, Ernst 199
 Scharf, Heinrich 246
 Scharf, Moritz 246
 Schlatauer, Rudolf 29
 Schneider, Emil 143
 Scholz, Libor 29
 Schreier, Josef 164
 Schupp, Josef 190
 Schwoiser, František 328
 Siblíková, Eva 149
 Skácel Vladimír 324
 Skácelík, František 108
 Skalák, Václav 177
 Skopal, František 177
 Skopalík, František 14, 44
 Skrbenský, Gobert 209
 Skrbenský, Lev 209
 Skrzek, Ladislav 289
 Skýpala, Stanislav 209
 Sládek, Josef 303
 Slaměník, František 20
 Slavický, Klement 143
 Sloboda, Daniel 71
 Slováček, František 301
 Smělík, Karel 177, 212
 Smiřický, Leopold 146
 Smutek, Rudolf 177
 ze Sovince, Vok 2
 Staněk, Josef 144
 Stavař, František 142
 Stehlíková, Jitka 108
 Steinerová, Hana 106
 Steinová, Edith 104
 Stöhr, Vratislav 142
 Strojil, Jaroslav 122
 Strojil, Vladimír Maria 91, 122
 Stoklásková, Růžena 177
 Sturmer, Johann 42
 Sum, Miloš 326
 Sumín, Jiří 108
 Svoboda, Antonín 142
 Sýkorová, Milada 108
 Šembera, Alois Vojtěch 44, 71
 Šidlo, Rajmund 180
 Šíkola, Čestmír 189
 Šimek, Ladislav 264
 Šimek, Petr 303
 Šindler, Josef 309
 Šiška, Otakar 143
 Škoda, Bohumil 143
 Škoda, Jakub 15, 108, 261
 Šmíd, Alois 105
 Šmíd, Florián 143
 Šolc, František 143
 Šoupal, Josef 29
 Špaček, Šimon 90
 Šrobár, Vavro 261, 271
 Šromota, František 29, 129
 Šrotýř, Jan 319
 Šrotýř, Jaroslav František 319
 Štéger, Bohumír 1
 Štěpka, František 91
 Štěpková, Květa 335
 Štokman, Jiří 189
 Štursa, Ladislav 319
 Švagera, Leoš 143

Švec, Adolf 162
 Švehlák, Jan 251
 Tauský, Vilém 239
 Telička, Antonín 202, 279
 Tichý, Jan Anastasius 42
 Tomčík, Josef 186
 Trchala, Karel 249
 Tšpon, Vojtěch 262
 Uherek, Milan 143, 225
 Uhlíř, Ludvík 136, 183
 Uhlíř, Oldřich 202
 Uhlířová, Anna 103
 Umlauff, Karl 29
 Ungermann, Josef 91
 Urbánková, Jarmila 108
 Václavík, Jaroslav 189
 Vaculík, Jan 240
 Vala, Bohdan 1
 Válek, Bohumil 110
 Válek, Vladimír 143
 Valla, Antonín 20
 Vaněk, Antonín 226
 Vaněk, Ferdinand 143
 Vaňha, Jan 142
 Vašíček, František 319
 Vávra, Vincenc 15
 Vavrouch, Josef 324
 Vdolek, Josef 212
 Věděněv, Avdějin Konstantinovič 191
 Venclík, Bohumil 178
 Venclovský, František 108
 Veselý, Jan 15
 Vignati, Miloš 143
 Vignati, Vilém 143
 Vilímek, Jan 323
 Vincena, Vladimír 189
 Vitásek, František 251
 Vlach, Metoděj 145
 Vlodek, Ladislav 147, 290
 Vodička, Oldřich 303
 Vrabcová, Valerie 80
 Vrána, František 178
 Vrba, František 91, 174
 Vrba, Zdeněk 174
 Vrbová, Amalie 108
 Vrzal, Petr Maxmilián P. 15
 Vykydal, František 184
 Vystrčil, Eduard 289
 Walderode, Jiří Jan 59
 Wicher, Ferdinand rytíř 328
 Wicher, Jan 328
 Winkler, Jan 62
 Wright, K. 189
 Wykrent, Jaroslav 108
 Zahner, Ondřej 115
 ze Zahrádky, Anna 61
 Zakopal, Karel 249
 Zámorský, Antonín 226
 Zapletal, Florian 108
 Zapletal, Jiří 143
 Zapletal, Ladislav 243
 Zátopek, Emil 133, 192
 Zátopková, Dana 133
 Závada, Bohuslav 55
 Zavadil, Antonín 264
 Zavadilová, Justina 264
 Závorka, Tobiáš Lipenský 235
 Zdráhal, Theodor 249
 Zemánek, Eduard 143
 Zemánek, Ludvík 142
 Zikmund, císař 2
 Zikmund, Vladimír 303
 Zíma, Pavel 265
 Zvěřina, Fidelius 144
 Žalud, Stanislav 143
 ze Žerotína, Fridrich starší 61
 ze Žerotína, Karel starší 17, 22, 108, 221, 231,
 233, 266, 267
 Žváček, Dušan 108

MÍSTNÍ REJSTŘÍK

- Albrechtíčky 89
Babice 299
Bedihošť 315
Bělotín 39, 275
Beňov 99, 252
Bezuchov 39, 99
Bohuslávky 10, 99
Bochoř 39
Brandýs nad Orlicí 233
Bravantice 75
Brazílie 287
Brno 135
Brodek u Přerova 101, 123, 252, 262, 278
Buk 10
Býškovice 39, 55
Císařov 115, 191, 252
Citov 81, 252
Čechy 39, 99, 101
Čekyně 32, 179, 252
Černotín 309
Československo 216
Dluhonice 32, 92, 99
Dobříčice 252, 303
Dobromilice 240
Dolní Nětčice 39, 252
Dolní Těšice 284
Dolní Újezd 10, 39, 62, 99, 250, 274
Domaželice 99
Drahotuše 98, 245
Dřevohostice 23, 58, 96, 99, 101, 105, 109, 146, 164, 209, 234, 235, 236, 329
Dub nad Moravou 252
Dubčany 137
Francie 30, 65, 335
Grygov 252
Grymov 43, 60
Helfštýn (hrad) 285, 296
Henčlov 28, 32, 82, 97
Horní Moštěnice 65, 99, 148, 252, 262, 303, 306
Horní Nětčice 39
Horní Těšice 284
Horní Újezd 39, 48
Hostkovice 137
Hrabůvka 101
Hradčany 39
Hranice 1, 18, 29, 34, 35, 36, 39, 43, 50, 51, 54, 68, 86, 94, 98, 99, 104, 113, 147, 169, 173, 180, 182, 189, 199, 213, 215, 238, 241, 260, 270, 271, 272, 286, 287, 288, 294, 295, 313
Hranická propast 294
Hranicko 35, 54
Hrubčice 92
Hruška 190
Hustopeče nad Bečvou 237
Chomýž 97
Chýlce 10
Jindřichov 39
Juřitínov (zaniklá obec) 293
Kelč 49, 284, 299, 307
Kladníky 99
Klopotovice 129, 240
Knínice 137
Kojetín 1, 39, 95, 98, 113, 125, 178, 190, 240, 324, 334
Kokory 223, 316
Kotor (Černá Hora) 273
Kozlovice 179
Kožušany 252
Kralice na Hané 98
Krčmaň 43
Krnov 117
Kroměříž 81, 129
Křenovice 73, 118, 240
Lazníky 39
Lehnice 117
Lhota (u Přerova) 99

Lhota (u Lipníka nad Bečvou) 39
 Lhota u Kelče 299
 Lhotka 101
 Lipník nad Bečvou 1, 5, 9, 11, 56, 86, 98, 99,
 101, 102, 113, 141, 153, 168, 192, 197, 217,
 239, 246, 248, 253, 257, 258, 259, 260,
 268, 269, 281, 283, 285, 296, 297, 302,
 305, 308, 311, 319, 320, 323, 328, 331
 Lobodice 96, 230, 240, 331
 Loučka 99
 Lověšice 32, 127, 179, 252
 Luková 252
 Lýsky 99
 Majetín 252
 Malhotice 284
 Marseille 65
 Mikulůvka 293
 Minsterberk 117
 Morava 37, 110, 113
 Moravičany 129
 Mořice 43
 Nahošovice 39
 Nelešovice 137
 Němčice 43
 Nítkovice 30
 Nový Hrozenkov 289
 Olešnice 117
 Olomouc 98, 118, 129, 228, 242, 243, 252, 276,
 277
 Olšovec 39, 100, 101, 317
 Opatovice 39, 299
 Opava 19, 40, 80, 117, 174
 Oplocany 39
 Oprostovice 39
 Osek nad Bečvou 10, 96, 99
 Ostrava 129
 Paršovice 126, 299
 Partutovice 39
 Pavlovice u Kojetína 240
 Pavlovice u Přerova 39, 99, 289
 Penčice 89, 115
 Podolší 10
 Polkovice 39
 Popelov (zaniklá obec) 293
 Popovice 99
 Potštát 1, 3, 39, 52, 53, 59, 72, 88, 99, 100,
 101, 113, 116, 124, 157, 163
 Prosenice 39
 Proseničky 198
 Prusy 99
 Předmostí 32, 99, 137, 139, 154, 159, 179, 186,
 232, 252, 262
 Přerov 1, 2, 6, 13, 15, 16, 19, 20, 22, 23, 24, 25,
 26, 27, 28, 32, 33, 38, 42, 43, 44, 45, 46,
 47, 56, 57, 61, 64, 66, 67, 69, 70, 75, 79,
 80, 83, 84, 90, 91, 93, 96, 97, 98, 101,
 102, 103, 106, 107, 108, 113, 117, 119, 120,
 121, 122, 128, 130, 131, 132, 133, 134, 135,
 136, 142, 143, 144, 148, 149, 150, 151, 155,
 160, 161, 162, 165, 166, 172, 174, 175, 176,
 177, 179, 181, 183, 184, 185, 187, 188, 189,
 193, 194, 195, 196, 200, 201, 202, 203,
 204, 205, 206, 207, 208, 211, 212, 216,
 220, 221, 222, 225, 227, 229, 243, 244, 247,
 251, 255, 256, 260, 261, 262, 263, 264,
 266, 267, 271, 273, 279, 280, 282, 287,
 288, 291, 300, 303, 304, 312, 314, 321,
 322, 325, 326, 332, 333, 335
 Přerovsko 46, 75, 79, 93, 99, 101, 110, 151, 165,
 172, 177, 189, 193, 194, 203, 249, 252,
 Přestavlky (okres Olomouc) 27
 Přestavlky (okres Přerov) 39, 76, 96, 249
 Příkazy 129
 Puchart 100
 Radslavice 39, 41
 Radvanice 10, 137, 292
 Rakov 39, 307
 Rokytnice u Přerova 92, 252, 327
 Rouské 39, 284
 Rusava 71
 Rusko 287, 326,
 Řadov 106
 Říkovice 138, 145, 249
 Senice 129
 Senta (Srbsko) 211

Sibiř (Rusko) 214
 Símře (zaniklá osada na území obce
 Soběchleby) 219, 226, 264
 Skalička 39, 101, 307
 Slavkov (část obce Kozlov, okres Olomouc)
 126, 171
 Slovensko 218, 261, 271,
 Soběchleby 39
 Soběkov (zaniklá obec) 293
 Sobišky 137
 Spojené státy americké 21
 Staměřice 10
 Stará Ves (okres Přerov) 138, 249
 Střítež nad Ludinou 39, 85, 152, 280
 Suchonice (okres Olomouc) 27
 Sušice 99
 Svatišov (zaniklá obec) 293
 Svěsedlice 43
 Svrčov 47, 101
 Šišma 39, 99
 Španělsko 30, 65
 Špičky 43, 224
 Tarnów (Polsko) 230
 Tážaly 252
 Těchobuzice (okres Litoměřice) 118
 Teplice nad Bečvou 241, 290
 Těšín 117
 Tovačov 1, 14, 39, 63, 74, 77, 78, 87, 92, 98,
 113, 114, 140, 158, 170, 249, 298, 310
 Trnávka 10
 Troubky 4, 39, 210, 230, 330
 Tršice 129
 Tučín 101
 Tupec 10
 Turovice 39, 99
 Tvorovice 240
 Týn na Bečvou 39, 330
 Uherský Brod 23
 Uherský Ostroh 25
 Uhřičice 39
 Újezdec 97, 131, 179, 252, 264
 Ústí 39, 307
 Valšovice 299
 Velká Bystřice 249
 Velký Týnec 252
 Věrovany 249, 301
 Veselíčko 10, 39, 99, 101
 Věžky 39
 Vlkoš 39
 Vratislav (Polsko) 231
 Všechnovice 289
 Zákřov 101
 Zámrský 284
 Zbrašov 318
 Zlín 167
 Žákovice 39
 Želatovice 99
 Žeravice 179

VĚCNÝ REJSTŘÍK

Příroda

66, 78, 93, 135, 294

Společenské vědy

Archeologie 57, 72, 99, 153, 154, 167, 186, 197,
220, 229, 232, 234, 279, 280

Dějepisectví 180

Pomocné vědy historické

– diplomatika 5, 17, 155, 267

– sfragistika 98, 138, 169, 257, 258, 268

– heraldika 4, 39, 73, 75, 139, 217, 237, 305

– genealogie 75, 76, 89, 245

– numismatika 117, 156

Pravěk 72, 99

Středověk 2, 9, 10, 33, 48, 52, 57, 73, 100, 111,
153, 155, 196, 208, 296

Novověk 6, 11, 12, 17, 18, 90, 231, 236, 266

Období 1800–1914 13, 14,

Období 1914–1918 105, 244, 273, 287, 288, 326

Období 1918–1938 204

Období 1938–1945 27, 37, 46, 68, 109, 110,
176, 177, 178, 189, 190, 191, 203, 249, 250,
251, 252, 253, 289, 301, 332

Období 1945–1989 219, 226, 227, 240, 264,
275, 292, 302, 303, 313, 315, 324, 334

Období po roce 1989 194

Bibliografie 7, 8, 123, 134, 135, 149, 148, 166,
181, 193, 207, 256, 336

Edice 9, 40, 56, 71

Biografie osobností přerovského okresu
17, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 28, 29, 30, 31, 36,
38, 40, 47, 51, 55, 65, 70, 71, 73, 80, 85,
89, 90, 102, 104, 106, 107, 109, 116, 118,
120, 121, 123, 132, 133, 134, 135, 141, 145,
146, 147, 148, 149, 152, 155, 158, 164, 166,
167, 172, 173, 174, 178, 180, 181, 187, 188,
190, 192, 195, 201, 207, 211, 218, 228, 229,
230, 231, 233, 241, 242, 243, 244, 247, 255,
256, 261, 263, 265, 266, 271, 273, 276, 277,
280, 282, 287, 288, 298, 300, 303, 306,
309, 310, 312, 313, 325, 326, 330, 332,
333, 335

Dějiny obcí 18, 28, 29, 48, 50, 68, 72, 76, 82,
88, 90, 100, 113, 171, 193, 219, 224, 226,
236, 250, 252, 264, 283, 285, 292, 293,
302, 317, 318

Hospodářský, sociální a kulturní život

Hospodářství a finance 12, 14, 236

Řemesla, živnosti, služby a obchod 20, 34,
122, 123, 174, 198, 201, 284, 299, 307

Průmysl 187, 309, 311, 323

Doprava a spoje 35, 44, 49, 83, 274, 297, 308

Zemědělství a lesnictví 54, 142

Soudnictví 9, 41, 137, 259, 269, 281, 334

Vojenství, zbraně a odbojová činnost 27,
36, 37, 46, 63, 77, 109, 110, 177, 178, 189,
190, 191, 203, 215, 249, 251, 252, 263,
264, 275, 289, 301

Letectví 97, 131, 145, 175, 200, 239, 320, 331

Sociální, národnostní a politické vztahy
13, 44, 128, 160, 271, 272

Zdravotnictví, lázeňství a sociální péče 3,
111, 140, 161, 162, 188, 216, 290, 329

Církev a náboženství 112, 161, 188, 216, 223,
224, 235

– židé 6, 56, 74, 86, 87, 102, 114, 125, 141, 211,
238, 246, 260, 270, 286, 295, 304, 311,
322

– jednota bratrská 11, 220, 221, 222

Školství 15, 16, 53, 94, 95, 119, 127, 142, 144,
146, 158, 173, 182, 186, 199, 206, 213, 215,
225, 235, 248, 261, 270, 271, 288, 314

Spolková, kulturní a osvětová činnost 14,
103, 184, 205, 212, 262

Archivy a archivnictví 1, 195, 254

Muzea, muzejnictví a památníky 24, 66,
78, 106, 119, 130, 134, 135, 169, 202

Vlastivědná práce 146, 186

Kroniky a kronikářství 105, 173

Památky a památková péče 32, 52, 58, 59,
60, 61, 62, 63, 64, 77, 79, 92, 96, 101, 112,
115, 124, 126, 157, 163, 168, 170, 198, 209,
222, 234, 259, 283, 291, 294, 297, 308,
316, 321, 327

Umění

Architektura 120, 136, 183, 291, 316, 321, 327

Sochařství 42, 43, 115, 124, 129, 130, 147, 237

Malířství a grafika 147, 149, 282

Hudba 69, 143, 164, 166, 170, 172, 210, 223

Literatura 70, 102, 107, 108, 151, 165, 241, 247,
256, 325, 333

Divadlo a film 45, 91

Fotografie umělecká i dokumentární 47,
134, 255, 285, 319, 328

Národopis

Národopis obecně 159

Lidové umění slovesné 24, 81

Tělovýchova, sport a turistika

80, 84, 133, 150, 179, 185, 192, 214, 278

O autorech

Mgr. Filip Gregor

historik Muzea a galerie v Prostějově
filipgregor.1@seznam.cz

Mgr. Petr Jiráček

archivář Státního okresního archivu
Přerov
p.jirak@pr.archives.cz

PhDr. Jiří Lapáček

ředitel Státního okresního archivu
Přerov
j.lapacek@pr.archives.cz

Kamil Malenda

starosta obce Rokytnice u Přerova
starosta@obecrokytnice.cz

PhDr. Miroslav Marada

archivář Státního okresního archivu
Přerov
m.marada@pr.archives.cz

Hynek Řihák

hrihak@seznam.cz

PhDr. Jan Štěpán, Ph.D.

archivář Zemského archivu v Opavě,
pobočka Olomouc
j.stepan@ol.archives.cz

Doc. PhDr. František Všeticka, CSc.

literární historik a teoretik, prozaik,
básník, překladatel
fvseticka@seznam.cz

Jarmila Vohnická

archivářka Státního okresního ar-
chivu Přerov
j.vohnicka@pr.archives.cz

Mgr. Dagmar Vykoukalová

středoškolská učitelka
dagvyk@centrum.cz

PhDr. Karel Žurek

atelier pro průzkumy, rekonstrukce
a restaurování památek s.r.o.,
Nové Sady č. 234, Dolany u Olomouce
karelzurek@volny.cz

Sborník Státního okresního archivu Přerov 30/2022

Vydal Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Přerov
Přerov 2022

Odpovědný redaktor Jiří Lapáček

Počet stran 224

Sazba Jiří J. K. Nebeský

Tisk GRAPP CZ, s.r.o.

Počet výtisků 400

ISBN 978-80-87632-87-1

ISSN 1214-4762